Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING DONDERDAG 19/5, 14.45 - 15.15
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Actieve openbaarmaking Voorjaarsnota 2022

Datum
19 mei 2022

Notanummer
2022-0000150574

Bijlagen
1. Concept leeswijzer
2. Deel 1
3. Deel 2

Aanleiding
In het kader van de informatievoorziening aan het parlement wordt bij de Voorjaarsnota invulling gegeven aan de actieve openbaarmaking van de onderliggende advisering. De wijze waarop bespreken we graag met u.

Bespreekpunten
- De samenstelling van de stukkenset waarbij is uitgegaan van:
  - De informatie die is voorbereid voor het voorjaarsoverleg met de fractievoorzitters van de coalitiefracties;
  - Nota's over de budgettaire besluitvorming van de uitgavenkant van de rijksbegroting;
  - Nota's over de budgettaire besluitvorming van het lastenkader;
  - Nota's over het begrotingsbeleid in relatie tot de Voorjaarsnota.
- Omgang met nota's die betrekking hebben op Box 3.

Kern
- Op het moment van schrijven wordt nog gewerkt aan het samenstellen van de stukkenset. Als voorbeeld is bijgevoegd de stukkenset bestaande uit de stukken voor het overleg met de fractievoorzitters van de coalitiepartijen en de budgettaire besluitvorming over de uitgaven.
- De stukken over de lastenbesluitvorming (zoals in de vierhoeken) worden hier nog aan toegevoegd.
- Voor Box 3 is als lijn gehanteerd dat de budgettaire besluitvorming over Box 3 opgenomen is in deze set. De beleidsmatige advisering is niet opgenomen met een verwijzing naar het wetgevingsproces dat wordt voorbereid. Deze stukken worden bij de aanbieding van de wetsvoorstellen openbaar gemaakt. Daar waar in budgettaire stukken over box 3 ook beleidsmatige overwegingen staan (ten aanzien van bijv. de doelgroep) geven wij u in overweging om deze wel te lakken, omdat het hier gaat om besluitvorming die nog niet is afgerond. In de concept leeswijzer is vooralsnog aangenomen dat deze niet worden gelakt, met als volgende toelichting:

  In deze set zitten nota's met passages die betrekking hebben op Box 3 vanuit budgettair besluitvormingsperspectief. Er zijn hiernaast ook meer beleidsmatige nota's over dit thema. Deze nota's worden actief openbaar gemaakt bij de indiening van het desbetreffende wetsvoorstel bij uw parlement door de staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst.

Toelichting
In de concept aanbiedingsbrief is de volgende passage opgenomen over actieve openbaarmaking:

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Open Overheid (WOO) per 1 mei 2022 en de ambitie van het kabinet om de informatievoorziening aan het parlement te verbeteren zijn er maatregelen genomen om te komen tot een meer open bestuursstijl. Een van de maatregelen is dat conform de beleidslijn actieve openbaarmaking bij toezending van stukken aan de Kamers ook de onderliggende departementale nota's openbaar worden die gebruikt zijn bij de besluitvorming (TK 28362-56). Deze werkwijze geldt op dit moment alleen voor de categorieën beleidsvorming en wetgeving, maar zal nog dit jaar uitgebreid worden naar alle categorieën Kamerstukken, inclusief de begrotingsstukken. De minister van BZK informeert uw Kamer hier voor het zomerreces over.

Vanuit mijn coördinerende rol bij de totstandkoming van de Rijksbegroting en budgettaire nota's bied ik u namens het kabinet vooruitlopend op deze uitbreiding van de toepassing van de beleidslijn de onderliggende nota's bij de Voorjaarsnota aan. Op deze wijze heeft uw Kamer inzicht in de afwegingen van het kabinet bij de totstandkoming van de Voorjaarsnota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Inventarislijst nota's uitgaven en coalitieoverleg

Datum	Naam Document	Toelichting
14-01-2022	Gesprek MP over financiële besluitvorming en begrotingscyclus	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op gesprek met de minister-president
--	Bespreekstuk Voorjaarsbesluitvorming	Bespreekstuk proces Voorjaarsbesluitvorming
26-01-2022	Brief MR Voorjaarbesluitvorming	Beslisnota MFIN op proces voorjaarbesluitvorming ter bespreking in de ministerraad
--	Brief Voorjaarsbesluitvorming 2022	Brief over uitgangspunten en tijdpad
03-02-2022	Planning en werkwijze voorjaarsbesluitvorming	Beslisnota MFIN over voorgestelde planning en werkwijze
14-02-2022	Spreeklijn t.b.v. gesprek mp over voorjaarbesluitvorming 15/2	Adviesnota MFIN ter voorbereiding op gesprek met de minister-president
08-03-2022	Aanbiedingsformulier Kaderbrief	Beslisnota MFIN Kaderbrief ter bespreking in de ministerraad
11-03-2022	Brief MR Kaderbrief	Beslisnota MFIN
16-03-2022	Voorbespreking gesprek MP Voorjaarbesluitvorming	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op gesprek met de minister-president (incl. 3 bijlagen)
16-03-2022	Scenario CEP 2022 oorlog Oekraïne	Informatienota MFIN CPB-scenario doorwerking oorlog Oekraïne
17-03-2022	Gesprek MP Voorjaarsbesluitvorming	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op gesprek met de minister-president (incl. 1 bijlage)
25-03-2022	Bespreeknotitie Proefopstelling	Bespreeknota MFIN met een proefopstelling voor het beoogd eindbeeld van de voorjaarsbesluitvorming
29-03-2022	Voorjaarbesluitvorming	Bespreeknota MFIN over politieke vraagstukken bij de voorjaarsbesluitvorming
31-03-2022	Begrotingsbeleid bij verslechtering EMU-saldo	Bespreeknota MFIN over handelingsopties ter beheersing van de overheidsfinanciën
07-04-2022	Voorjaarbesluitvorming gesprek MP	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op gesprek met de minister-president (incl. 9 bijlagen)
12-04-2022	Concept-Voorjaarsnota 2022	Bespreeknota MFIN waarin een concept van de Voorjaarsnota wordt voorgelegd
12-04-2022	Voorjaarsoverleg	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op een overleg over de voorjaarsbesluitvorming (incl. 9 bijlagen)
12-04-2022	Spreektekst voorjaarsoverleg	Informatienota MFIN met een spreektekst voor het overleg over de voorjaarbesluitvorming
--	Voorjaar 2022	Bespreekstuk voorjaar 2022
14-04-2022	Voorjaarsoverleg 14 april	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op een overleg over de voorjaarsbesluitvorming (incl. 9 bijlagen)
14-04-2022	Varianten mogelijk eindbeeld voorjaarsoverleg	Informatienota MFIN met twee varianten voor een mogelijk eindbeeld van de voorjaarsbesluitvorming
18-04-2022	Voorjaarsoverleg 18 april 2022	Informatienota MFIN voor de archivering van stukken die per e-mail waren toegestuurd

19-04-2022	Concept-Voorjaarsnota 2022	Bespreeknota MFIN waarin een concept van de Voorjaarsnota wordt voorgelegd
19-04-2022	Aanvullende verzoeken voorjaarsoverleg	E-mail beantwoording vragen
21-04-2022	Adviesnota MR Voorjaarsnota 2022	Adviesnota MFIN ter voorbereiding op de bespreking van een concept van de Voorjaarsnota in de MR
21-04-2022	Aanvullende vragen	E-mail aanvullende vragen
26-04-2022	Vooruitkijken Voorjaarsoverleg	Bespreeknota MFIN ter bespreking van de vervolgstappen richting een overleg over de voorjaarsbesluitvorming
10-05-2022	Budgettair risico rente-uitgaven	Informatienota MFIN over mogelijke implicaties van hogere rente-uitgaven
11-05-2022	Communicatie en pers rondom Voorjaarsnota	Beslisnota MFIN
11-05-2022	Eindbeeld voorjaarsnotaoverleg	Adviesnota MFIN met een mogelijk eindbeeld
12-05-2022	Antwoorden vragen voorjaarsoverleg morgen	E-mail beantwoording vragen van 18 april
13-05-2022	Oplegnota Voorjaarsnota 2022	Beslisnota MFIN waarin een concept van de Voorjaarsnota wordt voorgelegd
17-05-2022	Voorbereiding gesprek coalitiepartners	Bespreeknota MFIN ter voorbereiding op een overleg over de Voorjaarsnota en aanbiedingsbrieven Voorjaarsnota (incl. 4 bijlagen)
18-05-2022	Stukjes	E-mail n.a.v. informatieverzoek
19-05-2022	Hierbij: we bellen zo	E-mail n.a.v. informatieverzoek
20-05-2022	Adviesnota Voorjaarsnota MR	Adviesnota MFIN ter voorbereiding op bespreking Voorjaarsnota in de ministerraad
20-05-2022	Aanbieding Voorjaarsnota 2022	Beslisnota MFIN verzending Voorjaarsnota

N.B. Deze actieve openbaarmaking is nieuw en loopt vooruit op de uitbreiding van de toepassing van de beleidslijn actieve openbaarmaking naar begrotingsstukken later dit jaar. Hiervoor was veel handwerk nodig. Mocht er onverhoopt nog additionele informatie worden gevonden die deze actieve openbaarmaking betreft, wordt deze uiteraard alsnog aan u toegestuurd.

di. 18/1, 9.30 uur voorbespr.
do. 20/1, 10.15 uur MP

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING
Aan
de minister
1 gez.

+ kort rondje langs dept nu al plannen graag.

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Gesprek MP over financiële besluitvorming en begrotingscyclus

Datum
14 januari 2022

Notanummer
2022-0000009684

Bijlagen
1.Bespreek A4

Aanleiding
Donderdag 20 januari om 10:15 tot 11:15 spreekt u met de MP over het proces van de voorjaarsbesluitvorming (begrotingscyclus). Persoonsgegevens Persoonsgegevens zullen u ambtelijk ondersteunen. Dinsdag 18 januari om 9:30 tot 10 uur bespreken wij dit overleg met u voor.

Kern
De volgende 3 agendapunten zijn voorbereid:
1. Inhoudelijke lijn voorjaar
2. Meerjarige Voorjaarsnota en integrale hoofdbesluitvorming in het voorjaar
3. Tijdpad voorjaarsbesluitvorming

NB: U ontvangt op korte termijn een separate nota over de voorbereidingen voor de voorjaarsbesluitvorming.

Toelichting bespreekpunten
Op dinsdag 18 en woensdag 19 januari staat het Kamerdebat over de regeringsverklaring gepland. Mogelijk wordt er ook nog een apart debat met u over de Startnota ingepland. Desgewenst kunt u het overleg met de MP beginnen met een korte terugblik op het debat over de regeringsverklaring en spreken over eventuele moties die raken aan de rijksbegroting.

1. Inhoudelijke lijn voorjaar

Bespreekpunt: U kunt met de MP bespreken of hij onderstaande lijn steunt.

- Het is belangrijkste dat we teruggaan naar een normaal begrotingsbeleid, dat wil zeggen één besluitvormingsmoment en het respecteren van het uitgavenplafond en inkomstenkader uit de startnota en de begrotingsregels. Dit betekent geen ad hoc besluitvorming over extra uitgaven. Dit geldt ook voor de besluitvorming over corona. *Terug naar normaal* is het devies.
- Het coalitieakkoord bevat in historisch opzicht een ongekende budgettaire stimulans. De komende vier jaar wordt in totaal 75 miljard euro extra uitgegeven. Hiermee zijn de grenzen wat budgettair mogelijk is bereikt.
- Dit betekent dus dat er geen ruimte meer is voor andere wensen. Zulke wensen vragen om herprioritering binnen de rijksbegroting.

- Het voorstel is dan ook dat departementen dit jaar geen beleidsbrieven naar Financiën sturen met wensen voor nieuw beleid. In plaats daarvan sturen departementen 'uitvoeringsbrieven' waarin departementen voorstellen hoe ze het beleid budgettair uitwerken en eventuele budgettaire tegenvallers binnen de eigen begroting willen oplossen. Uiteraard zijn herschikkingen binnen de begrotingen of tussen begrotingen wel mogelijk.
- Daarnaast kunnen vakministers voorstellen indienen hoe ze de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post gereserveerd staan doelmatig willen besteden en kunnen deze middelen vervolgens overgeheveld worden naar de begrotingen.

2. Meerjarige Voorjaarsnota en integrale hoofdbesluitvorming in het voorjaar

Bespreekpunt: U kunt toelichten dat u conform eerdere toezeggingen aan de Tweede Kamer medio maart een bredere brief over de begrotingscyclus naar het parlement wilt sturen. U kunt afspreken om hierover een vervolggesprek in te plannen om deze conceptbrief met daarin de voorkeursoptie van het kabinet te bespreken.

- In het coalitieakkoord is afgesproken: *Er is één hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar, waarop met de komst van dit kabinet ook over de hoofdlijnen van de inkomsten besloten wordt.*
- Daarnaast is tijdens de afgelopen Algemene Financiële Beschouwingen (AFB) 2021 toegezegd om te studeren op het voorstel van onder meer de Raad van State (RvS) om de Miljoenennota in te dienen in het voorjaar. Tevens is toegezegd om varianten in beeld te brengen, met bijbehorende voor en-nadelen. Daarbij is aangegeven dat het kabinet ook een voorkeur uitspreekt voor een variant. Toegezegd is om begin 2022 het parlement hierover te informeren.
- De afgelopen tijd heeft ambtelijk FIN in overleg met ambtelijk AZ aan deze brief gewerkt en meerdere varianten uitgewerkt.
- Een variant die dit voorjaar al toegepast kan worden is de variant van een meerjarige Voorjaarsnota. In de Voorjaarsnota worden dan niet alleen de besluiten die effect hebben op het lopende jaar opgenomen, maar ook de besluiten die effect hebben op het volgende jaar.
- Dit is vorig jaar vanwege de formatie ook reeds gebeurd. Tot vorig jaar werd altijd een strikte knip aangebracht tussen mutaties die starten in het jaar t (kwamen in de Voorjaarsnota) en mutaties die starten in jaar t+1 (kwamen in de Miljoenennota). In de Startnota is toegezegd om uiterlijk bij Voorjaarsnota het parlement te informeren over de definitieve meerjarige kaders en schuld en saldo. Een meerjarige Voorjaarsnota is daarmee dit jaar sowieso wenselijk.
- Voordeel van de variant 'meerjarige Voorjaarsnota' is dat de Kamer meer tijd heeft om de voorstellen van het kabinet te bestuderen, meer inhoudelijke samenhang tussen inkomsten en uitgaven en meer transparantie (de Kamer wordt niet pas bij Prinsjesdag geïnformeerd over besluiten die in april al zijn genomen). In het verleden was AZ hier nooit voor, omdat de Koning op Prinsjesdag geen nieuws meer zou kunnen vertellen anders dan koopkracht. Uit recentelijke ambtelijke gesprekken met AZ komt naar voren dat zij hier nu mogelijk meer voor open staan met het oog op de nieuwe bestuurscultuur.
- Bij verdergaande varianten wordt in het voorjaar ook al de Miljoenennota gepubliceerd en/of vinden ook de algemene politieke beschouwingen, de

algemene financieel beschouwingen en/of Prinsjesdag in het voorjaar plaats. Nadeel hiervan is dat het karakter van Prinsjesdag hierdoor verandert – als Prinsjesdag niet mee zou verschuiven naar het voorjaar, en er een flinke piekbelasting in het voorjaar ontstaat. Ook vergt dit een wetswijziging. Deze varianten kunnen daarmee dit voorjaar nog niet toegepast worden. Op de langer termijn zijn deze verdergaande varianten wel mogelijk.

- Belangrijk is dat voorafgaand aan de Voorjaarsnota de brief naar de Tweede Kamer wordt verstuurd en in het parlement wordt besproken. Als uiteindelijk voor de meerjarige Voorjaarsnota variant wordt gekozen kan dit als een wens van de Tweede Kamer worden gepresenteerd.
- Er wordt nog nagedacht over hoe in het voorjaar op hoofdlijnen over de inkomsten besloten kan worden.

3. Tijdpad en proces voorjaarsbesluitvorming

Bespreekpunt: U kunt met de MP afspreken het voorjaarsbesluitvormingsproces in de MR van 28 januari toe te lichten. U kunt afspreken om hiervoor het A4 dat u met de MP bespreekt ook schriftelijke te agenderen voor deze MR.

- De belangrijkste data van de voorjaarsbesluitvorming zijn weergegeven in de onderstaande tabel.
- In dit schema vindt budgettaire besluitvorming – conform de beoogde politieke cultuur – plaats in de MR zonder voorafgaand coalitieoverleg.

Datum	Wat
28 januari	Proces Voorjaarsbesluitvorming toelichten in de MR
Eind februari	Departementen delen uitvoeringsinformatie met Financiën
Woensdag 9 maart	Publicatie CEP door CPB*
Vrijdag 11 maart	Kaderbrief in de MR
Vrijdag 11 maart	Departementen sturen uitvoeringsbrieven naar Financiën
April	Bilaterale overleggen over uitvoering begroting en vijfhoek over inkomsten
Vrijdag 29 april	Besluitvormingsmemorandum Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 13 mei	Verspreiden Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Donderdag 26 mei	Hemelvaart
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement

- Het is gebruikelijk dat de minister van Financiën eind januari deze toelichting in de MR geeft. Wij adviseren daarom om in de MR van 28 januari in de MR het proces rondom de voorjaarsbesluitvorming toe te lichten.
- Wij adviseren om op 11 maart in de MR de Kaderbrief te agenderen. In deze brief geeft u een toelichting op de CEP-publicatie van het CPB en wordt de macro-economische doorwerking van de nieuwe raming technisch verwerkt door het uitgavenplafond aan te passen (rente, ODA, doorwerking werkloosheid op ramingen SZW en zorg). Dit is beleidsarm. De uitgavenplafonds staan daarna definitief vast. In de Voorjaarsnota wordt de Kamer hierover geïnformeerd.
- In de Kaderbrief wordt ook een eerste beeld gegeven van de uitvoeringsinformatie (uitvoering SZW, uitvoering Zorg, PMJ, Asiel,

huurtoeslag en leerlingenraming) die departementen eind februari bij Financiën aanleveren.

- Vrijdag 11 maart leveren vakministers ook de definitieve uitvoeringsbrieven aan bij Financiën. In deze brief kunnen verzoeken worden opgenomen om geld van de aanvullende post over te hevelen naar de begrotingen, mits de voorstellen voldoende zijn uitgewerkt.
- In april heeft u de bilaterale begrotingsgesprekken met u collega's.
- Vrijdag 29 april wordt het besluitvormingsmemorandum voor de Voorjaarsnota in de MR vastgesteld. Dit is nodig om departementen voldoende tijd te geven om de suppletoire begrotingen te maken en de Voorjaarsnota definitief af te ronden.
- Vrijdag 13 mei wordt de definitieve Voorjaarsnota en de hoofdlijnen inkomsten verspreid om vervolgens vast te stellen in de MR van 20 mei.
- Uiterlijk 1 juni (wettelijk vastgelegd in de Comptabiliteitswet) wordt de Voorjaarsnota naar de Tweede Kamer gestuurd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Proces Voorjaarsbesluitvorming 2022

1. Inhoudelijke lijn voorjaar

- Het is belangrijkste dat we teruggaan naar een normaal begrotingsbeleid, dat wil zeggen één besluitvormingsmoment en het respecteren van het uitgavenplafond en inkomstenkader uit de startnota en de begrotingsregels. Dit betekent geen ad hoc besluitvorming over extra uitgaven. Dit geldt ook voor de budgettaire besluitvorming over corona.
- Het coalitieakkoord bevat in historisch opzicht een ongekende budgettaire stimulans. De komende vier jaar wordt in totaal 75 miljard euro extra uitgegeven. Hiermee zijn de grenzen wat budgettair mogelijk is bereikt. Dit betekent dus dat er geen ruimte meer is voor andere wensen. Zulke wensen vragen om herprioritering binnen de rijksbegroting.
- Het voorstel is dan ook dat departementen dit jaar geen beleidsbrieven naar Financiën sturen met wensen voor nieuw beleid. In plaats daarvan sturen departementen 'uitvoeringsbrieven' waarin departementen voorstellen hoe ze het beleid budgettair uitwerken en eventuele budgettaire tegenvallers binnen de eigen begroting willen oplossen. Uiteraard zijn herschikkingen binnen de begrotingen of tussen begrotingen wel mogelijk.
- Daarnaast kunnen vakministers voorstellen indienen hoe ze de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post gereserveerd staan doelmatig willen besteden en kunnen deze middelen vervolgens overgeheveld worden naar de begrotingen.

2. Meerjarige Voorjaarsnota en integrale hoofdbesluitvorming in het voorjaar

- In het coalitieakkoord is afgesproken: *Er is één hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar, waarop met de komst van dit kabinet ook over de hoofdlijnen van de inkomsten besloten wordt.*
- Daarnaast is tijdens de afgelopen Algemene Financiële Beschouwingen (AFB) toegezegd om te studeren op het voorstel van onder meer de Raad van State (RvS) om de Miljoenennota in te dienen in het voorjaar. Tevens is toegezegd om varianten in beeld te brengen, met bijbehorende voor en- nadelen. Daarbij is aangegeven dat het kabinet ook een voorkeur uitspreekt voor een variant. Toegezegd is om begin 2022 het parlement hierover te informeren.
- Voor de uitgaven worden er op dit moment meerdere varianten uitgewerkt. Een variant die dit voorjaar al toegepast kan worden is de variant van een meerjarige Voorjaarsnota. In de Voorjaarsnota worden dan niet alleen de besluiten die effect hebben op het lopende jaar opgenomen, maar ook de besluiten die effect hebben op het volgende jaar. De Tweede Kamer wordt dan niet pas bij Miljoennota geïnformeerd over besluiten die in april genomen worden.
- Er wordt nog nagedacht over hoe in het voorjaar op hoofdlijnen over de inkomsten besloten kan worden.

3. Tijdpad en proces voorjaarsbesluitvorming

- De belangrijkste data van de besluitvorming zijn weergegeven in onderstaande tabel.
- Budgettaire besluitvorming vindt plaats in de MR zonder voorafgaand coalitieoverleg.

Datum	Wat
28 januari	Proces Voorjaarsbesluitvorming toelichten in de MR
Eind februari	Departementen delen uitvoeringsinformatie met Financiën
Woensdag 9 maart	Publicatie CEP door CPB
Vrijdag 11 maart	Kaderbrief in de MR*
Vrijdag 11 maart	Departementen sturen uitvoeringsbrieven naar Financiën
April	Bilaterale overleggen over uitvoering begroting en vijfhoek over inkomsten
Vrijdag 29 april	Besluitvormingsmemorandum Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 13 mei	Verspreiden Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Donderdag 26 mei	Hemelvaart
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement

* De planning is onder voorbehoud van overleg met CPB over beschikbaarheid van cijfers.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Brief MR Voorjaarsbesluitvorming

Datum
26 januari 2022

Notanummer
2022-0000027963

Bijlagen
1. Aanbiedingsformulier
2. Brief MR

Aanleiding
Jaarlijks informeert de minister van Financiën de leden van de MR met een brief over het proces van de voorjaarsbesluitvorming.

Beslispunten
Bent u akkoord met het agenderen van bijgevoegde brief voor de MR van 4 februari. Zo ja, wilt u dan het aanbiedingsformulier ondertekenen.

Kern
- De inhoud van de brief is conform uw gesprek met de MP op 20 januari.
- Oorspronkelijk was het voornemen om de brief via de woensdagagenda te agenderen voor vrijdag 28 januari, maar AZ heeft gevraagd de brief te agenderen voor 4 februari zodat deze conform de gebruikelijke aanlevertermijn vrijdag a.s. kan worden verspreid onder de departementen.
- In de brief is de planning voor de voorjaarsbesluitvorming opgenomen. De planning gaat uit van behandeling van de Kaderbrief in de MR van 11 maart. Deze datum is onder voorbehoud van een tijdige beschikbaarheid van cijfers uit het Centraal Economische Plan van het CPB. Indien tegen die tijd de datum van 11 maart niet haalbaar blijkt, dan schuift de agendering op naar 18 maart.
- In de brief worden de departementen uitgenodigd om in de departementale uitwerkingsbrief (voorheen: beleidsbrief) voorstellen te doen voor de aanwending van de Coalitieakkoord middelen die gereserveerd zijn op de aanvullende post. We vragen departementen hun voorstellen te onderbouwen wat betreft de doeltreffendheid en doelmatigheid conform Comptabiliteitswet (CW) artikel 3.1 ('Beleidskeuzes Uitgelegd: werkwijze en onderbouwing voorstellen'). De beslissing over de aanwending wordt vervolgens onderdeel van de begrotingsbilateralen, waarbij de middelen vrij kunnen komen als er een goed voorstel is en er geen andere budgettaire problemen meer zijn.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Inspectie der Rijksfinanciën

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2022-0000028381

Datum
Betreft Voorjaarsbesluitvorming 2022

Beste collega,

Met deze brief informeer ik u over de uitgangspunten en het proces voor de voorjaarsbesluitvorming 2022.

Uitgangspunten begrotingsvoorbereiding
In het voorjaar wordt integraal over de uitgaven en inkomsten besloten. Het uitgavenplafond, het inkomstenkader en de begrotingsregels zijn hierbij leidend. De Tweede Kamer wordt uiterlijk 1 juni via de Voorjaarsnota geïnformeerd over de uitkomsten van de besluitvorming.

De Voorjaarsnota staat dit jaar in het teken van een doeltreffende en doelmatige uitwerking van de ambities uit het coalitieakkoord. In het voorjaar kunt u voorstellen indienen hoe u de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post gereserveerd staan doelmatig en doeltreffend wilt besteden. Deze middelen worden vervolgens na akkoord overgeheveld naar de begrotingen. U heeft de gelegenheid deze voorstellen mee te sturen met de *uitwerkingsbrieven* die ik graag uiterlijk 11 maart van u ontvang. Hierbij is het van belang dat de uitwerking de doeltreffendheid en doelmatigheid onderbouwt conform Comptabiliteitswet (CW) artikel 3.1 (`Beleidskeuzes Uitgelegd: werkwijze en onderbouwing voorstellen').[1] Conform deze werkwijze wordt u ook gevraagd aan te geven hoe het bestedingsvoorstel gemonitord en geëvalueerd zal worden. Mocht dit voorjaar te vroeg komen, dan geldt dat bestedingsvoorstellen bij een volgend reguliere begrotingsmoment ingediend kunnen worden. Het eerstvolgende moment is de Julibrief.

Conform de begrotingsregels dienen tegenvallers binnen de eigen begroting te worden opgelost. Indien u te maken heeft met een tegenvaller dan wordt u gevraagd hiervoor een dekkingsvoorstel op te nemen in de *uitwerkingsbrief*. Per saldo meevallers zijn beschikbaar voor het generale beeld. Intensiveringen bovenop de voorstellen uit het coalitieakkoord dienen dan ook binnen de begroting te worden gedekt met een herschikking binnen de huidige begroting.

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2021 – 2022, 31 865, nr. 198.

Over de inkomsten wordt dit voorjaar op hoofdlijnen besloten. Deze besluitvorming loopt conform de gebruikelijke werkwijze via de vierhoek. In augustus volgt dan nog een koopkrachtronde.

Meerjarige Voorjaarsnota
De Voorjaarsnota is dit jaar meerjarig. Hiermee voldoen we aan de toezegging aan de Tweede Kamer om uiterlijk in de Voorjaarsnota te informeren over de definitieve meerjarige budgettaire kaders, het meerjarige EMU-saldo en de schuldraming. In de Voorjaarsnota worden dan niet alleen de besluiten die effect hebben op het lopende jaar opgenomen maar ook de besluiten die effect hebben op de volgende jaren.

Tijdpad voorjaarsbesluitvorming
De voorjaarsbesluitvorming start 11 maart met de Kaderbrief in de MR. In deze brief geef ik een toelichting op de publicatie van het Centraal Economisch Plan van het CPB. In de Kaderbrief wordt de macro-economische doorwerking van de nieuwe raming op het uitgavenplafond technisch verwerkt. In de Voorjaarsnota wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het geactualiseerde uitgavenplafond.

Aan de hand van uw *uitwerkingsbrieven* vinden in april de begrotingsbilateralen plaats. Gedurende het voorjaar is het belangrijk om elkaar goed geïnformeerd te houden en te waarborgen dat overeenstemming bestaat over de gezamenlijke uitkomsten. Nadat de bilaterale begrotingsgesprekken zijn afgerond, leg ik uiterlijk op 29 april de budgettaire afspraken over de uitgaven in de Voorjaarsnota ter vaststelling aan de ministerraad voor. Dit is nodig om voldoende tijd te hebben om de suppletoire begrotingswetten op te stellen. De belangrijkste data zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Datum	Wat
Februari	Departementen delen uitvoeringsinformatie met Financiën
Woensdag 9 maart	Publicatie CEP door CPB
Vrijdag 11 maart	Departementen sturen uitwerkingsbrieven naar Financiën
Vrijdag 11 maart	Kaderbrief in de MR
April	Bilaterale overleggen over uitgaven en vierhoek over inkomsten
Vrijdag 29 april	Vaststellen uitgavenbesluitvorming Voorjaarsnota
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement

De komende periode zal de voorjaarsbesluitvorming een goede samenwerking van ons vragen. Ik reken op uw inzet om samen een gedegen Voorjaarsnota 2022 voor te bereiden en zie uit naar de samenwerking.

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

Sigrid A.M. Kaag

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst (ter informatie)

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Planning en werkwijze voorjaarsbesluitvorming

Datum
3 februari 2022

Notanummer
2022-0000039995

Bijlagen
Geen

Aanleiding

De voorjaarsbesluitvorming start over vijf weken. In voorbereiding daarop ontvangt u met deze nota een voorstel voor de planning van de bilaterale begrotingsoverleggen over de uitgaven en vierhoeken over de inkomsten.

Beslispunten

1. Bent u (minister) akkoord met de voorgestelde werkwijze en planning van de bilaterale begrotingsgesprekken? Zo ja, dan vragen wij uw secretariaat de gesprekken met de vakministers en de mp in te plannen.
2. Bent u (minister) akkoord om het procesvoorstel voor de besluitvorming over de inkomsten zoals in deze nota is beschreven te bespreken in de vierhoek?

Kern

- Het trendmatig begrotingsbeleid kent één hoofdbesluitvormingsmoment waarop de begroting voor het huidige jaar wordt geactualiseerd en de keuzes worden gemaakt voor de ontwerpbegroting voor het aankomende jaar.
- De voorjaarsbesprekingen staan in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Aan de uitgavenkant van de begroting is het belangrijk om te komen tot een doeltreffende en doelmatige besteding van de intensiveringen zoals de investeringsfondsen. Aan de inkomstenkant gaat het om een evenwichtige koopkrachtverdeling, invulling van het koopkrachtpakket uit het coalitieakkoord en het vraagstuk van box 3.
- Het zijn de eerste begrotingsonderhandelingen van dit kabinet. Het is daarom belangrijk de begrotingsdiscipline strak te handhaven (dat zal voor vervolg meer rust geven). Dat wil zeggen niet meer uitgeven dan het uitgavenplafond toestaat en voldoende inkomsten ophalen om het inkomstenkader te kunnen sluiten. Knelpunten dienen binnen deze kaders te worden opgelost. Waar nodig kunnen herschikkingen en herprioritering binnen de rijksbegroting hierbij helpen.
- Nieuw is dat deze kabinetsperiode in het voorjaar over de hoofdlijnen van de inkomsten wordt besloten conform de afspraken daarover in het coalitieakkoord. Voorheen vond de lastenbesluitvorming plaats in augustus in een zeer kort tijdsbestek van maximaal 2 weken. Gegeven de gevoeligheid van dit veranderde proces is het voorstel om het nieuwe proces eerst in de vierhoek te agenderen. NB: 4 jaar geleden was het plan er namelijk ook, maar is dit uiteindelijk tegengehouden om de reden dat het risico bestond dat

+ slagvaardig!

twee keer over de koopkracht gesproken zou moeten worden (namelijk én voorjaar én augustus).

- De besluitvorming over uitgaven en inkomsten vindt vanaf dit voorjaar dus in dezelfde periode plaats. Het overleg over de uitgaven wordt bilateraal gevoerd tussen de vakminister en u. De lasten- en koopkrachtbesluitvorming vindt plaats in de politieke vierhoek.
- De uitkomsten van de besluitvorming komen samen in de Voorjaarsnota (1 juni) en de Miljoenennota en het Belastingplan (Prinsjesdag).

Toelichting

- Het startpunt voor de besluitvorming is de publicatie van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB op 9 maart met de nieuwe macro-economische raming. Twee dagen later informeert u op 11 maart de MR over de gevolgen van deze raming voor de rijksbegroting en het budgettair kader waarbinnen de besluitvorming plaats dient te vinden.
- Iedere minister *van* en de minister voor BHOS informeert u op 11 maart per brief over de wijzigingsvoorstellen voor zijn of haar begroting. Deze ministers dragen namelijk binnen het kabinet verantwoordelijkheid voor een eigen begroting. De ministers *voor* en de staatssecretarissen tekenen daarom mee met de brief van de minister *van*. Om die reden voert u het bilaterale begrotingsoverleg met de ministers *van* en de minister voor BHOS. De ministers *voor* en de staatssecretaris nemen deel aan dit overleg maar zijn geen zelfstandige onderhandelende partij.
- Vanuit de verantwoordelijkheid voor de eenheid van het kabinetsbeleid is het gebruikelijk om op hoofdlijnen de inzet voor de begrotingsonderhandelingen af te stemmen met de minister-president zodat steun voor de beoogde uitkomst is verzekerd. De minister-president neemt niet deel aan de onderhandelingen. Namens hem is wel de Persoonsgegevens aanwezig bij de bilaterale begrotingsoverleggen tussen de vakminister en u. Door de aanwezigheid van AZ bij het begrotingsoverleg vervalt de mogelijkheid om buiten Financiën om afspraken te proberen te maken over de begroting. In de planning is voorzien dat u driemaal met de minister-president spreekt. Dit is voorafgaand aan de begrotingsoverleggen, nadat u iedereen heeft gesproken en voorafgaand aan besluitvorming over de uitgaven in de MR op 29 april. De minister-president neemt (wel) zelf deel aan het overleg in de vierhoek.
- De onderhandelingen met een vakminister kunnen in principe met één bilateraal worden afgerond tenzij grote geschilpunten meer overleg vergen of de behoefte bestaat om tot specifieke inhoudelijke afspraken te komen die nog moeten worden uitgewerkt. In dat geval is een tweede overleg wenselijk. In de voorliggende planning is uitgegaan van één bilateraal overleg per begroting waarbij we voorstellen in uw agenda een reservering op te nemen voor een eventueel tweede overleg. Dit biedt op voorhand ruimte om meer tijd te nemen indien dat wenselijk is. Deze tweede afspraak leggen we nog niet vast in de agenda van de vakminister zodat het ook bij één overleg kan blijven als snel overeenstemming wordt bereikt.
- Bij de planning van de bilaterale begrotingsoverleggen is rekening gehouden met complexiteit van begrotingen en de politieke kleur van bewindspersonen.
- De brieven van de vakministers bevatten in de regel grote en kleine onderwerpen die niet allemaal even relevant zijn voor politiek overleg. Ambtelijk wordt daarom na ontvangst van de brieven op 11 maart zoveel

mogelijk het kaf van het koren gescheiden zodat het bilaterale begrotingsoverleg zich kan richten op de politieke kernpunten. Twee dagen voorafgaand aan het overleg bespreken we met u de agenda voor. Het concrete voorstel voor de planning is opgenomen in de tabel onder punt A.

- De besluitvorming over de inkomstenkant verloopt via de vierhoek. Het voorstel is om in ieder geval in de periode van 14 maart tot 1 mei een aantal vierhoeken in te plannen. Aandachtspunten worden toegelicht vanaf pagina 4.

Planning uitgaven en inkomstenbesluitvorming op hoofdlijnen

Datum	Wat
Februari	Uitgaven: departementen delen uitvoeringsinformatie met Financiën Inkomsten: proces inkomsten toelichten in vierhoek
Woensdag 9 maart	Publicatie CEP door CPB
Vrijdag 11 maart	Uitgaven: departementen sturen uitwerkingsbrieven naar Financiën
Vrijdag 11 maart	Kaderbrief in de MR
14 maart t/m eind april	Inkomsten: aantal vierhoeken voor lasten- en koopkrachtbesluitvorming, met een mogelijke uitloop tot 1 mei (deadline voor besluitvorming over box 3).
April	Uitgaven: bilaterale overleggen over uitwerking begroting
Vrijdag 29 april	Vaststellen besluiten Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement
Augustus	Inkomsten: afsluitende ronde inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming

A. Voorstel praktische invulling besluitvorming uitgaven voorjaar

- Twee dagen voorafgaand aan de voorbespreking krijgt u een voorbereidende notitie voor het bilateraal. Na de voorbespreking zullen we de voorbereidende notitie voor het bilateraal updaten ten behoeve van het uiteindelijke gesprek.
- Voor de overleggen wordt de volgende tijd gereserveerd:
  - Voorbespreking bilateraal: 45 min
  - Bilateraal: 15 min voorbespreking + 45 min bilateraal (60 min totaal)
  - Reserve bilateraal: 60 min
- Vanaf 6 april reserveringen gepland in uw agenda voor een eventuele tweede ronde van begrotingsbilateralen. Deze reservering is onder voorbehoud van de uitkomst van de eerste bilateralen.
- Onderstaand voorstel voor de planning is onder voorbehoud van uw agenda.

		Bijzonderheden	Voorbespreking	Begrotingsbilateraal	Reservering
9-mrt	Wo	Publicatie CEP			
10-mrt	Do				
		Kaderbrief in MR			
11-mrt	Vrij	Uitwerkingsbrieven naar FIN			
14-mrt	Ma				
15-mrt	Di	Ecofin Brussel			
		Gem.raads.verkiezingen /			
16-mrt	Wo	voorbespreking gesprek MP			
17-mrt	Do				
18-mrt	Vrij	Gesprek met MP over eerste beeld			
21-mrt	Ma				
22-mrt	Di		BHOS		
23-mrt	Wo		LNV / OCW		
24-mrt	Do		JenV	BHOS (VVD)	
25-mrt	Vrij		DEF	LNV (CU en VVD)	
28-mrt	Ma		IenW	OCW (D66 en VVD)	
29-mrt	Di		BuZa / EZK	JenV (VVD en D66)	

30-mrt	Wo	Interne bespreking tussenstand	BZK	DEF (D66)	
31-mrt	Do		SZW	IenW (VVD)	
1-apr	Vrij		VWS	BuZa (CDA)	
4-apr	Ma			EZK (VVD en D66) & BZK (CDA)	
5-apr	Di	Ecofin Brussel			
6-apr	Wo			SZW (CDA en CU) & VWS (D66)	Reserve
7-apr	Do	Voorbespreking gesprek MP			Reserve
8-apr	Vrij				Reserve
11-apr	Ma	Gesprek met MP uitkomst eerste bila's			Reserve
12-apr	Di				Reserve
13-apr	Wo				Reserve
14-apr	Do				Reserve
15-apr	Vrij	Goede vrijdag			
18-apr	Ma	Tweede paasdag			
19-apr	Di	IMF Washington			
20-apr	Wo				
21-apr	Do				
22-apr	Vrij	IMF + G20 Washington			
25-apr	ma				
26-apr	Di	Gesprek met MP voorbespreking MR			
27-apr	Wo	Koningsdag			
28-apr	Do				
29-apr	Vrij	Concept VJN met uitgaven + hoofdlijnen inkomsten in MR			

B. *Praktische invulling besluitvorming inkomsten in het voorjaar*

- In de begrotingsregels is cf. het coalitieakkoord opgenomen dat het kabinet in het voorjaar – naast de uitgaven – op hoofdlijnen ook over de lasten besluit voor meer integrale besluitvorming.
- Vervolgens kan besluitvorming over inkomsten en koopkracht in augustus worden afgerond op basis van de meest recente CPB-raming.
- Hieronder wordt toegelicht hoe het proces eruit kan zien.

Begrotingsregels: voor-en nadelen van gelijktijdige besluitvorming

- Door al in het voorjaar – gelijktijdig met de uitgavenbesluitvorming – op basis van het CEP[1] over de hoofdlijnen van de inkomstenkant te besluiten, ontstaat meer samenhang tussen de besluitvorming over de inkomsten en besluitvorming over de uitgaven. Dossiers die aan de uitgavenkant ook gevolgen hebben voor de inkomstenkant en vice versa kunnen gelijktijdig betrokken worden in de besluitvorming.
- Dat levert flexibiliteit op voor de keuze van beleidsinstrumenten. Bijvoorbeeld om in het kader van de koopkrachtdiscussie een maatregel aan de uitgavenkant in te zetten waarmee gerichter de beoogde doelgroep wordt bereikt. Het (meer) integreren van de besluitvorming over de inkomsten en uitgaven ten aanzien van koopkracht leidt hiermee tot een efficiëntere koopkrachtuitkomst. Door in het voorjaar al een (voorlopig) beeld op te maken is bovendien de discussie in augustus naar verwachting beperkter.
- Besluitvorming in het voorjaar heeft wel gevolgen: 1) De cijfers in het voorjaar zijn onzekerder, besluitvorming over de koopkracht gaat dus met meer onzekerheid gepaard. In augustus kan dan dus blijken dat cijfers toch nog zijn bewogen. 2) Het risico bestaat daarmee dat er 2 keer over de

[1] Het CEP is het Centraal Economisch Plan van het CPB. Dit is een economische doorrekening die jaarlijks in maart wordt uitgebracht waarin de economische vooruitzichten voor het lopende en komende jaar worden gepresenteerd.

koopkracht wordt gesproken. Dat zou voorkomen moeten worden door heldere afspraken te maken in het voorjaar en in augustus alleen nog over de laatste 'tweaks' te spreken en niet meer over het hele beeld opnieuw te besluiten.

- Om deze reden adviseren we u het proces eerst in de vierhoek te agenderen.

Wat betekent dit nu concreet?

- In maart brengt het CPB het CEP uit. Hieruit volgen de nieuwste economische cijfers die worden gebruikt voor alle berekeningen en doorrekeningen voor 2022 en 2023.
- Met de nieuwe cijfers wordt een voorlopig nieuw koopkrachtbeeld opgemaakt. Dit koopkrachtbeeld zal waarschijnlijk afwijken van het eerdere gepresenteerde koopkrachtbeeld in de startnota door nieuwe economische cijfers. Er is vanuit het coalitieakkoord 3 miljard euro gereserveerd voor 'lastenverlichting middeninkomens'.
- Daarnaast zullen alle maatregelen aan de lastenkant die zijn genomen in het coalitieakkoord (alle belastingen) opnieuw berekend moeten worden op basis van de nieuwe economische cijfers. Met de nieuwe berekeningen van de lastenmaatregelen kan vervolgens de actuele stand van het inkomstenkader worden vastgesteld. Hiermee is het inkomstenkader de gehele kabinetsperiode het sturingsinstrument voor automatische stabilisatie: schommelingen van inkomsten die het gevolg zijn van economische ontwikkelingen lopen in het EMU-saldo en kunnen niet worden ingezet. Dit betekent dat alleen beleidsaanpassingen (tarief- of grondslagwijziging) aan de inkomstenkant moeten gecompenseerd worden door andere inkomstenmaatregelen: tegenover lastenverlichting moet een lastenverzwaring komen en andersom. Zo werkt de automatische stabilisatie door en wordt voorkomen dat de beleidsmatige lastendruk in de regeerperiode hoger of lager uitvalt dan tevoren afgesproken. Deze beleidsmatige lastendruk wordt apart weergegeven in de beleidsmatige lastenontwikkeling (blo). Het inkomstenkader wordt jaarlijks uiteindelijk in augustus definitief 'gesloten'. Dit betekent dat alle plussen en minnen van maatregelen aan de inkomstenkant in augustus weer op 0 uit moeten komen, conform de afspraken die zijn vastgelegd bij de start van het Kabinet.
- De Staatssecretaris F&B is momenteel al bezig met het verwerken van alle lastenmaatregelen uit het coalitieakkoord in nieuwe belastingwetgeving. Alle maatregelen die per 2023 in moeten gaan zullen zo snel mogelijk worden opgesteld. De verwachting is dat het grootste deel van de wetgeving begin april gereed is zodat de eerste concepten al met de Raad van State kunnen worden gedeeld. De Raad van State controleert de wetgeving en geeft advies.
- De inkomstenbesluitvorming zal in de vierhoek plaatsvinden. Deze besluitvorming zal in ieder geval gaan over de volgende onderwerpen:
    - Koopkracht. Door de inflatie pakt de koopkracht in de CPB-doorrekening negatiever uit dan bij het coalitieakkoord. Bij het debat regeringsverklaring is uitgesproken dat het kabinet in het voorjaar met de nieuwe CPB-cijfers opnieuw naar de koopkracht kijkt en zorgt voor een evenwichtige verdeling. Hierbij heeft het kabinet ook aangegeven in het voorjaar naar de definitieve invulling van de 3 mld. lastenverlichting te kijken.

    - Box 3. Door een uitspraak van de Hoge Raad in de huidige box 3-wetgeving loopt een compensatie traject voor mensen die geraakt worden door de uitspraak. De hoogte van deze compensatie moet cf. begrotingsregels gedekt worden binnen de kabinetsperiode, in principe binnen het domein.
- Na afronding van voorjaarsbesluitvorming over de inkomsten in het voorjaar zullen de besluiten worden opgenomen in de Voorjaarsnota.
- Vervolgens zal de definitieve besluitvorming over de lasten en koopkracht plaatsvinden in augustus na het vaststellen van de definitieve cijfers van het CPB in augustus. Het zou hierbij dan moeten gaan om de laatste 'tweaks' en geen hele nieuwe besluitvormingsronde.
- In augustus vindt in elk geval besluitvorming plaats na een inschatting van de ontwikkeling van de zorgpremies. Op dat moment wordt het inkomstenkader definitief 'gesloten'. Wetswijzigingen naar aanleiding van besluitvorming zullen vervolgens via het Belastingplan naar de Tweede Kamer gestuurd worden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

di. 15/2, en marge EK

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER ADVISERING
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Spreeklijn t.b.v. gesprek mp over voorjaarsbesluitvorming 15/2

Datum
14 februari 2022

Notanummer
2022-0000047429

Bijlagen
geen

Aanleiding

U ziet morgen de mp bij het debat over de regeringsverklaring in de Eerste Kamer. In deze nota vindt u een toelichting op de inhoud en het proces van de voorjaarsbesluitvorming voor een en marge gesprek met de mp.

Adviezen

U wordt geadviseerd de mp de inhoudelijke kernpunten en het tijdpad voor de voorjaarsbesluitvorming toe te lichten. Desgewenst in breder politiek verband.

Kern

- Op woensdag **9 maart** publiceert het CPB de nieuwe economische raming en kort daarna starten de begrotingsbesprekingen over de Voorjaarsnota. Op vrijdag **11 maart** behandelt de MR de Kadernota waarin de gevolgen van de nieuwe economische raming voor de begroting en koopkrachtontwikkeling (nieuw inflatiecijfer) wordt uitgelicht. Daarnaast ontvangt Financiën op vrijdag **11 maart** de uitwerkingsbrieven van de vakdepartementen. Met deze informatie en de economische raming ontstaat een **volledig beeld** van de opgave voor de begrotingsbesprekingen. Dit bespreekt u op vrijdag **18 maart** met de mp. Wij informeren u hieraan voorafgaand zodra we een eerste beeld hebben. Desgewenst plannen we ook al eerder een eerste gesprek met de MP.
- Naast de uitgavenbesluitvorming spreken we dit voorjaar ook over de hoofdlijnen van de inkomstenkant van de begroting. Het vraagstuk van een evenwichtige koopkrachtverdeling en de vervolgaanpak van de uitspraak van de Hoge Raad over de vermogensrendementsheffing.
- Tevens is de Voorjaarsnota het moment waarop het kabinet gehoor geeft aan de aangenomen moties bij het debat over de regeringsverklaring en de gedane toezeggingen. Denk aan de motie Heerma c.s. over de koopkracht, de motie Segers/Hermans over de vormgeving van het Klimaat- en transitiefonds en de motie Marijnissen over vermogensongelijkheid.
- Uiteraard dient dit alles binnen het budgettaire kader te worden vormgegeven. Voor nieuwe aanvullende wensen is geen generale ruimte. Tegenvallers dienen binnen de eigen begroting te worden ingepast. Herschikkingen binnen en of tussen begrotingen zijn natuurlijk mogelijk.
- Het zijn de eerste begrotingsonderhandelingen van dit kabinet. Het is daarom belangrijk de begrotingsdiscipline strak te handhaven. Dat wil zeggen niet meer uitgeven dan het uitgavenplafond toestaat en voldoende inkomsten ophalen om het inkomstenkader te kunnen sluiten.

Toelichting
Op donderdag 20 januari heeft u met de MP het proces van de Voorjaarsnota besproken. U heeft vervolgens een brief met het voorstel voor het begrotingsproces geagendeerd in de MR van 4 februari. In deze MR is afgesproken op 11 maart de Kaderbrief te agenderen. In deze brief geeft u een toelichting op de CEP-publicatie van het CPB en wordt de macro-economische doorwerking van de nieuwe raming technisch verwerkt door het uitgavenplafond aan te passen (rente, ODA, doorwerking werkloosheid op ramingen SZW en zorg). Ook zal het lastenbeeld meelopen in deze Kaderbrief. De uitgavenplafonds en het lastenkader staan daarna definitief vast. In de Voorjaarsnota wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.

Datum	Wat
Februari	Uitgaven: departementen delen uitvoeringsinformatie met Financiën Inkomsten: proces inkomsten toelichten in vierhoek
Woensdag 9 maart	Publicatie CEP door CPB
Vrijdag 11 maart	Uitgaven: departementen sturen uitwerkingsbrieven naar Financiën
Vrijdag 11 maart	Kaderbrief in de MR
Vrijdag 18 maart	**Eerste gesprek met de mp** over eerste beeld voorafgaand aan bilateralen
14 maart t/m eind april	Inkomsten: aantal vierhoeken voor lasten- en koopkrachtbesluitvorming, met een mogelijke uitloop tot 1 mei (deadline voor besluitvorming over box 3).
April	Uitgaven: bilaterale overleggen over uitwerking begroting
Maandag 11 april	**Tweede gesprek met mp** over stand van zaken begrotingsgesprekken.
Maandag 26 april	**Derde gesprek met mp** over concept uitgavenbesluitvorming Voorjaarsnota.
Vrijdag 29 april	Vaststellen uitgavenbesluiten Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota én hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement
Augustus	Inkomsten: afsluitende ronde inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

☒ mis-politieke proces inzicht tegenvallers
→

Persoonsgegevens

Ministerie van Financiën

HEDEN – GETEKEND RETOUR GEVRAAGD UITERLIJK DONDERDAGOCHTEND 10 MAART TER BESLISSING

Aan

De minister

De staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Aanbiedingsformulier Kaderbrief

Datum
8 maart 2022

Notanummer
2022-0000087006

Bijlagen
1. MR-aanbiedingsformulier

Aanleiding

Hierbij ontvangt u alvast het MR-aanbiedingsformulier voor de Kaderbrief die in geagendeerd staat voor de MR van vrijdag 11 maart. Omdat er vandaag nog gesproken wordt over het koopkrachtpakket en we de Kaderbrief hier nog op aanpassen, krijgt u deze later vandaag per mail toegezonden.
Verzending van de brief is voorzien op donderdag na het verwerken van aanpassingen die volgen uit het overleg met u van die ochtend. Er wordt met dat proces afgeweken van de reguliere afspraken rondom aanlevering bij de MR. Wij verzoeken u daarom nu reeds het MR-aanbiedingsformulier van de Kaderbrief 2022 te ondertekenen, zodat verzending aan AZ op donderdag zo snel mogelijk kan plaatsvinden.

Beslispunten

1. Zou u (minister) alvast het MR-aanbiedingsformulier willen tekenen?

Kern

De kaderbrief geeft het actuele economische en budgettaire beeld uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB) weer en schetst de uitgangspunten voor de voorjaarsbesluitvorming. Kernboodschap is dat er geen budgettaire ruimte is voor intensiveringen en dat besluitvorming moet plaatsvinden binnen de afspraken die de coalitie samen heeft gemaakt in het Coalitieakkoord.

Proces

Omdat u (minister) als voorzitter zal optreden tijdens de ministerraad, zal de staatssecretaris voor Fiscaliteit en Belastingdienst het woord nemen tijdens de behandeling van de Kaderbrief. Later vandaag ontvangt u per mail de concept-Kaderbrief en een oplegnotitie inclusief spreeklijn voor de staatssecretaris.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de leden van de Ministerraad

Directie Begrotingszaken

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2022-0000090082

Datum 11 maart 2022
Betreft Kaderbrief 2022

Beste collega,

Hierbij ontvangt u de Kaderbrief 2022. Hierin informeer ik u over het actuele economische en budgettaire beeld uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB) en over de start van de voorjaarsbesluitvorming. Deze brief bouwt verder op de eerdere brief met het proces en uitgangspunten van de voorjaarsbesluitvorming die op 4 februari is besproken in de ministerraad.

De voorjaarsbesluitvorming vindt plaats tegen de achtergrond van een roerige periode met ernstige ontwikkelingen. De oorlog in Oekraïne leidt in de eerste plaats tot zeer groot menselijk leed voor de direct getroffenen. Daarnaast brengt het ook onzekerheid met zich mee over de economische situatie waar wij ons in bevinden. Door de snelle opeenstapeling van ontwikkelingen zijn de cijfers zoals opgenomen in het CEP met veel meer onzekerheid omgeven dan normaal het geval is en sommige cijfers zijn alweer achterhaald. De economische en budgettaire risico's die zich mogelijk nog zullen materialiseren zitten daarmee nog niet in de cijfers van het CPB.

Tegen deze onzekere achtergrond past ook dat wij ons richten op het hoofddoel dat wij als kabinet gesteld hebben: de doelmatige en voorspoedige uitwerking van het Coalitieakkoord. Daarbij moeten wij binnen de afgesproken budgettaire kaders blijven, tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. Daarbij geldt dat in het coalitieakkoord al veel geld is uitgetrokken voor verschillende belangrijke onderwerpen. De grenzen van wat budgettair verantwoord en qua absorptievermogen van onze economie haalbaar is, zijn bereikt.

Deze boodschap wordt versterkt door het onderliggende beeld uit het CEP. Het CPB raamt dat er dit jaar nog een economische inhaalgroei is van 3,6%. Vanaf volgend jaar vlakt de groei af naar het structurele niveau. Uit de budgettaire doorrekening van het CEP komt een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 en een schuld van 53,8% bbp. In de jaren daarna loopt het tekort op tot 3,2% bbp in 2026. In de doorkijk tot 2030 die het CPB heeft gepubliceerd zit nog een verdere toename van het tekort richting 2030. Het is belangrijk op te merken dat het CPB rekening houdt met substantiële vertraging op dossiers zoals defensie, onderwijs, het Nationaal Groeifonds en andere investeringen. Op basis van de ambities in het Coalitieakkoord en de begrotingen is het beeld van de overheidsfinanciën daarom slechter dan de raming van het CPB. In een eerste indicatieve kabinetsraming van het EMU-saldo zullen we in 2024 al door de grens van – 3% bbp gaan.

Uit het CEP is ook gebleken dat de koopkracht dit jaar afneemt. Volgend jaar is de koopkrachtontwikkeling echt positief. Dat neemt niet weg dat vooral voor mensen met lagere inkomens de ontwikkeling in 2022 zorgelijk is. Vanwege deze uitzonderlijke ontwikkeling is besloten dat met het ondersteunen van de koopkracht niet gewacht kan worden tot de reguliere voorjaarsbesluitvorming. Daarom ligt er vandaag een koopkrachtpakket voor in de Vierhoek. Het pakket bevat incidentele maatregelen voor dit jaar en wordt gedekt via hogere gasbaten als gevolg van de gestegen gasprijs. Met het oog op de uitzonderlijke situatie wordt voor dit pakket eenmalig een uitzondering gemaakt op de scheiding tussen inkomsten en uitgaven. Het is aan ons als kabinet om oog te hebben voor de situatie van de burgers op dit moment, maar ook om geen rekeningen door te schuiven naar toekomstige generaties.

Op de reguliere dossiers zijn er een aantal budgettaire tegenvallers ten opzichte van het beeld bij de Startnota. Dit komt zowel door ontwikkelingen op de generale dossiers als een aantal uitgaven waartoe reeds besloten is. Naast de huidige budgettaire inzichten zijn er ook onzekerheden die tot problematiek kunnen leiden, maar op dit moment nog lastig te kwantificeren zijn. Het gaat hierbij om het effect van de oorlog in Oekraïne op de economische ontwikkeling, maar ook om de inflatie, koopkracht, terugbetaling van belastinguitstel en de rentestand. Deze onzekerheden maken het extra belangrijk om als kabinet via het trendmatig begrotingsbeleid koers te houden.

Aan de hand van uw uitwerkingsbrieven vinden in april de begrotingsbilateralen plaats. Hierin bespreken wij samen uw voorstellen om de ambities uit het coalitieakkoord doeltreffend in actie om te zetten. Vervolgens leg ik uiterlijk 29 april de budgettaire afspraken over de uitgaven ter vaststelling voor aan de ministerraad ten behoeve van de definitieve verwerkingen in de suppletoire begrotingen. Daarbij zal ik ook een concept van de Voorjaarsnota voorleggen. Daarna wordt de Voorjaarsnota gefinaliseerd. Deze moet uiterlijk 1 juni naar het parlement gestuurd worden. Zoals aangekondigd in mijn brief van 4 februari zal de Voorjaarsnota een meerjarig budgettair beeld bevatten.

Dit voorjaar wordt ook over de inkomsten besloten. Zoals gebruikelijk vindt deze besluitvorming plaats in de Vierhoek. Het doel van de lastenbesluitvorming is het sluiten van het inkomstenkader: Voor maatregelen met een budgettaire inkomstenderving geldt daarmee dat deze gedekt moeten worden in de voorjaarsbesluitvorming. Op dit moment zijn er geen meevallers die hiervoor gebruikt kunnen worden. Naast de reguliere lastenbesluitvorming en de koopkracht zal dit voorjaar ook het Hoge Raad arrest inzake box 3 centraal staan. De uitkomsten van de lastenbesluitvorming worden meegenomen bij de vaststelling van de Voorjaarsnota.

1 Economisch beeld

Het CPB raamt voor 2022 een sterke bbp-groei van 3,6% procent, met name door een toename van consumptie en handel. De Nederlandse economie komt sterk uit de coronacrisis, terwijl de groei vanaf volgend jaar afvlakt richting het structurele niveau. Op de korte termijn zorgen de plannen uit het coalitieakkoord wel nog voor een economische stimulans. In de jaren 2023 en 2024 verwacht het CPB een groei van 1,7 en 2,0% procent.

De werkloosheid blijft volgens de raming beperkt. In 2022 komt de werkloosheid uit op gemiddeld 4,0%, en loopt in 2023 en 2024 licht op tot 4,3 en 4,4 %. Het CPB raamt voor 2022 een hoge inflatie van gemiddeld 5,2% en verwacht dat deze in de loop van het jaar modereert. In 2023 wordt een inflatie van 2,4% voorzien.

In 2021 is de arbeidsproductiviteit ook fors gestegen (3,3%), wat mede met de

krapte op de arbeidsmarkt en inflatie zorgt voor een significante stijging in de lonen dit jaar en volgend jaar. Het CPB voorziet echter geen negatieve loonprijsspiraal.

De arbeidsproductiviteit loopt dit jaar en volgend jaar enigszins terug (rond de 0,8%). De kabinetsplannen zorgen voor een lichte stijging van de productiviteit, wat het bbp verhoogt. Tegelijkertijd loopt de stimulering uiteindelijk tegen de grenzen van de economische capaciteit aan, waardoor de groei op de middellange en lange termijn richting het structurele niveau beweegt van rond de 1,5%.

De oorlog in Oekraïne brengt aanzienlijke economische risico's, maar er is ook veel onzekerheid. De energieprijzen kunnen nog harder stijgen dan in de CPB-cijfers is aangenomen, de handel wordt mogelijk nader geraakt en er is onzekerheid op financiële markten. De groei valt vanaf volgend jaar al lager uit dan eerder geraamd, waarbij de oorlog een verder neerwaarts risico vormt. De oorlog raakt het vertrouwen van producenten en consumenten, wat een neerwaarts effect kan hebben op de conjunctuur. De mate waarin deze risico's materialiseren is op dit moment niet te bepalen. Het CPB schat in een negatief scenario in dat de inflatie kan oplopen tot 6,0% in 2022 en 3,0 % in 2023. Een hogere inflatie zorgt tegelijk voor een lager bbp (3,5% in 2022 en 1,4% in 2023), en heeft verder met name negatieve gevolgen voor de koopkracht. Vanwege recente ontwikkelingen is een scenario met langdurig verhoogde inflatie een zeer reëel risico.

Tabel 1 Economisch beeld CEP

	2022	2023	2024	2025	2026
Economische groei (%,reëel)	3,6	1,7	2,0	1,7	1,4
Werkloosheidspercentage (% beroepsbevolking)	4,0	4,3	4,4	4,4	4,6
Groei contractloon marktsector (%, jaar-op-jaar)	2,7	3,5	3,5	3,4	3,3
Inflatie (CPI, %)	5,2	2,4	2,4	2,5	2,0

2 Budgettair beeld

Doorwerking CEP

Het CEP is de eerste volledige meerjarige economische en budgettaire raming van het CPB sinds de start van het kabinet. Hierin zijn naast de nieuwe macro-economische parameters ook de effecten van de maatregelen uit het Coalitieakkoord meegenomen. Het CPB komt uit op een uit op een tekort van 2,5% bbp in 2022. Meerjarig loopt het verwachte tekort in de CPB-raming op van 2,3% bbp in 2023 naar 3,2% bbp in 2026. Ook in de jaren 2027 tot 2030 raamt het CPB tekorten boven de 3% bbp. De verwachte schuld 2022 komt uit op 53,8% bbp. In latere jaren loopt de schuld op tot een niveau van 54,4% bbp in 2026. De schuldontwikkeling loopt traag op door de relatief hoge inflatieverwachting. In absolute termen is sprake van een significante stijging. Het structureel EMU-saldo komt meerjarig uit rond de – 3% bbp. Hiermee voldoet Nederland niet aan de huidige Europese budgettaire middellangetermijndoelstellingen. In 2026 gaat het saldo ook over de grens van – 3% uit de correctieve arm van de Europese begrotingsregels heen.

Op basis van een eerste doorrekening van het CEP-beeld komt de kabinetsraming van het saldo meerjarig slechter uit dan het CPB-beeld. In deze indicatieve berekening van het EMU-saldo gaan we al in 2024 door – 3%. Het verschil met de CPB-raming is vooral in 2022 groot (1,6% bbp). De belangrijkste verklaring hiervoor is de forse vertraging die het CPB raamt op verschillende uitgaven zoals het Nationaal Groeifonds, defensie, onderwijs en het Mobiliteitsfonds. In latere jaren wordt het verschil ook verklaard door een hogere ontwikkeling van uitgaven

in de sociale zekerheid en zorg, en lagere inkomsten in de kabinetsraming. De komende periode worden de verschillen samen met de betreffende departementen en het CPB verder onderzocht. Waar nodig worden deze uitkomsten betrokken bij de besluitvorming.

Vanwege de oorlog in Oekraïne zijn de ramingen onzekerder dan gebruikelijk. De Nederlandse overheidsfinanciën zijn historisch gezien gevoelig voor economische schommelingen. Een omslag in de economie zal snel verslechterend doorwerken in de overheidsfinanciën. Ook zijn de effecten van het koopkrachtpakket nog niet verwerkt in de ramingen.

Tabel 2 Saldo en schuld volgens CEP (CPB-cijfers)

(in % bbp)	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	– 2,5	– 2,3	– 2,5	– 2,9	– 3,2
Structureel EMU-saldo CEP	– 3,0	– 2,8	– 3,0	– 3,2	– 3,2
EMU-schuld CEP	53,8	53,1	52,7	53,1	54,4
Eerste inschatting kabinetsraming saldo	– 4,1	– 2,8	– 3,4	– 3,6	– 3,5

Een belangrijke ontwikkeling is de inflatie. Deze wordt door het CPB hoger geraamd dan bij de MEV afgelopen september. De gestegen inflatie werkt door op zowel de uitgaven als de inkomsten van het Rijk. Aan de uitgavenkant leiden de inflatiecijfers uit het CEP tot een hogere loon- en prijsbijstelling. Aan de inkomstenkant werkt de inflatie door in de belasting- en premieontvangsten. Daarnaast heeft de inflatie ook een effect op de koopkracht. Dit voorjaar vindt er op hoofdlijnen besluitvorming plaats over de lasten. Hierbij wordt ook de koopkrachtontwikkeling betrokken. De lastenbesluitvorming vindt zoals gewoonlijk plaats via de Vierhoek. De uitkomsten hiervan worden meegenomen bij de vaststelling van de Voorjaarsnota.

De nieuwe raming van het CPB werkt door op verschillende inkomsten- en uitgavenregelingen. Dit effect wordt verwerkt in het concept van de Voorjaarsnota. Bij de vaststelling van de uitgavenplafonds in de Startnota is aangegeven dat de doorwerking van de nieuwe macro-economische raming van het CPB wordt meegenomen in de plafonds in de Voorjaarsnota.

Naast het economisch beeld zijn er ook andere ontwikkelingen die de ontwikkeling van de overheidsfinanciën de kopende periode zullen beïnvloeden, waaronder de terugontvangsten van het belastinguitstel. Bedrijven hebben de afgelopen twee jaar de mogelijkheid gehad om het betalen van belastingen uit te stellen. Voor bedrijven die onvoldoende middelen hebben om de schuld volledig terug te betalen, zal dit uitstel (gedeeltelijk) leiden tot afstel. Eerdere inschattingen op basis van macro-economische ontwikkelingen gingen uit van ruim 5% afstel, bij een openstaand bedrag van circa 20 miljard euro. Momenteel wordt onderzoek op bedrijfsniveau afgerond, waaruit blijkt dat het afstel fors kan oplopen tot boven de 25%. Deze stijging heeft geen effect op het inkomstenkader, maar wordt wel meegenomen in de Voorjaarsnota en zal daarbij het EMU-saldo en de EMU-schuld negatief beïnvloeden.

Pakket koopkracht 2022 PM stand 18.00 uur; wordt nog geupdate.
Door de hoge inflatie verwacht het CPB een koopkrachtverslechtering van – 2,7% in 2022. De belangrijkste drijver van deze hoge inflatie zijn de gestegen energieprijzen. Door de oorlog in Oekraïne nemen de energieprijzen verder toe. Om deze koopkrachtverslechtering te dempen is een koopkrachtpakket gemaakt. Doel van dit pakket is om de huishoudens die het meest in de knel komen tegemoet te komen en om de effecten ook voor de middeninkomens te dempen. Hiervoor wordt extra budget vrijgemaakt voor de verhoging van de

energietoelage voor lage inkomens (gemeentelijke regeling) en wordt de btw op energie (gas, elektra en stadsverwarming) voor een half jaar verlaagd van 21% naar 9% en PM accijnzen. Dit pakket wordt gedekt met een meevaller in de geraamde ontvangsten uit de gasbaten voor 2022 en 2023. De meevaller wordt veroorzaakt door een bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022. Met het oog op de uitzonderlijke situatie wordt een uitzondering gemaakt op de scheiding tussen inkomsten en uitgaven en komt een deel van de dekking uit 2023. Tabel 3 geeft een overzicht van de budgettaire effecten.

Tabel 3 Pakket koopkracht 2022		
mln. euro's, + is plafondbelastend	2022	2023
Verhogen energietoelage lage inkomens	PM	
BTW energie naar laag tarief	PM	
Meevaller gasbaten 2022 en 2023	– 950	– 950
Totaal	**– 945**	**– 965**

Generale dossiers en opgaven
Naast de doorwerking van het CEP zijn er ook een aantal andere budgettaire ontwikkelingen geweest sinds de start van het kabinet. Tabel4 geeft een overzicht van de mutaties op generale dossiers voor zover op dit moment bekend. Bij een aantal dossiers moet nog bezien worden wat de exacte ontwikkeling is. Daarnaast zijn hier ook de uitgaven waar al toe besloten is opgenomen. Per saldo laat het generale beeld een opgave zien, daarmee is dus geen ruimte voor intensiveringen.

Tabel 4 Generale dossiers						
mln. euro's, + is plafondbelastend	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Reeds besloten uitgaven						
Schuif subsidieregeling Groningen	114	– 44	– 36	– 22	– 6	– 6
Indexeren AKW	46	106	127	130	130	100
Steun Oekraïne	pm					
Schade Limburg	25					
Generale dossiers						
Winstafdracht DNB	0	0	0	0	0	0
Dividenden	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Rente	pm	pm	pm	pm	pm	pm
EU-afdrachten	94	7	7	7	7	7
RRF			100	600	400	
Boetes en transacties	27	15	13	– 3	– 5	– 34
Totale generaal beeld	**306**	**84**	**211**	**712**	**526**	**67**

Schuif subsidieregeling Groningen
Het kabinet heeft begin 2022 het totale budget met € 250 mln. van de regeling verhoogd vanwege het onvoorzien grote aantal aanvragen en onrust die hierdoor in Groningen is ontstaan. De verhoging is gebaseerd op circa 25.000 woningeigenaren die dreigden niet in aanmerking te komen voor de subsidie. De verhoging wordt gedekt uit bestaande (risico)reserveringen voor Groningen op de aanvullende post. Deze kasschuif zet de middelen in het juiste kasritme.

Indexeren Kinderbijslag (AKW)
In de ministerraad van 10 januari is afgesproken dat de dekking van indexering van de kinderbijslag (AKW) in 2022, 2023 en 2024 kabinetsbreed gevonden dient

te worden. De dekkingsopgave is gelijk aan de besparing die is verwerkt ten tijde van de besluitvorming over de invoering van betaald ouderschapsverlof in 2020.

Steun Oekraïne
Uitgaven die direct gelinkt zijn aan de situatie in Oekraïne en noodopvang van vluchtelingen zullen generaal worden gecompenseerd. Het gaat enkel om additionele uitgaven die bovenop de reguliere werkzaamheden hebben plaatsgevonden en waarvoor geen budget beschikbaar is op de reguliere departementale begrotingen. Dit betreft uitgaven aan militaire en humanitaire ondersteuning, medische hulp in Oekraïne en de noodopvang van vluchtelingen in Nederland. Hierbij geldt voorlopig een afbakening in de tijd tot en met het tweede kwartaal van 2022. Bij Julibrief kan deze afbakening herzien worden.

Schade Limburg
RWS en ProRail krijgen in 2022 nog 24,9 miljoen euro voor gemaakte kosten in de afhandeling van de schade. Waarschijnlijk zullen er ook nog extra middelen in 2022 nodig zijn voor de tegemoetkomingen in het kader van de coulanceregeling Particulieren, Wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) en de Wet veiligheids-regio's (Wvr). De uiteindelijk kosten worden gebaseerd op de daadwerkelijke schade.

Winstafdracht DNB
De meerjarenraming van de winstafdracht DNB bedraagt op dit moment 0 euro, omdat op dit moment sprake is van een buffertekort. Zolang sprake is van een buffertekort wordt op basis van het kapitaalbeleid geen dividend uitgekeerd door DNB aan de staat.

Dividenden
Medio april wordt de dividendramingen van de staatsdeelnemingen vastgesteld. Op dit moment zijn de ontvangsten met veel onzekerheid omgeven door onder andere de gevolgen van corona (Schiphol en NS), de energietransitie (TenneT en Gasunie) en de macro-economische onzekerheid die voortkomt uit de oorlog in Oekraïne.

Rente
In het CEP-raming stijgt de rentestand op zowel kortlopende als langlopende rekeningen. Dit leidt tot een tegenvaller in de Voorjaarsnota. De omvang hiervan is afhankelijk van de CEP-doorrekening en de besluitvorming in het voorjaar. In het algemeen vormt de combinatie van een stijgende rente en oplopende tekorten een risico voor de overheidsfinanciën.

EU-afdrachten
Door hoger dan verwachte economische groei is het Nederlandse relatieve bni-aandeel hoger, wat resulteert in een tegenvaller op de nacalculatie. Verder stijgt de raming meerjarig met circa 7 miljoen euro omdat de lumpsumkorting op de bni-afdracht is aangepast naar aanleiding van de inflatiecijfers.

RRF
Uit door de Europese Commissie (EC) gepubliceerde ramingen blijkt dat de Nederlandse economie in 2021 harder is gegroeid dan eerder verwacht. Hierdoor valt de verwachte subsidie uit het RRF naar verwachting lager uit (4,7 miljard euro) in plaats van de 5,8 miljard euro die nu in de begroting verwerkt staat. Dit leidt tot een tegenvaller van 1,1 miljard euro ten opzichte van de Startnota. Nederland zal als laatste lidstaat deze zomer een Herstel en Hervormingsplan (HVP) indienen. Zoals besloten in het coalitieakkoord zal het HVP enkel bestaande plannen bevatten en is er geen ruimte voor nieuw beleid.

Boetes en transacties
In de raming voor het boetes en transacties doet zich in de eerste jaren een tegenvaller voor. Deze tegenvaller wordt primair veroorzaakt door het hanteren van een lager gemiddeld boetebedrag, omdat er verhoudingsgewijs meer lichtere verkeersvergrijpen gepleegd werden. Daarnaast is in de raming rekening gehouden met bovenmatig uitvallende flitspalen op snelwegen t.b.v. onderhoud voor de jaren 2022 tot en met 2024.

3 Overige budgettaire zaken en proces

Proces
De komende periode heb ik met u allen een bilateraal begrotingsgesprek. In deze gesprekken bespreken wij uw voorstellen om de ambities uit het coalitieakkoord doeltreffend in actie om te zetten. Hierbij gelden uiteraard ook de begrotingsregels. Nieuwe beleidsprioriteiten of tegenvallers zullen conform de begrotingsregels binnen het plafond ingepast moeten worden. Daarbij geldt het basisprincipe dat beleidsmatige intensiveringen binnen de eigen begroting ingepast moeten worden met een ombuiging. Tegenvallers moeten binnen de eigen begroting opgevangen moeten worden met meevallers of ombuigingen. Per saldo meevallers komen ten goede aan het kabinetsbrede generale beeld. Na de bilaterale gesprekken leg ik uiterlijk 29 april de budgettaire afspraken over de uitgaven ter vaststelling voor aan de ministerraad ten behoeve van de definitieve verwerkingen in de suppletoire begrotingen. Daarbij zal ik ook een concept van de Voorjaarsnota voorleggen.

Onderuitputting
In 2021 was opnieuw sprake van onderuitputting op de departementale begrotingen. Dit leidt tot het beeld dat jaarlijks veel geld op de plank blijft liggen. Ik stel daarom voor bij de begrotingsbesprekingen in te gaan op de vraag welke mogelijkheden de onderuitputting biedt om knelpunten op te lossen.

De komende periode zal de uitwerking van het coalitieakkoorden de verschillende onzekerheden het nodige van ons vragen.

Ik reken op uw inzet om samen een gedegen Voorjaarsnota 2022 op te leveren en zie uit naar de samenwerking.

Met vriendelijke groet,

de minister van Financiën,

Sigrid A.M. Kaag

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
De minister
De staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Concept Kaderbrief

Datum
8 maart 2022

Notanummer
2022-0000090081

Bijlagen
1. MR-aanbiedingsformulier

[N.B. U heeft deze stukken al per mail ontvangen op 9/3, bij deze nog officieel via Digidoc]

Aanleiding
Hierbij ontvangt u een concept van de Kaderbrief ter bespreking donderdagochtend 8.45-9.30u. De Kaderbrief staat geagendeerd voor de MR van vrijdag 11 maart. De kans is aanwezig dat de Kaderbrief vrijdag moet worden uitgedeeld in de MR omdat er samenloop is met het koopkrachtpakket waarover vrijdagochtend in de vierhoek definitief wordt besloten.

Beslispunt
We bespreken graag morgenochtend deze versie van de Kaderbrief met u.
Ons voorstel is om het koopkrachtpakket, waarover nog gesproken wordt, voor de volledigheid ook in de kaderbrief op te nemen.
Bent u (minister) akkoord met het opnemen van het koopkrachtpakket in de Kaderbrief? Dit zal ook nog in een aparte Kamerbrief worden toegelicht.

Kern
De kaderbrief geeft het actuele economische en budgettaire beeld uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB) weer en schetst de uitgangspunten voor de voorjaarsbesluitvorming. Kernboodschap is dat er geen budgettaire ruimte is voor intensiveringen en de besluitvorming binnen de budgettaire kaders moet plaatsvinden.

Proces
Omdat u (minister) als voorzitter zal optreden tijdens de ministerraad, zal de Staatssecretaris voor Fiscaliteit en Belastingdienst het woord nemen tijdens de behandeling van de Kaderbrief. Verderop in deze notitie vindt u (staatssecretaris) een spreeklijn.

Toelichting
- De Kaderbrief vormt de aftrap van de voorjaarsbesluitvorming. In deze brief staat het budgettaire beeld op basis van enkele cijfers van de departementen en de CEP-cijfers van het CPB.
- Uit de doorrekening van het CPB blijkt dat Nederland sterk uit de coronacrisis komt, met naar verwachting hoge groei en lage werkloosheid.

Tegelijkertijd zijn we ook geconfronteerd met de verschrikkelijke oorlog in Oekraïne. Die brengt ook risico's en onzekerheden mee voor de Nederlandse economie.

- Dat betekent dat de cijfers zoals opgenomen in het CEP met veel meer onzekerheid zijn omgeven dan normaal en dat sommige cijfers, zoals de gasprijzen, alweer achterhaald zijn. De economische en budgettaire risico's die zich mogelijk nog zullen materialiseren zitten daarmee nog niet in de cijfers van het CPB.
- Uit de doorrekening blijkt echter al wel dat de budgettaire ruimte zeer beperkt is, omdat we tegen de grenzen aanlopen van de Europese begrotingsregels.
- Volgens het CPB blijft het EMU-saldo tijdens de kabinetsperiode nog net onder de norm van -3%, maar dit komt met name omdat het CPB uitgaat van vertraging op voorgenomen investeringen. Volgens een eigen berekening komt het tekort in 2024 en verder wel boven de -3% uit.
- Uit het CEP blijkt ook een hoge inflatie van 5,2% in 2022. Aan de uitgavenkant leiden de inflatiecijfers tot een hogere loon- en prijsbijstelling. Aan de inkomstenkant werkt de inflatie door in de belasting- en premieontvangsten. Daarnaast heeft de inflatie ook een effect op de koopdracht.
- Om deze koopkrachtverslechtering te dempen is een pakket in de maak bestaande uit een verlaging van de BTW op energie, een verhoging van het richtbedrag gemeentelijke regeling (Schouten-regeling) en PM accijnzen. Dit pakket wordt gedekt uit (een deel van) de meevaller in de gasbaten in 2022 en 2023 ingezet. De meevaller wordt veroorzaakt door een bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022.
- Omdat het hier gaat om een uitzonderlijke situatie wordt hiermee een uitzondering gemaakt op de bestaande kaders en begrotingsregels (scheiding) inkomsten en uitgaven. Het is wel belangrijk om aan te geven dat de hoofdboodschap blijft staan: we houden ons aan de kaders zoals we die samen hebben afgesproken in het Coalitieakkoord.
- Ook is het belangrijk om op te merken dat deze gasbasten geen gratis geld zijn. Dit geld komt uit niet-hernieuwbare bronnen en daarmee verschuiven we in wezen de rekening door naar toekomstige generaties.
- Ook betekent dit dat deze meevaller op de gasbaten niet meer ingezet kan worden om de tegenvaller op het generale beeld op te lossen. Niet op alle dossiers zijn de cijfers al bekend, wel weten we dat hier tegenvallers zullen komen.
- In de brief is opgenomen dat het proces van de lastenbesluitvorming via de Vierhoek zal verlopen en de uitkomsten worden meegenomen in de Voorjaarsnota.

Economisch en budgettair beeld

- Het CPB raamt voor 2022 een EMU-saldo van -2,5% en dit verslechtert tot -3,2% in 2026. De EMU-schuld wordt door het CPB geraamd op 53,8% in 2022 en loopt op tot 54,4% in 2026. Het saldo van het Kabinet is slechter dan dat van het CPB. Dat wordt vooral veroorzaakt doordat het CPB vertraging verwacht bij een aantal investeringen (onderwijs, groeifonds en defensie).

Generale dossiers en opgaven

- In de kaderbrief is ook een tabel opgenomen die op dit moment bekende budgettaire tegenvallers in beeld brengt. Voor een aantal dossiers is reeds besloten dat er extra uitgaven gedaan worden.
- Toeslagen is niet opgenomen in de tabel. Financiën neemt naar verwachting een generale claim van 224 miljoen euro op voor extra uitvoeringskosten in de uitwerkingsbrief. Daartegenover staat dat we een meevaller verwachten bij de ex-partners regeling van 300-400 miljoen euro, waarmee deze extra uitgaven gedekt kunnen worden. We achten het daarom niet verstandig om nu al uit te gaan van extra generale compensatie. In het voorjaar kan later alsnog besloten worden om extra generale middelen beschikbaar te stellen voor toeslagen.

Spreeklijn toelichting bij de Kaderbrief

- We bespreken vandaag de Kaderbrief, die het meest actuele economisch en budgettaire beeld laat zien op basis van CPB-cijfers, en de uitgangspunten voor de voorjaarsbesluitvorming schetst.
- Het economisch beeld is deels positief: de Nederlandse economie blijft groeien. Tegelijkertijd zijn er grote economische onzekerheden, voortkomend uit de oorlog in Oekraïne. Dit uit zich nu vooral in hogere brandstofprijzen en inflatie. Ook lopen we aan tegen de grenzen van de Europese begrotingsregels.
- Het CPB raamt voor 2022 een EMU-saldo van -2,5% en dit verslechtert tot -3,2% in 2026. De EMU-schuld wordt door het CPB geraamd op 53,8% in 2022 en loopt op tot 54,4% in 2026.
- In deze cijfers gaat het CPB uit van forse vertragingen op de voorgenomen investeringen uit het Coalitieakkoord. Als deze vertragingen niet plaatsvinden, zal het EMU-saldo tijdens de kabinetsperiode nog negatiever zijn. Volgens de eigen berekeningen van het kabinet komt het EMU-saldo in 2024 en verder negatiever uit dan de 3%-norm.
- Ook hier geldt dat de cijfers met veel meer onzekerheid zijn omgeven dan normaal. Sommige cijfers, zoals de gasprijzen, zijn alweer achterhaald. De economische en budgettaire risico's die zich mogelijk nog zullen voordoen zitten daarmee nog niet in de cijfers van het CPB.
- De hoofdboodschap voor de voorjaarsbesluitvorming is dan ook: we gaan samen voor de doelmatige en voorspoedige uitwerking van het Coalitieakkoord binnen de afspraken die we daar samen over gemaakt hebben. Dat betekent dat tegenvallers dienen worden opgevangen op de eigen begroting en er geen ruimte is voor nieuw beleid.
- De uitzondering hierop vormt het koopkrachtpakket. Dit is incidenteel en als reactie op een uitzonderlijk hoge inflatie die vooral kwetsbare groepen hard raakt. Maar het is wel belangrijk dat het dan blijft bij dit pakket, dat gedekt wordt door de meevaller voortkomend uit hogere gasprijzen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

do. 17/3, 10.30 - 11.00 uur

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING DONDERDAG 17 MAART 10:30 – 11:00
Aan
de minister gez.

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Voorbespreking gesprek MP Voorjaarsbesluitvorming

Datum
16 maart 2022

Notanummer
2022-0000094631

Bijlagen
Bijlage 1. Bespreekstuk voor gesprek met de MP
Bijlage 2. Scenario's bij economische verslechtering
Bijlage 3. Overzicht moties en toezeggingen

Aanleiding

De uitwerkingsbrieven van de departementen zijn afgelopen vrijdag binnengekomen. Op basis van deze brieven hebben wij het budgettaire beeld opgemaakt. Dit bespreken wij graag morgenochtend met u. Vrijdag aanstaande spreekt u in de pauze van de MR met de MP over het budgettaire beeld en de inzet voor de voorjaarsbesluitvorming. Ook dit bespreken we morgen met u voor.

Kernpunten

- De kernpunten uit het budgettaire beeld zijn samengevat op 2 A4. Het voorstel is het overleg met de MP te voeren aan de hand van dit document. Na de voorbespreking met u zullen we het stuk aanpassen en na uw akkoord delen met ambtelijk AZ.
- Daarnaast heeft u vorige week om scenario's gevraagd bij een economische verslechtering. In bijlage 2 worden de gevolgen geschetst als openstaande budgettaire problematiek niet gedekt wordt, wat er gebeurt bij een economische verslechtering en wat de handelingsopties zijn.
- Bijlage 3 bevat een overzicht van de moties die in de Eerste en Tweede Kamer bij de debatten over de Startnota en regeringsverklaring zijn aangenomen en relevant zijn voor het opstellen van de Voorjaarsnota 2022 en de ontwerpbegrotingen 2023.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven.
- In de Kaderbrief is daarom de lijn vastgelegd dat het kabinet binnen de afgesproken budgettaire kaders uit het coalitieakkoord blijft. Tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. De grenzen van wat budgettair verantwoord en qua absorptievermogen van onze economie haalbaar is zijn bereikt.

1. Beeld uitwerkingsbrieven en begrotingsbilateralen

- In onderstaande tabel staat het eerste beeld van de uitwerkingsbrieven per departement weergegeven. In totaal claimen de beleidsdepartementen 21,4 miljard euro t/m 2027 bovenop de middelen die in het coalitieakkoord gereserveerd zijn (75 miljard euro t/m 2025).

In mln. euro, + = saldoverslechterend	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene Zaken	0	0	0	0	0	0
Buitenlandse Zaken & BHOS (HGIS)	22	51	60	60	58	55
Justitie en Veiligheid	165	471	640	851	1.111	1.135
w.v. Asiel	*-49*	*51*	*126*	*189*	*301*	*293*
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. H2)	-20	188	208	265	303	333
w.v. Huurtoeslag	*-81*	*43*	*143*	*192*	*240*	*271*
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-109	-19	-260	328	-250	-218
Financiën	88	197	256	163	0	0
Defensie				PM	PM	PM
Infrastructuur en Waterstaat	185	4	4	4	4	4
Economische Zaken en Klimaat	1.679	786	905	799	340	16
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-29	76	84	87	45	49
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	168	349	427	381	413	360
w.v. AKW en uitvoeringsinformatie	*146*	*206*	*280*	*240*	*260*	*209*
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3.033	2.662	2.338	3	-1	0
Totaal	**5.182**	**4.765**	**4.662**	**2.941**	**2.023**	**1.734**

- Voor nieuwe beleidswensen en intensiveringen is geen budgettaire ruimte. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor intensiveringen kunnen niet worden overgenomen.
- De uitvoeringsinformatie van SZW, de huurtoeslag en de asieltegenvaller (exclusief Oekraïne) zijn wel onvermijdelijke tegenvallers in de uitvoering. De uitvoeringsinformatie SZW en de Huurtoeslag kunnen worden meegenomen bij de herijking van het uitgavenplafond als gevolg van de macro-economische doorwerking van het CEP. De asieltegenvaller moet nader worden bezien. Het saldo verslechtert structureel met circa 0,1 procent BBP bij verwerking van deze drie tegenvallers.

2. Politieke wensen en begrotingstekort

Saldo in % bbp	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CPB	-2,5	-2,3	-2,5	-2,9	-3,2
Eerste inschatting kabinet kaderbrief	-4,1	-2,8	-3,4	-3,6	-3,5

- Het begrotingstekort zal boven de 3% uitkomen, waarbij wordt uitgegaan van een economisch gunstig beeld. Het CPB gaat er hierbij vanuit dat het niet lukt om alle coalitieakkoord middelen de komende jaren uit te geven. Het CPB verwacht dat investeringen worden vertraagd. Als het wel lukt om de voorgenomen investeringen te realiseren komt het begrotingstekort hoger uit. Voor de jaren 2027 t/m 2030 verwacht het CPB een tekort van 3,5%.

- Bij het debat over de regeringsverklaring in de Eerste Kamer zijn op vier onderwerpen budgettaire moties aangenomen. In de Tweede Kamer is de motie Sjoerdsma c.s. over de Defensie-uitgaven aangenomen. Voor bovenstaande 5 politieke wensen is het voorstel als volgt:

  1. De AOW-koppeling WML is onderdeel van de voorjaarsbesluitvorming rond koopkracht in de vierhoek, waarin een gedekt pakket afgesproken kan worden. Politiek kan ook gewoon vastgehouden worden aan het Coalitieakkoord. PvdA en GL hebben vergelijkbare plannen.
  2. VWS en JenV staan aan de lat om tot aanvullende besparingsmaatregelen Jeugdzorg te komen. Het kabinet trekt hier nu geen extra geld voor uit.
  3. Studiefinanciering. De gereserveerde middelen voor de studievouchers kunnen naar voren worden gehaald, zodat deze middelen al na het behalen van het diploma als geldsom uitgekeerd kunnen worden aan de studenten die in 2015-2019 een bacheloropleiding startten.
  4. De indexatie AKW, net zoals de uitvoeringstegenvaller van SZW, als reeds besloten benoemd.
  5. De Defensie-intensivering (2%) koppelen aan het vraagstuk hoe we de overheidsfinanciën structureel op orde houden. Hiervoor moet tot een nader te bepalen pakket worden besloten. Het structurele begrotingstekort zal namelijk oplopen richting de 4% als geen bijbehorende structurele dekking voor de extra Defensie-uitgaven wordt gevonden.

  Mochten de vier Eerste Kamer moties en de motie Sjoerdsma worden uitgevoerd en in het geheel geen dekking worden aangedragen dan zou de budgettaire impact als onderstaand zijn:

(mln. euro, + is plafondbelastend)	2022	2023	2024	2025	2026
1. AOW-koppeling WML			1.200	2.400	2.400
2. Jeugd			100	500	500
3. Tegemoetkoming studenten		PM	PM		
4. Indexatie AKW	46	106	127	130	130
5. Defensie naar 2%			1.900	2.200	3.800
Totaal	**46**	**106**	**3.327**	**5.230**	**6.830**

3. Oekraïne

- Uitgaven die direct gelinkt zijn aan de situatie in Oekraïne en noodopvang van vluchtelingen zullen generaal worden gecompenseerd, voor zover het gaat om additionele uitgaven die bovenop de reguliere werkzaamheden hebben plaatsgevonden en waarvoor geen budget beschikbaar is op de reguliere departementale begrotingen. Dit betreft aan militaire en humanitaire ondersteuning aan Oekraïne, uitvoeringskosten douane voor het uitvoeren van de sancties en de noodopvang van vluchtelingen en medisch noodzakelijke zorg in Nederland.
- In de Voorjaarsnota zullen bovenstaande uitgaven geraamd worden. In principe worden er middelen voor de eerste 3 maanden gereserveerd. Voor onderwerpen waarvoor het evident is dat kosten langer doorlopen zullen middelen t/m het einde van het jaar worden gereserveerd.
- Extra uitgaven zullen we apart categoriseren. Een optie is om deze middelen de schuld in te laten lopen, voor zover het om incidentele uitgaven gaat, maar dit brengt wel belangrijke risico's met zich mee voor beheersing. Voorkomen moet worden dat net zoals bij corona een grote hoeveelheid aan uitgaven via de schuld betaald worden. Middelen die uiteindelijk niet nodig zijn vloeien terug naar de schatkist.

4. Proces en Tijdpad

Datum	Wat
28 maart t/m 7 april	Uitgaven: bilaterale overleggen over uitwerking begroting
Woensdag 13 april	Tweede gesprek met mp over stand van zaken begrotingsgesprekken
2de helft April	Beschikbaar voor eventuele tweede bilateraal.
Vrijdag 22 april	Vaststellen besluiten Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement
Augustus	Inkomsten: afsluitende ronde inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming

Bijlage: Toelichting eerste beeld uitwerkingsbrieven

In mln. euro, + = saldoverslechterend	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene Zaken	0	0	0	0	0	0
Buitenlandse Zaken & BHOS (HGIS)	22	51	60	60	58	55
Justitie en Veiligheid	165	471	640	851	1.111	1.135
w.v. Asiel	*-49*	*51*	*126*	*189*	*301*	*293*
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. H2)	-20	188	208	265	303	333
w.v. Huurtoeslag	*-81*	*43*	*143*	*192*	*240*	*271*
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-109	-19	-260	328	-250	-218
Financiën	88	197	256	163	0	0
Defensie				PM	PM	PM
Infrastructuur en Waterstaat	185	4	4	4	4	4
Economische Zaken en Klimaat	1.679	786	905	799	340	16
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-29	76	84	87	45	49
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	168	349	427	381	413	360
w.v. AKW en uitvoeringsinformatie	*146*	*206*	*280*	*240*	*260*	*209*
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3.033	2.662	2.338	3	-1	0
Totaal	**5.182**	**4.765**	**4.662**	**2.941**	**2.023**	**1.734**

BZ en BHOS (HGIS)
BZ en BHOS claimen gezamenlijk voor de uitvoeringskosten van de al bestaande en nieuwe sancties richting de Russische Federatie. Hiernaast claimt BHOS ca. 34 mln. structureel voor taken en prioriteiten uit het coalitieakkoord waarvoor geen dekking is (op het gebied van economische veiligheid, internationaal duurzaam verdienvermogen en maatschappelijk verantwoord ondernemen).

JenV
De claims voor JenV komen enerzijds voort uit tegenvallers op de Meerjarige Productie Prognose (Asiel-raming), het Prognosemodel Justitiële Keten, en het inhalen van achterstallige investeringen bij de Dienst Justitiële Inrichtingen. Anderzijds zijn dit forse claims voor het verrichten van beleidsintensiveringen op het gebied van bewaken en beveiligen, landelijk netwerk voor vreemdelingenvoorzieningen (LVV), en het financieel stabiliseren van de asielketen.

BZK
De raming van de huurtoeslag veroorzaakt vanaf 2023 een tegenvaller die oploopt tot 271 mln. in 2027. Daarnaast claimt BZK generaal voor weerbaar bestuur, goed verhuurderschap, huisvesting statushouders, omgevingswet en de huisvestingsproblematiek van AZ. De Eerste en Tweede Kamer (H2) doen generale claims voor verschillende tegenvallers en intensiveringen. Het gaat om 22 mln. in 2022 aflopend naar 11,5 mln. in 2027. Voor Koninkrijkrelaties (H4) zijn geen generale claims.

OCW
Het per saldo beeld voor OCW zorgt voor meevallers binnen de meerjarenperiode. Dit is te danken aan een ramingsmeevaller op de referentieraming en studiefinancieringsraming en de eindejaarsmarge. Deze worden echter ingezet om twee ingeboekte taakstellingen te dekken (rentemaatstaf en NP Onderwijs verlaging), wat leidt tot tegenvallers buiten de meerjarenperiode. Het restant van de rentemaatstaf taakstelling en een Rijksbrede kabinetsopgave regeringscommissaris grensoverschrijdend gedrag worden generaal geclaimd.

Financiën
Financiën claimt in totaal 704 mln. cumulatief generaal. Dit betreft 474 mln. euro voor Herstel Toeslagen, 225 mln. euro voor FSV/MSNP en 5 mln. euro voor uitvoeringskosten MRB+.

Defensie
Defensie doet enkele claims in de uitwerkingsbrief naar aanleiding van de motie Sjoerdsma c.s. over de 2% norm. De bedragen zijn nog niet bekend, aangezien momenteel varianten worden uitgewerkt over het moment van het toegroeien naar 2%.

IenW
IenW claimt in 2022 middelen vanwege het effect van het invoeren van het betalen naar gebruik op de tolheffing. Ook vraagt IenW uitzonderingen op de eindejaarsmarge voor klimaat, stikstof, POK en het regeringsvliegtuig. Structureel claimt IenW middelen voor de exploitatie van het regeringsvliegtuig. Daarnaast verwachten ze een tegenvaller vanwege het opzetten van een compensatieregeling voor de Stint.

EZK
De uitwerkingsbrief van EZK staat primair in het teken van Groningen (cumulatief 1.483 mln.). Dit is opgedeeld in wettelijke plichten en taken (1.243 mln.), directe bijdrage (157 mln.) en continuering van aflopende regelingen (83 mln.). Daarnaast claimen zij voor mijnbouw elders in het land (56,4 mln.). Verder doet EZK een beroep op het generale beeld met IKC ETC voor ruim 1 mld. en IPCEI projecten voor 1,2 mld. Ook is sprake van enkele kleinere posten onder de noemer interne problematiek, waarvan het totaal intertemporeel sluit.

LNV
Per saldo claimt LNV cumulatief 311 mln. voor met name drie grote dossiers (GLB, nitraatrichtlijn en gewasbescherming). Alleen in 2022 is een meevaller te zien van 29 mln. door de eindejaarsmarge en onderuitputting bij het Noordzeeakkoord.

SZW
De uitvoeringsinformatie van SZW laat een per saldo tegenvaller zien van ongeveer 100 mln. per jaar, waarvoor ze geen dekking hebben aangeleverd. SZW heeft daarnaast een aantal kleine claims ingediend die ze zelf dekken en een aantal grote generale claims, met name voor het verbeteren van het toeslagenstelsel. Ook wordt een aantal risico's genoemd, die mogelijk resulteren in een (generale) claim.

VWS
Het reguliere beeld van VWS sluit intertemporeel nagenoeg op 0 (mee-/tegenvallers en in-/extensiveringen). Tegelijkertijd claimt VWS (generaal) fors voor corona-uitgaven (in de jaren 2022 t/m 2024 cumulatief bijna 8 mld.). Deze claims gaan verder dan de afspraak uit de Startnota (testen, vaccineren, traceren); bijvoorbeeld ook voor extra personele uitgaven. Daarnaast heeft VWS kasschuiven ingediend op de middelen uit het coalitieakkoord (gereserveerd op de Aanvullende post). In 2022 is er op de AP voor VWS 785 miljoen euro beschikbaar, waarvan VWS 414 miljoen euro wil doorschuiven naar latere jaren.

Bijlage 2. EMU-saldo en handelingsopties

Aanleiding

In het bespreekstuk Voorjaarsbesluitvorming vindt u een overzicht van het beeld van de uitwerkingsbrieven dat nu bekend is. In deze notitie gaan we in op de gevolgen als openstaande budgettaire problematiek niet gedekt wordt, wat er gebeurt bij een economische verslechtering en wat de handelingsopties zijn.

Openstaande problematiek en risico's

Bij CEP heeft u een notitie ontvangen met daarin de raming van het EMU-saldo van het kabinet en van het CPB. De eigen raming valt in alle jaren negatiever uit, met name omdat het kabinet uitgaat van de cijfers zoals in de begroting opgenomen, terwijl het CPB al uitgaat van forse onderuitputting op bepaalde posten. In de basisraming blijft het EMU-saldo volgens het CPB onder de -3% tijdens de kabinetsperiode, terwijl volgens de eigen raming deze grens al in 2024 overschreden wordt. De onderstaande tabel geeft de ramingen bij CEP weer, waar nog niet het koopkrachtpakket van 2,8 miljard in 2022 in verwerkt zit.

in % bbp	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo kabinet	-4,1%	-2,8%	-3,4%	-3,6%	-3,5%
EMU-saldo CPB	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
Verschil	**-1,6%**	**-0,5%**	**-0,9%**	**-0,6%**	**-0,4%**
EMU-schuld kabinet	54,8%	55,2%	56,3%	57,9%	59,5%
EMU-schuld CPB	53,8%	53,1%	52,7%	53,1%	54,4%
Verschil	**1,0%**	**2,2%**	**3,6%**	**4,7%**	**5,1%**
Structureel saldo kabinet	-4,6%	-3,3%	-3,9%	-3,8%	-3,6%
Structureel saldo CPB	-3,0%	-2,8%	-3,0%	-3,2%	-3,2%
Verschil	**-1,6%**	**-0,5%**	**-0,9%**	**-0,6%**	**-0,4%**

In het bespreekstuk Voorjaarsbesluitvorming ziet u dat er 5 beleidswensen op tafel liggen die gezamenlijk een budgettair belang hebben van 6,8 miljard in 2026. Als deze wensen niet gedekt worden, leidt dit ook tot een verhoging van de accresrelevante uitgaven en daarmee van het accres. Dit leidt in de tot een verslechtering van het EMU-saldo van circa 0,4% in 2024 oplopend tot 0,5% in 2026. Nog niet in deze uitgaven opgenomen zijn kosten verwant aan de oorlog in Oekraïne. In de Kaderbrief is opgenomen dat uitgaven die direct gelinkt zijn aan de situatie in Oekraïne en noodopvang van vluchtelingen generaal zullen worden gecompenseerd. Hier is nog geen raming van bekend, maar dit zal leiden tot een additionele saldoverslechtering als er geen dekking tegenover staat.

Economische effecten oorlog: scenario CPB

Op 16 maart heeft het CPB een verdiepingsdocument gepubliceerd bij de CEP-raming, waarmee ze ook ingaan op een alternatief scenario waarin de Nederlandse economie hard en langdurig geraakt wordt door de oorlog in Oekraïne. In dit scenario is de geraamde bbp-groei in 2022 en 2023 1,7%-punt lager dan in het basisscenario. Dit leidt ook tot een verslechtering van het EMU-saldo. Dit zou volgens het CPB in 2022 uitkomen op -3,1% bbp en in 2023 op -3,5% bbp, waar dat in de basisraming nog -2,5% bbp en -2,3% bbp was.

	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
	basisraming			scenario		verschil	
Bruto binnenlands product (bbp, economische groei, %)	4,8	3,6	1,7	1,9	0,0	-1,7	-1,7
Consumptie huishoudens (volume, in %)	3,5	4,7	1,5	3,5	-2,0	-1,3	-3,5
Investeringen bedrijven (excl. woningen, volume in %)	4,7	3,1	3,3	-1,2	0,6	-4,2	-2,7
Relevant wereldhandelsvolume goederen en diensten (%)	7,5	6,6	4,9	2,5	2,8	-4,1	-2,2
Uitvoer van goederen en diensten (volume in %)	6,9	4,9	4,3	0,9	2,6	-4,0	-1,7
Invoer van goederen en diensten (volume in %)	5,2	5,5	5,5	1,7	3,3	-3,8	-2,2
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,7	5,2	2,4	7,9	3,9	2,7	1,4
Cao-loon marktsector (%)	2,1	2,7	3,5	2,7	3,0	0,0	-0,5
Koopkracht ; statisch ; mediaan alle huishoudens (%)	0,1	-2,7	1,9	-5,1	0,6	-2,4	-1,3
Werkloze beroepsbevolking (niveau in % beroepsbevolking)	4,2	4,0	4,3	4,1	4,8	0,1	0,5
EMU-saldo (niveau in % bbp)	-4,4	-2,5	-2,3	-3,1	-3,5	-0,7	-1,3

De Nederlandse begroting is relatief gevoelig voor schommelingen in de economie, terwijl de economie op haar beurt weer sterk afhankelijk is van de wereldeconomie. De overheidsfinanciën kunnen dus snel verslechteren (verbeteren) als de economie verslechtert (verbetert). Ter indicatie: een vuistregel is dat wanneer de Nederlandse economie met 1% krimpt, het EMU-saldo met 0,6%-bbp verslechtert.

Europese regels

Volgens onze eigen eerste berekeningen komt het EMU-saldo in de kabinetsperiode onder de -3% uit. Dit zou in strijd zijn met de correctieve arm. In het Stabiliteitsprogramma van komend voorjaar worden de cijfers van het CEP gebruikt. Volgens de CEP-raming van het CPB voldoet Nederland tijdens de kabinetsperiode aan de tekortnorm van maximaal 3 procent bbp en de schuldnorm van 60% bbp uit het SGP. Wel laat het eerder genoemde verdiepingsdocument zien dat er opwaartse risico's zijn. Ook in het basisscenario is er spanning met de preventieve arm van het SGP. Het CPB raamt het structureel saldo op -3,0% in 2022 en -3,2% in 2026. Dit is een hoger tekort dan de huidige Nederlandse middellangetermijndoelstelling (MTO) van -0,5 procent bbp. Het voorstel is ook om de MTO voor Nederland naar -1% te zetten. Momenteel is de algemene ontsnappingsclausule van het SGP geopend. Naar verwachting zal deze in 2023 gedeactiveerd worden.

Handelingsopties

De geschetste cijfers en risico's roepen de vraag op wat het kabinet nu zou moeten doen. Met onze begrotingssystematiek doet Nederland in beginsel niet aan saldosturing. Als Nederland bij een verslechtering van het EMU-saldo direct zou gaan bezuinigen, zou dit procyclisch werken en een extra klap geven voor de economische groei. Omgekeerd werkt het ook: er wordt ook niet meer uitgegeven als er meer binnenkomt.

Het principe van trendmatig begrotingsbeleid schrijft voor dat gestuurd wordt op de uitgavenplafonds en het inkomstenkader. Dit is echter begrensd door de Europese regels. Het kabinet spreekt in de Startnota af wat het voornemens is om uit te geven onder elk plafond, en wat er beleidsmatig afgesproken is over de belastingen. Elke beleidsmatige wijziging gedurende de rit moet worden gecompenseerd. Het EMU-saldo mag daardoor meebewegen met de conjunctuur en zo kunnen de automatische stabilisatoren goed hun werk doen: de overheid vangt een deel van de klap op van een economische verslechtering en dempt de uitgaven in tijden van hoogconjunctuur; extra belastinginkomsten worden niet uitgegeven maar komen ten gunste van het saldo. Dit beleid staat internationaal ook als erg verstandig aangeschreven. Burgers en bedrijven hebben hierdoor minder last van een economisch neergang en ervaren zo meer stabiliteit.

Er ontstaat echter spanning met de Europese regels doordat dit kabinet met de ambitieuze investeringsagenda niet koerst op een begrotingsevenwicht maar op een saldo en schuld die net binnen de Europese normen blijven. Hierdoor zal bij het vasthouden aan de uitgavenplafonds en het inkomstenkader het saldo relatief snel door de -3% kunnen schieten. Dat is ook wat we nu zien. Deze ramingen zijn echter gemaakt met een positieve economische uitgangssituatie. Het vandaag gepresenteerde CPB scenario laat zien dat het saldo al in 2022 en 2023 door de -3% kan schieten.

Mogelijke handelingsopties zijn:

1. (op termijn) Bezuinigen

Het is niet aan te raden om op de korte termijn een bezuinigingsoperatie op te starten als de oorlog leidt tot een recessie. In deze tijden is het juist extra belangrijk dat de overheidsuitgaven op peil blijven, waardoor Nederland niet verder in de crisis getrokken wordt. Dit is de kracht van ons trendmatig begrotingsbeleid en van de automatische stabilisatoren. Het uitstellen van investeringen is een relatief pijnloze optie om aan eventuele Europese vereisten te voldoen. Hier staat tegenover dat overheidsinvesteringen qua timing beter passen in economisch slechte tijden.

Wel is het mogelijk om wat aan de uitgaven op middellange termijn te doen, bijvoorbeeld door voor de grote transities in te zetten op beprijzen in plaats van subsidiëren. Hiermee kan Nederland goede wil tonen richting de Europese Commissie en zo ook geloofwaardig blijven inzetten op handhaving van de SGP-normen in Europa. Het betekent echter wel het openbreken van het coalitieakkoord, met de politieke risico's van dien.

2. (op termijn) Belastingen verhogen

Voor de belastingen geldt hetzelfde als voor de uitgaven: door direct te reageren op de conjunctuur middels een belastingverhoging, wordt het probleem alleen maar verergerd. Daar komt nog bij dat het vaak uitvoeringstechnisch niet mogelijk is om nog op korte termijn iets te veranderen aan de belastingstructuur. Ook hier geldt dat een heroverweging op de langere termijn wel mogelijk is en kan zorgen voor een beter structureel EMU-saldo aan het eind van de kabinetsperiode.

3. Koers houden

Een derde optie is dat het kabinet koers houdt en blijft sturen op de uitgavenkaders zoals deze zijn vastgesteld bij Startnota. Dit betekent dat extra beleidsmatige uitgaven gedekt moeten worden, maar dat het EMU-saldo wellicht de komende jaren door de conjunctuur de SGP-normen zal overschrijden. Hiermee straalt de Nederlandse overheid uit dat ze betrouwbaar beleid voert en dit niet zomaar tijdens de kabinetsperiode gaat omgooien. Het betekent echter wel dat het moeilijker kan worden om een geloofwaardig pleidooi te houden in Brussel voor de 3%-norm. Ook is het belangrijk dat het kabinet zich samen committeert aan het houden van de uitgavenkaders en op zoek gaat naar dekkingsopties voor nieuw beleid.

Ons advies is om nu koers te houden: nieuw beleid moet gedekt worden. Voor nu zijn de opties wellicht behulpzaam in de begrotingsonderhandelingen.

Debat over de Regeringsverklaring met Tweede Kamer d.d. 19 januari 2022	
Motie	**Onderwerp**
35788-120 Motie van het lid Hermans c.s. over concrete voorstellen om ondernemers beter te beschermen tegen digitale dreigingen en cybercriminelen.	Cyber
35788-122 Motie van het lid Marijnissen over maatregelen uitwerken die de vermogensongelijkheid verkleinen	Vermogensongelijkheid
35788-124 Motie van het lid Marijnissen over voorstellen om koopkrachtvooruitgang voor gepensioneerden te realiseren.	Koopkracht gepensioneerden
35788-126 Motie van het lid Marijnissen over het totaal aantal sociale huurwoningen niet verder laten afnemen.	Sociale huur
35788-127 Motie van het lid Paternotte c.s. over alternatieven om het winnen van extra gas uit het Groningenveld te voorkomen.	Gaswinning
35788-128 Motie van de leden Paternotte en Pieter Heerma over een aanpak tegen arbeidsmarkttekorten voor de sectoren wonen, zorg, onderwijs, klimaat, (internationale) veiligheid en kinderopvang.	Krapte arbeidsmarkt
35788-129 Motie van het lid Paternotte over dichten van de loonkloof tussen primair en voortgezet onderwijs met terugwerkende kracht vanaf januari 2022.	Loonkloof po en vo
35788-133 Motie van het lid Pieter Heerma c.s. over voorstellen om de koopkracht voor groepen die erop achteruit dreigen te gaan te verbeteren.	Koopkracht
35788-135 Motie van de leden Klaver en Ploumen over het advies van de studiegroep begrotingsruimte over brede welvaart alsnog overnemen.	Brede welvaart
35788-136 Motie van het lid Segers c.s. over onderzoek door een breed samengestelde commissie naar de ontwikkeling van radicalisering en politieke polarisatie.	Radicalisering
35788-137 Motie van de leden Segers en Hermans over de Kamer nadrukkelijk betrekken bij de vormgeving van het Klimaat- en transitiefonds en Stikstoffonds.	Klimaat- en stikstoffonds
35788-144 Motie van het lid Eerdmans c.s. over de hand uitsteken naar ideeën vanuit de oppositie.	Uitgestoken hand
35788-146 Motie van de leden Van der Staaij en Pieter Heerma over concrete beleidsvoorstellen om de positie van mantelzorgers, gezinnen en vrijwilligers te versterken.	Mantelzorg
35788-147 Motie van de leden Van der Staaij en Omtzigt over uiterlijk bij de Voorjaarsnota 2022 duidelijk maken op welke budgettaire ankers voor de middellange termijn zal worden gestuurd.	Budgettaire ankers
35788-169 Gewijzigde motie van het lid Azarkan over een analyse en systematische aanpak in de strijd tegen institutioneel racisme (t.v.v. 35788-149).	Racisme
35788-150 Motie van het lid Den Haan c.s. over een inventarisatie hoe wordt gezorgd dat ook gepensioneerden er in koopkracht niet op achteruit gaan.	Koopkracht
35788-151 Motie van de leden Den Haan en Hermans over bij uitvoeringstoetsen ook duidelijk het burgerperspectief voor ogen houden.	Uitvoeringstoetsen
35788-152 Motie van de leden Den Haan en Warmerdam over een integrale visie op informele zorg inclusief mantelzorg.	Informele zorg

35788-153 Motie van het lid Van der Plas c.s. over de Kamer proactief informeren.	Proactief informeren Kamer
35788-154 Motie van het lid Van der Plas c.s. over zorgdragen voor financiering van hulplijn 113 op het huidige niveau plus de voorziene groei.	Hulplijn 113
35788-156 Motie van het lid Van der Plas c.s. over onderzoeken of monitoring van nieuwe soorten planten en/of insecten een bijdrage kan leveren aan inzicht in de stand van de natuur.	Stand van de natuur
35788-163 Motie van het lid Van Haga c.s. over een plan om de regeldruk voor het MKB meetbaar te verminderen.	Regeldruk MKB
35788-167 Motie van het lid Omtzigt c.s. over in de middellange termijnvisie over de coronastrategie ingaan op een aantal punten.	Coronasteun
Debat over de Regeringsverklaring met de Eerste Kamer d.d. 15 februari 2022	
Motie	**Onderwerp**
35788-D Motie-Faber-Van de Klashorst (PVV) c.s. over de AOW-uitkering niet ontkoppelen van het minimumloon	Koppeling WML/AOW
35788-E Motie-Van Rooijen (50PLUS) c.s. over het blijven koppelen van de AOW aan de voorgenomen extra stijging van het minimumloon	Koppeling WML/AOW
35788-F Motie-Rosenmöller (GroenLinks) c.s. over hervorming van het stelsel van jeugdzorg	Jeugdzorg
35788-G Motie-Van der Linden (Fractie-Nanninga) c.s. over het laten meestijgen van de AOW met het minimumloon en de bijstand	Koppeling WML/AOW
35788-H Motie-Vos (PvdA) c.s. over compensatie voor studenten die nadelen ondervonden van het leenstelsel	Leenstelstel
35788-I Motie-Bredenoord (D66) c.s. over het aanbieden van geconsolideerde wetteksten aan de Eerste Kamer	Wetteksten
35788-J Motie-Faber-Van de Klashorst (PVV) c.s. over een nationale vlag in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal	Nationale vlag
35788-K Motie-Huizinga-Heringa (ChristenUnie) c.s. over een analyse van de benodigde versterking van de Eerste Kamer	Versterking EK
35788-L Motie-Koffeman (PvdD) c.s. over het op orde krijgen van de ICT en bemensing van de Belastingdienst	ICT Belastingdienst
35788-P Motie-Schalk (SGP) c.s. over het intrekken van wetsvoorstel Niet-indexeren basiskinderbijslag-bedrag over de jaren 2022, 2023 en deels over 2024 of totdat de beoogde dekking is gerealiseerd (35.845)	Niet indexeren AKW
Debat over de Startnota met de Tweede Kamer d.d. 23 februari 2022	
Motie	**Onderwerp**
35925-148 Motie van de leden Heinen en Grinwis over opnemen horizonbepaling klimaat- en stikstoffondsen.	Klimaat- en stikstoffonds
35925-149 Motie leden Heinen en Grinwis over objectieve toetsing op doelmatigheid en doeltreffendheid van uitgaven uit het klimaat- en stikstoffonds.	Klimaat- en stikstoffonds
35925-153 Motie van de leden Van Weyenberg c.s. over meerjarige duidelijkheid voor gemeenten over de reële stijging van het accres.	Gemeentefinanciën
35925-154 Motie van de leden Van Weyenberg en Maatoug over het goed monitoren van de loonontwikkeling en het aanspreken van sociale partners als lonen onvoldoende stijgen.	Lonen
35925-156 Motie van de leden Nijboer en Maatoug over de gevolgen van macro-economische beslissingen wegen naar de stabiliteitsdoelstellingen uit de begrotingsregels.	Begrotingsbeleid

35925-157 Motie van het lid (Inge) van Dijk over geen geld uit de begrotingsfondsen halen zonder degelijke bestedingsvoorstellen.	Klimaat- en stikstoffonds
35925-158 Motie van de leden Grinwis en Stoffer over het risico op onderuitputting verkennen.	Onderuitputting
35925-159 Motie van het lid Van Raan c.s. - over een duidelijke plek voor brede welvaart in de begrotingsvoorbereiding.	Brede welvaart
35925-161 Motie van het lid Van Houwelingen c.s. over het uitwerken van verschillende scenario's over de schuldhoudbaarheid voor de Nederlandse staatsschuld.	Schuldhoudbaarheid
35925-165 Motie van de leden Van Haga en Ephraim over uitspreken dat vermogensongelijkheid in principe niet verkeerd is.	Vermogensongelijkheid
35925-166 Motie van de leden Van Haga en Ephraim over expliciet aandacht besteden aan pensioenvermogen in het interdepartementale beleidsonderzoek.	Vermogensongelijkheid
35925-167 Motie van de leden Van Haga en Ephraim over niet instemmen met eurobonds of andere vormen van schuld-mutualisering.	Eurobonds
35925-168 Motie van het lid Omtzigt over niet akkoord gaan met een gezamenlijke schulduitgifte voor nieuwe Europese fondsen en projecten.	Schulduitgifte nieuwe fondsen

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister

nota

Scenario CEP 2022 oorlog Oekraïne

Persoonsgegevens

Datum
16 maart 2022

Notanummer

Bijlagen
geen

Aanleiding
Het CPB heeft vandaag een nieuw scenario gepresenteerd in aanvulling op het CEP dat afgelopen week verscheen. **Het gaat hier niet om een nieuwe raming, maar een scenario van een grotere doorwerking van de oorlog in Oekraïne op de economie**.

Onderstaand vindt u een korte samenvatting van het scenario en enkele Q&A's. Deze voegen we ook toe aan het dossier voor het koopkrachtdebat van donderdag 17 maart.

Kernpunten

- In het scenario wordt aangenomen dat de oorlog leidt tot **langdurig hoge energie- en grondstofprijzen, een sterke afname van de handel met Rusland en Oekraïne en negatieve gevolgen voor het consumenten- en producentenvertrouwen**.
- De Nederlandse economie wordt geraakt door de terugval in wereldhandel, de hogere olie- en gasprijzen en de aanhoudende onzekerheid. De economische groei zakt terug naar 1,9 procent in 2022, ten opzichte van 3,6 procent in de basisraming**. Door negatieve kwartaal-op-kwartaalgroei geraakt Nederland in een recessie**. Ook de groei op jaarbasis in 2023 is naar verwachting nihil. Door het open karakter van de economie wordt Nederland harder geraakt dan de economie van de eurozone als geheel.
- De aanhoudende onzekerheid zorgt voor hoge energie- en grondstofprijzen gedurende de komende twee jaar**. De cpi-inflatie komt uit op 7,9 procent in 2022 en 3,9 procent in 2023.**
- De werkloosheid stijgt naar 4,8 procent in 2023, ten opzichte van 4,3 procent in de basisraming.
- **Het CPB raamt een koopkrachtdaling van 5,1 procent in 2022,** veroorzaakt door de hoge inflatie en lagere loonstijging als gevolg van toenemende werkloosheid. In 2023 herstelt de koopkracht zich enigszins met een verbetering van 0,6 procent.
- **In het scenario doorkruist het EMU-saldo de Europese norm van -3% in zowel 2022 als 2023.** Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele extra uitgaven aan defensie, het opvangen van vluchtelingen of eventuele hogere gasbaten.

Tabel 1. Verschil basisraming en scenario 2021-2023

	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
	basisraming			scenario		verschil	
Bruto binnenlands product (bbp, economische groei, %)	4,8	3,6	1,7	1,9	0,0	-1,7	-1,7
Consumptie huishoudens (volume, in %)	3,5	4,7	1,5	3,5	-2,0	-1,3	-3,5
Investeringen bedrijven (excl. woningen, volume in %)	4,7	3,1	3,3	-1,2	0,6	-4,2	-2,7
Relevant wereldhandelsvolume goederen en diensten (%)	7,5	6,6	4,9	2,5	2,8	-4,1	-2,2
Uitvoer van goederen en diensten (volume in %)	6,9	4,9	4,3	0,9	2,6	-4,0	-1,7
Invoer van goederen en diensten (volume in %)	5,2	5,5	5,5	1,7	3,3	-3,8	-2,2
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,7	5,2	2,4	7,9	3,9	2,7	1,4
Cao-loon marktsector (%)	2,1	2,7	3,5	2,7	3,0	0,0	-0,5
Koopkracht ; statisch ; mediaan alle huishoudens (%)	0,1	-2,7	1,9	-5,1	0,6	-2,4	-1,3
Werkloze beroepsbevolking (niveau in % beroepsbevolking)	4,2	4,0	4,3	4,1	4,8	0,1	0,5
EMU-saldo (niveau in % bbp)	-4,4	-2,5	-2,3	-3,1	-3,5	-0,7	-1,3

Bron: Centraal Economisch Plan 2022 - Verdieping

QA extra scenario CEP 2022 n.a.v. oorlog Oekraïne

Q: Wat vindt u van het scenario van CPB? CPB kondigt een recessie aan, wat is uw reactie?

A:

- Het CPB heeft vorige week zijn basisraming gepubliceerd en daarbij ook twee scenario's meegegeven.
- Vandaag komen zij met extra scenario waarin de invloed van de oorlog in Oekraïne een plek krijgt. Dat is een waardevolle aanvulling.
- Het scenario is geen vervanging van de basisraming en ook geen 'worst case' scenario. Andere scenario's zijn denkbaar, in het bijzonder een situatie waarin de toevoer van olie en gas uit Rusland drastisch wordt beperkt waarin de economie waarschijnlijk nog harder zou worden geraakt.
- Het CPB geeft terecht aan dat de onzekerheden groot zijn. De ontwikkelingen in Oekraïne volgen elkaar in hoog tempo op en de impact op de economie blijft daarmee ook zeer onzeker. Als kabinet moeten we die onzekerheid meewegen. We kijken hiervoor goed naar alle drie de scenario's van het CPB.
- In het scenario van vandaag schetst het CPB dat er inderdaad mogelijk een kortstondige recessie komt, van een aantal kwartalen. Een kortstondige recessie is dus een reële mogelijkheid. De oorlog in Oekraïne heeft gevolgen die we allemaal voelen of gaan voelen.
- Tegelijkertijd is onze uitgangspositie goed en heb ik vertrouwen in de veerkracht van onze economie. Deze veerkracht hebben we de afgelopen jaren kunnen waarnemen en komt ook terug in zowel de doorrekening als de scenario's van het CPB.

Q: In dit nieuwe scenario loopt de inflatie op naar 8% dit jaar en 4% volgend jaar, de werkloosheid stijgt naar 4,8% en komt de koopkracht op -5%. Overweegt het kabinet aanvullende maatregelen?
A:

- Het scenario toont in de eerste plaats aan dat de onzekerheden omvangrijk zijn. Het Kabinet houdt de daadwerkelijke ontwikkelingen goed in de gaten.
- Het is goed om te bedenken dat dit scenario geen nieuwe raming is. Het CPB benadrukt dit zelf ook sterk. Hoewel het kabinet rekening houdt met alle scenario's die CPB voorlegt, houden we de basisraming als uitgangspunt.
- Naast koopkracht speelt in dit scenario ook een hogere werkloosheid, stokkende groei in 2023 en een oplopend tekort. Ook dat zijn zaken die onze aandacht blijven houden.
- Het kabinet heeft afgelopen week € 2,8 miljard vrijgemaakt om de gevolgen voor lage en middeninkomens in 2022 te dempen. Dat is in deze cijfers niet meegenomen
- Vorig jaar is € 3,2 miljard vrijgemaakt. In het voorjaar kijken we verder naar wat er nodig en mogelijk is voor het jaar 2023.

Q: In het aanvullende scenario van het CPB zakken we dit jaar en komend jaar onder de -3 tekortnorm. Gaat het kabinet extra maatregelen nemen?
A:

- Het nieuwe scenario is een schets van wat mogelijk is als het conflict in Oekraïne doorwerkt op de economie. Het is nadrukkelijk niet een nieuwe raming; het CEP van vorige week blijft dus het uitgangspunt.
- Het scenario laat wel zien hoe belangrijk het is om de financiële afspraken uit het coalitieakkoord te handhaven. Dit scenario kan worden opgevat als een pleidooi voor voorzichtigheid. Er is gewoon geen ruimte om ongedekt meer uitgaven te doen of meer lastenverlichting te geven.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Do. 18/3, pauze MR (AZ/Blauwe zaal)

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING VRIJDAG 18 MAART, MR PAUZE
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Gesprek MP Voorjaarsbesluitvorming

Datum
17 maart 2022

Notanummer
2022-0000096091

Bijlagen
1. Bespreekstuk uitgaven

Aanleiding

Morgen spreekt u in de pauze van de MR met de mp over het budgettaire beeld en de inzet voor de voorjaarsbesluitvorming. De persoonsgegevens persoonsgegevens sluiten aan bij het gesprek op Algemene Zaken.

Bespreekpunten

U kunt morgen de volgende 3 agendapunten bespreken. Deze agenda is met de persoonsgegevens afgestemd:

1. Uitgavenbeeld bij start voorjaarsbesluitvorming
2. Stand van zaken inkomstenbesluitvorming
3. Politieke afstemming budgettaire besluitvorming

Kern

- De kernpunten uit het budgettaire uitgavenbeeld zijn samengevat op 2 A4. Het voorstel is het overleg met de mp te voeren aan de hand van dit stuk.
- Het budgettaire beeld is toegelicht aan de persoonsgegevens De mp wordt in zijn voorbereiding geïnformeerd over de kernpunten.
- In de uitwerkingsbrieven claimen departementen veel extra geld. In totaal ruim 20 miljard euro voor de komende jaren. Dit is bijzonder na een coalitieakkoord met vooral grote plussen en een EMU-saldo dat structureel op (ongeveer) min 3% BBP staat.
- Het is daarom belangrijk om in het gesprek te markeren dat de claims uit de beleidsbrieven voor extra wensen boven op het coalitieakkoord niet kunnen worden gehonoreerd. Alle aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord zullen binnen de bestaande middelen moeten worden ingepast.
- Verder is het belangrijk om stil te staan bij de aangenomen moties uit de Eerste Kamer over de AOW-koppeling, jeugd, tegemoetkoming studenten en indexatie AOW en de aangenomen motie Sjoerdsma c.s. over de verhoging van de Defensie-uitgaven naar 2% en de wijze waarop het kabinet daar mee om kan gaan. In het stuk is hiervoor een procesvoorstel opgenomen.
- Voorafgaand aan de MR vindt de Vierhoek plaats. In het gesprek met de mp kunt eventuele open einde uit de bespreking hernemen en vooruitkijken.
- Uw politiek assistent informeert u over het punt van politieke afstemming.

Spreeklijn

- Dit overleg is bedoeld om drie onderwerpen te bespreken, te weten het eerste uitgavenbeeld, de stand van zaken inkomstenbesluitvorming en de politieke afstemming.

1. Uitgavenbeeld

- Ik heb de uitwerkingsbrieven van de vakministers in de afgelopen week ontvangen. Het cijferbeeld dat uit de brieven naar voren komt is niet goed.
- In de **eerste plaats** staat de Voorjaarsnota in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord.
- Met dit akkoord voegen we 75 miljard euro toe aan de begroting. Een historisch groot bedrag. Met het coalitieakkoord hebben we de budgettaire grenzen opgezocht én bereikt.
- Dit betekent dus ook dat er geen ruimte is voor aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord.
- In de uitwerkingsbrieven wordt daarentegen ruim 20 miljard extra geclaimd. En dat is veel te veel.
- In de Kaderbrief is de lijn vastgelegd dat het kabinet binnen de kaders blijft. Tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. Die afspraak hebben we met elkaar gemaakt.
- Voor nieuwe beleidswensen en intensiveringen is geen budgettaire ruimte. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor intensiveringen kunnen niet worden overgenomen.
- Voor onvermijdelijke tegenvallers geldt een ander verhaal. Die moeten we serieus bezien. Denk hierbij aan de huurtoeslag, de sociale zekerheid en de asielraming.
- Maar dat is echt wat anders dan miljarden extra voor nieuwe beleidswensen. Daarvan kan geen sprake zijn. Die lijn moeten wij beide uitdragen naar de vakministers. Ik zal dit punt maken bij de mondelinge mededelingen.

- Een **tweede punt** zijn de aangenomen moties in de Eerste Kamer en de motie Sjoerdsma c.s. over hogere Defensie-uitgaven. Dit moeten we bezien in de tijd. Voor nu stel ik voor van het volgende uit te gaan:

1. De AOW-koppeling WML is onderdeel van de besluitvorming rond koopkracht in de vierhoek, waarin een gedekt pakket afgesproken kan worden. Politiek kan ook gewoon vastgehouden worden aan het coalitieakkoord. PvdA en GL hebben vergelijkbare plannen.
2. De bewindspersonen van VWS en JenV staan aan de lat om tot aanvullende besparingsmaatregelen Jeugdzorg te komen. Het kabinet trekt hier nu geen extra geld voor uit. Dit is conform het BWO van onlangs.
3. Tegemoetkoming van studenten. De reeds op de begroting gereserveerde middelen voor de studievouchers kunnen naar voren worden gehaald, zodat deze middelen al na het behalen van het diploma als geldsom uitgekeerd kunnen worden aan de studenten die in 2015-2019 een bacheloropleiding startten. Dit is een verruiming van keuzemogelijkheden zonder extra kosten.
4. De indexatie AKW is als reeds besloten benoemd in de kaderbrief. Dit moeten we zien in te passen dit voorjaar.
5. De Defensie-intensivering (2%) koppelen aan overeenstemming over structurele dekking. Het structurele begrotingstekort zal namelijk oplopen richting de **4%** als geen bijbehorende structurele dekking voor de extra Defensie-uitgaven wordt gevonden. Dit vraagt om structurele hervormingen

en daarom een bredere politieke weging over de wijze waarop de hogere uitgaven kunnen worden gedekt.

2. Inkomstenbesluitvorming

Dit onderdeel is bedoeld om terug te kijken op de bespreking in de vierhoek over de lastenbesluitvorming en box 3. Desgewenst kan de vervolgaanpak en proces verder te verduidelijken.

3. Politieke afstemming

Dit onderdeel volgt via uw politiek-assistent.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Budgettair beeld voorjaarsbesluitvorming (uitgavenkant begroting) 17 maart 2022

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven.
- In de Kaderbrief is daarom de lijn vastgelegd dat het kabinet binnen de afgesproken budgettaire kaders uit het coalitieakkoord blijft. Tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. De grenzen van wat budgettair verantwoord en qua absorptievermogen van onze economie haalbaar is zijn bereikt.

1. Beeld uitwerkingsbrieven en begrotingsbilateralen

- In onderstaande tabel staat het eerste beeld van de uitwerkingsbrieven per departement weergegeven. In totaal claimen de beleidsdepartementen 21,4 miljard euro t/m 2027 bovenop de middelen die in het coalitieakkoord gereserveerd zijn (75 miljard euro t/m 2025).

In mln. euro, + = saldoverslechterend	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene Zaken	0	0	0	0	0	0
Buitenlandse Zaken & BHOS (HGIS)	22	51	60	60	58	55
Justitie en Veiligheid	165	471	640	851	1.111	1.135
w.v. Asiel	*-49*	*51*	*126*	*189*	*301*	*293*
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. H2)	-20	188	208	265	303	333
w.v. Huurtoeslag	*-81*	*43*	*143*	*192*	*240*	*271*
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-109	-19	-260	328	-250	-218
Financiën	88	197	256	163	0	0
Defensie				PM	PM	PM
Infrastructuur en Waterstaat	185	4	4	4	4	4
Economische Zaken en Klimaat	1.679	786	905	799	340	16
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-29	76	84	87	45	49
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	168	349	427	381	413	360
w.v. AKW en uitvoeringsinformatie	*146*	*206*	*280*	*240*	*260*	*209*
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3.033	2.662	2.338	3	-1	0
Totaal	**5.182**	**4.765**	**4.662**	**2.941**	**2.023**	**1.734**

- Voor nieuwe beleidswensen en intensiveringen is geen budgettaire ruimte. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor intensiveringen kunnen niet worden overgenomen.
- De uitvoeringsinformatie van SZW, de huurtoeslag en de asieltegenvaller (exclusief Oekraïne) zijn wel onvermijdelijke tegenvallers in de uitvoering. De uitvoeringsinformatie SZW en de Huurtoeslag kunnen worden meegenomen bij de herijking van het uitgavenplafond als gevolg van de macro-economische doorwerking van het CEP. De asieltegenvaller moet nader worden bezien. Het saldo verslechtert structureel met circa 0,1 procent BBP bij verwerking van deze drie tegenvallers.

2. Politieke wensen en begrotingstekort

Saldo in % bbp	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CPB	-2,5	-2,3	-2,5	-2,9	-3,2
Eerste inschatting kabinet kaderbrief	-4,1	-2,8	-3,4	-3,6	-3,5

- Het begrotingstekort zal boven de 3% uitkomen, waarbij wordt uitgegaan van een economisch gunstig beeld. Het CPB gaat er hierbij vanuit dat het niet lukt om alle coalitieakkoord middelen de komende jaren uit te geven. Het CPB verwacht dat investeringen worden vertraagd. Als het wel lukt om de voorgenomen investeringen te realiseren komt het begrotingstekort hoger uit. Voor de jaren 2027 t/m 2030 verwacht het CPB een tekort van 3,5%.

- Bij het debat over de regeringsverklaring in de Eerste Kamer zijn op vier onderwerpen budgettaire moties aangenomen. In de Tweede Kamer is de motie Sjoerdsma c.s. over de Defensie-uitgaven aangenomen. Voor bovenstaande 5 politieke wensen is het voorstel als volgt:

  1. De AOW-koppeling WML is onderdeel van de besluitvorming rond koopkracht in de vierhoek, waarin een gedekt pakket afgesproken kan worden. Politiek kan ook gewoon vastgehouden worden aan het Coalitieakkoord. PvdA en GL hebben vergelijkbare plannen.
  2. VWS en JenV staan aan de lat om tot aanvullende besparingsmaatregelen Jeugdzorg te komen. Het kabinet trekt hier nu geen extra geld voor uit.
  3. Studiefinanciering. De gereserveerde middelen voor de studievouchers kunnen naar voren worden gehaald, zodat deze middelen al na het behalen van het diploma als geldsom uitgekeerd kunnen worden aan de studenten die in 2015-2019 een bacheloropleiding startten.
  4. De indexatie AKW is als reeds besloten benoemd in de kaderbrief.
  5. De Defensie-intensivering (2%) koppelen aan overeenstemming over structurele dekking. Hiervoor moet tot een nader te bepalen pakket worden besloten. Het structurele begrotingstekort zal namelijk oplopen richting de 4% als geen bijbehorende structurele dekking voor de extra Defensie-uitgaven wordt gevonden.

  Mochten de vier Eerste Kamermoties en de motie Sjoerdsma worden uitgevoerd en in het geheel geen dekking worden aangedragen dan zou de budgettaire impact als onderstaand zijn:

(mln. euro, + is plafondbelastend)	2022	2023	2024	2025	2026
1. AOW-koppeling WML			1.200	2.400	2.400
2. Jeugd			100	500	500
3. Tegemoetkoming studenten		PM	PM		
4. Indexatie AKW	46	106	127	130	130
5. Defensie naar 2%			1.900	2.200	3.800
Totaal	**46**	**106**	**3.327**	**5.230**	**6.830**

3. Oekraïne

- Uitgaven die direct gelinkt zijn aan de situatie in Oekraïne en noodopvang van vluchtelingen zullen generaal worden gecompenseerd, voor zover het gaat om additionele uitgaven die bovenop de reguliere werkzaamheden hebben plaatsgevonden en waarvoor geen budget beschikbaar is op de reguliere departementale begrotingen. Dit betreft aan militaire en humanitaire ondersteuning aan Oekraïne, uitvoeringskosten douane voor het uitvoeren van de sancties en de noodopvang van vluchtelingen en medisch noodzakelijke zorg in Nederland.
- In de Voorjaarsnota zullen bovenstaande uitgaven geraamd worden. In principe worden er middelen voor de eerste 3 maanden gereserveerd. Voor onderwerpen waarvoor het evident is dat kosten langer doorlopen zullen middelen t/m het einde van het jaar worden gereserveerd.
- Extra uitgaven zullen we apart categoriseren. Een optie is om deze middelen de schuld in te laten lopen, voor zover het om incidentele uitgaven gaat. Middelen die uiteindelijk niet nodig zijn vloeien terug naar de schatkist.

4. Proces en Tijdpad

Datum	Wat
28 maart t/m 7 april	Uitgaven: bilaterale overleggen over uitwerking begroting
Woensdag 13 april	Tweede gesprek met mp over stand van zaken begrotingsgesprekken
2de helft April	Beschikbaar voor eventuele tweede bilateraal.
Vrijdag 22 april	Vaststellen besluiten Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement
Augustus	Inkomsten: afsluitende ronde inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming

ma. 28/3, 13.30-14.15 uur

Ministerie van Financiën

1. toeslagen (huur etc..
2. sociale zekerheid
3. vluchtelingen
4. 2021

uitvoeringsbeel

verslechtert hei
saldo ?

HEDEN
TER BESPREKING MAANDAG 13:30 – 14:15
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Bespreeknotitie Proefopstelling

Datum
25 maart 2022

Notanummer
2022-0000104955

Bijlagen
geen

Aanleiding

Op basis van de uitwerkingsbrieven hebben wij een proefopstelling opgesteld voor het beoogd eindbeeld. Wij bespreken graag met u deze proefopstelling voordat de begrotingsbilateralen woensdag 30 maart starten. Daarnaast bespreken we graag met u politieke dossiers die niet in de proefopstelling zijn verwerkt maar de komende tijd wel op tafel komen zoals AOW, Defensie en Pallas en het verloop van het verdere besluitvormingsproces.

Kern

- Tabel 1 laat het uitgavenbeeld zien onder het uitgavenplafond. Het beeld laat zien dat er per saldo geen ruimte is voor nieuwe wensen. Dit betekent dat departementen wensen die niet in het coalitieakkoord zijn opgenomen zelf binnen de begroting moeten dekken of hiervan af moeten zien. In de verschillende voor gesprekken merken wij dat nog niet alle departementen vooraf uitgaan dat er geen extra geld beschikbaar komt. Op dit moment voorzien wij m.n. JenV en EZK nog vasthouden aan wensen voor extra geld. OCW moeten we vandaag nog terug horen. De ervaring leert dat er ook nog wel politieke verrassingen zullen zijn.
- In de ministerraad is eerder besloten om de AKW alsnog te indexeren. Afgesproken is dat het hele kabinet gezamenlijk verantwoordelijk is om deze beleidsmatige intensivering te dekken. Wij stellen voor om dit te dekken met een deel van de Loon- en prijsbijstelling (LPO) tranche 2022 van de coalitiemiddelen. Dit betekent dat de middelen uit het coalitieakkoord dit jaar niet volledig geïndexeerd worden. Daarnaast stellen we voor om het restant van de tranche 2022 aan te houden tot de politieke wensen voor de defensie intensivering en AOW-WML-koppeling volledig gedekt zijn.
- De kasschuiven kunnen niet binnen het plafond ingepast worden. We stellen voor deze schuiven mee te nemen in de herijking van het uitgavenplafond.
- Tabel 2 geeft een overzicht van de herijking van het uitgavenplafond. Bij het opstellen van de Startnota was nog geen nieuwe macro-economische raming beschikbaar. In de Startnota is daarom opgenomen dat het uitgavenplafond in de Voorjaarsnota definitief wordt vastgesteld na verwerking van de macro-economische doorwerking van de CPB-raming. Het voorstel is om ook de doorwerking van het uitvoeringsbeeld hierin mee te nemen. Het alternatief is een bezuinigingspakket en/of het inhouden van de prijs bijstelling 2022. Dit laatste is ook een bezuiniging, maar minder concreet. Voor Infrastructuur,

Defensie, Klimaat, e.d. betekent wel dat concrete projecten moeten worden geschrapt.

- Het uitvoeringsbeeld laat een aantal grote tegenvallers zien (huurtoeslag, asiel, SZW, toeslagen en Groningen) die niet binnen de begrotingen gedekt kunnen worden. Deze informatie was bij het opstellen van het coalitieakkoord nog niet beschikbaar. Dit betreft geen nieuw beleid. Het voorstel is om deze uitvoeringsinformatie meerjarig ten laste van het saldo te verwerken.
- In de verschillende voorbesprekingen
- Per saldo verslechtert het EMU-saldo door de voorjaarsbesluitvorming per jaar met 0 tot 0,2% van het BBP. Zie ook tabel 3. U ontvangt op korte termijn een separate nota over de ontwikkeling van het EMU-saldo en schuld.

Tabel 1. Totaalbeeld binnen plafond

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
A	**Generale dossiers**	**28**	**16**	**14**	**-3**	**-5**	**-34**
	Boetes en Transacties	27	15	13	-3	-5	-34
	Gasbaten (winningsbesluit)	PM	PM	PM	PM	PM	
	Leveringszekerheid	PM					
	Agentschap Telecom: Perceptiekosten	1	1	1			
B	**AKW + dekking**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Indexeren AKW	46	106	127	130	130	100
	Deel LPO tranche 2022 CA-middelen	-46	-106	-127	-130	-130	-100
C	**Besluitvorming per begroting**	**30**	**69**	**45**	**46**	**20**	**-183**
	Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat	3	3	3	3	3	3
	Algemene Zaken en De Koning	0	0	0	0	0	0
	HGIS (incl. BZ/BHOS)	0	0	0	0	0	0
	JenV	20	70	43	49	12	-189
	BZK (incl. KR/BES en GF/PF)	-5	3	3	3	3	2
	OCW	0	0	0	0	0	0
	Financiën	0	0	0	0	0	0
	Defensie	0	0	0	0	0	0
	IenW	0	0	0	0	0	0
	EZK	0	0	0	0	0	0
	LNV (incl. DGF)	0	0	0	0	0	0
	SZW	13	-7	-3	-8	2	1
	VWS	0	0	0	0	0	0
	NGF	0	0	0	0	0	0
	Subtotaal A t/m C	***58***	***85***	***60***	***43***	***15***	***-217***
D	**Overig generaal beeld**	**-1.721**	**481**	**662**	**1.023**	**183**	**-141**
	Kasschuiven	-2.031	520	726	481	301	2
	Schuif studievouchers	0	5	-28	564	-112	-137
	Schuif subsidieregeling Groningen	114	-44	-36	-22	-6	-6
	Schuif BAR	PM	PM	PM	PM		
	Noordzeeakkoord	-20					
	Schade Limburg	86					

	Eindejaarsmarge	1.195	21	17			
	In=uit taakstelling	-1.195	-21	-17			
	Rente besluitvorming	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Accres besluitvorming	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Afrekening BCF	130					
E	**Totaal (A t/m D)**	**-1.662**	**566**	**722**	**1.066**	**198**	**-358**

F	**Tranche 2022 LPO CA-middelen**	**205**	**601**	**868**	**932**	**952**	**931**
	Inzet tranche LPO als dekking (B)	-46	-106	-127	-130	-130	-100
	Restant LPO tranche 2022 CA-middelen	159	495	741	802	822	831

Tabel 2. Herijking plafonds

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
G1	**Macro en uitvoeringsbeeld 2021**	**-905**	**-210**	**192**	**271**	**545**	**593**
	Uitvoeringsinformatie WW	-938	-658	-444	-430	-431	-431
	Rente studiefinanciering	-5	-3	-2	1	0	1
	Indexeren AKW CEP	128	200	203	228	248	242
	Huurtoeslag	-81	43	143	192	240	271
	Uitvoeringsbeeld SZW	100	100	153	110	131	109
	Indicatie doorwerking tegenvaller KOT	0	5	10	100	100	100
	EU-afdrachten	94	7	7	7	7	7
	EU-afdrachten (Social climate fund)	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Winstafdracht DNB	0	0	0	0	0	0
	Dividend staatsdeelnemingen	-71	95	220	135	120	120
	Asiel (JenV)	-49	51	126	189	301	293
	Toeslagen	56	124	36	8	0	0
	Groningen schade en versterken	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Meevaller OCW	-139	-174	-261	-267	-172	-119
G2	**Overig**	**3.759**	**207**	**-1.300**	**-766**	**825**	**1.159**
	Koopkrachtpakket schuif	1.462	-965	-165	-65	-225	-42
	Corona	2.562	1.513	0	0	0	0
	w.v. VWS	*2.500*	*1.500*	*0*	*0*	*0*	*0*
	w.v. Overig	*62*	*13*	*0*	*0*	*0*	*0*
	Oekraïne	PM					
	Correctie huurtoeslag	0	-300	0	0	0	0
	Norg	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Kasschuiven plafond I	-267	-49	-1.145	-731	1.020	1.171
	NGF schuif	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Uitvoeringskosten MRB+	2	8	10	30	30	30
	Prestatiebeurs wijziging systematiek	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Totaal (G1 t/m G2)	**2.854**	**-3**	**-1.109**	**-494**	**1.370**	**1.752**

H	**Opgenomen in saldoberekening Kaderbrief**	**4.037**	**11.115**	**17.464**	**23.909**	**27.943**	**31.975**
	HGIS CEP	198	286	387	486	531	585
	Rente-uitgaven CEP	414	817	1.288	1.594	1.839	1.918
	Valuta defensie	51	72	89	109	76	60

WW/Bijstand	-283	-547	-745	-912	-863	-775
Doorwerking CEP SZW	23	46	46	40	28	16
Loon- en prijsbijstelling	2.111	8.456	13.570	18.209	22.623	26.254
Accres	766	1.601	2.310	3.122	2.431	2.800
RRF			100	600	400	
MLT verwerking Zorg	0	18	229	477	723	1.013
Corona	504	144	56	92	51	12
BIR	252	221	134	93	103	93

Tabel 3. Indicatieve EMU-saldo berekening

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%	
Kabinetsberekening saldo Kaderbrief	-4,1%	-2,8%	-3,4%	-3,6%	-3,5%	-3,5%
Totaal tabel 1	0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%
Totaal tabel 2	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%
Nieuw indicatief inschatting saldo	**-4,2%**	**-2,9%**	**-3,4%**	**-3,7%**	**-3,6%**	**-3,6%**

Tabel 3 laat een indicatieve berekening van het saldo zien. De kabinetsberekening die opgenomen is in de kaderbrief wijkt af van het CPB. Dit komt met name doordat het CPB er vanuit gaat dat het niet lukt om alle intensiveringen uit het coalitieakkoord tijdig te besteden.

Per saldo verslechtert het EMU-saldo door de voorjaarsbesluitvorming per jaar met 0 tot 0,2% van het BBP. Dit is een eerste indicatieve inschatting. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een aantal posten die nog op *pm* staan zoals Norg. Ook is nog geen rekening gehouden met het effect van de inkomstenbesluitvorming (bijv. box 3) en worden de inkomsten ramingen voor het uitbrengen van de VJN nog geactualiseerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

wo. 30/3, 14.15 - 14.45u

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING 30/3 ~~13:45 - 14:15~~ 14.15 - 14.45u
Aan
de minister

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsbesluitvorming

Datum
29 maart 2022

Notanummer
2022-0000108764

Bijlagen
geen

Aanleiding
U heeft gevraagd om een overzicht van de politieke vraagstukken die op tafel liggen en de wijze waarop hiermee kan worden omgegaan (game plan).

Bespreekpunten
In bijgevoegd A4 zijn de kaders voor de besluitvorming, de handelingsprincipes en dekkingsopties voor de politieke vraagstukken beschreven conform de ordening van drie ronden. Het stuk is agenderend en bevat bewust nog geen eindbeeld over noodzakelijke dekking. Graag bespreken we deze opzet met u.

Kern
- Vooropgesteld geldt dat het coalitieakkoord sterk expansief is. Dit betekent dat aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord moeten worden gedekt door lagere uitgaven elders op de begroting (uitgavenwensen) dan wel hogere lasten (lastenwensen).
- In het proces lijkt het ons goed om volgende week én maandag 11 april met de mp te spreken over de kaders voor de besluitvorming, de handelingsprincipes en dekkingsopties voor de politieke vraagstukken.
- Vervolgens kan de lunch met de mp en de vice-mp's op dinsdag 12 april worden benut om het gesprek te verbreden en de politieke afstemming met de coalitiefracties te bespreken. Desgewenst kan bijvoorbeeld aansluitend op dinsdag 12 en donderdag 14 april met de coalitiefracties worden gesproken.

Toelichting
U ontvangt in de weekendtas een separate nota over de omgang met het EMU-saldo en een overzicht van dekkingsopties voor AOW en Defensie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Begrotingsbeleid bij verslechtering EMU-saldo

Datum
31 maart 2022

Notanummer
2022-0001068412022-0000112558

Bijlagen
geen

Aanleiding

- Bij de bespreking van donderdag 10 maart over de Kaderbrief vroeg u naar handelingsperspectief om het EMU-saldo te beheersen.
- De lopende besluitvorming over de begroting valt in drie delen uiteen:
  i) Reguliere voorjaarsronde waarbij beleidsmatig de nul wordt gehouden en de macro economische en uitvoeringsinformatie 2022 het EMU saldo inlopen.
  ii) Grotere politieke dossiers (box 3-arrest, defensie-uitgaven, AOW) die van dekking moeten worden voorzien.
  iii) Het resulterende saldo: zonder verslechtering van het economische beeld zien de overheidsfinanciën er slechter uit dan bij Startnota en vooral slechter dan de veronderstellingen van het CA. Indicatief zitten we vanaf 2024 op een saldo onder de -3% bbp.
- Deze nota gaat in op het derde punt: **welke handelingsopties zijn er om de overheidsfinanciën te beheersen?** Over de eerste twee delen wordt u separaat geadviseerd met de algemene strekking dat er (volledige) budgettaire dekking moet worden aangedragen.
- Deze nota bespreken we graag met u.

Kern

- Nederland kent al een lange tijd het systeem van **trendmatig begrotingsbeleid.** Dit houdt in dat het uitgaven– en lastenkader aan het begin van een kabinetsperiode worden vastgesteld en inkomsten meebewegen met de stand van de conjunctuur, met inachtneming van de Europese begrotingsregels (-3%, 60% en MTO). Deze fluctuatie is belangrijk voor de macro-economische stabilisatie van de economie.
- Het kabinet heeft er in het coalitieakkoord voor gekozen om qua begrotingsbeleid `**scherp aan de wind te varen'**. Daarom is het van groot belang dat er tijdens het voorjaar (bilateralen) en de grotere politieke dossiers (bijvoorbeeld box 3, defensie-uitgaven, AOW) in lijn met het trendmatig begrotingsbeleid **budgettair dekking moet worden aangedragen voor additionele wensen.**
- Inmiddels wijzen onze eigen ramingen die in de VJN worden gepubliceerd op een begrotingstekort van (ruim) boven de 3% in 2022. In 2023 ligt het geraamde begrotingstekort net iets onder de 3%; vanaf 2024 weer boven de 3%. Het grootste verschil wordt veroorzaakt doordat het CPB uitgaat van vertraging van investeringen in de eerste jaren van de kabinetsperiode. Het CPB komt in 2026 echter ook boven de 3% uit en raamt bovendien een

structureel saldo van slechter dan -3%. Het kan een politieke keuze zijn om hier op termijn (bijvoorbeeld vanaf 2024) toch op bij te sturen.

- Op dit moment is het herfinancieringsrisico voor Nederland naar verwachting verwaarloosbaar: markten twijfelen niet aan de terugbetaalcapaciteit van de Nederlandse overheid. Uit de meest recente realisatie van het CBS blijkt dat de schuldquote in 2021 52,1% bbp bedroeg, en ook voor de komende jaren raamt het CPB dat de schuldquote nog onder de 60%-norm blijft. Indien de investeringsuitgaven aan klimaat en stikstof tijdelijk zijn en de zorgombuigingen uit het RA inderdaad worden gerealiseerd, lijkt op lange termijn de schuldontwikkeling niet naar de 92% (die CPB eerder gepubliceerd heeft), maar naar ca 70% te stijgen. Over hoe je deze omvang van de schuld moet wegen verschillen de opvattingen. De oplopende schuldquote wordt doorgegeven aan toekomstige generaties, zo blijkt ook uit het geraamde houdbaarheidssaldo van het CPB van -4,3%, een maatstaf die de verdeling aangeeft in lasten en overheidsvoorzieningen tussen de huidige en toekomstige generaties. Anderzijds is in internationaal perspectief de overheidsschuld van Nederland laag.

Advies

- Wij adviseren u in deze fase **vast te houden aan de afspraken in het coalitieakkoord.** U hoeft nu geen acute ombuigingen aan te kondigen, maar kunt wel nieuwe beleidswensen mede afhouden door te benoemen dat er geen budgettaire ruimte is op basis van trendmatig begrotingsbeleid om extra uit te geven. Nederland heeft internationaal heeft aangegeven te hechten aan onder meer de Europese regel van maximaal 3%-begrotingstekort. In 2022 hanteert de Commissie een de ontsnappingsclausule van de Europese begrotingsregels. De Commissie heeft aangegeven de buitensporigtekortprocedure dit voorjaar niet te openen. In 2023 ligt het begrotingstekort volgens de FIN-raming onder de 3%. Het wordt op basis van de huidige cijfers dus pas een probleem in 2024.
- **De saldo-ontwikkeling is op dit moment nog geen aanleiding om direct actie te ondernemen.** Of er later deze kabinetsperiode mogelijk wel actie ondernomen zal moeten worden, bestaan verschillen van inzicht.
    - **DGRB** adviseert dat eerst intern nagedacht moet worden over de (lange termijn) beheersing van overheidsuitgaven. In alle scherpte: er is bij het coalitieakkoord niet uitgegaan van een 'begroting in evenwicht' en er is bewust weinig afstand gehouden van de -3%. Wat betreft DBRG geldt dat het laten meebewegen van het EMU saldo met de economie, gelet op de Europese grenswaarde van -3%, alleen mogelijk is als wordt uitgegaan van een begroting die structureel in evenwicht is resp. met voldoende afstand tot de -3%. Ter illustratie: bij een eventuele conjunctuuruitslag kan het EMU-saldo zo 1,5%-punt verslechteren.
    - In Den Haag lijkt op dit moment weinig politiek besef over het belang van het handhaven van de afgesproken budgettaire kaders. Het kan nuttig zijn om het besef en denken hierover te stimuleren. Mocht bijvoorbeeld ook volgend jaar blijken uit de meest actuele ramingen dat vanaf 2024 het begrotingstekort nog steeds boven de 3%-norm blijft, dan zal het kabinet zich hierover moeten buigen en kan het daarom nu niet uitsluiten dat er hervormd of omgebogen zal moeten worden. Het kan verstandig zijn het denken hierover dan al eerder te starten (door bijvoorbeeld intern hervormingsopties in kaart te brengen), zie handelingsoptie 2. Dit alles staat nog los van een mogelijke verslechtering van het EMU saldo als gevolg van een conjunctuuromslag.

- **AFEP** adviseert om per definitie niet te sturen op het overheidssaldo en vast te houden aan bestaande afspraken, ook bij overschrijding van de 3%-norm. Saldosturing gaat lijnrecht in tegen de stabilisatiefunctie van het trendmatige begrotingsbeleid. In de Wet Hof is trendmatig begrotingsbeleid het uitgangspunt, met "inachtneming van Europese begrotingsregels". Trendmatig begrotingsbeleid is volgens AFEP niet ondergeschikt aan de Europese normen. Bovendien zijn begrotingstekorten ook in veel andere eurolanden en EU-landen groter dan 3%, is schuldfinanciering niet in het geding en is de overheidsschuld in internationaal perspectief laag. De Commissie heeft lageschuldlanden als Nederland juist ook opgeroepen om te investeren en niet om te consolideren, gegeven de economische onzekerheid.

- Graag **bespreken** we deze overwegingen met u.

Leeswijzer

Deze nota bespreekt vier handelingsopties:

1) Vasthouden aan coalitieakkoord op basis van trendmatig begrotingsbeleid
2) Hervormingen inventariseren
3) Sturen op saldo
4) Conjunctuur dempen bij een eventuele economische crisis (niet het scenario voor handelingsopties 1-3) (alleen advies AFEP)

Voorafgaand hierbij tonen we eerst de uitgangspositie van de overheidsfinanciën.

Toelichting

Uitgangssituatie en ontwikkeling EMU-saldo

- Uit de meest recente ramingen van het CPB blijkt dat het coalitieakkoord zeer scherp aan de wind vaart qua begrotingsbeleid. Het kabinet heeft aangegeven om zich in te spannen om de budgettaire kaders te houden.
- Het is daarom van belang dat het dit voorjaar de inzet is om alle beleidsmatige wensen op nul te sluiten.[1] Per saldo zou dan het volgende (indicatieve) beeld voor het nominaal EMU-saldo er als volgt uitzien:

Tabel 1a: cijfers CPB

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
CPB EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%	
Structureel saldo CPB	-3,0%	-2,8%	-3,0%	-3,2%	-3,2%	

Tabel 1b: cijfers kabinet

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kabinetsberekening saldo Kaderbrief	-4,1%	-2,8%	-3,4%	-3,6%	-3,5%	-3,5%
Totaal beeld binnen het plafond	0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%
Totaal herijking plafond	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%
Nieuw indicatieve inschatting saldo	**-4,2%**	**-2,9%**	**-3,4%**	**-3,7%**	**-3,7%**	**-3,6%**

- Dit beeld laat een verslechtering zien van het saldo van 0,1 tot 0,2% bbp per jaar. Dit is nog los van (forse) aanvullende politieke wensen die dit voorjaar zullen spelen en incidentele tegenvallers zoals NORG en Oekraïne.
- Tegelijkertijd hebben de laatste jaren ons ook laten zien dat er tegen het einde van het jaar veel onderuitputting naar boven kwam. Zo werd het EMU-

[1] Hierbij is het uiteraard de vraag, of dat ook politiek haalbaar zal zijn. Als dat niet lukt, zal het EMU-saldo in de tabel verder verslechteren.

saldo voor 2021 bij Najaarsnota nog geraamd op -5,1% bbp en dat komt nu in de realisatie uit op -2,5% bbp (een uitzonderlijk hoog verschil, mede door corona). Het is dus uiteraard ook mogelijk dat de CPB-raming uitkomt, dat moet de komende jaren blijken. Maar ook bij deze raming komt de 3%-norm erg dichtbij, en structureel (in 2026) voldoen we ook volgens de raming van het CPB niet aan de Europese begrotingsregels.

- Op dit moment is voor wat betreft de Europese begrotingsregels de zogenoemde algemene ontsnappingsclausule van toepassing, waardoor lidstaten in de preventieve arm tijdelijk en deels niet aan deze regels hoeven te voldoen (geopend n.a.v. de coronacrisis). Op basis van de winterraming 2021 van de Europese Commissie is het waarschijnlijk dat de algemene ontsnappingsclausule vanaf 2023 is ingetrokken, maar dit zal bij de voorjaarsraming (verwacht begin mei) worden bezien. De Oekraïnecrisis kan dit doen veranderen. Vooralsnog past de Commissie voor 2023 voor landen in de preventieve arm alleen kwantitatieve richtsnoeren toe, waarbij landen met lage schulden veel ruimte krijgen om te investeren en niet worden opgeroepen te consolideren.
- De Europese Commissie geeft in haar mededeling van het begrotingsbeleid voor 2023 aan dat vanwege de pandemie tot en met het voorjaar van 2022 op basis van de -3% tekortnorm geen buitensporige tekortprocedures zullen worden voorgesteld aan de Raad, maar dat lidstaten met verwachte tekorten boven de 3% in 2023 of latere jaren in hun stabiliteitsplan moeten aangeven hoe het tekort onder de 3% wordt gebracht. In het najaar zal de Commissie opnieuw bezien of het buitensporige tekortprocedures opent. De Commissie kan buitensporige tekortprocedures openen op basis van zowel realisatiecijfers als ramingen. Omdat veel landen in 2022 verwachte tekorten boven de 3% hebben (volgens de herfstraming 12 landen, exclusief NL) is onze inschatting dat de kans niet groot is dat voor 2022 cijfers alsnog buitensporige tekortprocedures worden geopend, maar het is niet formeel uitgesloten.

Handelingsopties

1) Vasthouden aan het coalitieakkoord op basis van trendmatig begrotingsbeleid.

- Het principe van trendmatig begrotingsbeleid houdt in dat het kabinet tijdens de rit stuurt op de uitgavenplafonds (zoals opgenomen in de Startnota) en het inkomstenkader, en niet stuurt op het EMU-saldo. Het trendmatig begrotingsbeleid is als uitgangspunt verankerd in Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), met inachtneming van de Europese begrotingsregels.
- Het EMU-saldo mag meebewegen met de conjunctuur en zo kunnen de **automatische stabilisatoren** goed hun werk doen. De overheid vangt een deel van de klap op van een economische verslechtering en dempt de uitgaven in tijden van hoogconjunctuur; extra belastinginkomsten worden niet uitgegeven maar komen ten gunste van het saldo. Dit beleid staat onder economen en in internationaal verband ook als erg verstandig aangeschreven.
- Gezien de politieke druk op extra uitgaven, lijkt het ons verstandig om **de afspraken in het coalitieakkoord uit te voeren**. De begrotingsregels op basis van trendmatig begrotingsbeleid vormen een goede basis voor het opvangen economische schokken.
- Bij deze aanpak hoort dus ook dat we nieuwe dossiers met (forse) budgettaire implicaties, zoals bijvoorbeeld voor het inpassen van de uitgaven voor de

Oekraïne-oorlog, het box 3-arrest, defensie-uitgaven en de AOW, **volledig voorzien van budgettaire dekking**.

- Voor mogelijke structurele opgaven (zoals defensie-uitgaven) kunnen ook structurele hervormingen een dekkingsoptie zijn. Uitgangspunt moet in ieder geval zijn dat voor structureel hogere uitgaven er structurele dekking nodig is.
- Er zijn verschillende opvattingen over het voeren van trendmatig begrotingsbeleid:
  - **AFEP** interpreteert deze regels als zodanig dat *binnen een kabinetsperiode* de kaders van de startnota en het trendmatig begrotingsbeleid leidend is; de Europese normen zijn daar aan ondergeschikt.
  - **DGRB** vindt dat het trendmatig begrotingsbeleid alleen gevoerd kan worden uitgaande van een begroting die voldoende in evenwicht is en het structurele begrotingssaldo zich op voldoende afstand van de -3% begeeft. Als dat niet het geval is, zal vroeg of laat, de begroting meer in evenwicht moeten worden gebracht.

2) (Deel)afspraken uit het coalitieakkoorden opnieuw wegen met eventuele structurele hervormingen

- Een begrotingstekort boven de 3%-norm kan ook een kans bieden voor structurele hervormingen. In de nasleep van de financiële crisis is bijvoorbeeld een begin gemaakt het met afbouwen van de hypotheekrenteaftrek en is de AOW-leeftijd verhoogd; onderwerpen die voordien taboe waren.
  - Op dit punt verschillende onderdelen ook van inzichten. **AFEP** stelt niet voor om het saldo als argument te gebruiken voor saldoverbeterende hervormingen, tegen de gedachte van trendmatig begrotingsbeleid. Structurele hervormingen zijn ongeacht het saldo altijd aan te bevelen.
  - **DGRB** geeft daarbij aan dat in het verleden een verslechtering van de overheidsfinanciën ook wel politiek hebben bijgedragen aan draagvlak voor hervormingen. Los van de budgettaire noodzaak.
- U kunt dan ook overwegen om een inventarisatie in gang te zetten om eventuele hervormingen op een rij te hebben. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het concretiseren van het beheersen van de groei van de zorguitgaven, het meer beprijzen van CO_2-uitstoot, fiscaliseren AOW, het verder afbouwen van de fiscale stimulans van het eigenwoningbezit, beperken zelfstandigenaftrek, een belastinghervorming, AOW-leeftijd, etc.
- Het verhaal bij deze optie kan zijn dat u op kortere termijn vasthoudt aan de kaders en de automatische stabilisatie van het trendmatig begrotingsbeleid terwijl u zich tegelijkertijd voorbereid op structurele verbetering van de overheidsfinanciën. We hebben geleerd van de vorige crisis: niet te snel bezuinigen, wel de lange termijn goed in het oog houden.
- Anderzijds zijn er intern hierop ook andere visies: politiek ligt een dergelijke aankondiging gevoelig en kunnen het idee geven dat het coalitieakkoord weer (deels) openligt.

3) Sturen op saldo

- Mocht het kabinet het EMU-saldo willen beheersen, bijvoorbeeld om binnen bepaalde Europese grenswaarden te blijven, dan kunnen hiervoor uiteraard ook maatregelen worden genomen.
- Ook hierover bestaan intern verschillende visies van wat verstandig zou zijn (zie kern).
- Enerzijds is het coalitieakkoord **expansief** en kunnen de huidige cijfers aanleiding zijn om kritisch te reflecteren op de voorziene intensiveringen. Te denken valt dan aan meer normeren en beprijzen ten aanzien van klimaat en stikstof en minder hieraan uitgeven. Keerzijde hiervan is wel dat er wordt getornd aan de financiële afspraken uit het coalitieakkoord.
- De huidige economische conjunctuur is volgens het CPB nog gunstig. Mocht deze – bijvoorbeeld als gevolg van de oorlog in de Oekraïne - omslaan, dan kan het economisch verstandig zijn om de economie juist te ondersteunen vanuit de begroting.
- Vorige crises laten zien dat **bezuinigen tijdens een crisis ongewenst beleid** is: ombuigen of enkel hervormingen op basis van het saldo heeft slechte ervaringen opgeleverd. Structureel noodzakelijke hervormingen zijn alleen onder budgettaire druk gerealiseerd ('never waste a good crisis') of met zak extra geld (dat laatste is nu niet meer aan de orde).
    - De economische crisis van 2008 werd in eerste instantie opgevangen door ruim begrotingsbeleid (anticyclisch, economisch wenselijk). Toen de crisis aanhield, besloot Nederland op basis van de EU begrotingsregels in de periode 2012-2014 te bezuinigen. De meeste economen zijn het er over eens dat dit de crisis heeft verergerd, de structurele ontwikkeling van de economie heeft geschaad, door onder andere gemiste investeringen.
    - Anderzijds zijn economen positief over de hervormingen die zijn doorgevoerd, zoals de afbouw van de hypotheekrenteaftrek en de verhoging van de AOW-leeftijd; maatregelen die ook gunstig zijn voor de overheidsfinanciën op de lange termijn.

<u>4) Conjunctuur stimuleren bij omslaan van de economie (bij negatieve scenario CPB).</u>

- Voor het geval de economie (sterk) verslechtert, is een andere optie het naar voren halen van (groeibevorderende) investeringen. Deze optie staat op gespannen voet met de generieke vereiste van de 3%-tekortnorm, maar de coronacrisis heeft laten zien dat de Commissie anticyclisch beleid ook graag faciliteert.
- Deze optie kan mogelijk verstandig zijn als de economie bijvoorbeeld door verdere escalatie van de oorlog in de Oekraïne in een recessie zou belanden (negatieve scenario CPB).
- Anderzijds is het huidige coalitieakkoord al zeer expansief en is het door de **krappe arbeidsmarkt** al lastig om de voorgenomen investeringen uit het coalitieakkoord in het geplande ritme te realiseren.

Het standpunt van **AFEP** is dus optie 1, vasthouden aan trendmatig begrotingsbeleid, maar geeft optie 4 mee ter overweging, mocht er gedurende de kabinetsperiode een zware economische recessie komen. In de ogen van **DGRB** is deze optie niet aan de orde. Als de economie echt zwaar omslaat, kun je zeggen dat het CA achteraf een goede timing was door het expansieve beleid. Nóg meer steun vanuit de begroting is ook dan niet zo maar verantwoord. Bij een grote crisis raak je ook structurele groei kwijt en zal de begroting structureel ook aangepast moeten worden. Tot slot kan budgettaire verruiming ook zorgen voor een verdere oploop van de inflatie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING VRIJDAG 8 APRIL MR LUNCH
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

persoonsgegevens

nota

Voorjaarsbesluitvorming Gesprek MP

Datum
7 april 2022

Notanummer

Bijlagen
Spreektekst
A4'tjes voor overleg dinsdag:
0. Bespreekstuk Voorjaar
1a. Dekkingsopties box 3
1b. spoedwetgeving box 3
1c. Doelgroep box 3
2. Defensie
3. AOW-WML
4. VPB

Aanleiding

Op vrijdag 8 april spreekt u in de lunch van de MR met de MP over de voorjaarsbesluitvorming. De persoonsgegevens zullen u ambtelijk ondersteunen bij het overleg.

Kern

- U kunt het gesprek met de MP voeren aan de hand van bijgevoegde spreektekst. In het stuk worden de volgende 3 agendapunten van het overleg langsgelopen:
  - Stand van zaken begrotingsbilateralen
  - Voorbereiding voor overleggen met coalitiefracties volgende week
  - Politiek overleg oppositie
- De a4'tjes die ambtelijk zijn voorbereid voor het overleg van aanstaande dinsdag hebben we donderdagmiddag met AZ gedeeld. De stukken zullen we volgende maandag nog updaten voorafgaand aan het overleg dinsdag.

Spreektekst voor gesprek met de MP

1. Stand van zaken begrotingsbilateralen

- U kunt de mp informeren over de stand van zaken in de begrotingsgesprekken met de vakministers.
- De gesprekken over de begrotingen met **VWS, OCW** en **BZ** zijn afgerond.
- In het begrotingsgesprek met **BZK** is één huiswerkopdracht afgesproken. Ambtelijk wordt gewerkt aan een dekkingsvoorstel voor de verkiezingsagenda. Naar verwachting gaat dit lukken en kan het overleg spoedig worden afgerond.
- In het begrotingsgesprek met **BHOS** is besproken dat een deel van de kosten van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne wordt toegerekend aan ODA. De inzet is erop gericht hier deze week uit te komen voor een bedrag van 150 miljoen euro voor 2022.
- In het begrotingsgesprek met **IenW** is afgesproken te bezien hoe budget kan worden vrijgemaakt voor verduurzaming van de luchtvaart. Het goede nieuws is dat uit het Nationaal Groeifonds ruim 380 miljoen euro zal worden toegekend. Daarbovenop kan uit de stikstofreserve van het vorige kabinet 100 miljoen euro worden gereserveerd. Met dit aanbod heeft de minister van IenW een behoorlijk budget beschikbaar van ruim 650 miljoen euro voor verduurzaming. Hiermee zou het begrotingsoverleg afgerond moeten kunnen worden. Op het moment van schrijven ligt het voorstel bij de minister van IenW.
- Met **LNV** (minister Van der Wal) wordt nog gesproken over dekking van de kosten voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid uit de stikstofreserve uit het vorige kabinet. Op het

Eenheid kabinetsbeleid

- Met **SZW** is nog geen overeenstemming bereikt. Minister Schouten blijft erbij dat zij de

Eenheid van kabinetsbeleid

- Het begrotingsoverleg met **JenV** is het minst ver gevorderd.

Eenheid van kabinetsbleid

- **Advies**: U kunt de mp vragen hoe hij bovenstaande, en in het bijzonder het vraagstuk van JenV, politiek weegt. Ook met het oog op het begrotingsoverleg volgende week en de verwachtte in breng van partijen waaronder de VVD. Het is namelijk belangrijk dat het voorjaarsoverleg volgende week beperkt blijft tot de grote politieke onderwerpen Box 3, AOW, Defensie en VPB en de begrotingsgesprekken met de vakministers daarvoor zijn afgerond.

2. U kunt de stukken die zijn voorbereid langslopen:

- In voorbereiding op het overleg met de mp, vice-mp's en fractievoorzitters hebben we een aantal stukken voorbereid.
- Het eerste document is het **algemene inleidende bespreekstuk** waarin de besluitvorming wordt onderverdeeld in drie delen

1. De reguliere **jaarlijkse begrotingsbesprekingen vakministers**. Op hoofdlijnen wordt toegelicht dat de begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van maart jongstleden. Ook zijn de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 verwerkt. Deze herijking van het uitgavenplafond is aangekondigd in de Startnota en wordt nu volgens plan verwerkt. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.

2. Het tweede deel gaat over **vier onderwerpen** waarvoor **politieke keuzes** moet worden gemaakt, dit zijn: Box 3, Defensie (motie Sjoerdsma c.s.), koopkracht ouderen (AOW) en VPB.

3. De derde deel gaat over het **EMU-saldo**. De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van FIN komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat bovenstaande aanvullende politieke vraagstukken zoals Box 3, AOW, Defensie en VPB worden gedekt.

- Het overleg met de mp, vice-mp's en de fractievoorzitters van VVD, D66, CDA en CU gaat in principe over het **tweede deel**, de **vier politieke onderwerpen Box 3, AOW, Defensie en VPB**.
- Hierbij ga ik er vanuit dat begrotingsbilateralen met de vakministers zoals net besproken volgende week dinsdag afgerond zijn en geen onderwerpen doorschuiven naar dinsdag.
- Het vraagstuk van het EMU-saldo is wél belangrijk voor het gesprek over deze vier dossiers – alles moet namelijk worden gedekt; het EMU-saldo mag niet verder verslechteren – maar staat (vooralsnog) niet als zelfstandig onderwerp geagendeerd.
- Voor het overleg dinsdag zijn 2 principes belangrijk:

1. Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Deze coalitie vaart scherp aan de wind. Het EMU-saldo overschrijdt de -3%. De grens is bereikt. Dit betekent dat alle voorstellen moeten worden gedekt.

2. Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen het afgesproken kader.Dit betekent dat het evenwicht binnen het afgesproken kader moet worden gevonden.

- Voor de vier politieke onderwerpen zijn ambtelijk A4'tjes voorbereid waarin de aanleiding wordt beschreven, de kosten worden weergegeven en dekkingsopties waaruit kan worden gekozen toegelicht.
- Uiteindelijk zal alles waarschijnlijk in een totaalbeeld terecht komen en zullen de thema's politiek verknoopt worden. De aard van de discussie op de vier thema's is wel verschillend van aard. Daarom is het voorstel om dinsdag het gesprek in eerste instantie per thema te voeren.

U kunt desgewenst de verschillende thema's langslopen:

Box 3
- Dit moet gedekt worden binnen het domein en binnen de kabinetsperiode als uitgangspunt in lijn met berichten tot op heden. Wanneer er goede hervormingen mogelijk zijn én pakket volledig wordt gedekt dan is flexibiliteit in tijdshorizon van de dekking bespreekbaar, dat wil zeggen de meerjarenperiode t/m 2027 in plaats van kabinetsperiode t/m 2025.

Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
- Opgave is fors, ingroei kan daarom helpen. Belangrijke vragen zijn wanneer willen we de 2% bereiken en hoeveel tijd nemen we voor de ingroei. De verhoging vraagt structurele dekking aan uitgavenzijde en mogelijk aan inkomstenzijde. Aan de fracties zal gevraagd moeten worden hoe ze de dekking willen verdelen. Een groslijst met dekkingsopties is ambtelijk voorbereid.

Koopkracht ouderen (AOW)
- Oplossing is te zoeken binnen het domein ouderen, er liggen gedekte varianten.

VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)
- Dit probleem werd al voorzien bij het coalitieakkoord en een oplossing is al overeengekomen in coalitieakkoord. Daar zit nog enige ruimte in keuze tussen grondslagverbreding, het lage Vpb-

tarief en/of de schijflengte als dekking. Er zit wel samenloop met de dekkingsbronnen Box 3 in het totaalbeeld.

3. U kunt met de MP stilstaan bij eventuele politieke afstemming met de oppositie

Ter achtergrond: het tijdpad van de besluitvorming:

- **Vrijdag 8 april** 12.00 – 12.30 (lunch MR): voorbereidend overleg met de mp aan de hand van het bespreekstuk, de A4'tjes en denkrichting eindbeeld.
- **Maandag 11 april** 12.00 – 12.30 (AZ): tweede voorbereidend overleg met de mp.
- **Dinsdag 12 april** (AZ): lunchoverleg met mp en vice-mp's Hoekstra en Schouten. Mondelinge voorbereiding op bijeenkomst 's avonds (zonder stukken).
- **Dinsdag 12 april 19.30 – 21.00** (Financiën): bespreking met mp, vice-mp's en fractievoorzitters VVD, D66, CDA en CU.
- **Donderdag 14 april 19.30 – 21.00** (Financiën): bespreking met mp, vice-mp's en fractievoorzitters VVD, D66, CDA en CU.

- **Woensdag 20 april**: verzending concept Voorjaarsnota waarin uitgaven- en lastenbesluitvorming wordt vastgelegd voor behandeling in **MR op 22 april**.
- **Vrijdag 20 mei** Voorjaarsnota in MR (in principe ter kennisname).

- Verzending naar Tweede Kamer spoedig daarna en uiterlijk 1 juni.

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes

Principes

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke dossiers: onderstaande dossiers spelen nog[1]

1. Box 3
2. Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
3. Koopkracht ouderen (AOW)
4. VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

[1]Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdstelsel. Koopkracht 2023 (o.a. invulling 3 mld.) wordt in augustus over besloten.

Structurele intensiveringen in perspectief

- Het verhogen van de AOW met 7,5% via koppeling WML (3,2 miljard euro) en het verhogen van de Defensie uitgaven (3,8 miljard) kost structureel 7 miljard euro. In het coalitieakkoord is in totaal 13 miljard euro structureel geïntensiveerd, waarvan 3 miljard euro voor defensie.

3. EMU-saldo

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van FIN komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat bovenstaande aanvullende politieke vraagstukken zoals Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
EMU-saldo kabinet	-4,0%	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-3,6%

- Uit het CEP van het CPB kwam een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 dat oploopt tot 3,2% bbp in 2026. Van 2027 t/m 2030 raamt het CPB een overheidstekort van 3,5% bbp. De raming van het kabinet komt t/m 2026 hoger uit. Dit komt vooral doordat het CPB ervan uit gaat dat het niet lukt om de extra middelen uit het coalitieakkoord voor o.a. het nationaal groeifonds, defensie, onderwijs en IenW op tijd uit te geven.
- Daarnaast is in de bovenstaande kabinetsraming ook het effect van de herijking van het uitgavenplafond meegenomen (zie punt 1). Dit verslechtert het beeld jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp.
- De uitgaven voor Oekraïne en de gasbatenmutaties zoals de gasopslag Norg zijn nog niet verwerkt in deze cijfers.

4. Technische opties

- Als bijlagen bij dit bespreekstuk zijn technische beschrijvingen opgenomen met ambtelijk geïnventariseerde mogelijke dekkingsopties (groslijst). Het betreft A4'tjes over Box 3, Defensie, AOW-Wml en Pillar II / Grondslag VPB.

Tijdpad en politieke afstemming

- Politiek overleg op 12 en 14 april.
- Besluitvorming 22 april Ministerraad.

1a. Dekkingsopties herstel box 3

Kosten

Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad over box 3 ontstaat een derving die gedekt moet worden. In dit memo wordt uitgegaan van een totale dekkingsopgave van 7,7 miljard euro. (zie tabel 1). Dit is gebaseerd op een cumulatieve derving van 6,9 miljard euro door herstelbetalingen (inclusief doorwerking naar ouderenkorting en zorgtoeslag) en 0,8 miljard euro door spoedwetgeving. Deze derving is gebaseerd op de spaarvariant, met herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers), maar zonder tegenbewijsregeling. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.
In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,2 miljard euro[1].

Tabel 1: Totale derving box 3 herstel lastenkant (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	Cum. 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**
Derving uitgavenkant[1]	0,2	0	0	0

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld	**7,7 mld**	12,5 mld
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld	12,9 mld	14,1 mld

Dekkingsopties

De tabel toont een aantal verschillende dekkingsvarianten, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variant 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 16,4%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	**7,7**	0
Variant 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	**7,6**	0
Variant 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	**7,7**	0
Totaal**	0	3,9	3,9	**7,7**	0

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant. Bij de vermogensbelasting is aangenomen dat geen anti-cumulatiebepaling wordt opgenomen.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

[1] In deze berekeningen is nog rekening gehouden met directe en volledige automatisering van o.a. tegenbewijs. Nieuwe berekeningen worden gemaakt en kunnen daarom nog afwijken van de aangegeven omvang.

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald.
- De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving met betrekking tot de dekkingsopties inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.
- De bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden. **Let op:** Daarnaast wordt hierbij uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave bij de vpb (Pillar II), pakt de maatvoering anders uit.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties die betrekking hebben op box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen een direct effect op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast kan bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln, ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een interactie-effect met spoedwetgeving of met andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	**Cum 2023-2025**	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	**7,8**	0,0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV[2] tot 17.500	0,0	0,0	0,0	**0,1**	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt)[3]	0,1	0,1	0,1	**0,4**	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	**0,7**	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	**0,3**	0,1

[2] Deze maatregel leidt met name tot het naar voren halen van belastingopbrengsten. Rondom het jaar van invoering is een forse additionele opbrengst te verwachten van circa 2,7 mld, in de jaren daarna treedt juist een derving op. De lastenrelevante opbrengst van deze reeks bedraagt 44 mln per jaar.
[3] De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

1b. Spoedwetgeving box 3

- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Voor de spoedwetgeving zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Ten opzichte van het huidige box 3 stelsel gaan met name mensen met verhoudingsgewijs veel spaargeld minder belasting betalen.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald. Met deze variant wordt beter aangesloten bij het werkelijke rendement dat mensen met aandelen en vastgoed halen in een specifiek jaar.
- In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving.
- Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Budgettaire gevolgen

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[1]	-580	-2.020

Tabel 1

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	**Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen**
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen, wat op dit moment nog niet aanwezig is. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

[1] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

1c. Doelgroep en rechtsherstel box 3

Het rechtsherstel voor box 3 gaat over de belastingjaren 2017-2020. Aanvullend wordt rechtsherstel geboden voor de belastingjaren 2021 en 2022 omdat het HR-arrest nu geldend recht is. Voor 2023 en 2024 wordt spoedwetgeving voorbereid.

Voor het rechtsherstel moet worden besloten over:

1. De reikwijdte van de doelgroep (herstel voor alle belastingplichtigen of alleen belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt);
2. De vormgeving van het rechtsherstel.

1. Doelgroep

- De Hoge Raad heeft een uitspraak gedaan over een massaalbezwaarprocedure van ca. 60.000 belastingplichtigen over de jaren 2017 en 2018. Er is al gecommuniceerd dat er ook rechtsherstel geboden zal worden voor de jaren 2019 en 2020. Voor de jaren 2021 en 2022 wordt bij alle belastingplichtigen de aanslag vastgesteld met inachtneming van het arrest.
- De vraag rijst of er ook rechtsherstel geboden moet worden in de jaren 2017-2020 aan niet bezwaarmakers.
- De voordelen van het beperken van de doelgroep:
    - Volgens de Landsavocaat, BZK en JenV is het verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Als besloten zou worden tot uitbreiding van de doelgroep, moet dit op basis van objectieve argumenten onderbouwd worden.
    - Budgettair zal de derving in eerste instantie beperkter blijven, maar er is een risico dat deze oploopt als burgers in het gelijk worden gesteld via ambtshalve vermindering.
- De nadelen van het beperken van de doelgroep:
    - Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid.
    - Biedt geen rechtszekerheid aan alle belastingplichtigen, wat zal leiden tot aanvullende procedures en daarmee een groot beslag op de behandelcapaciteit van de Belastingdienst.
    - Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden en er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.

2. Vormgeving rechtsherstel

- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Daarbij wordt voor iedereen aangesloten bij zijn werkelijke vermogenssamenstelling, maar wel uitgegaan van een forfaitair rendement per vermogenscategorie (sparen, beleggen, etc.). Dit is anders dan in het huidige box 3 stelsel, waar uit wordt gegaan van een forfaitaire vermogensmix, die een groter deel vermogen in aandelen en vastgoed veronderstelt als het inkomen toeneemt.
- Fase 1 kent 2 varianten voor de hoogte van de forfaits die worden gehanteerd voor de verschillende vermogenscomponenten:
    1. Met de spaarvariant wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben).
    2. Met de variant voor alle vermogenscategorieën wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. Een groot deel van deze groep heeft in de jaren 2017, 2019 en 2021 een hoger rendement gehaald dan forfaitair werd verondersteld.

- Met deze geautomatiseerde vorm van herstel wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) een rendement gehanteerd dat lager is dan het werkelijk behaalde rendement. Beredeneerd zou kunnen worden dat een dergelijke vorm van rechtsherstel een adequate vorm van herstel biedt. De Hoge Raad geeft in haar overwegingen ook aan dat, onder meer om uitvoeringstechnische redenen, forfaits gebruikt mogen worden. Het is echter niet volledig zeker dat deze variant juridisch uiteindelijk ook standhoudt. Daarom kan in een tweede fase van het rechtsherstel ook worden gekozen voor 2 varianten:
  A. Verzoek om aanvullend herstel. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op een dergelijke tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Ook voor belastingplichtigen is het complex om aan te geven wat het werkelijke rendement is geweest. Met name beleggers die – al dan niet in specifieke jaren – lagere rendementen hebben gemaakt dan gemiddeld zullen hier gebruik van maken.
  B. Eventueel aanvullend herstel na nadere juridische inkadering. Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Er is een risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd. Dit biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het aanvullende herstel aan de rechter voor te leggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1.
- Beide varianten en fases hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden en het risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden. Daadwerkelijke uitvoering dient nog vastgesteld te worden in testomgeving en uitvoeringstoets

Budgettaire gevolgen

Tabel 1: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant herstel, afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	2,4 mld.	6,9 mld.	11,7 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	2,9 mld.	10,3 mld.	11,5 mld.

2. Defensie naar 2% - Kosten en dekkingsopties

Aanleiding
De motie Sjoerdsma c.s. verzoekt het kabinet te bezien wat er op korte termijn nodig is en mogelijk is om de al voorziene toename van het Defensiebudget eerder te laten plaatsvinden en te onderzoeken of er meer kan worden geïnvesteerd in de Defensiesamenwerking met NAVO en Europese partners. Ook wordt het kabinet verzocht naar manieren te zoeken om nog deze kabinetsperiode structureel extra te investeren in Defensie, zonder dat dit ten koste gaat van andere investeringen.

Kosten
In de aanvullende uitwerkingsbrief van 25 maart stelt Defensie voor om de uitgaven met structureel 3,8 miljard te verhogen om naar 2% van het BBP te groeien. Dit komt bovenop de investering uit het regeerakkoord van structureel 3 miljard euro en 4,2 miljard euro in 2025. In het voorstel van Defensie stijgen de uitgaven in 2025 van 1,85% naar 2% van het bbp. De keuze kan ook gemaakt worden om langzamer naar de 2% toe te groeien of structureel op een lager percentage uit te komen. Daarnaast kunnen meer uitgaven toegerekend worden aan de NAVO-norm waardoor additioneel minder nodig is om toe te groeien naar de 2%.

Dekkingsopties
Hieronder zijn voor een totaal van structureel 17 miljard verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar hervormingen en besparingen in de zorg en sociale zekerheid. Ongeveer 2/3 van de uitgaven gaan naar de zorg en sociale zekerheid. Door de vergrijzing stijgen deze uitgaven bovendien harder dan andere overheidsuitgaven. Andere dekkingsopties zijn ook denkbaar zoals het herbestemmen van indexatiegelden of het (incidenteel) inzetten van de intensivering op het Nationaal Groeifonds.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Defensie 2%**	**600**	**1.500**	**2.700**	**2.600**	**3.000**	**3.800**	**3.800**
	Voorstel Defensie naar 2% toe te groeien	600	1.500	2.700	2.600	3.000	3.800	3.800
	Meer toerekenen	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM
B	**Dekkingsopties**	**-700**	**-1.760**	**-2.810**	**-3.210**	**-4.610**	**-4.600**	**-16.950**
	Sociale zekerheid							
1	WW hoger, korter en getrapt						400	-500
2	Anticumulatie ZW/WW					-100	-100	-100
3	Deeltijdfuncties in beoordeling AO					-100	-100	-600
4	IVA-uitkering naar 70% oude loon					-100	-100	-400
5	WIA gebaseerd op WML						-100	-3.000
6	Afschaffen ANW voor nieuwe instroom						-200	-200
7	Verlagen maximumdagloon naar modaal loon				-100	-600	-900	-1.900
8	1 op 1 koppeling AOW-leeftijd							-2.000
9	AOW volledig fiscaliseren							-4.000
	Zorg							
10	Pakketmaatregel geneesmiddelen			-250	-250	-250	-250	-250
11	Langdurige ggz terug naar WMO en ZVW					-900	-900	-900
12	Tariefkorting langdurige ggz 10%		-200	-200	-200	-200	-200	-200

13	Inkomensafhankelijke bijdrage WMO			-200	-200	-200	-200
14	Eigen risico verhogen met 100 euro				PM	PM	-1.400
15	Terugbrengen tarieven informele zorg pgb		-300	-300	-300	-300	-300
16	Invoeren normerende tarieven verpleeghuiszorg				PM	PM	-350
17	Objectief verdeelmodel gehandicaptenzorg		40	40	40	40	-150	-150
	Overig							
18	Indexatie CA-middelen		-500	-700	-800	-800	-800	-500
19	Terugdraaien intensivering NGF	-700	-1.100	-1.400	-1.400	-1.100	-700	0

*De bedragen in de tabel zijn afgerond op 100 miljoen euro. Een aantal maatregelen in de tabel zijn voor het laatst doorgerekend ten behoeve van de publicatie van de Ombuigings- en Intensiveringslijst (op 31 maart 2021). Dit betekent dat nieuwe economische ontwikkelingen en uitvoeringsinformatie in de tussentijd niet is meegenomen in de potentiële besparing. Dit kan een (relatief fors) effect hebben op de reeks. Ook kunnen de reeksen wijzigen als meerdere maatregelen tegelijkertijd worden genomen. De bedragen in de tabel moeten dus worden gezien als orde groottes.

Hervormingen sociale zekerheid

1. De WW wordt in de eerste maanden verhoogd, dan getrapt verlaagd, en de maximale duur verkort naar 1 jaar. In eerste instantie leidt een hogere WW in 2027 tot meer uitgaven.
2. Deze maatregel zorgt ervoor dat de WW-rechten doorlopen als iemand tijdens werkloosheid ziek wordt en de Ziektewet (ZW) instroomt. Nu wordt de WW stopgezet en loopt deze weer door als iemand uitstroomt.
3. Deze maatregel zorgt ervoor dat er bij de beoordeling van arbeidsongeschiktheid (AO) ook wordt gekeken naar de mogelijkheid om een deeltijdfunctie te vervullen i.p.v. alleen maar voltijdsfuncties). Hierdoor zal de beoordeling van arbeidsongeschiktheid vaker minder hoog uitvallen.
4. De IVA-uitkering is voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten, en ligt op een hoger niveau dan voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Dit zorgt voor een prikkel om volledig arbeidsongeschikt te worden verklaard. Deze maatregel trekt de hoogte van de uitkering gelijk en levert structureel 400 miljoen euro op.
5. Na de loongerelateerde uitkering in de WIA (op basis van eerder verdiende loon), vervalt de loonaanvullingsuitkering. Dit zorgt ervoor dat de vervolguitkering in de WIA wordt gebaseerd op het WML, waardoor de WIA meer op de bijstand gaat lijken. De WGA-uitkering (voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten) wordt maximaal 70% WML en de IVA (voor volledig arbeidsongeschikten) 75% WML.
6. De Algemene nabestaandenwet voorziet nabestaanden van een uitkering. Deze uitkering is hoger en soepeler dan de bijstand. Het afschaffen van deze uitkering leidt tot een besparing van 200 miljoen.
7. De werknemersverzekeringen (WW, WIA, ZW) zijn gebaseerd op het laatstverdiende loon. Dit is gemaximeerd op het maximum dagloon. Dit ligt fors hoger dan het modale maandloon (ca. 5000 euro vs. 2900 euro), waardoor de werknemersverzekeringen ook hoger kunnen zijn dan een modaal inkomen. Met deze maatregel wordt de maximale uitkering bij een werknemersverzekering verlaagd.
8. Door deze maatregel stijgt de AOW-leeftijd op gelijke voet mee met de levensverwachting. In het pensioenakkoord van 2019 is dit verlaagd naar een 2/3de koppeling.
9. Als dekking voor het koppelen van de AOW aan de WML-verhoging wordt gekeken naar gedeeltelijke fiscaliseren van de AOW. Volledig fiscaliseren levert structureel 4 miljard euro op.

Hervormingen Zorg

10. Deze maatregel verwijdert een aantal geneesmiddelen uit het pakket, waarvoor kan worden beargumenteerd dat collectieve verzekering niet noodzakelijk is (e.g. maagzuurremmers en obstipatiemiddelen). De opbrengst is onzeker door nader te onderzoeken substitutie effecten.
11. Vanaf 2021 is de Wlz opengesteld voor mensen met een psychische grondslag. Dit heeft tot een onvoorzien grote instroom van cliënten geleid, daarnaast bleek in de nacalculatie het verschil in tarieven per cliënt tussen Wmo en Wlz groter dan vooraf voorzien. Om de beheersbaarheid van de zorg voor deze cliënten te vergroten, wordt de openstelling teruggedraaid.
12. In plaats van de langdurige ggz terug naar de Zvw en WMO over te hevelen, is het ook een optie om de tarieven (die te hoog zijn) te korten. Met deze maatregel wordt via een algemene tariefkorting, vooruitlopend op een kostprijsonderzoek, vast een gedeelte van de kostenstijging gecompenseerd.

13. De eigen bijdrage voor de Wmo (exclusief Beschermd wonen en opvang) wordt inkomens- en vermogensafhankelijk conform de situatie van voor 2019.
14. Het verhogen van het eigen risico met 100 euro levert ongeveer 1,4 miljard euro op. Voor de uitvoering moet de Zvw aangepast worden en deze moet getoetst worden aan Europees recht (duur ca. 1,5 tot 2 jaar).
15. Het tarief voor informele zorg in het Zvw- en WLZ-pgb wordt teruggebracht van ca. 22-25 euro naar ca. 15 euro. Mogelijk is er substitutie van informele zorg naar (duurdere) formele zorg, maar deze kan niet worden gekwantificeerd.
16. Bij CA is besloten om de Integrale Vergelijking (een benchmark i.c.m. individuele tarieven voor de verpleeghuissector) niet in te voeren, o.a. doordat het instrument te complex en niet uitvoerbaar zou zijn (beoogde besparing was 760 mln.). Om toch doelmatigheidswinst in de sector te boeken voeren we een simpeler alternatief in: normerende tarieven. De opbrengst is nu geraamd op 350 mln., maar dit bedrag kan worden bijgesteld afhankelijk van hoe sterk er genormeerd wordt.
17. De middelen in de gehandicaptenzorg worden op basis van objectieve kenmerken verdeeld, in plaats van op historische kenmerken zoals nu het geval is. Dit leidt tot een meer accurate verdeling en doelmatigheid.

Overig
18. Het coalitieakkoord is in december 2021 gepubliceerd. De keuze kan gemaakt worden de intensiveringen uit het coalitieakkoord niet te verhogen met het prijsverschil tussen 2021 en 2022.
19. In het coalitieakkoord is het budget voor de pijlers kennisontwikkeling en onderzoek met 6,7 miljard euro verhoogd van 13,3 miljard naar 20 miljard. Deze intensivering kan worden teruggedraaid en ingezet als dekking.

Overige Dekkingsopties
Hieronder zijn verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden buiten de zorg en sociale zekerheid.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
	Overige Dekkingsopties	**-220**	**-500**	**-870**	**-1.290**	**-1.600**	**-1.640**	**-1.550**
1	ODA naar 0,6%	-200	-300	-300	-500	-600	-600	-600
2	Lelylijn (12 x 250 mln.)	-10	-20	-50	-100	-250	-250	0
3	Verbreding A27	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
4	Zuidasdok	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
5	Afschaffen halvering collegegeld 1ste jaar			-50	-160	-160	-170	-170
6	Beperken halvering collegegeld tot onderwijs/zorg			PM	PM	PM	PM	-100
7	Afschaffen gratis schoolboeken			-200	-200	-200	-200	-200
8	Uitfaseren toekomstfonds		-20	-40	-40	-60	-70	-80
9	Besparen bedrijfslevenregelingen	-10	-60	-130	-190	-230	-250	-300
10	Klimaat-, stikstof- en wetenschapsfonds	PM	PM	PM	PM	PM	PM	0
11	Huurbevriezing in 2023		-100	-100	-100	-100	-100	-100

*Zie disclaimer bij tabel 1 op pagina 1.

1. Het ODA-percentage loopt t/m 2027 op van 0,63% naar 0,66% door de intensivering uit het coalitieakkoord. Gekozen kan worden om het ODA-percentage terug te brengen naar 0,60%.
2. Voor de aanleg van de Lelylijn is in het RA vanaf 2026 tot en met 2037 250 mln. per jaar gereserveerd. Het niet realiseren levert een totale besparing van 3,2 mld. op.
3. Voor het project Ring Utrecht A12/A27 is in totaal 1,5 mld. gereserveerd. Het belangrijkste onderdeel hierin is verbreding van de A27 bij Amelisweerd. Het exacte bedrag van het niet realiseren van deze verbreding is niet bekend, maar wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
4. Voor het project Zuidasdok is in totaal 1,2 mld. gereserveerd. Het exacte bedrag is niet bekend, maar wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
5. De halvering collegegeld volledig afschaffen levert een ombuiging op van 0,2 mld.
6. De halvering van het collegelid in het eerste jaar kan beperkt worden tot onderwijsopleidingen en opleidingen tot verpleegkundigen.

7. Het afschaffen van gratis schoolboeken en ander lesmateriaal levert 300 miljoen euro op. In deze variant wordt 100 miljoen euro gebruikt om de lagere inkomens te compenseren.
8. Door voor de regelingen in het Toekomstfonds (artikel 3 begroting EZK) geen nieuwe verplichtingen meer aan te gaan worden de regelingen geleidelijk uitgefaseerd. Dit levert een besparing op van 83 mln. structureel. Er is gerekend met een besparing op de netto uitgaven, aangezien een aantal regelingen gedeeltelijk revolverend zijn.
9. Er kan een generieke taakstelling op bedrijfslevenregelingen doorgevoerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan het stopzetten van innovatieregelingen Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (41 mln.), PPS-toeslag onderzoek en innovatie (172 mln.), internationaal innoveren (40 mln.) en Eurostars (18 mln.).
10. Voor het stikstof-, klimaat- en wetenschapsfonds is in totaal 65 miljard euro aan incidentele middelen beschikbaar gesteld in het coalitieakkoord. Een taakstelling van 5% levert 325 miljoen euro aan een incidentele besparing op.
11. Gekozen kan worden om de huren in 2023 te bevriezen. Een huurbevriezing zal leiden tot een structureel lagere huurtoeslag aangezien de huurtoeslag meegroeit met de hoogte van de huren. Gekeken moet worden naar de juridische implicaties met betrekking tot compensatie verhuurders.

3. Varianten koppelen AOW

Aanleiding

Tijdens het debat over de Regeringsverklaring zijn in en Tweede Kamer verschillende moties aangenomen die het kabinet oproepen om iets te doen voor de koopkracht van ouderen (Heerma c.s., Marijnissen, Den Haan c.s.). Daarnaast zijn in de Eerste Kamer moties aangenomen om de AOW niet eenmalig te ontkoppelen aan het minimumloon (WML) (Faber-van de Klashorst c.s., Van Rooijen c.s., Van der Linden c.s.). Dit memo biedt handelingsopties om aan deze moties tegemoet te komen.

Besluitvormingsmoment

- Uitvoeringstechnisch en juridisch is het mogelijk om besluitvorming uit te stellen tot augustus. Wel betekent dit dat het wetgevingstraject van een complex wetsvoorstel (het WML werkt door op meer dan 70 regelingen) binnen de gebruikelijke doorlooptijd wordt doorlopen. In het coalitieakkoord is uitgegaan van verhoging WML per 1 januari 2024.
- Er zijn verschillende argumenten om nu al een besluit te nemen:
    - Zowel de Eerste als de Tweede Kamer roepen op tot urgentie en snelle besluitvorming rondom de koopkracht van gepensioneerden;
    - Het kabinet heeft in debatten over coalitieakkoord aangegeven dit voorjaar naar de koopkracht van gepensioneerden te kijken;
    - Voor de zomer wordt een hoofdlijnenbrief gestuurd over de vormgeving van de minimumloonsverhoging. Zonder besluitvorming wordt in deze brief uitgegaan van ontkoppeling van de AOW.
- Gedeeltelijke besluitvorming over de koopkracht van gepensioneerden heeft als nadeel dat de koopkracht van ouderen niet integraal gewogen kan worden in de augustusbesluitvorming

Budgettair overzicht varianten

Op verzoek van de vierhoek zijn een aantal indicatieve dekkingsvarianten opgesteld om koppeling van de AOW mogelijk te maken. Hierbij liggen drie knoppen voor de hand: de ouderenkorting (onderdeel van 3-miljardpakket), de IOAOW en fiscaliseren van de AOW. Varianten 1 en 2 zijn eerder besproken in de vierhoek, varianten 3 en 4 zijn door Financiën toegevoegd. In varianten 1 t/m 3 wordt het 3-miljardpakket betrokken bij dekking voor de koppeling, in variant 4 niet.

Tabel 1 geeft een overzicht van de budgettaire impact in 2025 uitgedrukt in lopende prijzen. Deze bedragen worden nog geactualiseerd naar constante prijzen.

Na een keuze voor een of meerdere varianten worden deze verder uitgewerkt en doorgerekend voor de jaren 2024-2027. Afhankelijk van de gekozen variant zullen hierbij de dekkingsbronnen 4, 5 of 6 als sluitpost worden gebruikt om de koppeling volledig te dekken (in prijspeil 2022).

Tabel 1: Budgettair overzicht in lopende prijzen 2025* ('+' = saldoverslechterend)

	Maatregel (mld. euro)	**Variant 1**	**Variant 2**	**Variant 3**	**Variant 4**	**Struc**
1	Verhogen AOW	2,5	2,5	2,5	2,5	PM
2	Terugdraaien verhoging ouderenkorting uit CA	-0,7	-0,7	-0,7	-	PM
3	Verlagen IOAOW	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	PM
4	Vervroegen afbouwpunt Ouderenkorting	-0,2	-	-	-	PM
5	Generieke verlaging arbeidskorting	-0,4	-0,2	-	-	PM / PM
6	Verlagen schijfgrens voor gepensioneerden	-	-0,4	-0,6	-1,3	PM/PM/PM
	Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

(*) De bedragen in deze tabel worden nog geactualiseerd naar constante prijzen (prijspeil 2022).

Toelichting maatregelen

1) De kosten voor het **verhogen van de AOW** met 7,5% (gelijk aan WML) bedragen 2,5 mld. per jaar in 2025. Dit verhoogt de bruto AOW met 855 euro (per jaar).

2) Het **terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting** uit het CA met 376 euro levert 0,7 mld. op. Voor ouderen met (hoge) middeninkomens betekent dit dat zij 376 euro minder belastingkorting ontvangen t.o.v. de invulling in het coalitieakkoord. Hoge inkomens verzilveren de ouderenkorting niet en ondervinden dus geen nadeel van het verlagen van de ouderenkorting.

3) De IOAOW is een bruto-kop op de AOW van 328 euro voor alle AOW'ers en is net als de AOW afhankelijk van de AOW-opbouw. Het **verlagen van de IOAOW** tot nul euro levert 1,1 mld. euro op in 2025. Dit verlaagt de bruto uitkering van ouderen met volledig AOW-opbouw met 328 euro.

4) Net als de algemene heffingskorting bouwt de ouderenkorting af totdat de afbouwgrens is bereikt. Het **vervroegen van de afbouwgrens van de ouderenkorting** met 4.400 euro (van circa 43.000 euro naar circa 38.000 euro levert 0,2 mld. op. Voor ouderen met een inkomen op het afbouwtraject betekent dit dat zij 660 euro minder korting ontvangen. Gepensioneerden met een hoog inkomen ondervinden geen negatieve inkomenseffecten. Zij hebben al geen profijt van de ouderenkorting, omdat deze voor hen geheel is afgebouwd.

5) In de indicatieve invulling van het 3 miljardpakket wordt de arbeidskorting geïntensiveerd voor 3 mld. Er kan dekking worden gevonden door de **arbeidskorting minder te intensiveren** dan in het CA voorlopig is afgesproken. In variant 1 en 2 wordt 0,4 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten met 51 euro en het derde knikpunt met 57 euro minder te verhogen dan in het CA. In variant 3 wordt 0,2 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten 26 euro en het derde knikpunt 28 euro minder te verhogen. Ook met deze aanpassingen van de arbeidskorting ten opzichte van het CA biedt de verhoging van de arbeidskorting compensatie voor de verdere afbouw van de zelfstandigenaftrek.[1]

6) Gepensioneerden hebben niet te maken met een tweeschijvenstelsel, maar met een drieschijvenstelsel. Doordat zij geen AOW-premie betalen, betalen zij tot circa 38.000 euro een verlaagd belastingtarief. Het **verkorten van de eerste schijf** leidt ertoe dat ouderen met een inkomen boven deze grens meer inkomstenbelasting betalen. Het korten van de eerste schijf met resp. 3400, 4800 of 8600 euro levert in 2025 resp. 0,4 mld., 0,6 mld., of 1,3 mld. op. Voor ouderen boven de schijfgrens betekent dit dat zij 609, 859 of 1485 euro extra belasting zullen betalen.

Naast de voorgestelde varianten zijn er ook nog een aantal andere mogelijke maatregelen om dekking te vinden. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een beperktere verhoging van het WML (met een verhoging van circa 4% kan de AOW gekoppeld worden), het beperken van de dubbele algemene heffingskorting in de AOW, het invoeren van een kostendelersnorm in de AOW of het 1-op-1 koppelen van de AOW-leeftijd aan de levensverwachting.

1 De extra afbouw van de zelfstandigenaftrek a.g.v. het CA vertaalt zich in een lager netto-inkomen van ongeveer 322 euro in 2025 t.o.v. 2022. De bedragen in de arbeidskorting in deze variant (eerste twee knikpunten: 325 i.p.v. 376 euro en derde knikpunt: 377 i.p.v. 434 euro) liggen nog boven het netto-effect van de verlaging van de zelfstandigenaftrek (322 euro).

Bijlage 1: Medianentabel varianten

- De gemiddelde koopkracht per jaar in de periode 2022 – 2025 verandert in de varianten 1 en 2 niet t.o.v. CEP (0,3% per jaar). In variant 3 verbetert de mediane koopkracht voor alle huishoudens naar 0,4%. In deze variant wordt de arbeidskorting niet versoberd, terwijl werkenden ook minder pensioenpremie gaan betalen vanwege de hogere pensioenfranchise. Dit is ook zichtbaar in de verbeterde mediane koopkracht voor werkenden.
- Voor gepensioneerden verandert de mediane koopkracht niet. Dit illustreert dat de varianten vooral zorgen voor herverdeling binnen gepensioneerden.
- De versobering van de arbeidskorting t.o.v. het coalitieakkoord in variant 1 en 2 zorgt voor een kleinere positieve ontwikkeling van de hoogste inkomens. In het CEP bedraagt de gemiddelde koopkracht +0,3% per jaar, terwijl deze in variant 1 +0,2% bedraagt. In deze variant is de versobering van de arbeidskorting t.o.v. CEP/Coalitieakkoord het grootst (0,4 miljard euro).

Tabel 2: cumulatieve koopkracht gemiddeld per jaar in de periode 2022-2025 in het CEP en in de varianten

	CEP	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4
Inkomensgroep	**%**	**%**	**%**	**%**	**%**
1e (<=114% WML)	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	PM
2e (114-182% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	PM
3e (182-278% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
4e (278-410% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
5e (>410% WML)	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	PM
Inkomensbron					
Werkenden	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	PM
Uitkeringsgerechtigden	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Gepensioneerden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	PM
Huishoudtype					
Tweeverdieners	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
Alleenstaanden	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Alleenverdieners	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	PM
Kinderen					
Huishoudens met kinderen	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	PM
Huishoudens zonder kinderen	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Alle huishoudens	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	PM

4. VPB – Pillar 2 en Grondslag VPB

Opgave

- In het coalitieakkoord is het volgende afgesproken: *"De CFC-maatregel uit Ter Haar wordt ingevoerd. Ook wordt OESO Pillar II ingevoerd. De opbrengst is nog onzeker. Mocht dit niet tot de gewenste besparing leiden, dan wordt gekeken naar andere grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte in de Vpb waarbij het vestigingsklimaat, en de positie van het mkb in ogenschouw wordt genomen."*
- Voor deze maatregel is in totaal 1 miljard euro opbrengst ingeboekt vanaf 2023.
- Inmiddels is duidelijk dat de invoering van Pillar II duurt tot 2024. Bovendien levert deze maatregel naar verwachting niet 1 miljard euro op, maar 412 miljoen euro. Zie onderstaande tabel.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
Pillar II/grondslag VPB cf. CA	1000	1000	1000	1000
Actuele raming Pillar II	0	412	412	412
Resterende budgettaire opgave VPB	1000	588	588	588

Dekking

- In het Coalitieakkoord is afgesproken om het bedrag resterend na implementatie van Pillar II (1000 miljoen in 2023, 588 miljoen vanaf 2024) te dekken. Afgesproken dient te worden hoe dit concreet ingevuld wordt.
- Beleidsmatig ligt dekking via verhoging van het lage Vpb-tarief of het verlagen van de schijfgrens Vpb voor de hand. Deze opties zijn ook in het CA benoemd.
- Het lage vpb-tarief verstoort het globale evenwicht tussen AB-houders, werknemers en IB-ondernemers. De huidige schijfgrens van 395.000 euro werkt actieve fiscale planning in de hand bijvoorbeeld door het aantrekkelijk te maken om BV's op te splitsen.
- Onderstaande tabel geeft dekkingsvarianten via deze instrumenten weer. Desgewenst kan gekozen worden voor een combinatie van de twee maatregelen. **Let op:** in onderstaande tabel wordt uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: Indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave in box 3, pakt de maatvoering anders uit. Het is van belang om in het totale eindbeeld ervoor te zorgen dat tarieven en schijven niet van jaar op jaar heen en weer springen.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
1. Verhoging lage VPB tarief naar 16,9% in 2023, 16,12% vanaf 2024 (huidig: 15%)	1000	588	588	588
2. Verlagen schijfgrens naar 230.000 in 2023 en 290.000 vanaf 2024 (huidig: 395.000)	1000	588	588	588

- Onderstaande tabel geeft een paar sleutels weer indien een andere maatvoering gehanteerd wordt.

	Opbrengst in € mld
Verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5
Verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3
Verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6
Verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5

WO. 13/4, 12.00-12.30u (webex)

Ministerie van Financiën

HEDEN – T.B.V. VOORBESPREKING WOENSDAG 12:00 UUR
TER BESPREKING
Aan
de minister

besproken

nota

Concept-Voorjaarsnota 2022

Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

Datum
12 april 2022

Notanummer
2022-0000120865

Bijlagen
Concept Voorjaarsnota
Aanbiedingsformulier MR

Aanleiding

Woensdag 13 april van 12:00-12:30 bespreken wij de concept-Voorjaarsnota met u. Deze staat geagendeerd voor de Ministerraad van 22 april. In de bijlage vindt u een eerste concept-Voorjaarsnota en het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad. Na de bespreking van woensdag verwerken wij uw commentaar. U ontvangt op dinsdag 19 april een nieuwe versie, welke wij na uw akkoord zullen versturen naar AZ.

Bespreekpunten

- Kunt u zich vinden in de eerste concept-Voorjaarsnota? Dit is nadrukkelijk nog work in progress.
- Graag vragen wij specifiek uw aandacht voor een aantal passages:
  - De inleiding
  - De passage over budgettaire ankers (hoofdstuk 3)
  - De passage over de ontwikkeling van het saldo en verhouding tot de Europese begrotingsregels (hoofdstuk 3)
- Wilt u het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad ondertekenen? Vanwege uw afwezigheid volgende week leggen wij het formulier nu alvast voor.

Kern

- De Voorjaarsnota heeft vanaf dit jaar een meerjarig karakter. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden gepresenteerd tot en met 2027. Zoals besproken is de Voorjaarsnota technisch gehouden.
- In voorgaande jaren werd eind april het besluitvormingsmemorandum (BVM) voorgelegd in de Ministerraad, gevolgd door de Voorjaarsnota in mei. Dit jaar is besloten direct een concept-Voorjaarsnota te maken.
- Deze concept Voorjaarsnota bevat op verschillende plekken nog PMs. Dit komt onder andere omdat de voorjaarsbesluitvorming nog niet is afgerond, de definitieve inkomstencijfers pas in mei volgen en omdat op sommige dossiers nog gesprekken lopen, zoals voor de normeringssystematiek. Waar mogelijk worden deze passages deze week nog gevuld en ontvangt u deze op 19 april. De overige passages worden in mei aan u voorgelegd.
- Conform de comptabiliteitswet moet de Voorjaarsnota uiterlijk 1 juni verzonden worden naar de Tweede Kamer.
- In de Voorjaarsnota wordt aan verschillende moties en toezeggingen voldaan. De motie Van der Staaij en Omtzigt vraagt op welke budgettaire ankers het kabinet stuurt. Daarnaast heeft de Raad van State het kabinet verzocht in het

voorjaar aan te geven hoe het kijkt naar de verhouding tot de Europese begrotingsregels.

Planning

- Woensdag 13 april: bespreking concept-Voorjaarsnota
- Dinsdag 19 april: u ontvangt de MR-versie van de concept-Voorjaarsnota
- Woensdag 20 april: verzending concept-Voorjaarsnota naar AZ
- Vrijdag 22 april: bespreking concept-Voorjaarsnota in MR
- Vrijdag 29 april: uitgavenbesluitvorming afgerond
- Vrijdag 13 mei: u ontvangt de definitieve versie van de Voorjaarsnota, waarbij wij mandaat vragen om de inkomstencijfers (volgen op 16 mei) te verwerken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

di. 12/4, 19.30 - 21.00 u (FIN)

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING DINSDAG 12 APRIL ~~21:00~~
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsoverleg

Datum
12 april 2022

Notanummer
2022-0000118774

Bijlagen
Spreektekst
Agenda
A4'tjes voor vanavond:
0. Bespreekstuk Voorjaar
1. VPB
2a. Dekkingsopties box 3
2b. spoedwetgeving box 3
2c. Doelgroep box 3
3. AOW-WML
4. Defensie

Aanleiding

Vanavond staat het voorjaarsnotaoverleg gepland. Bijgevoegd treft u de stukken voor het overleg. Wij zullen voor printjes voor de deelnemers zorgen. De persoonsgegevens zullen u ambtelijk ondersteunen bij het overleg.

Kern

- De spreeklijn bestaat uit twee delen, namelijk de toelichting op het rijksbrede financiële beeld en een toelichting op de resterende dossiers die een politieke keuze vragen. De spreeklijn heeft u vanmiddag al van ons ontvangen.
- De stukkenset bestaat verder uit de agenda, het algemene inleidende bespreekstuk en de technische A4'tjes over VPB, Box 3, AOW en Defensie.

1. overkoepelend : VVD: AOW, Box 3+ Defensie
(piller 2: afspraak)
→ koopkracht aug. 2022...
→ balans...
→ VPB/vermogen, box 2 (Box 3)

Kabinet Minister-President
Ministerie van Algemene Zaken

Kabinet Minister-President
Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum
11 april 2022

Onze referentie
4262896

agenda

Omschrijving	Voorjaarsoverleg
Vergaderdatum en -tijd	12 april 2022, 19:30
Vergaderplaats	Ministerie van Financiën

1. Terugblik op de eerste 100 dagen van het kabinet
2. Begrotingsbesluitvorming
    a. Financieel beeld
    b. Resterende dossiers (volgorde van bespreking in overleg)
        i. Vennootschapsbelasting
        ii. Box 3
        iii. AOW
        iv. Defensie
3. Woordvoeringslijn

0. Bespreekstuk voorjaar 2022 **12 april 2022**

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is voor deze kabinetsperiode een bedrag van 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes

Principes

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke dossiers: onderstaande dossiers spelen nog[1]

1. Box 3
2. Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
3. Koopkracht ouderen (AOW)
4. VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

[1]Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdstelsel. Koopkracht 2023 (o.a. invulling 3 mld.) wordt in augustus over besloten.

Structurele intensiveringen in perspectief

- Het verhogen van de AOW met 7,5% via koppeling WML (3,2 miljard euro) en het verhogen van de Defensie uitgaven (3,8 miljard) kost structureel 7 miljard euro.
- In het coalitieakkoord is per saldo in structureel 13 miljard euro geïntensiveerd waarvan 3 miljard euro voor Defensie.

3. EMU-saldo

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van Financiën komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat de keuzes voor VPB, Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
EMU-saldo kabinet	-4,0%	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-3,6%

- Uit het CEP van het CPB kwam een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 dat oploopt tot 3,2% bbp in 2026. Van 2027 t/m 2030 raamt het CPB een overheidstekort van 3,5% bbp. De raming van het kabinet komt t/m 2026 hoger uit. Dit komt vooral doordat het CPB ervan uit gaat dat het niet lukt om de extra middelen uit het coalitieakkoord voor o.a. het nationaal groeifonds, defensie, onderwijs en IenW op tijd uit te geven.
- Daarnaast is in de bovenstaande kabinetsraming ook het effect van de herijking van het uitgavenplafond meegenomen (zie punt 1). Dit verslechtert het beeld jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp.
- De uitgaven voor Oekraïne en de gasbatenmutaties zoals de gasopslag Norg zijn nog niet verwerkt in deze cijfers.

4. Technische opties

- Als bijlagen bij dit bespreekstuk zijn technische beschrijvingen opgenomen met ambtelijk geïnventariseerde mogelijke dekkingsopties (groslijst).
- Het betreft A4'tjes over Pillar II / Grondslag VPB, Box 3, AOW-Wml en Defensie.

Tijdpad

- Politiek overleg op 12 en 14 april.
- Besluitvorming 22 april Ministerraad.

Opgave

- In het coalitieakkoord is het volgende afgesproken: *"De CFC-maatregel uit Ter Haar wordt ingevoerd. Ook wordt OESO Pillar II ingevoerd. De opbrengst is nog onzeker. Mocht dit niet tot de gewenste besparing leiden, dan wordt gekeken naar andere grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte in de Vpb waarbij het vestigingsklimaat, en de positie van het mkb in ogenschouw wordt genomen."*
- Voor deze maatregel is in totaal 1 miljard euro opbrengst ingeboekt vanaf 2023.
- Inmiddels is duidelijk dat de invoering van Pillar II duurt tot 2024. Bovendien levert deze maatregel naar verwachting niet 1 miljard euro op, maar 412 miljoen euro. Zie onderstaande tabel.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
Pillar II/grondslag VPB cf. CA	1000	1000	1000	1000
Actuele raming Pillar II	0	412	412	412
Resterende budgettaire opgave VPB	1000	588	588	588

Dekking

- In het Coalitieakkoord is afgesproken om het bedrag resterend na implementatie van Pillar II (1000 miljoen in 2023, 588 miljoen vanaf 2024) te dekken. Afgesproken dient te worden hoe dit concreet ingevuld wordt.
- Beleidsmatig ligt dekking via verhoging van het lage Vpb-tarief of het verlagen van de schijfgrens Vpb voor de hand. Deze opties zijn ook in het CA benoemd.
- Het lage vpb-tarief verstoort het globale evenwicht tussen AB-houders, werknemers en IB-ondernemers. De huidige schijfgrens van 395.000 euro werkt actieve fiscale planning in de hand bijvoorbeeld door het aantrekkelijk te maken om BV's op te splitsen.
- Onderstaande tabel geeft dekkingsvarianten via deze instrumenten weer. Desgewenst kan gekozen worden voor een combinatie van de twee maatregelen. **Let op:** in onderstaande tabel wordt uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: Indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave in box 3, pakt de maatvoering anders uit. Het is van belang om in het totale eindbeeld ervoor te zorgen dat tarieven en schijven niet van jaar op jaar heen en weer springen.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
1. Verhoging lage VPB tarief naar 16,9% in 2023, 16,12% vanaf 2024 (huidig: 15%)	1000	588	588	588
2. Verlagen schijfgrens naar 230.000 in 2023 en 290.000 vanaf 2024 (huidig: 395.000)	1000	588	588	588

- Onderstaande tabel geeft een paar sleutels weer indien een andere maatvoering gehanteerd wordt.

	Opbrengst in € mld
Verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5
Verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3
Verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6
Verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5

Spreektekst voorjaarsoverleg ~~11 april 2022~~

2a. Toelichting Financieel beeld

Algemeen

- Voordat we ingaan op de specifieke agendapunten geef ik graag een toelichting op het brede beeld van de rijksbegroting.
- In algemene zin staat de Voorjaarsnota in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Deze kabinetsperiode wordt 75 miljard extra vrijgemaakt. De omvang van het coalitieakkoord brengt daarom de dure plicht met zich mee om goede plannen op te stellen en daarmee de aankomende tijd de doelen uit het coalitieakkoord te realiseren. In de begrotingsbilateralen met de vakministers zijn veel plannen besproken en ik ben dan ook blij dat met de Voorjaarsnota veel van de extra coalitiegelden worden toegevoegd aan de begrotingen.
- Met het coalitieakkoord hebben we wél de budgettaire grenzen opgezocht. We varen scherp aan de wind. Dat zie je terug in de cijfers.
- Indicatief ligt onze saldo-raming vanaf 2024 de komende jaren boven de -3 % bbp. De grens is dus bereikt.
- In Brussel heeft Nederland andere lidstaten er altijd op gewezen op het belang van de -3%-regel. Dit betekent dat we het saldo niet verder kunnen laten verslechteren. Opgaven moeten worden gedekt.
- Dit betekent concreet dat er geen financiële of saldoruimte is voor aanvullende *wensen* bovenop het coalitieakkoord.
- De afgelopen weken heb ik de reguliere jaarlijkse begrotingsgesprekken met de ministers gevoerd. Vanavond spreken we over de aanvullende politieke keuzes.

1. Over de begrotingsgesprekken met de vakministers het volgende:

    - De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag.
    - Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
    - Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. Het uitvoeringsbeeld leidt tot een (beperkte) verslechtering van het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp. Dit is verdedigbaar gegeven dat het uitvoering van staand beleid betreft én reeds is aangekondigd in de Startnota.
    - Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt gedekt uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan. Hiermee is AKW-opgave gedekt binnen de begroting.
    - Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht en opgelost. De koopkracht 2023-2025 - inclusief de ontwikkeling van de zorgpremies - komt terug in augustus, omdat de onzekerheid in de raming nu te groot is. Dat betekent dat er in augustus geschoven kan worden binnen het koopkrachtpakket. De ruimte daarvoor is de 3 miljard lastenverlichting voor middeninkomens uit het coalitieakkoord.

2. Voor nu resteren dan ook vier dossiers die een duidelijke politieke keuzes vragen, namelijk de invulling van de VPB-taakstelling uit het CA, Box 3, AOW en Defensie. Daarover komen we zo te spreken.

Bovenstaande staat toegelicht in het algemene bespreekstuk voorjaar 2022. Desgewenst uitdelen. Gelegenheid voor vragen over het financieel beeld.

2b. Resterende dossiers

- Voor vanavond zijn vier onderwerpen voorbereid om met elkaar te bespreken. De VPB, Box 3, koppeling AOW aan minimumloon en Defensie.
- Ik stel voor te beginnen met een ronde om vast te stellen dat dit inderdaad de **vier onderwerpen** die aanvullende besluitvorming vergen en in welke volgorde we deze onderwerpen willen bespreken.
- Voordat we dit doen wil ik nog graag zeggen dat vanavond niet bedoeld is om al besluiten te nemen. Het is inventariserend en verkennend.
- Zoals bij elke besluitvormingsronde geldt, geldt ook hier dat niets is besloten totdat alles is besloten.
- Vanavond willen we vooral ophalen wat er bij iedereen leeft. Wat de prioriteiten zijn en hoe we deze op hoofdlijnen willen dekken.
- Voor de dossiers VPB, Box 3, AOW en Defensie zijn ambtelijk technische A4'tjes opgesteld waarvan gebruik kan worden gemaakt bij de bespreking.

Te maken keuzes:

1. **VPB** > Eerst afspraak invullen conform het coalitieakkoord.
- Dit probleem werd al voorzien bij het coalitieakkoord en een oplossing is al overeengekomen in coalitieakkoord. Daar zit nog enige ruimte in keuze tussen grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte als dekking.

2. **Box 3** > wat wordt de dekking binnen het domein binnen de jaren van de kabinetsperiode?
- Besluitvorming over box 3 (herstel, spoedwetgeving en dekking) moet op korte termijn gebeuren omdat de Belastingdienst anders in grote uitvoeringsproblemen komt
- De budgettaire opgave volgt uit de keuze voor herstel en moet gedekt worden binnen het domein en binnen de kabinetsperiode.

3. **AOW** > dient de AOW mee te stijgen met de buitengewone verhoging van het WML, en zo ja, met welk percentage (iedereen 7,5% of iedereen een lager percentage binnen huidig budget)? In geval van 7,5%, hoe wordt dit gedekt? Binnen de AOW of combinatie van AOW en de envelop koopkracht van 3 miljard?
- Oplossing is te zoeken binnen het domein ouderen, er liggen gedekte varianten

4. **Defensie** > wat is de beoogde stijging en welk jaar moet deze worden gerealiseerd? Hoe kunnen de extra uitgaven aan Defensie worden gedekt binnen de begroting?
- De opgave is fors. Toegroeien naar 2% kost structureel 3,8 miljard euro.
- Belangrijk is dat we pas extra middelen aan de Defensiebegroting kunnen toevoegen als besloten is over de dekking.
- Ik hoor graag van jullie welke dekkingsopties jullie in gedachte hebben. Ambtelijk is een groslijst uitgewerkt met technische opties.
- Desgewenst kan ook worden besloten om deze kabinetsperiode minder dan 3,8 miljard euro te intensiveren. Zo kan de intensivering uit het coalitieakkoord structureel doorgetrokken worden. Dat kost 1,2 miljard euro. In 2025 is 4,2 miljard geïntensiveerd en structureel 3 miljard. Er is ook een tussenvariant mogelijk. In dat geval intensiveert dit kabinet circa 2,5 miljard euro extra op de Defensiebegroting.
- Ik heb in ieder geval aan Defensie gevraagd om goed te kijken welke uitgaven die nu op andere begrotingen gedaan worden toegerekend kunnen worden aan de NAVO-norm. Dit verkleint de dekkingsopgave. Ik verwacht dat dit minimaal voor 200 miljoen euro structureel mogelijk is. Daarmee resteert een dekkingsopgave van structureel 3,6 miljard euro om op de 2% uit te komen.
- Belangrijke vragen voor nu zijn hoeveel willen we extra in Defensie intensiveren, in welk jaar willen we dit bereiken en hoe willen we dit dekken binnen de begroting.

3. Varianten koppelen AOW

Aanleiding

Tijdens het debat over de Regeringsverklaring zijn in en Tweede Kamer verschillende moties aangenomen die het kabinet oproepen om iets te doen voor de koopkracht van ouderen (Heerma c.s., Marijnissen, Den Haan c.s.). Daarnaast zijn in de Eerste Kamer moties aangenomen om de AOW niet eenmalig te ontkoppelen aan het minimumloon (WML) (Faber-van de Klashorst c.s., Van Rooijen c.s., Van der Linden c.s.). Dit memo biedt handelingsopties om aan deze moties tegemoet te komen.

Besluitvormingsmoment

- Uitvoeringstechnisch en juridisch is het mogelijk om besluitvorming uit te stellen tot augustus. Wel betekent dit dat het wetgevingstraject van een complex wetsvoorstel (het WML werkt door op meer dan 70 regelingen) sneller dan gebruikelijk moet worden doorlopen. In het coalitieakkoord is uitgegaan van verhoging WML per 1 januari 2024.
- Er zijn verschillende argumenten om nu al een besluit te nemen:
    - Zowel de Eerste als de Tweede Kamer roepen op tot urgentie en snelle besluitvorming rondom de koopkracht van gepensioneerden;
    - Het kabinet heeft in debatten over het coalitieakkoord aangegeven dit voorjaar naar de koopkracht van gepensioneerden te kijken;
    - Voor de zomer wordt een hoofdlijnenbrief gestuurd over de vormgeving van de minimumloonsverhoging. Zonder besluitvorming wordt in deze brief uitgegaan van ontkoppeling van de AOW.
- Gedeeltelijke besluitvorming over de koopkracht van gepensioneerden heeft als nadeel dat de koopkracht van ouderen niet integraal gewogen kan worden in de augustusbesluitvorming

Budgettair overzicht varianten

Op zijn een aantal indicatieve dekkingsvarianten opgesteld om koppeling van de AOW mogelijk te maken. Hierbij liggen drie knoppen voor de hand: de ouderenkorting, de IOAOW en het verlagen van de schijfgrens voor gepensioneerden. Varianten 1 en 2 zijn eerder besproken, varianten 3 en 4 zijn door Financiën toegevoegd. In varianten 1 t/m 3 wordt het 3-miljardpakket betrokken bij dekking voor de koppeling, in variant 4 niet.

Tabel 1 geeft een overzicht van de budgettaire impact in 2025 uitgedrukt in lopende prijzen. De gepresenteerde bedragen zijn indicatief. Na een keuze voor een of meerdere varianten worden deze verder uitgewerkt, doorgerekend voor de jaren 2024-2027 en indien nodig omgezet naar constante prijzen. Afhankelijk van de gekozen variant zullen hierbij de dekkingsbronnen 4, 5 of 6 als sluitpost worden gebruikt om de koppeling volledig te dekken.

Tabel 1: Budgettair overzicht in lopende prijzen 2025 ('+' = saldoverslechterend)

	Maatregel (mld. euro)	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4
1	Verhogen AOW	2,5	2,5	2,5	2,5
2	Terugdraaien verhoging ouderenkorting uit CA	-0,6	-0,6	-0,6	-
3	Verlagen IOAOW	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
4	Vervroegen afbouwpunt Ouderenkorting	-0,2	-	-	-
5	Generieke verlaging arbeidskorting	-0,4	-0,2	-	-
6	Verlagen schijfgrens voor gepensioneerden	-	-0,4	-0,6	-1,3
	Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting maatregelen

1) De kosten voor het **verhogen van de AOW** met 7,5% (gelijk aan WML) bedragen 2,5 mld. per jaar in 2025. Dit verhoogt de bruto AOW met 855 euro (per jaar).

2) Het **terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting** uit het CA met 376 euro levert 0,7 mld. op. Voor ouderen met (hoge) middeninkomens betekent dit dat zij 376 euro minder belastingkorting ontvangen t.o.v. de invulling in het coalitieakkoord. De laagste inkomens verzilveren de ouderenkorting niet volledig en ondervinden dus geen nadeel van het verlagen van de ouderenkorting. De hoogste inkomens hebben geen recht op ouderenkorting en ondervinden daarom ook geen nadeel.

3) De IOAOW is een bruto-kop op de AOW van 328 euro voor alle AOW'ers en is net als de AOW afhankelijk van de AOW-opbouw. Het **verlagen van de IOAOW** tot nul euro levert 1,2 mld. euro op in 2025. Dit verlaagt de bruto uitkering van ouderen met volledig AOW-opbouw met 328 euro.

4) Net als de algemene heffingskorting bouwt de ouderenkorting af totdat de afbouwgrens is bereikt. Het **vervroegen van de afbouwgrens van de ouderenkorting** met 4.400 euro (van circa 43.000 euro naar circa 38.000 euro levert 0,2 mld. op. Voor ouderen met een inkomen op het afbouwtraject betekent dit dat zij 660 euro minder korting ontvangen. Gepensioneerden met een hoog inkomen ondervinden geen negatieve inkomenseffecten. Zij hebben al geen profijt van de ouderenkorting, omdat deze voor hen geheel is afgebouwd.

5) In de indicatieve invulling van het 3 miljardpakket wordt de arbeidskorting geïntensiveerd voor 3 mld. Er kan dekking worden gevonden door de **arbeidskorting minder te intensiveren** dan in het CA voorlopig is afgesproken. In variant 1 en 2 wordt 0,4 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten met 51 euro en het derde knikpunt met 57 euro minder te verhogen dan in het CA. In variant 3 wordt 0,2 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten 26 euro en het derde knikpunt 28 euro minder te verhogen. Ook met deze aanpassingen van de arbeidskorting ten opzichte van het CA biedt de verhoging van de arbeidskorting compensatie voor de verdere afbouw van de zelfstandigenaftrek.[1]

6) Gepensioneerden hebben niet te maken met een tweeschijvenstelsel, maar met een drieschijvenstelsel. Doordat zij geen AOW-premie betalen, betalen zij tot circa 38.000 euro een verlaagd belastingtarief. Het **verkorten van de eerste schijf** leidt ertoe dat ouderen met een inkomen boven deze grens meer inkomstenbelasting betalen. Het korten van de eerste schijf met resp. 3400, 4800 of 8600 euro levert in 2025 resp. 0,4 mld., 0,6 mld., of 1,3 mld. op. Voor ouderen boven de schijfgrens betekent dit dat zij 609, 859 of 1485 euro extra belasting zullen betalen.

Naast de voorgestelde varianten zijn er ook andere mogelijke maatregelen om dekking te vinden binnen of buiten het domein ouderen.

1 De extra afbouw van de zelfstandigenaftrek a.g.v. het CA vertaalt zich in een lager netto-inkomen van ongeveer 322 euro in 2025 t.o.v. 2022. De bedragen in de arbeidskorting in deze variant (eerste twee knikpunten: 325 i.p.v. 376 euro en derde knikpunt: 377 i.p.v. 434 euro) liggen nog boven het netto-effect van de verlaging van de zelfstandigenaftrek (322 euro).

Bijlage 1: Inkomenseffecten varianten

- De gemiddelde koopkracht per jaar in de periode 2022 – 2025 verandert in de varianten 1 en 2 niet t.o.v. CEP (0,3% per jaar). In varianten 3 en 4 verbetert de mediane koopkracht voor alle huishoudens naar 0,4%. In deze varianten wordt de arbeidskorting niet versoberd, terwijl werkenden ook minder pensioenpremie gaan betalen vanwege de hogere pensioenfranchise. Dit is ook zichtbaar in de verbeterde mediane koopkracht voor werkenden.
- Voor gepensioneerden verandert de mediane koopkracht nauwelijks, alleen in variant 4 treedt er een kleine verbetering (0,1%) op. Dit illustreert dat de varianten vooral zorgen voor herverdeling binnen gepensioneerden. De mate waarin verschilt tussen de varianten.
- Gepensioneerden zonder aanvullende pensioen (of met een klein aanvullend pensioen) gaan er in alle varianten dan ook het meest op vooruit. Gepensioneerden met een hoog (midden) inkomen gaan er in alle varianten op achteruit. Dit effect is het grootst bij de varianten waarin de arbeidskorting niet gebruikt wordt voor dekking (varianten 3 en 4).

Tabel 2: cumulatieve koopkracht gemiddeld per jaar in de periode 2022-2025 in de varianten

			1)	2)	3)	4)	Aantal (x1000)
Koopkracht	Alle huishoudens		0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	7.554
	Gepensioneerden		0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.952
	Werkenden		0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	4.843
	Uitkeringsgerechtigden		0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	630
Inkomenseffect	Gepensioneerden	% huishoudens in de plus	55%	50%	46%	61%	1.952
	Gepensioneerden	% huishoudens in de min	45%	50%	54%	38%	1.952
	Gepensioneerden	Kwintiel 1 (<=€21.350)	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	391
	Gepensioneerden	Kwintiel 2 (€21.350-€27.925)	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	390
	Gepensioneerden	Kwintiel 3 (€27.925-€36.149)	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	391
	Gepensioneerden	Kwintiel 4 (€36.149-€51.769)	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,2%	390
	Gepensioneerden	Kwintiel 5 (>€51.769)	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,5%	390
Micro voorbeelden		Effect besteedbaar inkomen					
	Alleenstaande	Enkel AOW	+495	+€495	+€495	+€495	
	Alleenstaande	AOW + 10.000	-€75	-€75	-€75	+€306	
	Alleenstaande	AOW + 20.000	-€229	-€708	-€944	-€1.251	
	Alleenstaande	Werkend modaal	-€26	+€3	+€31	+€31	

1 - buiten domein dekking ?

4. Defensie naar 2% - kosten en dekking

Aanleiding

De motie Sjoerdsma c.s. verzoekt het kabinet te bezien wat er op korte termijn nodig is en mogelijk is om de al voorziene toename van het Defensiebudget eerder te laten plaatsvinden en te onderzoeken of er meer kan worden geïnvesteerd in de Defensiesamenwerking met NAVO en Europese partners. Ook wordt het kabinet verzocht naar manieren te zoeken om nog deze kabinetsperiode structureel extra te investeren in Defensie, zonder dat dit ten koste gaat van andere investeringen.

Kosten

In de aanvullende uitwerkingsbrief van 25 maart stelt Defensie voor om de uitgaven met structureel 3,8 miljard te verhogen om naar 2% van het BBP te groeien. Dit komt bovenop de investering uit het regeerakkoord van structureel 3 miljard euro en 4,2 miljard euro in 2025.

De keuze kan ook gemaakt worden om langzamer naar de 2% toe te groeien of structureel op een lager percentage uit te komen. Zo kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om de intensivering uit het regeerakkoord structureel door te trekken. In 2025 is 4,2 miljard euro geïntensiveerd. In 2026 daalt dit tot het structurele bedrag van 3 miljard euro. De keuze kan worden gemaakt om de uitgaven aan Defensie structureel te verhogen met 1,2 miljard. Er kan ook gekozen worden voor een tussenvariant, waarbij bijvoorbeeld structureel 2,5 miljard meer wordt geïnvesteerd aan Defensie.

Daarnaast kunnen meer uitgaven toegerekend worden aan de NAVO-norm waardoor additioneel minder nodig is om toe te groeien naar de 2%. Uitgaande van een bedrag van 200 miljoen dat op de huidige begrotingen kan worden toegerekend aan de NAVO-norm van 2% bedraagt de structurele dekkingsopgave 3,6 miljard euro.

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
Defensie 1,2 miljard structureel					1.200	1.200	1.200
Defensie 2,5 miljard structureel			500	1.100	2.500	2.500	2.500
Defensie 3,8 miljard structureel	600	1.500	1.300	1.800	3.800	3.800	3.800
Meer toerekenen	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200

Onderstaande tabel laat zien hoeveel procent van het BBP aan Defensie wordt uitgegeven. De bovenste reeks laat de percentages zien die nu in de begroting staan. Doordat het CPB in haar raming uit gaat van flinke economische groei is het percentage in 2025 inmiddels gedaald naar circa 1,76%. In 2026 komt het percentage uit op 1,60%. Door de uitgaven met 1,2 miljard te verhogen stijgt het percentage in 2026 naar 1,72%. Met 2,5 miljard euro extra stijgt het percentage in 2026 naar 1,85%. Met 3,8 miljard komt het percentage uit op 2%.

% BBP/ in mld.	2022	2023	2024	2025	2026
Huidige begroting	12,9	12,6	12,5	12,4	12,2
Coalitieakkoord middelen	0,5	1,9	4,1	4,2	3,0
Totaal begrote uitgaven	13,4	14,5	16,6	16,6	15,2
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	1,76%	1,60%
Totale uitgaven inclusief 1,2 miljard vanaf '26	13,4	14,5	16,6	16,6	16,4
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	1,76%	1,72%
Totale uitgaven inclusief 2,5 miljard vanaf '24	13,4	14,5	17,1	17,7	17,7
% BBP	1,51%	1,60%	1,85%	1,88%	1,86%
Totale uitgaven inclusief 3,8 miljard vanaf '22	14,0	16,0	17,9	18,4	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	1,94%	1,96%	2,00%

* Op basis van de uitwerkingsbrief van Defensie, waarbij de schuif van de jaren 2022 t/m 2024 naar de jaren 2025 en 2026 nog niet is verwerkt.

Dekkingsopties

Hieronder zijn voor een totaal van structureel 12 miljard verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar hervormingen en besparingen in de zorg en sociale zekerheid aan de uitgavenkant. Ongeveer 2/3 van de uitgaven gaan naar de zorg en sociale zekerheid. Door de vergrijzing stijgen deze uitgaven bovendien harder dan andere overheidsuitgaven.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
	Dekkingsopties uitgaven	**0**	**-160**	**-710**	**-1.360**	**-3.060**	**-3.450**	**-12.450**
	Sociale zekerheid							
1	WW hoger, korter en getrapt						400	-500
2	Anticumulatie ZW/WW					-100	-100	-100
3	Deeltijdfuncties in beoordeling AO					-100	-100	-600
4	IVA uitkering naar 70% oude loon					-100	-100	-400
5	WIA gebaseerd op WML						-100	-3.000
6	Afschaffen ANW voor nieuwe instroom						-200	-200
7	Verlagen maximumdagloon naar modaal loon				-100	-600	-900	-1.900
8	1 op 1 koppeling AOW-leeftijd							-2.000
	Zorg							
9	Pakketmaatregel geneesmiddelen			-250	-250	-250	-250	-250
10	Langdurige ggz terug naar WMO en ZVW					-900	-900	-900
11	Tariefkorting langdurige ggz 10%		-200	-200	-200	-200	-200	-200
12	Inkomensafhankelijke bijdrage WMO				-200	-200	-200	-200
13	Eigen risico verhogen met 100 euro					PM	PM	-1.400
14	Terugbrengen tarieven informele zorg Zvw-pgb			-300	-300	-300	-300	-300
15	Invoeren normerende tarieven verpleeghuiszorg				-350	-350	-350	-350
16	Objectief verdeelmodel gehandicaptenzorg		40	40	40	40	-150	-150

*De bedragen in de tabel zijn afgerond op 100 miljoen euro. Een aantal maatregelen in de tabel zijn voor het laatst doorgerekend ten behoeve van de publicatie van de Ombuigings- en Intensiveringslijst (op 31 maart 2021). Dit betekent dat nieuwe economische ontwikkelingen en uitvoeringsinformatie in de tussentijd niet is meegenomen in de potentiële besparing. Dit kan een (relatief fors) effect hebben op de reeks. Ook kunnen de reeksen wijzigen als meerdere maatregelen tegelijkertijd worden genomen. De bedragen in de tabel moeten dus worden gezien als orde grootte.

Besparingen Sociale zekerheid

1. De WW wordt in de eerste maanden verhoogd, dan getrapt verlaagd, en de maximale duur verkort naar 1 jaar. In eerste instantie leidt een hogere WW in 2027 tot meer uitgaven.
2. Deze maatregel zorgt ervoor dat de WW-rechten doorlopen als iemand tijdens werkloosheid ziek wordt en de Ziektewet (ZW) instroomt. Nu wordt de WW stopgezet en loopt deze weer door als iemand uitstroomt.
3. Deze maatregel zorgt ervoor dat er bij de beoordeling van arbeidsongeschiktheid (AO) ook wordt gekeken naar de mogelijkheid om een deeltijdfunctie te vervullen i.p.v. alleen maar voltijdsfuncties). Hierdoor zal de beoordeling van arbeidsongeschiktheid vaker minder hoog uitvallen.
4. De IVA-uitkering is voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten, en ligt op een hoger niveau dan voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Dit zorgt voor een prikkel om volledig arbeidsongeschikt te worden verklaard. Deze maatregel trekt de hoogte van de uitkering gelijk en levert structureel 400 miljoen euro op.
5. Na de loongerelateerde uitkering in de WIA (op basis van eerder verdiende loon), vervalt de loonaanvullingsuitkering. Dit zorgt ervoor dat de vervolguitkering in de WIA wordt gebaseerd op het WML, waardoor de WIA meer op de bijstand gaat lijken. De WGA-uitkering (voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten) wordt maximaal 70% WML en de IVA (voor volledig arbeidsongeschikten) 75% WML.
6. De Algemene nabestaandenwet voorziet nabestaanden van een uitkering. Deze uitkering is hoger en soepeler dan de bijstand. Het afschaffen van deze uitkering leidt tot een besparing van 200 miljoen.
7. De werknemersverzekeringen (WW, WIA, ZW) zijn gebaseerd op het laatstverdiende loon. Dit is gemaximeerd op het maximum dagloon. Dit ligt fors hoger dan het modale maandloon (ca. 5000 euro vs. 2900

euro), waardoor de werknemersverzekeringen ook hoger kunnen zijn dan een modaal inkomen. Met deze maatregel wordt de maximale uitkering bij een werknemersverzekering verlaagd.
8. Door deze maatregel stijgt de AOW-leeftijd op gelijke voet mee met de levensverwachting. In het pensioenakkoord van 2019 is dit verlaagd naar een 2/3de koppeling.

Besparingen Zorg
9. Deze maatregel verwijdert een aantal geneesmiddelen uit het pakket, waarvoor kan worden beargumenteerd dat collectieve verzekering niet noodzakelijk is (e.g. maagzuurremmers en obstipatiemiddelen). De opbrengst is onzeker door nader te onderzoeken substitutie effecten.
10. Vanaf 2021 is de Wlz opengesteld voor mensen met een psychische grondslag. Dit heeft tot een onvoorzien grote instroom van cliënten geleid, daarnaast bleek in de nacalculatie het verschil in tarieven per cliënt tussen Wmo en Wlz groter dan vooraf voorzien. Om de beheersbaarheid van de zorg voor deze cliënten te vergroten, wordt de openstelling teruggedraaid.
11. In plaats van de langdurige ggz terug naar de Zvw en WMO over te hevelen, is het ook een optie om de tarieven (die te hoog zijn) te korten. Met deze maatregel wordt via een algemene tariefkorting, vooruitlopend op een kostprijsonderzoek, vast een gedeelte van de kostenstijging gecompenseerd.
12. De eigen bijdrage voor de Wmo (exclusief Beschermd wonen en opvang) wordt inkomens- en vermogensafhankelijk conform de situatie van voor 2019.
13. Het verhogen van het eigen risico met 100 euro levert ongeveer 1,4 miljard euro op. Voor de uitvoering moet de Zvw aangepast worden en deze moet getoetst worden aan Europees recht (duur ca. 1,5 tot 2 jaar).
14. Het tarief voor informele zorg in het Zvw- en WLZ-pgb wordt teruggebracht van ca. 22-25 euro naar ca. 15 euro. Mogelijk is er substitutie van informele zorg naar (duurdere) formele zorg, maar deze kan niet worden gekwantificeerd.
15. Bij CA is besloten om de Integrale Vergelijking (een benchmark i.c.m. individuele tarieven voor de verpleeghuissector) niet in te voeren, o.a. doordat het instrument te complex en niet uitvoerbaar zou zijn (beoogde besparing was 760 mln.). Om toch doelmatigheidswinst in de sector te boeken voeren we een simpeler alternatief in: normerende tarieven. De opbrengst is nu geraamd op 350 mln., maar dit bedrag kan worden bijgesteld afhankelijk van hoe sterk er genormeerd wordt.
16. De middelen in de gehandicaptenzorg worden op basis van objectieve kenmerken verdeeld, in plaats van op historische kenmerken zoals nu het geval is. Dit leidt tot een meer accurate verdeling en doelmatigheid.

Overige Dekkingsopties
Hieronder zijn verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden buiten de zorg en sociale zekerheid.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
	Dekkingsopties uitgaven	**-920**	**-2.610**	**-3.730**	**-4.250**	**-4.470**	**-4.100**	**-2.410**
1	ODA naar 0,6%	-200	-300	-300	-500	-600	-600	-600
2	Lelylijn (12 x 250 mln.)	-10	-20	-50	-100	-250	-250	0
3	Verbreding A27	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
4	Zuidasdok	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
5	Afschaffen gratis schoolboeken			-200	-200	-200	-200	-200
6	Uitfaseren toekomstfonds		-20	-40	-40	-60	-70	-80
7	Besparing bedrijfslevenregelingen	-10	-60	-130	-190	-230	-250	-300
8	Klimaat-, stikstof- en wetenschapsfonds		-100	-200	-300	-500	-500	0
9	Huurbevriezing in 2023		-50	-100	-100	-100	-100	-100
10	Decriminaliseren Softdrugs		-40	-60	-60	-60	-60	-60
11	Verhogen verkeersboetes		-60	-60	-60	-70	-70	-70
12	Indexatie CA-middelen		-500	-700	-800	-800	-800	-500
13	Terugdraaien intensivering NGF	-700	-1.100	-1.400	-1.400	-1.100	-700	0
14	Structurele intensiveringen CA 5% verlagen		-360	-490	-500	-500	-500	-500

*Zie disclaimer bij tabel 1 op pagina 1.

1. Het ODA-percentage loopt t/m 2027 op van 0,63% naar 0,66% door de intensivering uit het coalitieakkoord. Gekozen kan worden om het ODA-percentage terug te brengen naar 0,60%.
2. Voor de aanleg van de Lelylijn is in het RA vanaf 2026 tot en met 2037 250 mln. per jaar gereserveerd. Het niet realiseren levert een totale besparing van 3,2 mld. op.
3. Voor het project Ring Utrecht A12/A27 is in totaal 1,5 mld. gereserveerd. Het belangrijkste onderdeel hierin is verbreding van de A27 bij Amelisweerd. Het exacte bedrag van het niet realiseren van deze verbreding wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
5. Het afschaffen van gratis schoolboeken en ander lesmateriaal levert 300 miljoen euro op. In deze variant wordt 100 miljoen euro gebruikt om de lagere inkomens te compenseren.
6. Door voor de regelingen in het Toekomstfonds geen nieuwe verplichtingen meer aan te gaan worden de regelingen geleidelijk uitgefaseerd. Dit levert een besparing op van 83 mln. structureel. Er is gerekend met een besparing op de netto uitgaven, aangezien een aantal regelingen gedeeltelijk revolverend zijn.
7. Er kan een generieke taakstelling op bedrijfslevenregelingen doorgevoerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan het stopzetten van innovatieregelingen Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (41 mln.), PPS-toeslag onderzoek en innovatie (172 mln.), internationaal innoveren (40 mln.) en Eurostars (18 mln.).
8. Voor het stikstof-, klimaat- en wetenschapsfonds is in totaal 65 miljard beschikbaar gesteld in het coalitieakkoord. Een taakstelling van 5% levert een incidentele besparing van 3,25 miljard op.
9. Een optie is om budgettaire ruimte te creëren door (net als in 2024) in 2023 de huren te bevriezen. Een huurbevriezing zal leiden tot een structureel lagere huurtoeslag aangezien de huurtoeslag meegroeit met de hoogte van de huren. Er moet wel worden gekeken naar de juridische implicaties met betrekking tot compensatie verhuurders. Mocht er compensatie nodig zijn, dan is er geen besparing en kost dit evt. extra middelen. Indien er geen extra compensatie is, zal dit impact hebben op de afspraken uit het coalitieakkoord over verduurzaming, woningbouw en huurbevriezing die worden gemaakt met woningcorporaties in het kader van de afschaffing van de verhuurdersheffing.
10. Jaarlijks is het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) ruim 60 miljoen euro kwijt voor de preventie, opsporing en vervolging van misdrijven gerelateerd aan softdrugs.
11. De laatste jaren is een stijgende trend te zien in het aantal verkeersdoden. De bedragen voor verkeersboetes kunnen met 10 procent worden verhoogd om de verkeersveiligheid te vergroten.
12. Het coalitieakkoord is in december 2021 gepubliceerd. De keuze kan gemaakt worden de intensiveringen uit het coalitieakkoord niet te verhogen met het prijsverschil tussen 2021 en 2022.
13. In het coalitieakkoord is het budget voor de pijlers kennisontwikkeling en onderzoek met 6,7 miljard euro verhoogd van 13,3 miljard naar 20 miljard. Deze intensivering kan worden teruggedraaid en worden ingezet als dekking. In het budget dat dan nog resteert zitten voor een deel projectreserveringen van de commissie.
14. Op de aanvullende post staan nog structureel 10 miljard aan intensiveringen uit het coalitieakkoord in afwachting van nadere uitwerking. Hierbij zijn de extra middelen voor Defensie en Kinderopvangtoeslag niet meegerekend. Deze structurele uitgaven kunnen met 5% verlaagd worden. Dit levert 500 miljoen euro op.

Kosten

Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad over box 3 ontstaat een derving die gedekt moet worden. In dit A4 wordt uitgegaan van een totale dekkingsopgave van 7,7 miljard euro aan de lastenkant van de begroting (zie tabel 1). Dit is gebaseerd op een cumulatieve derving van 6,9 miljard euro door herstelbetalingen (inclusief doorwerking naar ouderenkorting en zorgtoeslag) en 0,8 miljard euro door spoedwetgeving. Deze derving is gebaseerd op de spaarvariant, met herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers), maar zonder tegenbewijsregeling. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.
In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,3 miljard euro. De totale dekkingsopgave voor lasten en uitgaven samen bedraagt 8 miljard euro.

Tabel 1: Totale derving box 3 (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	Cum. 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**
Uitvoeringskosten BD herstel (uitgavenkant)[1]	0,17	0	0	0
Doorwerking andere departementen (uitgavenkant)[2]	0,12			

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Bezwaarmakers plus aangiften < 500K totaal vermogen	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld.	4,9 mld.	**7,7 mld.**	12,5 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld.	7,5 mld.	12,9 mld.	14,1 mld.

Dekkingsopties

De tabel toont verschillende dekkingsvarianten voor de lastenkant, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variant 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 16,4%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	**7,7**	0
Variant 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	**7,6**	0
Variant 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	**7,7**	0
Totaal**	0	3,9	3,9	**7,7**	0

[1] Verdeling over jaren wordt nog verder bezien in de uitvoering, betreft fase 1 forfaitair automatisch herstel '17-'22 spaarvariant en fase 2 zonder tegenbewijsregeling maar wel met formulier.
[2] Betreft doorwerking van herstel '17- '22.

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant. Bij de vermogensbelasting is aangenomen dat geen anticumulatiebepaling wordt opgenomen.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald.
- De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving met betrekking tot de dekkingsopties inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.
- De bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden. **Let op:** Daarnaast wordt hierbij uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave bij de vpb (Pillar II), pakt de maatvoering anders uit.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties die betrekking hebben op box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen een direct effect op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast kan bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln., ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een interactie-effect met spoedwetgeving of met andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	**Cum 2023-2025**	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	**7,8**	0,0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV[3] tot 17.500	0,0	0,0	0,0	**0,1**	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt)[4]	0,1	0,1	0,1	**0,4**	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	**0,7**	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	**0,3**	0,1

[3] Deze maatregel leidt met name tot het naar voren halen van belastingopbrengsten. Rondom het jaar van invoering is een forse additionele opbrengst te verwachten van circa 2,7 mld., in de jaren daarna treedt juist een derving op. De lastenrelevante opbrengst van deze reeks bedraagt 44 mln. per jaar.
[4] De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Voor de spoedwetgeving zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Ten opzichte van het huidige box 3 stelsel gaan met name mensen met verhoudingsgewijs veel spaargeld minder belasting betalen.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald. Met deze variant wordt beter aangesloten bij het werkelijke rendement dat mensen met aandelen en vastgoed halen in een specifiek jaar.
- In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving.
- Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Budgettaire gevolgen

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[1]	-580	-2.020

[1] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

Tabel 1

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen, wat op dit moment nog niet aanwezig is. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

Het rechtsherstel voor box 3 gaat over de belastingjaren 2017-2020. Aanvullend wordt rechtsherstel geboden voor de belastingjaren 2021 en 2022 omdat het HR-arrest nu geldend recht is. Voor 2023 en 2024 wordt spoedwetgeving voorbereid.

Voor het rechtsherstel moet worden besloten over:

1. De reikwijdte van de doelgroep (herstel voor alle belastingplichtigen of alleen belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt);
2. De vormgeving van het rechtsherstel.

1. Doelgroep

- De Hoge Raad heeft een uitspraak gedaan over een massaalbezwaarprocedure van ca. 60.000 belastingplichtigen over de jaren 2017 en 2018. Er is al gecommuniceerd dat er ook rechtsherstel geboden zal worden voor de jaren 2019 en 2020. Voor de jaren 2021 en 2022 wordt bij alle belastingplichtigen de aanslag vastgesteld met inachtneming van het arrest.
- De vraag rijst of er ook rechtsherstel geboden moet worden in de jaren 2017-2020 aan niet bezwaarmakers.
- De voordelen van het beperken van de doelgroep:
    - Volgens de Landsavocaat, BZK en JenV is het verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Als besloten zou worden tot uitbreiding van de doelgroep, moet dit op basis van objectieve argumenten onderbouwd worden.
    - Budgettair zal de derving in eerste instantie beperkter blijven, maar er is een risico dat deze oploopt als burgers in het gelijk worden gesteld via ambtshalve vermindering.
- De nadelen van het beperken van de doelgroep:
    - Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid.
    - Biedt geen rechtszekerheid aan alle belastingplichtigen, wat zal leiden tot aanvullende procedures en daarmee een groot beslag op de behandelcapaciteit van de Belastingdienst.
    - Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden en er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.
- Een alternatief is om een deel van de niet-bezwaarmakers herstel te geven, bijvoorbeeld belastingplichtigen met een vermogen van € 500.000 of minder. Als eenmaal besloten wordt om toch rechtsherstel te bieden aan "niet bezwaarmakers", dan biedt de huidige wet- en regelgeving geen aanknopingspunt om deze groep anders te behandelen dan "de bezwaarmakers" . De belastingplichtige heeft dan namelijk het gerechtvaardigd vertrouwen hij via een ambtshalve vermindering recht heeft op een vermindering overeenkomstig het geldende recht zonder een beperking daarin. Hoewel dit alternatief aansluit bij het maatschappelijke sentiment, is de verwachting dat het **juridisch onhoudbaar is** om in nieuwe regelgeving voor het verleden beperkingen in de reikwijdte van de ambtshalve vermindering aan te brengen. Uitvoeringstechnisch is het enkel maakbaar om een harde grens te maken, wat betekent dat belastingplichtigen met een vermogen van € 500.000 of lager compensatie kunnen krijgen en belastingplichtigen met een hoger vermogen geen compensatie krijgen. We treden nog in contact met de Raad van State over de juridische vraagstukken.

2. Vormgeving rechtsherstel

- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Daarbij wordt voor iedereen aangesloten bij zijn werkelijke vermogenssamenstelling, maar wel uitgegaan van een forfaitair rendement per

vermogenscategorie (sparen, beleggen, etc.). Dit is anders dan in het huidige box 3 stelsel, waar uit wordt gegaan van een forfaitaire vermogensmix, die een groter deel vermogen in aandelen en vastgoed veronderstelt als het inkomen toeneemt.

- Fase 1 kent 2 varianten voor de hoogte van de forfaits die worden gehanteerd voor de verschillende vermogenscomponenten:
  1. Met de spaarvariant wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben).
  2. Met de variant voor alle vermogenscategorieën wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. Een groot deel van deze groep heeft in de jaren 2017, 2019 en 2021 een hoger rendement gehaald dan forfaitair werd verondersteld.
- Met deze geautomatiseerde vorm van herstel wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) een rendement gehanteerd dat lager is dan het werkelijk behaalde rendement. Beredeneerd zou kunnen worden dat een dergelijke vorm van rechtsherstel een adequate vorm van herstel biedt. De Hoge Raad geeft in haar overwegingen ook aan dat, onder meer om uitvoeringstechnische redenen, forfaits gebruikt mogen worden. Het is echter niet volledig zeker dat deze variant juridisch uiteindelijk ook standhoudt. Daarom kan in een tweede fase van het rechtsherstel ook worden gekozen voor 2 varianten:
  A. Verzoek om aanvullend herstel. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op een dergelijke tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Ook voor belastingplichtigen is het complex om aan te geven wat het werkelijke rendement is geweest. Met name beleggers die – al dan niet in specifieke jaren – lagere rendementen hebben gemaakt dan gemiddeld zullen hier gebruik van maken.
  B. Eventueel aanvullend herstel na nadere juridische inkadering. Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Er is een risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd. Dit biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het aanvullende herstel aan de rechter voor te leggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1.
- Beide varianten en fases hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden en het risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden. Daadwerkelijke uitvoering dient nog vastgesteld te worden in testomgeving en uitvoeringstoets

Budgettaire gevolgen

Tabel 1: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant herstel, afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Bezwaarmakers plus aangiften < 500K totaal vermogen	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	2,4 mld.	4,1 mld.	6,9 mld.	11,7 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	2,9 mld.	4,9 mld.	10,3 mld.	11,5 mld.

2a. Toelichting Financieel beeld

Algemeen

- Voordat we ingaan op de specifieke agendapunten geef ik graag een toelichting op het brede beeld van de rijksbegroting.
- In algemene zin staat de Voorjaarsnota in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Deze kabinetsperiode wordt 75 miljard extra vrijgemaakt. De omvang van het coalitieakkoord brengt daarom de dure plicht met zich mee om goede plannen op te stellen en daarmee de aankomende tijd de doelen uit het coalitieakkoord te realiseren. In de begrotingsbilateralen met de vakministers zijn veel plannen besproken en ik ben dan ook blij dat met de Voorjaarsnota veel van de extra coalitiegelden worden toegevoegd aan de begrotingen.
- Met het coalitieakkoord hebben we wél de budgettaire grenzen opgezocht. We varen scherp aan de wind. Dat zie je terug in de cijfers.
- Indicatief ligt onze saldo-raming vanaf 2024 de komende jaren boven de -3 % bbp. De grens is dus bereikt.
- In Brussel heeft Nederland andere lidstaten er altijd op gewezen op het belang van de -3%-regel. Dit betekent dat we het saldo niet verder kunnen laten verslechteren. Opgaven moeten worden gedekt.
- Dit betekent concreet dat er geen financiële of saldoruimte is voor aanvullende *wensen* bovenop het coalitieakkoord.
- De afgelopen weken heb ik de reguliere jaarlijkse begrotingsgesprekken met de ministers gevoerd. Vanavond spreken we over de aanvullende politieke keuzes.

1. Over de begrotingsgesprekken met de vakministers het volgende:

    - De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag.
    - Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
    - Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. Het uitvoeringsbeeld leidt tot een (beperkte) verslechtering van het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp. Dit is verdedigbaar gegeven dat het uitvoering van staand beleid betreft én reeds is aangekondigd in de Startnota.
    - Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt gedekt uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan. Hiermee is AKW-opgave gedekt binnen de begroting.
    - Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht en opgelost. De koopkracht 2023-2025 - inclusief de ontwikkeling van de zorgpremies - komt terug in augustus, omdat de onzekerheid in de raming nu te groot is. Dat betekent dat er in augustus geschoven kan worden binnen het koopkrachtpakket. De ruimte daarvoor is de 3 miljard lastenverlichting voor middeninkomens uit het coalitieakkoord.

2. Voor nu resteren dan ook vier dossiers die een duidelijke politieke keuzes vragen, namelijk de invulling van de VPB-taakstelling uit het CA, Box 3, AOW en Defensie. Daarover komen we zo te spreken.

Bovenstaande staat toegelicht in het algemene bespreekstuk voorjaar 2022. Desgewenst uitdelen. Gelegenheid voor vragen over het financieel beeld.

2b. Resterende dossiers

- Voor vanavond zijn vier onderwerpen voorbereid om met elkaar te bespreken. De VPB, Box 3, koppeling AOW aan minimumloon en Defensie.
- Ik stel voor te beginnen met een ronde om vast te stellen dat dit inderdaad de **vier onderwerpen** die aanvullende besluitvorming vergen en in welke volgorde we deze onderwerpen willen bespreken.
- Voordat we dit doen wil ik nog graag zeggen dat vanavond niet bedoeld is om al besluiten te nemen. Het is inventariserend en verkennend.
- Zoals bij elke besluitvormingsronde geldt, geldt ook hier dat niets is besloten totdat alles is besloten.
- Vanavond willen we vooral ophalen wat er bij iedereen leeft. Wat de prioriteiten zijn en hoe we deze op hoofdlijnen willen dekken.
- Voor de dossiers VPB, Box 3, AOW en Defensie zijn ambtelijk technische A4'tjes opgesteld waarvan gebruik kan worden gemaakt bij de bespreking.

Te maken keuzes:

1. **VPB** > Eerst afspraak invullen conform het coalitieakkoord.
- Dit probleem werd al voorzien bij het coalitieakkoord en een oplossing is al overeengekomen in coalitieakkoord. Daar zit nog enige ruimte in keuze tussen grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte als dekking.

2. **Box 3** > wat wordt de dekking binnen het domein binnen de jaren van de kabinetsperiode?
- Besluitvorming over box 3 (herstel, spoedwetgeving en dekking) moet op korte termijn gebeuren omdat de Belastingdienst anders in grote uitvoeringsproblemen komt
- De budgettaire opgave volgt uit de keuze voor herstel en moet gedekt worden binnen het domein en binnen de kabinetsperiode.

3. **AOW** > dient de AOW mee te stijgen met de buitengewone verhoging van het WML, en zo ja, met welk percentage (iedereen 7,5% of iedereen een lager percentage binnen huidig budget)? In geval van 7,5%, hoe wordt dit gedekt? Binnen de AOW of combinatie van AOW en de envelop koopkracht van 3 miljard?
- Oplossing is te zoeken binnen het domein ouderen, er liggen gedekte varianten

4. **Defensie** > wat is de beoogde stijging en welk jaar moet deze worden gerealiseerd? Hoe kunnen de extra uitgaven aan Defensie worden gedekt binnen de begroting?
- De opgave is fors. Toegroeien naar 2% kost structureel 3,8 miljard euro.
- Belangrijk is dat we pas extra middelen aan de Defensiebegroting kunnen toevoegen als besloten is over de dekking.
- Ik hoor graag van jullie welke dekkingsopties jullie in gedachte hebben. Ambtelijk is een groslijst uitgewerkt met technische opties.
- Desgewenst kan ook worden besloten om deze kabinetsperiode minder dan 3,8 miljard euro te intensiveren. Zo kan de intensivering uit het coalitieakkoord structureel doorgetrokken worden. Dat kost 1,2 miljard euro. In 2025 is 4,2 miljard geïntensiveerd en structureel 3 miljard. Er is ook een tussenvariant mogelijk. In dat geval intensiveert dit kabinet circa 2,5 miljard euro extra op de Defensiebegroting.
- Ik heb in ieder geval aan Defensie gevraagd om goed te kijken welke uitgaven die nu op andere begrotingen gedaan worden toegerekend kunnen worden aan de NAVO-norm. Dit verkleint de dekkingsopgave. Ik verwacht dat dit minimaal voor 200 miljoen euro structureel mogelijk is. Daarmee resteert een dekkingsopgave van structureel 3,6 miljard euro om op de 2% uit te komen.
- Belangrijke vragen voor nu zijn hoeveel willen we extra in Defensie intensiveren, in welk jaar willen we dit bereiken en hoe willen we dit dekken binnen de begroting.

Kabinet Minister-President
Ministerie van Algemene Zaken

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum
11 april 2022

Onze referentie
4262896

agenda

Omschrijving	Voorjaarsoverleg
Vergaderdatum en –tijd	12 april 2022, 19:30
Vergaderplaats	Ministerie van Financiën

1. Terugblik op de eerste 100 dagen van het kabinet
2. Begrotingsbesluitvorming
    a. Financieel beeld
    b. Resterende dossiers (volgorde van bespreking in overleg)
        i. Vennootschapsbelasting
        ii. Box 3
        iii. AOW
        iv. Defensie
3. Woordvoeringslijn

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is voor deze kabinetsperiode een bedrag van 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes

Principes

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke dossiers: onderstaande dossiers spelen nog[1]

1. Box 3
2. Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
3. Koopkracht ouderen (AOW)
4. VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

[1]Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdstelsel. Koopkracht 2023 (o.a. invulling 3 mld.) wordt in augustus over besloten.

Structurele intensiveringen in perspectief

- Het verhogen van de AOW met 7,5% via koppeling WML (3,2 miljard euro) en het verhogen van de Defensie uitgaven (3,8 miljard) kost structureel 7 miljard euro.
- In het coalitieakkoord is per saldo in structureel 13 miljard euro geïntensiveerd waarvan 3 miljard euro voor Defensie.

3. EMU-saldo

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van Financiën komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat de keuzes voor VPB, Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
EMU-saldo kabinet	-4,0%	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-3,6%

- Uit het CEP van het CPB kwam een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 dat oploopt tot 3,2% bbp in 2026. Van 2027 t/m 2030 raamt het CPB een overheidstekort van 3,5% bbp. De raming van het kabinet komt t/m 2026 hoger uit. Dit komt vooral doordat het CPB ervan uit gaat dat het niet lukt om de extra middelen uit het coalitieakkoord voor o.a. het nationaal groeifonds, defensie, onderwijs en IenW op tijd uit te geven.
- Daarnaast is in de bovenstaande kabinetsraming ook het effect van de herijking van het uitgavenplafond meegenomen (zie punt 1). Dit verslechtert het beeld jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp.
- De uitgaven voor Oekraïne en de gasbatenmutaties zoals de gasopslag Norg zijn nog niet verwerkt in deze cijfers.

4. Technische opties

- Als bijlagen bij dit bespreekstuk zijn technische beschrijvingen opgenomen met ambtelijk geïnventariseerde mogelijke dekkingsopties (groslijst).
- Het betreft A4'tjes over Pillar II / Grondslag VPB, Box 3, AOW-Wml en Defensie.

Tijdpad

- Politiek overleg op 12 en 14 april.
- Besluitvorming 22 april Ministerraad.

1. VPB – Pillar 2 en Grondslag VPB **12 april 2022**

Opgave

- In het coalitieakkoord is het volgende afgesproken: *"De CFC-maatregel uit Ter Haar wordt ingevoerd. Ook wordt OESO Pillar II ingevoerd. De opbrengst is nog onzeker. Mocht dit niet tot de gewenste besparing leiden, dan wordt gekeken naar andere grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte in de Vpb waarbij het vestigingsklimaat, en de positie van het mkb in ogenschouw wordt genomen."*
- Voor deze maatregel is in totaal 1 miljard euro opbrengst ingeboekt vanaf 2023.
- Inmiddels is duidelijk dat de invoering van Pillar II duurt tot 2024. Bovendien levert deze maatregel naar verwachting niet 1 miljard euro op, maar 412 miljoen euro. Zie onderstaande tabel.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
Pillar II/grondslag VPB cf. CA	1000	1000	1000	1000
Actuele raming Pillar II	0	412	412	412
Resterende budgettaire opgave VPB	1000	588	588	588

Dekking

- In het Coalitieakkoord is afgesproken om het bedrag resterend na implementatie van Pillar II (1000 miljoen in 2023, 588 miljoen vanaf 2024) te dekken. Afgesproken dient te worden hoe dit concreet ingevuld wordt.
- Beleidsmatig ligt dekking via verhoging van het lage Vpb-tarief of het verlagen van de schijfgrens Vpb voor de hand. Deze opties zijn ook in het CA benoemd.
- Het lage vpb-tarief verstoort het globale evenwicht tussen AB-houders, werknemers en IB-ondernemers. De huidige schijfgrens van 395.000 euro werkt actieve fiscale planning in de hand bijvoorbeeld door het aantrekkelijk te maken om BV's op te splitsen.
- Onderstaande tabel geeft dekkingsvarianten via deze instrumenten weer. Desgewenst kan gekozen worden voor een combinatie van de twee maatregelen. **Let op:** in onderstaande tabel wordt uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: Indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave in box 3, pakt de maatvoering anders uit. Het is van belang om in het totale eindbeeld ervoor te zorgen dat tarieven en schijven niet van jaar op jaar heen en weer springen.

in standen, in mln. - is saldoverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
1. Verhoging lage VPB tarief naar 16,9% in 2023, 16,12% vanaf 2024 (huidig: 15%)	1000	588	588	588
2. Verlagen schijfgrens naar 230.000 in 2023 en 290.000 vanaf 2024 (huidig: 395.000)	1000	588	588	588

- Onderstaande tabel geeft een paar sleutels weer indien een andere maatvoering gehanteerd wordt.

	Opbrengst in € mld
Verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5
Verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3
Verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6
Verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5

Kosten

Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad over box 3 ontstaat een derving die gedekt moet worden. In dit A4 wordt uitgegaan van een totale dekkingsopgave van 7,7 miljard euro aan de lastenkant van de begroting (zie tabel 1). Dit is gebaseerd op een cumulatieve derving van 6,9 miljard euro door herstelbetalingen (inclusief doorwerking naar ouderenkorting en zorgtoeslag) en 0,8 miljard euro door spoedwetgeving. Deze derving is gebaseerd op de spaarvariant, met herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers), maar zonder tegenbewijsregeling. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.
In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,3 miljard euro. De totale dekkingsopgave voor lasten en uitgaven samen bedraagt 8 miljard euro.

Tabel 1: Totale derving box 3 (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	Cum. 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	**-6,9**	**-0,4**	**-0,4**	**0**
Uitvoeringskosten BD herstel (uitgavenkant)[1]	0,17	0	0	0
Doorwerking andere departementen (uitgavenkant)[2]	0,12			

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Bezwaarmakers plus aangiften < 500K totaal vermogen	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld.	4,9 mld.	**7,7 mld.**	12,5 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld.	7,5 mld.	12,9 mld.	14,1 mld.

Dekkingsopties

De tabel toont verschillende dekkingsvarianten voor de lastenkant, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variant 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 16,4%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	**7,7**	0
Variant 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	**7,6**	0
Variant 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	**7,7**	0
Totaal**	0	3,9	3,9	**7,7**	0

[1] Verdeling over jaren wordt nog verder bezien in de uitvoering, betreft fase 1 forfaitair automatisch herstel '17-'22 spaarvariant en fase 2 zonder tegenbewijsregeling maar wel met formulier.
[2] Betreft doorwerking van herstel '17- '22.

** Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant. Bij de vermogensbelasting is aangenomen dat geen anticumulatiebepaling wordt opgenomen.*
*** Totalen zijn gebaseerd op onafgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen*

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald.
- De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving met betrekking tot de dekkingsopties inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.
- De bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden. **Let op:** Daarnaast wordt hierbij uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave bij de vpb (Pillar II), pakt de maatvoering anders uit.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties die betrekking hebben op box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen een direct effect op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast kan bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln., ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een interactie-effect met spoedwetgeving of met andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	**Cum 2023-2025**	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	**7,8**	0,0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	**1,5**	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV[3] tot 17.500	0,0	0,0	0,0	**0,1**	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt)[4]	0,1	0,1	0,1	**0,4**	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	**0,7**	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	**0,3**	0,1

[3] Deze maatregel leidt met name tot het naar voren halen van belastingopbrengsten. Rondom het jaar van invoering is een forse additionele opbrengst te verwachten van circa 2,7 mld., in de jaren daarna treedt juist een derving op. De lastenrelevante opbrengst van deze reeks bedraagt 44 mln. per jaar.
[4] De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Voor de spoedwetgeving zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
    1. **Forfaitaire spaarvariant**: Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Ten opzichte van het huidige box 3 stelsel gaan met name mensen met verhoudingsgewijs veel spaargeld minder belasting betalen.
    2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald. Met deze variant wordt beter aangesloten bij het werkelijke rendement dat mensen met aandelen en vastgoed halen in een specifiek jaar.
- In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving.
- Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Budgettaire gevolgen

Prijzen 2023, miljoenen €	**2023**	**2024**
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2[1]	-580	-2.020

Tabel 1

	Variant 1: forfaitaire spaarvariant	Variant 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen, wat op dit moment nog niet aanwezig is. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uit gaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

[1] Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

Het rechtsherstel voor box 3 gaat over de belastingjaren 2017-2020. Aanvullend wordt rechtsherstel geboden voor de belastingjaren 2021 en 2022 omdat het HR-arrest nu geldend recht is. Voor 2023 en 2024 wordt spoedwetgeving voorbereid.

Voor het rechtsherstel moet worden besloten over:

1. De reikwijdte van de doelgroep (herstel voor alle belastingplichtigen of alleen belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt);
2. De vormgeving van het rechtsherstel.

1. Doelgroep

- De Hoge Raad heeft een uitspraak gedaan over een massaalbezwaarprocedure van ca. 60.000 belastingplichtigen over de jaren 2017 en 2018. Er is al gecommuniceerd dat er ook rechtsherstel geboden zal worden voor de jaren 2019 en 2020. Voor de jaren 2021 en 2022 wordt bij alle belastingplichtigen de aanslag vastgesteld met inachtneming van het arrest.
- De vraag rijst of er ook rechtsherstel geboden moet worden in de jaren 2017-2020 aan niet bezwaarmakers.
- De voordelen van het beperken van de doelgroep:
    - Volgens de Landsavocaat, BZK en JenV is het verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Als besloten zou worden tot uitbreiding van de doelgroep, moet dit op basis van objectieve argumenten onderbouwd worden.
    - Budgettair zal de derving in eerste instantie beperkter blijven, maar er is een risico dat deze oploopt als burgers in het gelijk worden gesteld via ambtshalve vermindering.
- De nadelen van het beperken van de doelgroep:
    - Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid.
    - Biedt geen rechtszekerheid aan alle belastingplichtigen, wat zal leiden tot aanvullende procedures en daarmee een groot beslag op de behandelcapaciteit van de Belastingdienst.
    - Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden en er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.
    - Een alternatief is om een deel van de niet-bezwaarmakers herstel te geven, bijvoorbeeld belastingplichtigen met een vermogen van € 500.000 of minder. Als eenmaal besloten wordt om toch rechtsherstel te bieden aan "niet bezwaarmakers", dan biedt de huidige wet- en regelgeving geen aanknopingspunt om deze groep anders te behandelen dan "de bezwaarmakers" . De belastingplichtige heeft dan namelijk het gerechtvaardigd vertrouwen hij via een ambtshalve vermindering recht heeft op een vermindering overeenkomstig het geldende recht zonder een beperking daarin. Hoewel dit alternatief aansluit bij het maatschappelijke sentiment, is de verwachting dat het **juridisch onhoudbaar is** om in nieuwe regelgeving voor het verleden beperkingen in de reikwijdte van de ambtshalve vermindering aan te brengen. Uitvoeringstechnisch is het enkel maakbaar om een harde grens te maken, wat betekent dat belastingplichtigen met een vermogen van € 500.000 of lager compensatie kunnen krijgen en belastingplichtigen met een hoger vermogen geen compensatie krijgen. We treden nog in contact met de Raad van State over de juridische vraagstukken.

2. Vormgeving rechtsherstel

- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Daarbij wordt voor iedereen aangesloten bij zijn werkelijke vermogenssamenstelling, maar wel uitgegaan van een forfaitair rendement per

vermogenscategorie (sparen, beleggen, etc.). Dit is anders dan in het huidige box 3 stelsel, waar uit wordt gegaan van een forfaitaire vermogensmix, die een groter deel vermogen in aandelen en vastgoed veronderstelt als het inkomen toeneemt.

- Fase 1 kent 2 varianten voor de hoogte van de forfaits die worden gehanteerd voor de verschillende vermogenscomponenten:
  1. Met de spaarvariant wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben).
  2. Met de variant voor alle vermogenscategorieën wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. Een groot deel van deze groep heeft in de jaren 2017, 2019 en 2021 een hoger rendement gehaald dan forfaitair werd verondersteld.
- Met deze geautomatiseerde vorm van herstel wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) een rendement gehanteerd dat lager is dan het werkelijk behaalde rendement. Beredeneerd zou kunnen worden dat een dergelijke vorm van rechtsherstel een adequate vorm van herstel biedt. De Hoge Raad geeft in haar overwegingen ook aan dat, onder meer om uitvoeringstechnische redenen, forfaits gebruikt mogen worden. Het is echter niet volledig zeker dat deze variant juridisch uiteindelijk ook standhoudt. Daarom kan in een tweede fase van het rechtsherstel ook worden gekozen voor 2 varianten:
  A. Verzoek om aanvullend herstel. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op een dergelijke tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Ook voor belastingplichtigen is het complex om aan te geven wat het werkelijke rendement is geweest. Met name beleggers die – al dan niet in specifieke jaren – lagere rendementen hebben gemaakt dan gemiddeld zullen hier gebruik van maken.
  B. Eventueel aanvullend herstel na nadere juridische inkadering. Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Er is een risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd. Dit biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het aanvullende herstel aan de rechter voor te leggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1.
- Beide varianten en fases hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden en het risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden. Daadwerkelijke uitvoering dient nog vastgesteld te worden in testomgeving en uitvoeringstoets

Budgettaire gevolgen

Tabel 1: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant herstel, afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Bezwaarmakers plus aangiften < 500K totaal vermogen	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	2,4 mld.	4,1 mld.	6,9 mld.	11,7 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	2,9 mld.	4,9 mld.	10,3 mld.	11,5 mld.

3. Varianten koppelen AOW

Aanleiding

Tijdens het debat over de Regeringsverklaring zijn in en Tweede Kamer verschillende moties aangenomen die het kabinet oproepen om iets te doen voor de koopkracht van ouderen (Heerma c.s., Marijnissen, Den Haan c.s.). Daarnaast zijn in de Eerste Kamer moties aangenomen om de AOW niet eenmalig te ontkoppelen aan het minimumloon (WML) (Faber-van de Klashorst c.s., Van Rooijen c.s., Van der Linden c.s.). Dit memo biedt handelingsopties om aan deze moties tegemoet te komen.

Besluitvormingsmoment

- Uitvoeringstechnisch en juridisch is het mogelijk om besluitvorming uit te stellen tot augustus. Wel betekent dit dat het wetgevingstraject van een complex wetsvoorstel (het WML werkt door op meer dan 70 regelingen) sneller dan gebruikelijk moet worden doorlopen. In het coalitieakkoord is uitgegaan van verhoging WML per 1 januari 2024.
- Er zijn verschillende argumenten om nu al een besluit te nemen:
    - Zowel de Eerste als de Tweede Kamer roepen op tot urgentie en snelle besluitvorming rondom de koopkracht van gepensioneerden;
    - Het kabinet heeft in debatten over het coalitieakkoord aangegeven dit voorjaar naar de koopkracht van gepensioneerden te kijken;
    - Voor de zomer wordt een hoofdlijnenbrief gestuurd over de vormgeving van de minimumloonsverhoging. Zonder besluitvorming wordt in deze brief uitgegaan van ontkoppeling van de AOW.
- Gedeeltelijke besluitvorming over de koopkracht van gepensioneerden heeft als nadeel dat de koopkracht van ouderen niet integraal gewogen kan worden in de augustusbesluitvorming

Budgettair overzicht varianten

Op zijn een aantal indicatieve dekkingsvarianten opgesteld om koppeling van de AOW mogelijk te maken. Hierbij liggen drie knoppen voor de hand: de ouderenkorting, de IOAOW en het verlagen van de schijfgrens voor gepensioneerden. Varianten 1 en 2 zijn eerder besproken, varianten 3 en 4 zijn door Financiën toegevoegd. In varianten 1 t/m 3 wordt het 3-miljardpakket betrokken bij dekking voor de koppeling, in variant 4 niet.

Tabel 1 geeft een overzicht van de budgettaire impact in 2025 uitgedrukt in lopende prijzen. De gepresenteerde bedragen zijn indicatief. Na een keuze voor een of meerdere varianten worden deze verder uitgewerkt, doorgerekend voor de jaren 2024-2027 en indien nodig omgezet naar constante prijzen. Afhankelijk van de gekozen variant zullen hierbij de dekkingsbronnen 4, 5 of 6 als sluitpost worden gebruikt om de koppeling volledig te dekken.

Tabel 1: Budgettair overzicht in lopende prijzen 2025 ('+' = saldoverslechterend)

	Maatregel (mld. euro)	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4
1	Verhogen AOW	2,5	2,5	2,5	2,5
2	Terugdraaien verhoging ouderenkorting uit CA	-0,6	-0,6	-0,6	-
3	Verlagen IOAOW	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
4	Vervroegen afbouwpunt Ouderenkorting	-0,2	-	-	-
5	Generieke verlaging arbeidskorting	-0,4	-0,2	-	-
6	Verlagen schijfgrens voor gepensioneerden	-	-0,4	-0,6	-1,3
	Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting maatregelen

1) De kosten voor het **verhogen van de AOW** met 7,5% (gelijk aan WML) bedragen 2,5 mld. per jaar in 2025. Dit verhoogt de bruto AOW met 855 euro (per jaar).

2) Het **terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting** uit het CA met 376 euro levert 0,7 mld. op. Voor ouderen met (hoge) middeninkomens betekent dit dat zij 376 euro minder belastingkorting ontvangen t.o.v. de invulling in het coalitieakkoord. De laagste inkomens verzilveren de ouderenkorting niet volledig en ondervinden dus geen nadeel van het verlagen van de ouderenkorting. De hoogste inkomens hebben geen recht op ouderenkorting en ondervinden daarom ook geen nadeel.

3) De IOAOW is een bruto-kop op de AOW van 328 euro voor alle AOW'ers en is net als de AOW afhankelijk van de AOW-opbouw. Het **verlagen van de IOAOW** tot nul euro levert 1,2 mld. euro op in 2025. Dit verlaagt de bruto uitkering van ouderen met volledig AOW-opbouw met 328 euro.

4) Net als de algemene heffingskorting bouwt de ouderenkorting af totdat de afbouwgrens is bereikt. Het **vervroegen van de afbouwgrens van de ouderenkorting** met 4.400 euro (van circa 43.000 euro naar circa 38.000 euro levert 0,2 mld. op. Voor ouderen met een inkomen op het afbouwtraject betekent dit dat zij 660 euro minder korting ontvangen. Gepensioneerden met een hoog inkomen ondervinden geen negatieve inkomenseffecten. Zij hebben al geen profijt van de ouderenkorting, omdat deze voor hen geheel is afgebouwd.

5) In de indicatieve invulling van het 3 miljardpakket wordt de arbeidskorting geïntensiveerd voor 3 mld. Er kan dekking worden gevonden door de **arbeidskorting minder te intensiveren** dan in het CA voorlopig is afgesproken. In variant 1 en 2 wordt 0,4 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten met 51 euro en het derde knikpunt met 57 euro minder te verhogen dan in het CA. In variant 3 wordt 0,2 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten 26 euro en het derde knikpunt 28 euro minder te verhogen. Ook met deze aanpassingen van de arbeidskorting ten opzichte van het CA biedt de verhoging van de arbeidskorting compensatie voor de verdere afbouw van de zelfstandigenaftrek.[1]

6) Gepensioneerden hebben niet te maken met een tweeschijvenstelsel, maar met een drieschijvenstelsel. Doordat zij geen AOW-premie betalen, betalen zij tot circa 38.000 euro een verlaagd belastingtarief. Het **verkorten van de eerste schijf** leidt ertoe dat ouderen met een inkomen boven deze grens meer inkomstenbelasting betalen. Het korten van de eerste schijf met resp. 3400, 4800 of 8600 euro levert in 2025 resp. 0,4 mld., 0,6 mld., of 1,3 mld. op. Voor ouderen boven de schijfgrens betekent dit dat zij 609, 859 of 1485 euro extra belasting zullen betalen.

Naast de voorgestelde varianten zijn er ook andere mogelijke maatregelen om dekking te vinden binnen of buiten het domein ouderen.

1 De extra afbouw van de zelfstandigenaftrek a.g.v. het CA vertaalt zich in een lager netto-inkomen van ongeveer 322 euro in 2025 t.o.v. 2022. De bedragen in de arbeidskorting in deze variant (eerste twee knikpunten: 325 i.p.v. 376 euro en derde knikpunt: 377 i.p.v. 434 euro) liggen nog boven het netto-effect van de verlaging van de zelfstandigenaftrek (322 euro).

Bijlage 1: Inkomenseffecten varianten

- De gemiddelde koopkracht per jaar in de periode 2022 – 2025 verandert in de varianten 1 en 2 niet t.o.v. CEP (0,3% per jaar). In varianten 3 en 4 verbetert de mediane koopkracht voor alle huishoudens naar 0,4%. In deze varianten wordt de arbeidskorting niet versoberd, terwijl werkenden ook minder pensioenpremie gaan betalen vanwege de hogere pensioenfranchise. Dit is ook zichtbaar in de verbeterde mediane koopkracht voor werkenden.
- Voor gepensioneerden verandert de mediane koopkracht nauwelijks, alleen in variant 4 treedt er een kleine verbetering (0,1%) op. Dit illustreert dat de varianten vooral zorgen voor herverdeling binnen gepensioneerden. De mate waarin verschilt tussen de varianten.
- Gepensioneerden zonder aanvullende pensioen (of met een klein aanvullend pensioen) gaan er in alle varianten dan ook het meest op vooruit. Gepensioneerden met een hoog (midden) inkomen gaan er in alle varianten op achteruit. Dit effect is het grootst bij de varianten waarin de arbeidskorting niet gebruikt wordt voor dekking (varianten 3 en 4).

Tabel 2: cumulatieve koopkracht gemiddeld per jaar in de periode 2022-2025 in de varianten

			1)	2)	3)	4)	Aantal (x1000)
Koopkracht	Alle huishoudens		0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	7.554
	Gepensioneerden		0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.952
	Werkenden		0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	4.843
	Uitkeringsgerechtigden		0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	630
Inkomenseffect	Gepensioneerden	% huishoudens in de plus	55%	50%	46%	61%	1.952
	Gepensioneerden	% huishoudens in de min	45%	50%	54%	38%	1.952
	Gepensioneerden	Kwintiel 1 (<=€21.350)	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	391
	Gepensioneerden	Kwintiel 2 (€21.350-€27.925)	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	390
	Gepensioneerden	Kwintiel 3 (€27.925-€36.149)	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	391
	Gepensioneerden	Kwintiel 4 (€36.149-€51.769)	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,2%	390
	Gepensioneerden	Kwintiel 5 (>€51.769)	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,5%	390
Micro voorbeelden		Effect besteedbaar inkomen					
	Alleenstaande	Enkel AOW	+495	+€495	+€495	+€495	
	Alleenstaande	AOW + 10.000	-€75	-€75	-€75	+€306	
	Alleenstaande	AOW + 20.000	-€229	-€708	-€944	-€1.251	
	Alleenstaande	Werkend modaal	-€26	+€3	+€31	+€31	

4. Defensie naar 2% - kosten en dekking

Aanleiding
De motie Sjoerdsma c.s. verzoekt het kabinet te bezien wat er op korte termijn nodig is en mogelijk is om de al voorziene toename van het Defensiebudget eerder te laten plaatsvinden en te onderzoeken of er meer kan worden geïnvesteerd in de Defensiesamenwerking met NAVO en Europese partners. Ook wordt het kabinet verzocht naar manieren te zoeken om nog deze kabinetsperiode structureel extra te investeren in Defensie, zonder dat dit ten koste gaat van andere investeringen.

Kosten
In de aanvullende uitwerkingsbrief van 25 maart stelt Defensie voor om de uitgaven met structureel 3,8 miljard te verhogen om naar 2% van het BBP te groeien. Dit komt bovenop de investering uit het regeerakkoord van structureel 3 miljard euro en 4,2 miljard euro in 2025.

De keuze kan ook gemaakt worden om langzamer naar de 2% toe te groeien of structureel op een lager percentage uit te komen. Zo kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden om de intensivering uit het regeerakkoord structureel door te trekken. In 2025 is 4,2 miljard euro geïntensiveerd. In 2026 daalt dit tot het structurele bedrag van 3 miljard euro. De keuze kan worden gemaakt om de uitgaven aan Defensie structureel te verhogen met 1,2 miljard. Er kan ook gekozen worden voor een tussenvariant, waarbij bijvoorbeeld structureel 2,5 miljard meer wordt geïnvesteerd aan Defensie.

Daarnaast kunnen meer uitgaven toegerekend worden aan de NAVO-norm waardoor additioneel minder nodig is om toe te groeien naar de 2%. Uitgaande van een bedrag van 200 miljoen dat op de huidige begrotingen kan worden toegerekend aan de NAVO-norm van 2% bedraagt de structurele dekkingsopgave 3,6 miljard euro.

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
Defensie 1,2 miljard structureel					1.200	1.200	1.200
Defensie 2,5 miljard structureel			500	1.100	2.500	2.500	2.500
Defensie 3,8 miljard structureel	600	1.500	1.300	1.800	3.800	3.800	3.800
Meer toerekenen	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200

Onderstaande tabel laat zien hoeveel procent van het BBP aan Defensie wordt uitgegeven. De bovenste reeks laat de percentages zien die nu in de begroting staan. Doordat het CPB in haar raming uit gaat van flinke economische groei is het percentage in 2025 inmiddels gedaald naar circa 1,76%. In 2026 komt het percentage uit op 1,60%. Door de uitgaven met 1,2 miljard te verhogen stijgt het percentage in 2026 naar 1,72%. Met 2,5 miljard euro extra stijgt het percentage in 2026 naar 1,85%. Met 3,8 miljard komt het percentage uit op 2%.

% BBP/ in mld.	2022	2023	2024	2025	2026
Huidige begroting	12,9	12,6	12,5	12,4	12,2
Coalitieakkoord middelen	0,5	1,9	4,1	4,2	3,0
Totaal begrote uitgaven	13,4	14,5	16,6	16,6	15,2
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	1,76%	1,60%
Totale uitgaven inclusief 1,2 miljard vanaf '26	13,4	14,5	16,6	16,6	16,4
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	1,76%	1,72%
Totale uitgaven inclusief 2,5 miljard vanaf '24	13,4	14,5	17,1	17,7	17,7
% BBP	1,51%	1,60%	1,85%	1,88%	1,86%
Totale uitgaven inclusief 3,8 miljard vanaf '22	14,0	16,0	17,9	18,4	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	1,94%	1,96%	2,00%

* Op basis van de uitwerkingsbrief van Defensie, waarbij de schuif van de jaren 2022 t/m 2024 naar de jaren 2025 en 2026 nog niet is verwerkt.

Dekkingsopties

Hieronder zijn voor een totaal van structureel 12 miljard verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar hervormingen en besparingen in de zorg en sociale zekerheid aan de uitgavenkant. Ongeveer 2/3 van de uitgaven gaan naar de zorg en sociale zekerheid. Door de vergrijzing stijgen deze uitgaven bovendien harder dan andere overheidsuitgaven.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
	Dekkingsopties uitgaven	**0**	**-160**	**-710**	**-1.360**	**-3.060**	**-3.450**	**-12.450**
	Sociale zekerheid							
1	WW hoger, korter en getrapt						400	-500
2	Anticumulatie ZW/WW					-100	-100	-100
3	Deeltijdfuncties in beoordeling AO					-100	-100	-600
4	IVA uitkering naar 70% oude loon					-100	-100	-400
5	WIA gebaseerd op WML						-100	-3.000
6	Afschaffen ANW voor nieuwe instroom						-200	-200
7	Verlagen maximumdagloon naar modaal loon				-100	-600	-900	-1.900
8	1 op 1 koppeling AOW-leeftijd							-2.000
	Zorg							
9	Pakketmaatregel geneesmiddelen			-250	-250	-250	-250	-250
10	Langdurige ggz terug naar WMO en ZVW					-900	-900	-900
11	Tariefkorting langdurige ggz 10%		-200	-200	-200	-200	-200	-200
12	Inkomensafhankelijke bijdrage WMO				-200	-200	-200	-200
13	Eigen risico verhogen met 100 euro					PM	PM	-1.400
14	Terugbrengen tarieven informele zorg Zvw-pgb			-300	-300	-300	-300	-300
15	Invoeren normerende tarieven verpleeghuiszorg				-350	-350	-350	-350
16	Objectief verdeelmodel gehandicaptenzorg		40	40	40	40	-150	-150

*De bedragen in de tabel zijn afgerond op 100 miljoen euro. Een aantal maatregelen in de tabel zijn voor het laatst doorgerekend ten behoeve van de publicatie van de Ombuigings- en Intensiveringslijst (op 31 maart 2021). Dit betekent dat nieuwe economische ontwikkelingen en uitvoeringsinformatie in de tussentijd niet is meegenomen in de potentiële besparing. Dit kan een (relatief fors) effect hebben op de reeks. Ook kunnen de reeksen wijzigen als meerdere maatregelen tegelijkertijd worden genomen. De bedragen in de tabel moeten dus worden gezien als orde groottes.

Besparingen Sociale zekerheid

1. De WW wordt in de eerste maanden verhoogd, dan getrapt verlaagd, en de maximale duur verkort naar 1 jaar. In eerste instantie leidt een hogere WW in 2027 tot meer uitgaven.
2. Deze maatregel zorgt ervoor dat de WW-rechten doorlopen als iemand tijdens werkloosheid ziek wordt en de Ziektewet (ZW) instroomt. Nu wordt de WW stopgezet en loopt deze weer door als iemand uitstroomt.
3. Deze maatregel zorgt ervoor dat er bij de beoordeling van arbeidsongeschiktheid (AO) ook wordt gekeken naar de mogelijkheid om een deeltijdfunctie te vervullen i.p.v. alleen maar voltijdsfuncties). Hierdoor zal de beoordeling van arbeidsongeschiktheid vaker minder hoog uitvallen.
4. De IVA-uitkering is voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten, en ligt op een hoger niveau dan voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Dit zorgt voor een prikkel om volledig arbeidsongeschikt te worden verklaard. Deze maatregel trekt de hoogte van de uitkering gelijk en levert structureel 400 miljoen euro op.
5. Na de loongerelateerde uitkering in de WIA (op basis van eerder verdiende loon), vervalt de loonaanvullingsuitkering. Dit zorgt ervoor dat de vervolguitkering in de WIA wordt gebaseerd op het WML, waardoor de WIA meer op de bijstand gaat lijken. De WGA-uitkering (voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten) wordt maximaal 70% WML en de IVA (voor volledig arbeidsongeschikten) 75% WML.
6. De Algemene nabestaandenwet voorziet nabestaanden van een uitkering. Deze uitkering is hoger en soepeler dan de bijstand. Het afschaffen van deze uitkering leidt tot een besparing van 200 miljoen.
7. De werknemersverzekeringen (WW, WIA, ZW) zijn gebaseerd op het laatstverdiende loon. Dit is gemaximeerd op het maximum dagloon. Dit ligt fors hoger dan het modale maandloon (ca. 5000 euro vs. 2900

euro), waardoor de werknemersverzekeringen ook hoger kunnen zijn dan een modaal inkomen. Met deze maatregel wordt de maximale uitkering bij een werknemersverzekering verlaagd.
8. Door deze maatregel stijgt de AOW-leeftijd op gelijke voet mee met de levensverwachting. In het pensioenakkoord van 2019 is dit verlaagd naar een 2/3de koppeling.

Besparingen Zorg
9. Deze maatregel verwijdert een aantal geneesmiddelen uit het pakket, waarvoor kan worden beargumenteerd dat collectieve verzekering niet noodzakelijk is (e.g. maagzuurremmers en obstipatiemiddelen). De opbrengst is onzeker door nader te onderzoeken substitutie effecten.
10. Vanaf 2021 is de Wlz opengesteld voor mensen met een psychische grondslag. Dit heeft tot een onvoorzien grote instroom van cliënten geleid, daarnaast bleek in de nacalculatie het verschil in tarieven per cliënt tussen Wmo en Wlz groter dan vooraf voorzien. Om de beheersbaarheid van de zorg voor deze cliënten te vergroten, wordt de openstelling teruggedraaid.
11. In plaats van de langdurige ggz terug naar de Zvw en WMO over te hevelen, is het ook een optie om de tarieven (die te hoog zijn) te korten. Met deze maatregel wordt via een algemene tariefkorting, vooruitlopend op een kostprijsonderzoek, vast een gedeelte van de kostenstijging gecompenseerd.
12. De eigen bijdrage voor de Wmo (exclusief Beschermd wonen en opvang) wordt inkomens- en vermogensafhankelijk conform de situatie van voor 2019.
13. Het verhogen van het eigen risico met 100 euro levert ongeveer 1,4 miljard euro op. Voor de uitvoering moet de Zvw aangepast worden en deze moet getoetst worden aan Europees recht (duur ca. 1,5 tot 2 jaar).
14. Het tarief voor informele zorg in het Zvw- en WLZ-pgb wordt teruggebracht van ca. 22-25 euro naar ca. 15 euro. Mogelijk is er substitutie van informele zorg naar (duurdere) formele zorg, maar deze kan niet worden gekwantificeerd.
15. Bij CA is besloten om de Integrale Vergelijking (een benchmark i.c.m. individuele tarieven voor de verpleeghuissector) niet in te voeren, o.a. doordat het instrument te complex en niet uitvoerbaar zou zijn (beoogde besparing was 760 mln.). Om toch doelmatigheidswinst in de sector te boeken voeren we een simpeler alternatief in: normerende tarieven. De opbrengst is nu geraamd op 350 mln., maar dit bedrag kan worden bijgesteld afhankelijk van hoe sterk er genormeerd wordt.
16. De middelen in de gehandicaptenzorg worden op basis van objectieve kenmerken verdeeld, in plaats van op historische kenmerken zoals nu het geval is. Dit leidt tot een meer accurate verdeling en doelmatigheid.

Overige Dekkingsopties
Hieronder zijn verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden buiten de zorg en sociale zekerheid.

	(In mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
	Dekkingsopties uitgaven	**-920**	**-2.610**	**-3.730**	**-4.250**	**-4.470**	**-4.100**	**-2.410**
1	ODA naar 0,6%	-200	-300	-300	-500	-600	-600	-600
2	Lelylijn (12 x 250 mln.)	-10	-20	-50	-100	-250	-250	0
3	Verbreding A27	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
4	Zuidasdok	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
5	Afschaffen gratis schoolboeken			-200	-200	-200	-200	-200
6	Uitfaseren toekomstfonds		-20	-40	-40	-60	-70	-80
7	Besparing bedrijfslevenregelingen	-10	-60	-130	-190	-230	-250	-300
8	Klimaat-, stikstof- en wetenschapsfonds		-100	-200	-300	-500	-500	0
9	Huurbevriezing in 2023		-50	-100	-100	-100	-100	-100
10	Decriminaliseren Softdrugs		-40	-60	-60	-60	-60	-60
11	Verhogen verkeersboetes		-60	-60	-60	-70	-70	-70
12	Indexatie CA-middelen		-500	-700	-800	-800	-800	-500
13	Terugdraaien intensivering NGF	-700	-1.100	-1.400	-1.400	-1.100	-700	0
14	Structurele intensiveringen CA 5% verlagen		-360	-490	-500	-500	-500	-500

*Zie disclaimer bij tabel 1 op pagina 1.

1. Het ODA-percentage loopt t/m 2027 op van 0,63% naar 0,66% door de intensivering uit het coalitieakkoord. Gekozen kan worden om het ODA-percentage terug te brengen naar 0,60%.
2. Voor de aanleg van de Lelylijn is in het RA vanaf 2026 tot en met 2037 250 mln. per jaar gereserveerd. Het niet realiseren levert een totale besparing van 3,2 mld. op.
3. Voor het project Ring Utrecht A12/A27 is in totaal 1,5 mld. gereserveerd. Het belangrijkste onderdeel hierin is verbreding van de A27 bij Amelisweerd. Het exacte bedrag van het niet realiseren van deze verbreding wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
5. Het afschaffen van gratis schoolboeken en ander lesmateriaal levert 300 miljoen euro op. In deze variant wordt 100 miljoen euro gebruikt om de lagere inkomens te compenseren.
6. Door voor de regelingen in het Toekomstfonds geen nieuwe verplichtingen meer aan te gaan worden de regelingen geleidelijk uitgefaseerd. Dit levert een besparing op van 83 mln. structureel. Er is gerekend met een besparing op de netto uitgaven, aangezien een aantal regelingen gedeeltelijk revolverend zijn.
7. Er kan een generieke taakstelling op bedrijfslevenregelingen doorgevoerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan het stopzetten van innovatieregelingen Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (41 mln.), PPS-toeslag onderzoek en innovatie (172 mln.), internationaal innoveren (40 mln.) en Eurostars (18 mln.).
8. Voor het stikstof-, klimaat- en wetenschapsfonds is in totaal 65 miljard beschikbaar gesteld in het coalitieakkoord. Een taakstelling van 5% levert een incidentele besparing van 3,25 miljard op.
9. Een optie is om budgettaire ruimte te creëren door (net als in 2024) in 2023 de huren te bevriezen. Een huurbevriezing zal leiden tot een structureel lagere huurtoeslag aangezien de huurtoeslag meegroeit met de hoogte van de huren. Er moet wel worden gekeken naar de juridische implicaties met betrekking tot compensatie verhuurders. Mocht er compensatie nodig zijn, dan is er geen besparing en kost dit evt. extra middelen. Indien er geen extra compensatie is, zal dit impact hebben op de afspraken uit het coalitieakkoord over verduurzaming, woningbouw en huurbevriezing die worden gemaakt met woningcorporaties in het kader van de afschaffing van de verhuurdersheffing.
10. Jaarlijks is het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) ruim 60 miljoen euro kwijt voor de preventie, opsporing en vervolging van misdrijven gerelateerd aan softdrugs.
11. De laatste jaren is een stijgende trend te zien in het aantal verkeersdoden. De bedragen voor verkeersboetes kunnen met 10 procent worden verhoogd om de verkeersveiligheid te vergroten.
12. Het coalitieakkoord is in december 2021 gepubliceerd. De keuze kan gemaakt worden de intensiveringen uit het coalitieakkoord niet te verhogen met het prijsverschil tussen 2021 en 2022.
13. In het coalitieakkoord is het budget voor de pijlers kennisontwikkeling en onderzoek met 6,7 miljard euro verhoogd van 13,3 miljard naar 20 miljard. Deze intensivering kan worden teruggedraaid en worden ingezet als dekking. In het budget dat dan nog resteert zitten voor een deel projectreserveringen van de commissie.
14. Op de aanvullende post staan nog structureel 10 miljard aan intensiveringen uit het coalitieakkoord in afwachting van nadere uitwerking. Hierbij zijn de extra middelen voor Defensie en Kinderopvangtoeslag niet meegerekend. Deze structurele uitgaven kunnen met 5% verlaagd worden. Dit levert 500 miljoen euro op.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER INFORMATIE
Aan
de minister

Inspectie der Rijksfinanciën

persoonsgegevens

nota

Spreektekst voorjaarsoverleg

Datum
12 april 2022

Notanummer
2022-0000120799

Bijlagen
1. Spreektekst

Aanleiding
U heeft vanochtend bij de dagstart gevraagd om de spreektekst voor het voorjaarsoverleg dat vanavond staat gepland zodat u de hoofdlijnen kunt toelichten tijdens de lunch met de mp en vice-mp's.

Kern
De spreeklijn bestaat uit twee delen, namelijk de toelichting op het rijksbrede financiële beeld en een toelichting op de resterende dossiers die een politieke keuze vragen.

Toelichting
U ontvangt vanmiddag de complete stukkenset bestaande uit de agenda, het algemene inleidende bespreekstuk en de technische A4'tjes over VPB, Box 3, AOW en Defensie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen, energiezekerheid n.a.v. Groningergas (incl. schade en versterken, Norg/energieleveringszekerheid) en opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Norg (Groningen) en Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de prijsindexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes

Principes

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- De doelstellingen uit het coalitieakkoord staan. De route hoe deze te bereiken en welke uitgaven of lasten daarbij horen kunnen onderwerp van gesprek zijn. Met meer normering en beprijzing zijn bijvoorbeeld lagere investeringen aan de uitgavenkant van de begroting denkbaar onder de voorwaarde dat doelbereik gelijk blijft of verbetert.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke bespreekpunten: onderstaande dossiers spelen nog[1]

- Box 3
- Koopkracht ouderen (AOW)
- Koopkracht (o.a. invulling 3 mld. en reiskostenverhoging)
- Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
- VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen (prijsbijstelling)
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

[1] Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdstelsel.

3. **EMU-saldo**

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. Indicatief ligt het saldo in de ramingen van FIN vanaf 2024 boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat bovenstaande aanvullende politieke vraagstukken zoals Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

Tijdpad

- Begrotingsgesprekken vakministers afgerond op 7 april. Besluitvorming voorzien voor 22 april.
- Optie voor politiek overleg op 12 en 14 april. Als niet dit voorjaar dan naar augustus.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING 14 APRIL 18.00
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der Rijksfinanciën

persoonsgegevens

nota

Voorjaarsoverleg 14 april

Datum
14 april 2022

Notanummer
2022-0000125179

Bijlagen
geen

Aanleiding
Voor het tweede voorjaarsnotaoverleg zijn verschillende stukken voorbereid over AOW/WML, Box 3, Pillar II/VPB en Defensie. Met deze nota ontvangt u deze stukkenset.

Kern
- De stukkenset bestaat uit een inleidende spreeklijn voor het overleg en A4'tjes over AOW/WML, Box 3, Pillar II/VBP en Defensie.
- Verder is achtergrondinformatie op EMU-saldo en -schuld en Oekraïne.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Spreektekst voorjaarsoverleg donderdag 14 april

Voor vanavond liggen dezelfde onderwerpen voor om met elkaar te bespreken. De VPB, Box 3, koppeling AOW aan minimumloon en Defensie. Op jullie vragen bij de eerdere ambtelijk technische A4'tjes zijn een aantal antwoorden gedicht die we zo uitdelen.

We hebben met elkaar een aantal vraagstukken te bespreken over een uiteindelijk pakket. Ambtelijk zijn van elke partij de ideeën ontvangen over welke keuzes gemaakt kunnen worden en hoe dekkingspakketten eruit kunnen zien. De pakketten verschillen op een aantal punten maar er is ook een aantal rode lijnen zichtbaar. Om te beginnen zou ik per thema graag een kort overzicht geven van de overlap die gevonden is, de keuzes die nog gemaakt moeten worden en de mogelijkheden die daarvoor op tafel liggen.

AOW

- Over de AOW bestaat overeenstemming om de koppeling met de WML-verhoging van 7,5% te maken. Dit levert een structurele dekkingsopgave op van 2,4 miljard.
- In de dekking hiervoor vinden we bij de verschillende partijen overlap. Het afschaffen van de inkomensondersteuning AOW (IOAOW), het terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting en het afschaffen van de Fiscale Oudedagsreserve (FOR) levert samen 1,8 miljard op.
- Daarna resteert nog een dekkingsopgave van 0,6 miljard.

VPB

- De derving die ontstaat door de lagere opbrengst bij Pillar 2, wordt in de pakketten gevonden langs de lijnen van het CA door de schijfgrens van de vpb te verlagen naar 200.000. De resterende opbrengst van 0,7 miljard die met het terugdraaien van de voorgenomen verhoging wordt gerealiseerd kan elders ingezet worden.

Defensie

- Wat betreft de uitgaven aan defensie vinden we overeenkomst in de wil om de defensie-uitgaven stevig te verhogen. Voor de maatvoering zijn twee opties het meest naar voren gekomen:
  - Het verhogen van de uitgaven zodat de 2%-norm in 2025 wordt bereikt. Dit kost 2,2 miljard euro.
  - Ook is de variant om de 2%-norm structureel vast te houden na 2025 naar voren gebracht, dit kost 3,8 miljard euro.
- Hier ligt een belangrijke keuze die we vanavond met elkaar moeten bespreken.

- De meeste partijen kiezen ervoor om het grootste deel van de dekking te vinden aan de inkomstenkant. De invulling verschilt tussen de suggesties.
- Binnen deze maatregelen is er relatief veel overeenstemming over het terugdraaien van de verhoging van het heffingvrij vermogen binnen box 3 en het beperken van de 30%-regeling tot de Balkenende-norm. Ook de inzet van het terugdraaien van de schijfverlenging in de VPB naar 200.000 komt veel voor. Het lage tarief in de VPB geldt hetzelfde voor. Andere veelgenoemde maatregelen zijn het verhogen van de overdrachtsbelasting voor niet-woningen, het afschaffen van de doelmatigheidsmarge in box 2, en het verhogen van het box 3-tarief en/of van het lage vpb-tarief. Waarbij ook de maatvoering onderling verschilt.
- Aan de uitgavenkant kan voor structurele dekking gedacht worden aan het minder indexeren van de CA-middelen (tranche 2022) of aan het generiek verlagen van de intensiveringen uit het coalitieakkoord.

Box 3

- Binnen box 3 zijn meerdere opties genoemd voor de gekozen compensatie. Alle varianten leiden alleen tot incidentele kosten die gedekt moeten worden.

- De meest genoemde variant is de spaarvariant zonder tegenbewijsregeling voor een brede doelgroep, die een totale incidentele derving van 8 miljard oplevert.
- Een aantal partijen suggereert hierbij de mogelijkheid om een cap in te voeren maar er zijn grote vraagtekens ook door jullie gesteld bij de houdbaarheid daarvan. Hier hebben we een A4 over opgesteld. De staatssecretaris kan dit toelichten. Dit vraagt dus vanavond een keuze.
- Een deel van de dekking kan gevonden worden aan de inkomstenkant zoals eerder genoemd. Als deze maatregelen in 2023 ingevoerd worden, leveren ze namelijk gedurende de kabinetsperiode geld op dat deels ingezet kan worden voor box 3. Waarbij de maatregelen structureel bijdragen aan het uitbreiden van de defensie-uitgaven.
- Indien daarnaast nog additionele incidentele middelen nodig zijn, is de meest genoemde optie hiervoor het Nationaal Groeifonds.

Voorlopige conclusie

- Wat betreft de kwesties over AOW en Pillar 2 zien we veel overlap.
- Wat betreft defensie zijn er een aantal smaken, waarbij het ambitieniveau een bepalende factor is: 2% aan het einde van de kabinetsperiode of structureel naar 2%.
- Als ervoor wordt gekozen om in 2025 de 2%-norm te bereiken voor netto 2 miljard, zouden we een oplossing kunnen vinden met een combinatie aan maatregelen aan uitgaven- en inkomstenkant waar relatief veel overeenstemming over is.
- Als het doel is om deze norm al in 2024 te halen, is meer incidenteel geld nodig, bijvoorbeeld uit het Nationaal Groeifonds.
- Voor het structureel behalen van de 2%-norm wordt de structurele dekkingsopgave fors groter. Hiervoor moet bijvoorbeeld worden gedacht aan het verhogen van maatregelen op het gebied van de VPB.

- Graag jullie reacties

Aanleiding

In het voorjaarsoverleg van 12 april is de mogelijkheid besproken om het rechtsherstel in box 3 voor belastingplichtigen waarvan de aanslag over de jaren 2017-2020 onherroepelijk vaststaat (niet-bezwaarmakers) te beperken. Er zou dan alleen rechtsherstel worden geboden aan niet-bezwaarmakers met een box 3-vermogen van minder dan € 500.000. In dit memo wordt ingegaan op de risico's van deze optie.

Appreciatie

- Als wordt besloten om ambtshalve verminderingen te verlenen voor niet-bezwaarmakers, dan biedt de huidige wet- en regelgeving geen aanknopingspunt om de groep "niet bezwaarmakers" anders te behandelen dan "de bezwaarmakers". Het is naar verwachting **juridisch onhoudbaar** om in nieuwe regelgeving voor het verleden beperkingen in de reikwijdte van de ambtshalve vermindering aan te brengen.
- De enige optie die technisch haalbaar is, is om een aparte compensatieregeling uit te werken, waarbij de compensatie om doelmatigheidsredenen wordt geregeld via een vermindering van de aanslag (dit is dan juridisch gezien geen ambtshalve vermindering).
- Bij de beperking tot belastingplichtigen met een vermogen onder de € 500.000 worden in de spaarvariant 452.000 aanslagen (cumulatief over de jaren 2017 – 2020) uitgesloten van het rechtsherstel als gevolg van deze grens. Deze mensen (maar ook degenen die het niet eens zijn met de hoogte van de compensatie) kunnen nog steeds een verzoek tot ambtshalve vermindering indienen (en bij afwijzing daarvan in bezwaar en beroep).
- Het risico bestaat nog steeds dat de rechter de beperking van "nieuwe jurisprudentie" opzijzet wegens de bijzondere omstandigheden als gevolg van het Kerstarrest en de aanslagen van de niet-bezwaarmakers verminderd overeenkomstig geldend recht.
- Het is de vraag of bij een compensatieregeling een harde grens van € 500.000 objectief te rechtvaardigen is en daarmee juridisch houdbaar is. Een dergelijke grens zorgt ervoor dat in sommige situaties mensen met een hoger inkomen uit vermogen wel worden gecompenseerd, terwijl mensen met een lager inkomen uit vermogen niet worden gecompenseerd, die in onderstaand voorbeeld worden geïllustreerd.
- De kans groot is dat mensen met een vermogen van meet dan €500.000 actie zullen ondernemen, omdat de compensatieregeling door burgers als onrechtvaardig kan worden ervaren en omdat bij een groot deel van de belastingplichtigen het belang aanzienlijk zal zijn (duizenden euro's), is. Dit kan ook leiden tot grote aantallen procedures (over de grens van € 500.000 en de hoogte van de compensatie), met tot gevolg grote druk op de uitvoering door de Belastingdienst en de rechterlijke macht.
- Uitgaande van 452.000 verzoeken zou hiervoor bij de Belastingdienst meer dan 2,3 mln uur en bijna 2.000 FTE nodig zijn.[1] Hierbij is uitgegaan van een gemiddelde behandeltijd voor verzoeken, bezwaar en beroep. Dit vereist meer inzet dan voor de gehele heffing van inkomstenbelasting beschikbaar is. Deze capaciteit kan naar verwachting ook niet extern worden ingehuurd gelet op de krapte op de arbeidsmarkt. Daardoor zouden zeer nadelige gevolgen consequenties optreden voor toezicht en dienstverlening aan de burger.
- Een grens op basis van het vermogen is technisch maakbaar.

[1] Disclaimer: Deze inschatting is onder grote tijdsdruk tot stand gekomen. Hierdoor hebben wij niet de zorgvuldigheid kunnen betrachten die we normaal wel betrachten.

Voorbeeld vermogensgrens € 500.000
Belastingplichtige A heeft in 2020 € 500.001 vermogen, dat volledig bestaat uit spaargeld. Daarmee heeft A in de spaarvariant een forfaitair inkomen van € 200. A heeft oorspronkelijk € 5.368 box 3 belasting betaald. Als A bezwaar had gemaakt, kreeg A met de spaarvariant daarom € 5.312 terug. Heeft A echter geen bezwaar gemaakt, dan krijgt A vanwege de vermogensgrens niets terug. Als A ook in 2017 t/m 2019 net boven de grens uitkomt, dan kost het hanteren van de grens deze belastingplichtige zo'n € 20.000.

Belastingplichtige B heeft in 2020 € 499.999, waarvan de helft spaargeld en de helft onroerend goed. Bij de spaarvariant hoort daar een forfaitair inkomen van € 13.300 bij. Ook B heeft € 5.368 belasting betaald. Ongeacht of B bezwaar heeft gemaakt, krijgt B voor dit jaar € 1.624 compensatie.

Spaarvariant met vermogensgrens	Vermogen	Forfaitair inkomen spaarvariant	Betaalde belasting	Herstel als bezwaar	Herstel geen bezwaar
Belastingplichtige A	€ 500.001	€ 200	€ 5.368	€ 5.312	€ 0
Belastingplichtige B	€ 499.999	€ 13.300	€ 5.368	€ 1.624	€ 1.624

A. Kan CFC samen met pillar II worden ingevoerd?

- Nee dat is niet wenselijk, de CFC-maatregel heeft 1) sterke overlap met Pijler 2 (in wezen een 'super-CFC') en 2) leidt niet tot een (aanvullende) budgettaire opbrengst.

Toelichting:

- Met de invoering van de Pijler 2-maatregelen, leidt een CFC-maatregel nog slechts tot een verwaarloosbare opbrengst. Inhoudelijk is er grote overlap tussen de CFC-maatregel en Pijler 2, maar ook budgettair is de verwachting dat de extra bijheffingen als gevolg van de combinatie beperkt zijn.
- De implementatie van de Pijler 2-maatregelen gelijktijdig met een aanscherping van de CFC-maatregel leidt tot extra administratieve lasten voor het bedrijfsleven en maakt wetgeving en uitvoering nog complexer.
- Wat is de CFC-maatregel?
  De aanvullende CFC-maatregel in de vennootschapsbelasting heeft tot doel te voorkomen dat belastingplichtigen winsten verschuiven door mobiele activa – zoals intellectueel eigendom – te verplaatsen naar een CFC in een laagbelastend land. Als belastingplichtigen dat toch doen, dan zorgt de aanvullende CFC-maatregel ervoor dat de inkomsten van die CFC in Nederland worden belast indien de CFC (i) geen winst uitkeert en (ii) geen wezenlijke economische activiteit uitoefent.
- Het Pijler 2-voorstel is in principe een uitgebreide CFC-regeling waarbij over zowel actieve als passieve inkomen wordt bijgeheven tot een effectief tarief van 15% ongeacht de vraag of sprake is van wezenlijke economische activiteiten.
- Het Pijler 2-voorstel voorziet dus – net als de CFC-maatregel – in maatregelen die betrekking hebben op inkomen dat laag wordt belast. Daarbij geldt wel dat de Pijler 2-maatregelen (vanwege de omzetdrempel van EUR 750 miljoen) waarschijnlijk een beperkter aantal belastingplichtigen raken dan de uitbreiding van de CFC-regeling.
- Met het richtlijnvoorstel Pijler 2 is het voorstel van Adviescommissie Ter Haar 1 om de aanvullende CFC-maatregel unilateraal te verruimen, in feite achterhaald. Er is immer sterke overlap tussen de door de Adviescommissie voorgestelde uitbreiding van de CFC-maatregel en het Pijler 2-voorstel.

B. Kan je CFC niet wel al nu doen? Al is het maar voor 1 of 2 jaar?

- Nee dat is niet wenselijk, 1) de budgettaire opbrengst zal naar verwachting gering zijn en 2) dit zou in wezen een internationale afspraak (Pijler 2) doorkruisen en 3) belast de uitvoering onnodig voor een zeer korte periode (1 jaar tot invoering Pijler 2).

Toelichting:

- De verwachting is dat als Nederland unilateraal de aanvullende CFC maatregel zou invoeren, er aanzienlijke gedragseffecten zullen zijn, hetgeen een drukkend effect kan hebben op de budgettaire opbrengst. In het CA was al opgenomen dat de budgettaire opbrengst onzeker zou zijn.

- Een tijdelijke uitbreiding van de CFC-maatregel leidt ertoe dat wetgeving voor een korte termijn van toepassing is wat leidt tot een inbreuk op de rechtszekerheid die van belang is voor het investeringsklimaat.
- Het is ongewenst om vooruit te lopen op maatregelen die internationaal en/of binnen de Europese Unie zullen worden genomen.

C. Kan Pijler 2 nationaal al in 2023 worden geïmplementeerd? (Dat is unilateraal invoeren van Pijler 2, dus niet wachten op akkoord)

- Nee, de compromistekst van de richtlijn zoals die er nu ligt gaat uit van een verplichte inwerkingstredingdatum per 31 december 2023. Het is op basis van deze compromistekst niet toegestaan om Pijler 2 voor deze datum nationaal al toe te passen.
- De verwachting is dat er – hopelijk in mei of juni - in de EU overeenstemming wordt bereikt over de richtlijn mhoo inwerkingtreding per 31 december 2023. Unilateraal implementeren in 2023 is vanaf dat moment niet meer toegestaan en in strijd met EU-recht. Unilateraal implementeren in 2023 is theoretisch nu mogelijk maar dat heeft geen nut omdat naar verwachting binnen enkele maanden, zodra er overeenstemming is over de richtlijn, dit niet langer is toegestaan.
- Als onverhoopt de EU richtlijn medio dit jaar niet tot stand komt dan bezien of NL ofwel unilateraal per 31 december 2023 kan implementeren ofwel via versterkte samenwerking in de EU om fragmentatie zoveel mogelijk te voorkomen. Per 31 december 2022 zal naar verwachting op onvoldoende consensus kunnen rekenen voor versterkte samenwerking omdat er meerdere lidstaten gepleit hebben voor latere inwerkingtreding en dit thans niet meer ter discussie lijkt te staan.
- De kracht zit hem juist in de gezamenlijke en gecoördineerde aanpak binnen de Europese Unie. Uitgangspunt is daarom dat Pijler 2 binnen de Europese Unie op dezelfde manier wordt geïmplementeerd en dat deze implementatie gelijktijdig in werking treedt.

Waarom is het bedrag voor ouderenkorting 0,6 mld. terwijl dit in het CA 0,7 mld. was?

Het bedrag voor de ouderenkorting is lager dan de raming van het CPB voor het coalitieakkoord. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat het CPB rekening houdt met een doorwerking in de tegemoetkoming specifieke zorgkosten. Deze tegemoetkoming wordt in de huidige raming niet meegenomen. Dit betreft een klein effect, wat tot een afrondingsverschil leidt. Het betreft een tweede orde effect dat niet relevant is voor het lastenkader.

Waarom loopt het bedrag voor de ouderenkorting niet op over de jaren net zoals de AOW? Is hier niet ook sprake van een demografisch effect?

Er is inderdaad sprake van een demografisch effect. Bij ramingen van belastinginkomsten worden veranderingen van de belastinggrondslag, zoals demografische effecten, echter niet meegenomen. Dit komt overeen met de ramingssystematiek van het CPB voor ramingen van beleidsmaatregelen.

Hoeveel geld is er nodig om in variant 1 ook een positief inkomenseffect voor het vierde kwintiel te bereiken? (Is dat alleen afbouwpunt ouderenkorting?)

Als je in variant 1 het afbouwpunt in de ouderenkorting achterwege laat (ad 0,2 miljard euro), dan komt de mediaan van het vierde kwintiel uit op 0,0%. Dit betekent dat individuele gevallen er nog wel op achteruit kunnen gaan.

Kunnen jullie inzichtelijk maken wat de kwintielen zijn bij werkenden? (Nu alleen bij ouderen inzichtelijk gemaakt)

Zie onderstaande tabel. De cumulatieve inkomenseffecten zijn afgerond 0,0% gemiddeld per jaar. Ter illustratie: In euro's gaat om ongeveer -26 euro tot 31 euro op jaarbasis voor een werkende alleenstaande met een modaal inkomen (zie ook de tabel bij de A4 AOW). Dat vertaalt zich in een cumulatief inkomenseffect van ongeveer -0,1 tot 0,1%; gemiddeld over vier jaar is dat afgerond 0,0%.

Werkenden cumulatieve inkomenseffecten gemiddeld per jaar in de periode 2022-2025

	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4
Kwintiel 1 (<= €35.365)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kwintiel 2 (€35.365-€55.471)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kwintiel 3 (€55.471-€75.821)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kwintiel 4 (€75.821-€104.426)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kwintiel 5 (> €104.426)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Vragen WML

Kan het WML per 1 januari 2023 verhoogd worden?

Het is mogelijk om het WML per 1 januari 2023 te verhogen, mits alle gekoppelde regelingen meestijgen.

- De Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag biedt de mogelijkheid om in het geval van bijzondere omstandigheden de hoogte van het minimumloon per AMvB aan te passen (art. 14 lid 13 Wml).
    - Dat is mogelijk per 1-1-2023 indien na voorjaarsbesluitvorming direct wordt gestart met dit traject, en zich geen onverwachte obstakels voordoen.
    - Bij besluitvorming in augustus is het traject via AMvB met inwerkingtreding per 1-1-2023 ambitieus en zal dit alleen haalbaar zijn met volledige medewerking van uitvoeringsorganisaties en de Kamers (in verband met de voorhangprocedure) en is spoedadvies van de Raad van State nodig. De formele 3 maanden aankondigingstermijn wordt niet gehaald.
    - De verhoging bij AMvB betekent echter dat alle aan het WML-gekoppelde regelingen (ca 80) meestijgen, dus ook de AOW, de loongerelateerde uitkeringen, en de grenzen in tal van andere regelingen die zijn gerelateerd aan het WML .
- In het CA is afgesproken dat de AOW niet meestijgt en ook dat bovenminimale loongerelateerde uitkeringen zoals de WW, WIA, ZW e.d. niet meestijgen. Zowel het dagloon waar deze uitkeringen op gebaseerd zijn als het max dagloon (dat deze uitkeringen maximeert) stijgen niet mee.
- Om de AOW en bovenminimale loongerelateerde uitkeringenuitkeringen niet mee te laten stijgen met een WML-verhoging is een wetswijziging nodig.
    - Het is niet haalbaar om dit wetstraject een jaar te versnellen met inwerkingtreding per 1-1-2023.
    - Ambtelijk UWV geeft bovendien aan dat ontkoppelen van loongerelateerde uitkeringen niet uitvoerbaar is per 1-1-2023. Het is immers een systeemaanpassing waar IV-capaciteit voor gereserveerd moet worden.

Wat zijn de incidentele en structurele kosten van het per 1 januari verhogen van het WML?

Versnelde WML-verhoging kost 2,2 miljard incidenteel in 2023 en 2024. De kosten bedragen 1,5 miljard in 2025 en 1,3 miljard structureel. Het grootste deel van de kosten zit in de AOW (daar is een separaat memo over).[1]

In € mld., + = saldo belastend	2022	2023	2024	2025	Struc
Kosten verhogen AOW per 1-1-2023	0	2,2	2,2	1,5	1,3

- Het WML per 1-1-2023 verhogen leidt op drie manieren tot hogere uitgaven:
  - Incidentele meerkosten van ca. € 2,2 mld. in 2023 en 2024, bestaande uit:
    - Het effect van een jaar naar voren halen van de WML-verhoging (€ 0,5 mld. in 2023 en 2024)
    - Meerkosten door de meestijgende AOW (€ 1,1 mld. in 2023 en 2024)
    - Meerkosten doordat het zittend bestand in de loongerelateerde uitkeringen (WAO, WIA, WW, ZW) meestijgt (€ 0,6 mld. in 2023 en 2024)
  - Structurele meerkosten van ca. € 1,5 mld. in 2025, bestaande uit:
    - Meerkosten doordat de AOW meestijgt (€ 1,1 mld.); dit effect loopt op over de jaren a.g.v. een stijgend aantal AOW'ers. We gaan er hierbij dus vanuit dat de AOW in de tweede tranche niet is gekoppeld.
      - In het memo over koppeling van de AOW worden de meerkosten van het koppelen aan de tweede tranche verder uitgewerkt.
    - Meerkosten doordat het zittend bestand in de loongerelateerde uitkeringen meestijgt; dit effect loopt af over de jaren doordat het zittend bestand op enig moment is uitgestroomd. Er blijft een structureel effect over a.g.v. een hoger maximum dagloon.
      - Dit deel van de meerkosten moet van additionele dekking worden voorzien bovenop het eventueel koppelen van de AOW.
  - Om de logica in het gehele pakket te bewaren zijn er nog een aantal overige maatregelen denkbaar:
    - Gedeeltelijk terugdraaien halvering jonggehandicaptenkorting en terugdraaien van de versnelde afbouw dubbele AHK in bijstand. Omdat loongerelateerde uitkeringen in de eerste tranche meestijgen met WML, kan ervoor gekozen worden het voordeel van de WML-verhoging voor jonggehandicapten en sociale minima in de eerste tranche niet meer af te romen. Dat geeft een derving van 230 mln. (verdeeld over 2024 en 2025) en 50 mln. structureel
    - In het coalitieakkoord is gekozen om de doorwerking van het WML op de arbeidskorting te doorsnijden. Het naar voren halen van deze maatregel leidt tot een incidentele derving van 30 mln.

[1] Ramingen zijn onder voorbehoud, hier wordt nog aan gewerkt.

NAVO-percentages Europese landen **14 april 2022**

Onderstaand overzicht geeft voor de Europese NAVO-landen in percentage bbp weer hoeveel op dit op dit moment (2022) aan Defensie wordt uitgegeven, het verwachte percentage bbp in 2024 op basis van de laatste rapportage van de NAVO van 15 februari jl. en een prognose van aanvullende ontwikkelingen.

Land*	Huidig % bbp in 2022	Verwacht % bbp in 2024	Prognose o.b.v. recente ontwikkelingen
Griekenland	3,81%	2,58%	
Estland	2,30%	2,57%	Doorgroei naar 3,3% in 2022
Verenigd Koninkrijk	2,16%	2,07%	
Letland	2,14%	2,00%	
Polen	2,07%	2,35%	Doorgroei naar 3% in 2023
Litouwen	2,06%	2,11%	Doorgroei naar 2,5% in 2024
Roemenië	2,05%	2,14%	Doorgroei naar 2,5% in 2024
Kroatië	2,04%	1,90%	Doorgroei naar 2% in 2022
Frankrijk	1,92%	2,07%	
Montenegro	1,84%	2,00%	
Noord-Macedonië	1,80%	2,16%	
Slowakije	1,78%	1,78%	Doorgroei naar 2% in 2022
Albanië	1,71%	2,05%	
Noorwegen	1,69%	1,74%	Verhoging van defensiebudget afgekondigd
Bulgarije	1,58%	2,00%	
Hongarije	1,54%	2,00%	
Nederland	**1,50%**	**1,76%**	**Op basis van de huidige begroting 1,80%**
Italië	1,48%	1,34%	Besluitvorming 2% onderdeel van parlementair proces
Portugal	1,47%	1,66%	Politieke commitment voor groei defensiebudget en doorgroei na 2024
Duitsland	1,45%	1,50%	Doorgroei naar 2% in 2022
Turkije	1,43%	2,00%	
Denemarken**	1,41%		Doorgroei naar 2% in 2033
Tsjechië**	1,41%		Doorgroei naar 2% in 2025
Slovenië	1,26%	1,45%	1,54% in 2024 en latere doorgroei naar 2%
België	1,12%	1,17%	1,54% in 2030
Spanje	1,02%	1,22%	Politieke commitment voor 2%, maar (nog) geen nadere indicatie en geen concrete plannen voor doorgroei na 2024
Luxemburg	0,64%	0,65%	0,72% in 2024

Bron: NAVO Burden Sharing rapport 15-02-22

** Finland en Zweden: Deze landen overwegen lidmaatschap van de NAVO en hebben aangekondigd om in 2024 naar 2% te groeien.*

*** Denemarken en Tsjechië: er zijn geen gegevens bekend van het bbp % in 2024.*

Budgettaire tabel

In onderstaande budgettaire tabel zijn enkel maatregelen opgenomen waar reeds door het kabinet toe besloten is, inclusief een raming van het budgettaire beslag. Er zijn andere maatregelen in voorbereiding dan wel besluitvorming; dit overzicht zal in de bijlage van de Voorjaarsnota 2022 staan.

Maatregel (mln. euro's)	**Budgettair** beslag	**Departement**
Binnenlandse uitgaven		
Gemeentelijke en particuliere opvang (GOO en POO)	887*	JenV
Gereedmaken Rijksvastgoed voor opvang	64	JenV
Uitvoeringskosten Rijksvastgoedbedrijf opvang	1,2	BZK
Verkenning tijdelijke uitvoeringsorganisatie	2	BZK
Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden	23	VWS
Tolken	1,6	JenV
Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (LCPS)	1,8	VWS
Zorgkosten medische evacuees	24	VWS
Transportkosten medische evacuees	8	VWS
Extra ondersteuning LOWAN en uitvoering	0,6	OCW
Tijdelijke compensatie Oekraïense studenten	2,5	OCW
***Buitenlandse** uitgaven*		
Militaire goederen en brandstof	64,2	Def
Veldhospitalen	8,7	Def
Mensenrechtenorganisaties	2	BuZa
Oekraïne veiligheidsdiensten	0,7	BuZa

*De geboekte kosten lopen t/m augustus 2022. De huidige regeling doortrekken kost 687mln extra (1574 mln. in totaal voor geheel 2022).

Toelichting

Binnenlandse uitgaven

Toelichting Gemeentelijke en particuliere opvang
Deze maatregel betreft de compensatie voor gemeenten voor de realisatie van noodopvangplekken en verstrekkingen aan ontheemden. Dit bedrag is geraamd voor zes maanden, gezien de regeling voorzien wordt voor drie maanden met eventueel verlenging met drie maanden en uitgaande van 50.000 ontheemden. Voor de periode erna wordt een nieuwe regeling uitgewerkt. Met deze middelen betalen gemeenten ook de huur voor het Rijksvastgoed uit (zie post hieronder). Gemeenten mogen opvanglocaties tot 12 maanden vastleggen, de kostenraming hiervoor wordt meegenomen bij de uitwerking van bovenstaande regeling.

Toelichting gereedmaken Rijksvastgoed voor opvang
Het Rijksvastgoedbedrijf (RvB) zal in overleg met gemeenten bestaand Rijksvastgoed beschikbaar stellen voor de tijdelijke noodopvang van ontheemden uit Oekraïne. Om hen een waardig onderkomen en noodzakelijke voorzieningen te bieden, moeten aanpassingen worden gedaan aan de gebouwen.

Uitvoeringskosten Rijksvastgoedbedrijf opvang
Om de extra werkzaamheden van het RVB mogelijk te maken zijn middelen nodig t.b.v. projectleiding en juridische/contractuele werkzaamheden.

Verkenning tijdelijke uitvoeringsorganisatie
Dit betreft een verkenning naar een tijdelijke uitvoeringsorganisatie die kan ondersteunen in het realiseren van tijdige en goede huisvesting voor ontheemden. De bijbehorende kosten worden gedekt binnen de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De uitkomsten van deze verkenning worden politiek gewogen alvorens verdergaande stappen richting vormgeving van de tijdelijke organisatie worden ondernomen.

Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden (SOV)
Ontheemden uit Oekraïne die naar Nederland komen zijn momenteel onverzekerd voor medisch noodzakelijke zorg. Voor onverzekerden bestaat de SOV-regeling, op basis waarvan aanbieders gecompenseerd worden voor medisch noodzakelijke zorg die zij aan hen verlenen. Het kabinet heeft besloten de uitgaven in de SOV voor ontheemden uit Oekraïne generaal te compenseren t/m het tweede kwartaal van 2022 en raamt het budgettaire beslag hiervan op 23 miljoen euro.

Tolken

De wet verplicht zorgverleners om begrijpelijk te communiceren met patiënten. Dat betekent dat bij een taalbarrière een professionele talentolk moet worden ingezet. Omdat de ontheemden uit Oekraïne niet onder het COA vallen, waar talentolken voor asielzoekers beschikbaar worden gesteld, wordt gebruikt gemaakt van het inkoopcontract van JenV om 1,6 miljoen euro hiervoor beschikbaar te stellen.

Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (LCPS)

De Europese Commissie heeft haar lidstaten gevraagd te inventariseren hoeveel capaciteit er in de lidstaat beschikbaar is om medische evacuaties van Oekraïense patiënten uit EU-buurlanden uit te voeren en de betreffende patiënten op te vangen en zorg en ondersteuning te bieden. De coördinatie en organisatie hiervan wordt aan Nederlandse zijde uitgevoerd door het LCPS, onderdeel van het Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ). Het gaat om een bedrag van 1,8 miljoen euro voor 6 maanden.

Zorgkosten medisch evacuees

Nederland kan in het tweede kwartaal 2022 maximaal 30 patiënten per dag opvangen en raamt het budgettaire beslag van de zorgkosten voor medische evacuees op 24 miljoen euro. De zorgkosten voor de medische evacuees worden vergoed via de SOV-regeling.

Transport medische evacuees

Voor de evacuatie van Oekraïense patiënten uit EU-buurlanden wordt gebruik gemaakt van een Europees matchingsysteem. Na acceptatie door het ontvangende land, wordt het transport vervolgens geregeld door het land waar de patiënt zich bevindt voor overplaatsing. Binnen de EU is afgesproken dat de kosten van transport voor het ontvangende land zijn. Hiervoor is een bedrag van 8 miljoen euro geraamd.

Extra ondersteuning LOWAN en uitvoering

Via LOWAN (de door OCW gesubsidieerde ondersteuningsorganisatie voor het nieuwkomersonderwijs) worden scholen ondersteund om kinderen uit Oekraïne zo snel mogelijk les te kunnen geven. Het ministerie verhoogt de subsidie aan LOWAN-po (via de PO-Raad) en LOWAN-vo voor extra fte ondersteuning.

Tijdelijke compensatie Oekraïense studenten

Dit betreft een compensatie voor zittende Oekraïense studenten in het studiejaar 2021 – 2022 in het ho en mbo. Deze compensatie loopt via instellingen en bedraagt maximaal 1000 euro (betreft de kosten voor leefgeld en studie, bedrag conform Nibudnorm) per student per maand voor in beginsel drie maanden (maart – mei). Dit wordt via een subsidieregeling aan instellingen uitgekeerd.

Buitenlandse uitgaven

Toelichting militaire goederen en brandstof

Defensie heeft militaire goederen geleverd en hiermee is op dit moment 73 miljoen euro gemoeid.

Toelichting mensenrechtenorganisaties en veiligheidsdiensten

Buitenlandse Zaken heeft ondersteuning geleverd aan mensenrechtenorganisaties en veiligheidsdiensten in Oekraïne (2,7 miljoen euro).

- Met de CA-middelen lost Defensie de huidige achterstanden in de organisatie op, en daarnaast investeert Defensie in o.a. informatie gestuurd optreden (cyber) en extra materieel (o.a. 2 F35's).
- Met aanvullende middelen wil Defensie primair investeren in capaciteiten en ondersteuning waarmee het de grootste meerwaarde kan bieden aan de NAVO, EU en Europese partners. Defensie heeft plannen opgesteld met de volgende thema's:
    - Met krachtige ondersteuning investeert Defensie in capaciteiten die sneller, vaker en zelfstandiger kunnen optreden. Dit gaat onder andere over operationele (gevechts)ondersteuning en gevechtseenheden, zoals aanvullen inzetvoorraden (munitie), luchtverdediging, medische ondersteuning en transport.
    - Bij het versterken van specialismen investeert Defensie in bestaande capaciteiten, waaronder 4 F35's (volledig 3e squadron), 2 extra fregatten en MQ9's (onbemand) met bewapening.
    - Defensie wil beter informatie gestuurd optreden, door te investeren in ICT-trajecten.
    - Defensie wil een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Met de aanvullende middelen wil Defensie onder andere investeren in personeel en 100% van de gewenste formatie dekken.
    - Voor het versterken van het innoverend vermogen investeert Defensie in Research & Technology, waarmee wordt uitgekomen op de investeringsnorm van de European Defence Agency (EDA). Ook investeert Defensie in informatiecapaciteiten voor in de ruimte.
    - Verdiepen samenwerken bestaat uit bijdragen aan de EU en de NAVO.

A4 Rekenvoorbeelden NAVO-norm **14 april 2022**

In onderstaande tabel zijn verschillende rekenvoorbeelden opgenomen hoe naar de 2% NAVO-norm toegegroeid kan worden. In het eerste scenario wordt in 2025 de 2% bereikt. In het tweede scenario wordt de 2% bereikt in 2024 en 2025. In het derde scenario wordt de 2% bereikt vanaf 2026. In het vierde scenario wordt de 2% bereikt vanaf 2024.

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
1. Defensie in 2025 naar 2%	0	0	0	2.200	2.200	2.200	2.200
2. Defensie in 2024 en 2025 naar 2%	0	700	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
3. Defensie vanaf 2026 naar 2%	600	1.500	1.300	1.800	3.800	3.800	3.800
4. Defensie vanaf 2024 naar 2%	600	1.500	1.900	2.200	3.800	3.800	3.800
Bredere toerekening	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200

% BBP/ in mld.	2022	2023	2024	2025	2026
Huidige begroting	12,9	12,6	12,5	12,4	12,2
Coalitieakkoord middelen	0,5	1,9	4,1	4,2	3,0
Totaal begrote uitgaven	**13,4**	**14,5**	**16,6**	**16,6**	**15,2**
% BBP	**1,51%**	**1,60%**	**1,80%**	**1,76%**	**1,60%**
1. Totale uitgaven Defensie in 2025 naar 2%	13,4	14,5	16,6	18,8	17,4
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	2,00%	1,83%
2. Totale uitgaven Defensie in 2024 en 2025 naar 2%	13,4	15,2	18,5	18,8	17,4
% BBP	1,51%	1,68%	2,00%	2,00%	1,83%
3. Totale uitgaven Defensie vanaf 2026 naar 2%	14,0	16,0	17,9	18,4	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	1,94%	1,96%	2,00%
4. Totale uitgaven Defensie vanaf 2024 naar 2%	14,0	16,0	18,5	18,8	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	2,00%	2,00%	2,00%

* Op basis van de uitwerkingsbrief van Defensie, waarbij de schuif van de jaren 2022 t/m 2024 naar de jaren 2025 en 2026 nog niet is verwerkt.

Overzicht saldo en schuld 14 april 2022

Verschil (kabinet -/- CPB) in % bbp - is slechter saldo kabinet	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo CPB in CEP	**-2,5%**	**-2,3%**	**-2,5%**	**-2,9%**	**-3,2%**	**-3,5%***
Indicatieve inschatting saldo kabinet	**-3,9%**	**-2,8%**	**-3,2%**	**-3,6%**	**-3,5%**	**-3,4%**
Schuld CPB in CEP	**53,8%**	**53,1%**	**52,7%**	**53,1%**	**54,4%**	**61,0***
Indicatieve inschatting schuld kabinet	**53,2%**	**53,7%**	**54,7%**	**56,3%**	**58,0%**	**59,5%**

*Het CPB raamt het gemiddelde van de periode 2026-2030

Huidige inschatting saldo en schuld

- De huidige kabinetsraming van het saldo komt negatiever uit dan in het CEP van het CPB. In de kabinetsraming is het saldo in 2022 3,9% bbp en in 2026 op -3,5% bbp. De schuld komt in de FIN-raming uit op 53,7% in 2022 en groeit in 2027 naar 59,5%.
- In de bovenstaande kabinetsraming is het effect van het koopkrachtpakket, de ingediende uitvoeringsinformatie, de besluitvorming per departement en kasschuiven meegenomen. Deze belast het saldo jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp. Deze verslechtering zit nog niet in de CPB-raming.

Scenario's schuld CPB

- De schuld groeit tijdens de kabinetsperiode en gaat volgens het CPB in de periode 2026-2030 naar 61%.
- CPB heeft ook scenario's doorgerekend waarin de Oekraïne-oorlog in 2022 en 2023 tot lagere economische groei leidt, in dit geval verslechtert het EMU-saldo en stijgt de EMU-schuld sneller richting 60%.
- Het CPB heeft bovendien prognoses gemaakt voor de schuld op lange termijn die laten zien dat de schuld op termijn fors kan oplopen, onder andere door de vergrijzing en de door CPB als structureel aangemerkte uitgaven in het coalitieakkoord. Volgens deze prognoses loopt de schuld in 2060 op tot 72% als alle incidentele uitgaven als incidenteel worden gezien, als deze uitgaven structureel doorlopen zelfs tot 90%.

Verschillen CPB

- In de kaderbrief waren er al een aantal verschillen tussen de ramingen van het kabinet en het CPB. De verschillen zitten zowel bij de uitgaven als de inkomsten.
  - Bij de uitgaven komt dit verschil doordat het CPB uitgaat van vertraging op verschillende investeringen.
  - Aan de inkomstenkant is de raming van Fin fors hoger dan die van het CPB, dit heeft vooral te maken met de raming voor de zorgpremies. In 2026 is juist de inkomstenraming van het CPB hoger. Dit komt voornamelijk door een verschil in de inkomensheffing (IH).
  - Ten slotte is het EMU-saldo decentrale overheden positiever in de CPB-raming.

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der Rijksfinanciën

persoonsgegevens

nota

Varianten mogelijk eindbeeld voorjaarsoverleg

Datum
14 april 2022

Notanummer
2022-0000125211

Bijlagen
geen

Aanleiding
In voorbereiding op het voorjaarsoverleg zijn voor uw informatie ambtelijk twee varianten uitgewerkt voor een mogelijk eindbeeld.

Kern
- Variant 1 gaat uit van het behalen van de NAVO-norm van 2% aan het einde van de kabinetsperiode. Een deel van de kosten van box 3 wordt gedekt uit een extensivering van het Nationaal Groeifonds.
- Variant 2 gaat uit van het structureel behalen van de NAVO-norm van 2%. Box 3 wordt gedekt uit lastenmaatregelen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Variant 1. Defensie in 2024 en 2025 naar 2% 14 april 2022

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Kosten**	**7.000**	**2.250**	**4.350**	**5.300**	**5.100**	**5.200**	**5.200**
	AOW koppeling 7,5%			1.100	2.200	2.300	2.400	2.400
	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		1.000	600	600	600	600	600
	Box 3 Spaarvariant inkomsten	6.900	400	400				
	Box 3 Spaarvariant uitgaven	100	100	100				
	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc 2,2 mld.		700	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
	Indicatief accres effect	0	50	250	300	*	*	*
B	**Dekkingsvoorstel**	**-600**	**-4.500**	**-5.500**	**-6.450**	**-6.400**	**-5.750**	**-5.200**
	Dekking AOW							
	Afschaffen IOAOW			-500	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
	Terugdraaien verhoging ouderenkorting		-200	-400	-600	-600	-600	-600
	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-100	-100	-100	-100	-100	-100
	Dekking Lasten							
	VPB: verlagen schrijfgrens naar 200.000		-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
	VPB: verhogen lage tarief van 15% naar 15,5%		-200	-200	-200	-200	-200	-200
	Box 3: verhogen tarief van 31% naar 34%		-400	-400	-400	-400	-400	-400
	Box 3: terugdraaien verhoging HVV		-100	-200	-300	-300	-300	-300
	Box 2: Afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon		-800	-800	-700	-700	-600	-200
	Verhogen overdrachtsbelasting niet-woningen van 9% naar 9,5%		-200	-200	-200	-200	-200	-200
	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			0	-50	-100	-100	-100
	Dekking uitgaven							
	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
	Indexatie CA tranche 2022	-100	-500	-700	-800	-800	-650	-500
	NGF 2,4 miljard verlagen	-500	-500	-500	-500	-400	0	0
C	**Saldo kosten -/- dekking (cumulatief 0)**	**6.400**	**-2.250**	**-1.150**	**-1.150**	**-1.300**	**-550**	**0**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	-500	-350	1.450	2.100	2.000	2.650	2.800
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	6.900	-1.900	-2.600	-3.250	-3.300	-3.200	-2.800

* In het coalitieakkoord is het volume deel van het accres vastgezet op 1 miljard vanaf 2026. Dit betekent dat het accres voor Gemeentes en Provincies vanaf 2026 niet verhoogd wordt als gevolg van de per saldo hogere uitgaven.

**Bedragen zijn afgerond op 100 miljoen op prijspeil 2022. Voor AOW en IOAOW is het bedrag uit 2027 doorgetrokken naar de kolom structureel. Zo wordt het demografisch effect in de kolom structureel consistent meegenomen aan uitgavenkant en lastenkant.

AOW

De 2,4 miljard structureel voor AOW wordt voor 1,8 miljard gedekt door het afschaffen IOAOW, het terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting en het afschaffen van de fiscale oudedagsreserve. De resterende 0,6 miljard wordt gedekt via de lasten.

VPB

Voor de VPB is 0,6 miljard dekking nodig, deze wordt conform de afspraak uit het coalitieakkoord ingevuld door het lage tarief te verhogen en de schrijfgrens te verlagen. In totaal levert dit 1,5 miljard op. Deze overdekking wordt gebruikt voor de dekking van de AOW en Defensie.

Defensie

De defensie uitgaven gaan in 2024 en 2025 naar de 2% van het BBP. De benodigde 2,2 miljard in 2025 wordt structureel doorgetrokken. Dit wordt gedekt door de intensiveringen uit het coalitieakkoord in 2022 niet te indexeren (struc 0,5 miljard) en voor 1,5 miljard via de lasten. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat ten minste 0,2 miljard van de uitgaven op de rijksbegroting toe te rekenen zijn aan Defensie.

Box 3

De spaarvariant levert incidenteel 7,7 miljard aan inkomstenderving op en 0,3 miljard aan extra uitgaven. Dit wordt gedekt via de lasten.

Variant 2. Defensie vanaf 2024 naar 2% en structureel 14 april 2022

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Kosten**	**7.600**	**3.050**	**4.350**	**5.300**	**6.700**	**6.800**	**6.800**
	AOW koppeling 7,5%			1.100	2.200	2.300	2.400	2.400
	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		1.000	600	600	600	600	600
	Box 3 Spaarvariant inkomsten	6.900	400	400				
	Box 3 Spaarvariant uitgaven	100	100	100				
	Defensie 2% vanaf 2024	600	1.500	1.900	2.200	3.800	3.800	3.800
	Indicatief accres effect	0	50	250	300	*	*	*
B	**Dekkingsvoorstel**	**-300**	**-4.400**	**-6.600**	**-7.550**	**-7.600**	**-7.350**	**-6.800**
	Dekking AOW							
	Afschaffen IOAOW			-500	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
	Terugdraaien verhoging ouderenkorting		-200	-400	-600	-600	-600	-600
	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-100	-100	-100	-100	-100	-100
	Dekking Lasten							
	VPB: verlagen schrijfgrens naar 200.000		-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
	VPB: verhogen lage tarief van 15% naar 19% in 2 stappen		-400	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600
	Box 3: verhogen tarief van 31% naar 35%		-500	-500	-500	-500	-500	-500
	Box 3: terugdraaien verhoging HVV		-100	-200	-300	-300	-300	-300
	Box 2: Afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon		-800	-800	-700	-700	-600	-200
	Verhogen overdrachtsbelasting niet-woningen van 9% naar 10%		-300	-300	-300	-300	-300	-300
	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			0	-50	-100	-100	-100
	Dekking uitgaven							
	Toerekenen Defensie	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200
	Indexatie CA tranche 2022	-100	-500	-700	-800	-800	-650	-500
C	**Saldo kosten -/- dekking (cumulatief 0)**	**7.300**	**-1.350**	**-2.250**	**-2.250**	**-900**	**-550**	**0**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	400	950	1.950	2.600	4.000	4.250	4.400
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	6.900	-2.300	-4.200	-4.850	-4.900	-4.800	-4.400

* In het coalitieakkoord is het volume deel van het accres vastgezet op 1 miljard vanaf 2026. Dit betekent dat het accres voor Gemeentes en Provincies vanaf 2026 niet verhoogd wordt als gevolg van de per saldo hogere uitgaven.

**Bedragen zijn afgerond op 100 miljoen op prijspeil 2022. Voor AOW en IOAOW is het bedrag uit 2027 doorgetrokken naar de kolom structureel. Zo wordt het demografisch effect in de kolom structureel consistent meegenomen aan uitgavenkant en lastenkant.

AOW

De 2,4 miljard structureel voor AOW wordt voor 1,8 miljard gedekt door het afschaffen IOAOW, het terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting en het afschaffen van de fiscale oudedagsreserve. De resterende 0,6 miljard wordt gedekt via de lasten.

VPB

Voor de VPB is 0,6 miljard dekking nodig, deze wordt conform de afspraak uit het coalitieakkoord ingevuld door het lage tarief te verhogen en de schrijfgrens te verlagen. In totaal levert dit 1,5 miljard op. Deze overdekking wordt gebruikt voor de dekking van de AOW en Defensie.

Defensie

De defensie uitgaven gaan vanaf 2024 naar de 2% van het BBP. Structureel kost dit 3,8 miljard euro. Dit wordt gedekt door de intensiveringen uit het coalitieakkoord in 2022 niet te indexeren (struc 0,5 miljard) en voor 3,1 miljard via de lasten. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat ten minste 0,2 miljard van de uitgaven op de rijksbegroting toe te rekenen zijn aan Defensie.

Box 3

De spaarvariant levert incidenteel 7,7 miljard aan inkomstenderving op en 0,3 miljard aan extra uitgaven. Dit wordt gedekt via de lasten.

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsoverleg 18 april 2022

Datum
18 april 2022

Notanummer
2022-0000144555

Bijlagen
geen

Aanleiding

Betreft archivering van de stukken voor het voorjaarsoverleg op 19 april. De stukken zijn maandagavond 18 april per e-mail toegestuurd aan de minister en de staatssecretaris.

Ministerie van Financiën

Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

nota

Concept-Voorjaarsnota 2022

Datum
19 april 2022

Notanummer
2022-0000128364

Bijlagen
Concept Voorjaarsnota
Aanbiedingsformulier MR

Aanleiding

U ontvangt hierbij een nieuwe versie van de concept Voorjaarsnota. Deze staat geagendeerd voor de Ministerraad van 22 april. We hebben uw opmerkingen naar aanleiding van het gesprek met u op 13 april verwerkt. Donderdag 21 april ontvangt u een nieuwe versie, welke wij daarna naar AZ zullen verzenden.

Bespreekpunten

- Kunt u zich vinden in de volgende passages die wij herschreven hebben naar aanleiding van het gesprek met u? Dit betreft:
    - De inleiding
    - De passage over budgettaire randvoorwaarden (hoofdstuk 3)

Kern

- De Voorjaarsnota bevat nog niet de besluitvorming over de grote dossiers die nu nog gaande is.
- Voorafgaand aan de MR van vrijdag 22 april sturen wij morgen (woensdag 20 april) een versie van de Voorjaarsnota aan de directeuren FEZ van departementen. Dit betreft de eerste drie hoofdstukken, hoofdstuk vijf en het tabblad en de bijlage(n) van het betreffende departement.
- Als donderdag de besluitvorming is afgerond voegen we die -al dan niet in een addendum- toe bij de stukken voor de MR. Het is de vraag of het zal lukken de besluitvorming volledig in de tabellen te verwerken. Als dat niet lukt voegen we een addendum toe en integreren we de besluitvorming na de MR in het Kamerstuk Voorjaarsnota.
- Op 22 april vindt de definitieve voorjaarsbesluitvorming plaats. Medio mei volgen de inkomstencijfers en wordt de Voorjaarsnota afgepoetst voor verzending aan de Kamer. Als gevolg van de technische verwerking van de besluitvorming in het boekhoudsysteem en de controles die dan kunnen plaatsvinden zullen de cijfers nog enigszins wijzigen.

Toelichting

- De Voorjaarsnota heeft vanaf dit jaar een meerjarig karakter. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden gepresenteerd tot en met 2027. Zoals besproken is de Voorjaarsnota technisch gehouden.
- In voorgaande jaren werd eind april het besluitvormingsmemorandum (BVM) voorgelegd in de Ministerraad, gevolgd door de Voorjaarsnota in mei. Dit jaar is besloten direct een concept-Voorjaarsnota te maken.
- Deze concept Voorjaarsnota bevat op verschillende plekken nog PMs. Dit komt onder andere omdat de voorjaarsbesluitvorming nog niet is afgerond, de definitieve inkomstencijfers pas in mei volgen en omdat op sommige dossiers nog gesprekken lopen, zoals voor de normeringssystematiek.
- Waar mogelijk worden deze passages deze week nog gevuld en ontvangt u deze op 19 april. De overige passages worden in mei aan u voorgelegd.
- Conform de comptabiliteitswet moet de Voorjaarsnota uiterlijk 1 juni verzonden worden naar de Tweede Kamer.
- In de Voorjaarsnota wordt aan verschillende moties en toezeggingen voldaan. De motie Van der Staaij en Omtzigt vraagt op welke budgettaire ankers het kabinet stuurt. Daarnaast heeft de Raad van State het kabinet verzocht in het voorjaar aan te geven hoe het kijkt naar de verhouding tot de Europese begrotingsregels.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

To: Persoonsgegevens
Cc: Persoonsgegevens
From: Persoonsgegevens
Sent: Tue 4/19/2022 1:07:34 PM
Subject: Antwoorden vragen
Received: Tue 4/19/2022 1:07:36 PM
aanvullende_verzoeken_voorjaarsoverleg_20220419.docx

Hi Persoonsgegevens
Zie bijgevoegd de antwoorden op de vragen van vanochtend. Fijn als jij kunt delen.
Dank!
Persoonsgegevens

Wat zijn de koopkrachteffecten als het WML in drie stappen wordt verhoogd in plaats van in twee stappen?

CA-invulling	Variant 1	Variant 2
WML +7,5% in 2 stappen per 1-1-2024.	WML +7,5% in 2 stappen per 1-1-2023.	WML +7,5% in 3 stappen per 1-1-2023.
Sociale minimumuitkeringen (dus bijstand, wajong, Anw, TW, etc) gekoppeld.	Eerste stap (3,75%) bij AMvB per 1-1-2023 dus alles gekoppeld (ook AOW en loongerelateerd).	Eerste stap (2,5%) bij AMvB per 1-1-2023 dus alles gekoppeld (ook AOW en loongerelateerd).
AOW en loongerelateerd (WW, WIA, ZW, etc) ontkoppeld.	Tweede stap per 1-1-2024 conform CA, maar AOW wel volledig gekoppeld Pensioenfranchise stijgt mee met AOW-verhoging. Loongerelateerd ontkoppeld in tweede stap.	Tweede stap per 1-1-2024 en derde stap per 1-1-2025 conform CA, maar AOW wel volledig gekoppeld Pensioenfranchise stijgt mee met AOW-verhoging. Loongerelateerd ontkoppeld vanaf tweede stap.
Voorlopige invulling 3 mld pakket:	Voorlopige invulling 3 mld pakket:	Voorlopige invulling 3 mld pakket:
AK verhoogd per 2023 met €384 eerste 2 knikpunten en €434 derde knikpunt + doorwerking WML teruggedraaid per 2024	Idem, maar doorwerking WML teruggedraaid per 2023	Idem, maar doorwerking WML teruggedraaid per 2023
Jonggehandicaptenkorting gehalveerd en dubbele AHK in bijstand met 10%-punt extra afgebouwd in 2 stappen per 2024.	Idem, maar in 2 stappen per 2023[1]	Idem, maar in 3 stappen per 2023[2]

Budgettair variant 1 (2 stappen van in totaal 7,5%: 3,75% in 2023 en 3,615% in 2024)[3]

mld. euro, + = hogere uitgaven (constante prijzen, prijspeil 2022)	2023	2024	2025	2026	2027
Stap 1 AOW-koppelen aan WML-verhoging 7,5% cf. planning CA	0,0	1,1	2,2	2,3	2,4
Stap 2 Vervroegen WML-verhoging naar 1-1-2023 en 1-1-2024	2,2	2,1	0,5	0,5	0,4
wv. doorwerking op AOW	*1,1*	*1,1*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
wv. doorwerking op uitkeringen cf. CA	*0,5*	*0,6*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
wv. zittend bestand loongerelateerde uitkeringen (alleen 2023)	*0,5*	*0,4*	*0,4*	*0,3*	*0,3*
wv. nieuwe instroom boven oude max dagloon (alleen 2023)	*0,0*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*
Totaal (stap 1 + stap 2)	2,2	3,2	2,7	2,8	2,8

Budgettair variant 2 (3 stappen van in totaal 7,5%: 2 x 2,5% in 2023 en 2024 en 2,32% in 2025)

mld. euro, + = hogere uitgaven (constante prijzen, prijspeil 2022)	2023	2024	2025	2026	2027
Stap 1 AOW-koppelen aan WML-verhoging 7,5% cf. planning CA	0,0	1,1	2,2	2,3	2,4
Stap 2 Vervroegen WML-verhoging naar 1-1-2023 en 1-1-2024	1,5	0,9	0,4	0,3	0,3
wv. doorwerking op AOW	*0,7*	*0,4*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
wv. doorwerking op uitkeringen cf. CA	*0,4*	*0,2*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
wv. Zittend bestand loongerelateerde uitkeringen (alleen 2023)	*0,4*	*0,3*	*0,3*	*0,2*	*0,2*
wv. Nieuwe instroom boven oude max dagloon (alleen 2023)	*0,0*	*0,0*	*0,1*	*0,1*	*0,1*
Totaal (stap 1 + stap 2)	1,5	2,0	2,6	2,6	2,7

Disclaimer: deze ramingen zijn zeer grofmazig, aan preciezere ramingen wordt nog gewerkt.

[1] Indien omwille van de uitlegbaarheid van het pakket zou worden afgezien van het afromen van het voordeel voor jonggehandicapten en sociale minima in de *eerste tranche* per 1-1-2023, betekent dat een additionele budgettaire derving van ongeveer 130 mln incidenteel en 60 mln structureel (het inkomenseffect in 2023 komt dan uit op **+2,3%** voor een bijstandsgerechtigde en **+2,7%** voor een wajonger).

[2] Indien omwille van de uitlegbaarheid van het pakket zou worden afgezien van het afromen van het voordeel voor jonggehandicapten en sociale minima in de *eerste tranche* per 1-1-2023, betekent dat een additionele budgettaire derving van ongeveer 90 mln incidenteel en 40 mln structureel (het inkomenseffect in 2023 komt dan uit op **+1,6%** voor een bijstandsgerechtigde en **+1,8%** voor een wajonger).

[3] De kolommen in de tabellen tellen niet altijd op door afrondingsverschillen.

Mediane koopkrachtontwikkeling over de kabinetsperiode (o.b.v. CEP-raming, ontwikkeling per jaar)

	CA-invulling	Variant 1	Variant 2
Werkenden	0,4%	0,5%	0,5%
Uitkeringsgerechtigden	0,5%	0,7%	0,6%

Inkomenseffecten CA, variant 1 en variant 2 (2023 – 2025)

CA-invulling	***2023 – 2025***	***w.v. 2023***	***w.v.2024***	***w.v.2025***
werkende 100% WML	7,0%	*1,9%*	*2,5%*	*2,5%*
werkende modaal	1,6%	*1,6%*	*0,0%*	*0,0%*
bijstand	3,2%	*0,0%*	*1,6%*	*1,6%*
Wajong	2,7%	*0,0%*	*1,4%*	*1,4%*
WIA (modaal voor arbeidsongeschikheid)	0,0%	*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*

Variant 1	***2023 - 2025***	***w.v. 2023***	***w.v.2024***	***w.v.2025***
werkende 100% WML	7,1%	*4,5%*	*2,6%*	*0,0%*
werkende modaal	1,7%	*1,6%*	*0,1%*	*0,0%*
Bijstand[1]	3,2%	*1,6%*	*1,6%*	*0,0%*
Wajong[1]	2,7%	*1,4%*	*1,4%*	*0,0%*
WIA (modaal voor arbeidsongeschikheid)	3,4%	*3,4%*	*0,0%*	*0,0%*

Variant 2	***2023 - 2025***	***w.v. 2023***	***w.v.2024***	***w.v.2025***
werkende 100% WML	7,1%	3,7%	*1,7%*	*1,7%*
werkende modaal	1,7%	1,6%	*0,0%*	*0,0%*
Bijstand[2]	3,2%	1,1%	*1,1%*	*1,1%*
Wajong[2]	2,7%	0,9%	*0,9%*	*0,9%*
WIA (modaal voor arbeidsongeschikheid)	2,6%	2,6%	*0,0%*	*0,0%*

Wat zijn kaseffecten van het verlagen van de grens bij excessief lenen van de eigen bv? En hoeveel daarvan is al gematerialiseerd?

De wet excessief lenen bij eigen vennootschap is een effectieve manier om belastinguitstel en –afstel bij dga's tegen te gaan. Hoe lager de grens is, hoe groter het effect.

Deze maatregel levert bij invoering op kasbasis een grote opbrengst op. In latere jaren ontstaat juist een derving, doordat de heffing naar voren is gehaald. Voor het inkomstenkader is de (vlakke) netto contante waarde van deze reeks van belang.

Na de publicatie van het oorspronkelijke wetsvoorstel met daarin een grens bij *€ 500.000 (excl woning)* is in 2019 een anticipatie-effect ontstaan, vanwege de stijging van het box 2 tarief in 2020 en 2021. Concreet betekent dit dat dga's (m.n. in 2019) al meer aan zichzelf hebben uitgekeerd. Als gevolg van dit anticipatie-effect (van € 1,4 mld), zijn de materiele kaseffecten van het terugbrengen van de schijfgrens van *€ 700.000* naar *€ 500.000* beperkt (eenmalig € 0,1 mld in 2023). Als de schijfgrens echter verlaagd wordt naar € 17.500, ontstaat een groter eenmalig kaseffect van € 2,7 mld in 2023. Daar heeft men immers nog niet op geanticipeerd.

Optie 1 – Verlagen grens excessief lenen van € 700.000 naar € 500.000
(budgettair effect in mln euro, + is saldoverbeterend)

	2023	2024	2025	2026	2027	Struc
Reeks inkomstenkader	6	6	6	6	6	6
Kasreeks	84	4	4	4	3	2

Optie 2 – Verlagen grens excessief lenen van € 700.000 naar € 17.500
(budgettair effect in mln euro, + is saldoverbeterend)

	2023	2024	2025	2026	2027	Struc
Reeks inkomstenkader	44	44	44	44	44	44
Kasreeks	2672	-70	-73	-76	-78	12

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING TBV MR 22/4, PT. 3A
Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

nota

Adviesnota MR Voorjaarsnota 2022

Datum
21 april 2022

Notanummer
2022-0000130238

Bijlagen
geen

Aanleiding

Op vrijdag 22 april wordt de Voorjaarsnota 2022 besproken in de MR. Deze nota bereidt u voor op deze bespreking, door middel van een spreeklijn voor nadere toelichting en een schets van de mogelijke inbreng van departementen.

Spreeklijn

- In de eerste plaats staat de Voorjaarsnota in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord voegen we 75 miljard euro toe aan de begroting. Een historisch groot bedrag. Met het coalitieakkoord hebben we de budgettaire grenzen opgezocht én bereikt.
- De Voorjaarsnota bevat een meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van het EMU-saldo en schuld tot en met 2027. Indicatief ligt onze saldo-raming vanaf 2024 de komende jaren boven de -3 % bbp.
- Dit betekent dus ook dat er geen ruimte is voor aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd, maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor aanvullende intensiveringen bovenop het coalitieakkoord kunnen daarom in beginsel niet worden overgenomen en zijn in deze Voorjaarsnota gedekt.
- Met betrekking tot de oorlog in de Oekraïne, de stijgende prijzen en de uitspraak van de Hoge Raad ten aanzien van Box 3 zijn we echter genoodzaakt om extra maatregelen te nemen ten opzichte van het coalitieakkoord. De benodigde maatregelen op Box 3, AOW, defensie en het verhogen WML zijn structureel van dekking voorzien.
- De Voorjaarsnota die voor u ligt heeft voor het eerst een meerjarig karakter, zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenkant. Hierdoor kunnen we het parlement eerder dan in voorgaande jaren op de hoogte stellen over de besluitvorming. Tegelijkertijd blijft het oorspronkelijke karakter van de Voorjaarsnota zoveel mogelijk behouden. De integrale toelichting volgt op Prinsjesdag, na afronding van de augustusbesluitvorming.
- De voorliggende Voorjaarsnota is nog niet compleet. Daarom vraag ik uw mandaat om de laatste technische zaken te verwerken, aangaande de maatregelen in hoofdstuk 4, Box 3, AOW/Wml en Defensie. Hierbij gaat het om:
    - De besluitvorming over de grote politieke dossiers, waaronder Box 3, AOW en defensie, hebben we op deze korte termijn nog niet in

alle tabellen kunnen verwerken. Ook bijvoorbeeld het vullen van de gasberging Bergermeer waarover wij vandaag in deze MR spreken is nog niet verwerkt in deze Voorjaarsnota.
    - Daarnaast kunnen wij pas op 16 mei beginnen met de verwerking van de premie- en belastingontvangsten. Hierna kunnen ook de saldo-, schuld, rente- en accresramingen afgerond worden.
- De reguliere besluitvorming over de Voorjaarsnota, zoals de voorstellen die volgen uit de jaarlijkse begrotingsbilateralen, leggen we vandaag vast conform het voorliggende voorstel. Voor Box 3, AOW/Wml en Defensie geldt dat de mp en ik met leden van de oppositie in gesprek gaan. Over de uitkomsten spreken we uiterlijk in de MR van 20 mei. De Voorjaarsnota komt dan ook ter kennisneming van jullie allen op de agenda. Na afloop van de MR van de 20e versturen we de Voorjaarsnota naar het parlement.

Toelichting (niet uitspreken)

- Het is belangrijk om te benadrukken dat het hier om **technische verwerking** van cijfers gaat. Omdat de besluitvorming lang doorliep, was het niet mogelijk de technische controles en doorwerking overal door te rekenen. Het gaat dus nadrukkelijk **niet om ruimte voor eventuele additionele besluitvorming.** Het is belangrijk dat andere ministers zich hier bewust van zijn, om te voorkomen dat er additionele verzoeken opkomen. Dit is ambtelijk aan de directeuren FEZ al duidelijk gemaakt.
- De Voorjaarsnota bevat enkele gevoeligheden:
    - Volgens de FIN-ramingen overstijgt het EMU-saldo de grenswaarde van 3% uit het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), mede door de ambitieuze investeringsagenda uit het coalitieakkoord. Deze raming is nog onder voorbehoud van verwerking van de definitieve belasting- en premieontvangsten.
    - Het kader wordt definitief vastgesteld, waarbij zowel de uitvoeringsinformatie over 2021 en de macro-economische doorwerking van de laatste raming als de realisaties van Toeslagen en Groningen zijn meegenomen.
- De Voorjaarsnota is voor het eerst meerjarig. Daarnaast heeft het ook een meer politiek karakter door de besluitvorming over onder andere box-3 en defensie. Voor het vullen van de gasberging in Bergermeer wordt, wanneer de MR deze maatregelen goedkeurt, in 2022 623 miljoen uitgetrokken. Deze kosten worden van 2023-2027 via een opslag op de Gasunie-tarieven doorberekend aan de gebruikers. Begin volgende week wordt een ISB aan het parlement verstuurd met deze maatregelen. Dit moet cijfermatig nog worden verwerkt in de Voorjaarsnota.

Mogelijke inbreng departementen

Naar verwachting zullen verschillende departementen vragen stellen of inbreng geven.

EMU-saldo

- Q: Ambtelijk EZK heeft gevraagd naar uitleg over de verschillen tussen de EMU-saldo raming bij Voorjaarsnota en de CEP-raming. Deze vraag zou tijdens de MR ook gesteld kunnen worden.

A: Het saldo en schuld in de Voorjaarsnota vallen meerjarig negatiever uit dan in het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB. Sinds het CEP zijn er verschillende budgettaire ontwikkelingen, zoals de nieuwe uitvoeringsinformatie

en de uitgaven als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Daarnaast is er een aantal andere verschillen in de ramingen. De grootste hiervan is dat het CPB ervan uitgaat dat investeringen in onder andere defensie en onderwijs pas later tot besteding komen dan geraamd wordt in de begrotingen.

LNV

- Q1: Mogelijk brengt MNenS in dat ze eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
- A1: Het is goed om te benadrukken dat deze reservering geen herprioritering betreft. Het is niet of-of, het is én-én. De stikstof middelen die nu worden gereserveerd voor luchtvaart zijn nog steeds bestemd voor plannen die bijdragen aan de stikstof reductie. De 100 miljoen wordt ingezet voor de verduurzaming van de luchtvaart wat leidt tot een stikstof reductie, waarmee het dus ook bijdraagt aan de doelen van LNV. Bovendien blijven de middelen op de AP staan in afwachting van concrete plannen vanuit IenW, hierbij zal uiteraard getoetst worden dat de voorstellen leiden tot voldoende stikstofreductie.
- Terugval: mocht de weerstand groot blijven en de bewindspersoon van NenS van eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid dan kunt u suggereren de voorgestelde reservering aan stikstofmiddelen te schrappen (of eventueel te halveren).
- Toelichting
  - De envelop op de aanvullende post bedraagt totaal 500 miljoen en is bedoeld om de structurele aanpak stikstof van het vorige kabinet te stutten. Bij tegenvallende resultaten kunnen er additionele bronmaatregelen genomen worden om de stikstofreductie te waarborgen. Deze reserve maakt geen deel uit van het transitiefonds van het nieuwe kabinet van 25 miljard. Dit fonds is primair bedoeld voor de landbouw en de criteria hiervoor moeten nog worden vastgesteld.
  - Het voorstel is om 100 miljoen uit de stikstofenvelop te reserveren om de problematiek rond Schiphol en verduurzaming luchtvaart te dekken. In het BWO Schiphol is meermaals gewisseld dat dekking van de problematiek uit bestaande potjes moet komen. De voorgestelde afspraak met IenW luidt dat de 100 miljoen wordt ingezet voor maatregelen die een stikstof reducerend of natuur verbeterend effect hebben.
  - MN&S heeft eenheid kabinetsbeleid
    eenheid kabinetsbeleid Wij herkennen dit beeld niet.
- Q2: MLNV is eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
- A2:
  - U kunt MinLNV meegeven dat de VJN naar verwachting uiterlijk half mei zal worden verzonden aan de Kamer, en hem vragen of daarmee zijn probleem niet is ondervangen.
  - Uitgangspunt is immers dat over budgettaire besluitvorming via de budgettaire nota's wordt gecommuniceerd met de Kamer en we daarop alleen een uitzondering maken indien dat echt noodzakelijk is.
  - Indien MinLNV eenheid kabinetsbeleid
    eenheid kabinetsbeleid

Onze insteek is dit soort uitzonderingen altijd via de MR te laten lopen.

BZ

- Q1: Kan de regeling Oekraïne nu verlengd worden? Mogelijk vraagt M BZ eenheid kabinetsbeleid
- A1: Verlenging van de Oekraïne regeling is nu niet aan de orde. Dit moet t.z.t. worden bezien op basis van de situatie. De huidige regeling voorziet in generale compensatie van de uitvoeringskosten van de douane voor 2022. Ambtelijk BZ is uitgenodigd om nu een voorstel in te dienen voor kosten die onder de huidige regeling vallen.
- Q2: Het is belangrijk dat er nu afspraken gemaakt worden over generale dekking van de wederopbouw van Oekraïne. Kan dit meelopen in de voorjaarsbesluitvorming?
- A2: Discussie over de dekking van de wederopbouw van Oekraïne is nu niet aan de orde. Concrete voorstellen dienen afgewacht te worden. Op voorhand maken wij geen afspraken over de dekking (ook niet of dit vanuit ODA gedekt dient te worden of niet). Op dit moment zijn er nog geen concrete voorstellen voor de wederopbouw van Oekraïne na afloop van de oorlog met Rusland. De EU, Wereldbank en andere internationale financiële instellingen werken de mogelijkheden uit.

SZW

- Q1: MAPP eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid
- A1: U kunt akkoord gaan met dit voorstel. Het is wenselijk om gemeenten zo spoedig mogelijk duidelijkheid te geven over de beschikbare middelen.
- Q2: Daarnaast zal MAPP eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid
- A2: Er wordt bij VJN middelen overgeheveld van de AP naar SZW voor het bereiken van het ijkpunt sociaal minimum in Caribisch Nederland (structureel circa 16 miljoen). Wij hebben begrip voor de wens van MAPP eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid

BZK

- Q1: MinBZK zal eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid
- A1: Deze specifieke maatregel is om gehoor te geven aan het signaal van minister van JenV dat eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid Deze middelen zijn tijdelijk nodig totdat de organisatie van de politie op orde is.
- Q2: MinBZK zal eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid eenheid kabinetsbeleid Daarnaast zijn er ook extra incidentele uitgaven (70 miljoen) in 2023 voor de huurtoeslag verbonden aan het eerder beginnen met de verhoging van de WML.

- A2: U kunt aangeven dat hier rekening mee is gehouden en dat deze kosten dus gedekt zijn. Dit is ook meegegeven aan ambtelijk BZK.

OCW

- Q1: In de MR 22/4 zal eenheid kabinetsbeleid

eenheid kabinetsbeleid

- A2: U kunt hiermee akkoord gaan. Wij zijn akkoord met de bestedingsvoorstellen ingediend voor deze Coalitieakkoordmiddelen. Door deze eerder dan Voorjaarsnota over te hevelen worden deze hopelijk eerder geautoriseerd door beide Kamers, waardoor OCW eerder met het uitvoeren van de voorstellen kan beginnen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

To: Persoonsgegevens
Cc: Persoonsgegevens
From: Persoonsgegevens
Sent: Thur 4/21/2022 2:36:37 PM
Subject: Aanvullende vragen 21 april
Received: Thur 4/21/2022 2:36:39 PM
Aanvullende verzoeken voorjaarsoverleg 20220421.docx

Ha Persoonsgegevens

Zie bijgevoegd de antwoorden op de vragen uit het overleg van vanochtend.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

In de sleuteltabel staat dat een verhoging van de OVB op niet-woningen van 1%-punt een bedrag oplevert van 467 mln. Waarom is deze nu lager?

Dit bedrag is naar beneden bijgesteld n.a.v. de CPB-certificering van de CA-maatregel die het basistarief verhoogt van 8 naar 9%. Het CPB heeft hierbij rekening gehouden met een gedragseffect. Zij gaan ervan uit dat de grondslag voor beleggers sterk vermindert bij een verdere verhoging. Wij hebben dit in de huidige raming overgenomen.

Wat is effect verhogen van wml op het hele loongebouw? In koopkrachtplaatjes lijkt het voor werkenden met hoger inkomen beperkt.

In de berekening van de koopkrachtplaatjes wordt uitgegaan van een stijging van de lonen tot 130% wml. Het effect tussen 100% en 130% wml neemt daarbij lineair* af. Deze afbouw wordt ook gehanteerd bij doorrekeningen van het CPB. Voor lonen boven 130% wml is er dus geen effect in de koopkrachtplaatjes.

*Bij 100% wml neemt het loon toe met 7,5%
Bij 110% wml neemt het loon toe met 5%
Bij 120% wml neemt het loon toe met 2,5%
Vanaf 130% wml neemt het loon toe met 0%

Waarom is het bedrag voor ouderenkorting 0,6 mld. terwijl dit in het CA 0,7 mld. was?

Het bedrag voor de ouderenkorting is lager dan de raming van het CPB voor het coalitieakkoord. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat het CPB rekening houdt met een doorwerking in de tegemoetkoming specifieke zorgkosten. Deze tegemoetkoming wordt in de huidige raming niet meegenomen, omdat het een tweede orde effect betreft dat niet relevant is voor het lastenkader. Het effect is kleiner dan door de afronding lijkt. Financiën raamt een opbrengst van 625 mln., het CPB raamt deze op 650 mln.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING DO 28/4 14.00 - 14.45
Aan
de minister

nota

Vooruitkijken Voorjaarsoverleg

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum
26 april 2022

Notanummer
2022-0000132392

Bijlagen
geen

Aanleiding
Op donderdag 28 april staat een moment gepland om de vervolgstappen in het voorjaarsoverleg te bespreken. Dit gesprek is bedoeld om mondeling vooruit te kijken naar de afrondende fase richting de MR van 20 mei.

Bespreekpunten
1. Terugblik op overleg met de mp.
2. Voorbereiding gesprekken oppositie. Wat is eventueel nog nodig aan voorbereiding voor de start vanaf woensdag 11 mei? Dit leveren we dinsdag 10 mei bij u aan.
3. Mondeling toelichting op stand van zaken deelonderwerpen:
   a) Overheveling maatschappelijke diensttijd. Dit vergt een politieke beslissing;
   b) Normering klimaat- en transitiefonds en stikstoffonds. Op de departementen EZK en LNV worden opties geïnventariseerd;
   c) Toerekening Defensie-uitgaven. Besloten is tot het bedrag van 200 miljoen euro. Nu het bedrag vaststaat gaan we met ambtelijk Defensie conform de afspraak in het begrotingsbilateraal de onderliggende posten die worden toegerekend specifiëren en verwerken in de begrotingsadministratie (o.a. de overheveling van het regeringsvliegtuig van IenW naar Defensie).

Toelichting
N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Budgettair risico rente-uitgaven

Zie p. 2

Datum
10 mei 2022

Notanummer
2022-0000142320

Bijlagen
geen

Aanleiding

De rentestanden lopen al enige tijd op. Dit gaat waarschijnlijk de komende periode leiden tot hogere rente-uitgaven en daarmee tot budgettaire problematiek. Omdat de rente-uitgaven onder het uitgavenplafond vallen, zal hiervoor in komende besluitvormingsrondes op andere dossiers gecompenseerd moeten worden (met de inzet van meevallers of maatregelen).

Kern

- Het kabinet rekent bij VJN conform de begrotingsregels met de macro-economische cijfers van het CPB. Dit geldt ook voor de verwachte rentestand. De Voorjaarsnota is gebaseerd op de ramingen van het Centraal Economisch Plan (CEP) uit maart.
- Sinds het CEP zijn de marktrentes aanzienlijk gestegen, zoals te zien is in de onderstaande tabel.

Rentestand lange rente (in %)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rente CEP CPB	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
Huidige marktrente	1,0%	1,3%	1,4%	1,4%	1,5%	1,5%

(1)

- De eerstvolgende CPB-raming volgt in augustus; deze bevat normaliter alleen de jaren 2022 en 2023. De eerstvolgende raming voor latere jaren volgt bij het CEP in maart volgend jaar.
- De naar verwachting hogere rentestand zal tot budgettaire problematiek leiden in de augustusbesluitvorming en voorjaarsbesluitvorming 2023.
- Op basis van de huidige inzichten worden de rente-uitgaven meerjarig hoger dan op dit moment geraamd is, oplopend tot 3,8 miljard in 2027.

ook toevoegen? alg. zin

Extra Rentekosten (in mln. euro)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hogere uitgaven t.o.v. CEP-rentestand (o.b.v. rentestand 1e week mei)	246	860	1.633	2.345	3.055	3.835

- De oplopende rente werkt ook negatief door in de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn. Bij de berekeningen hiervan in het coalitieakkoord werd uitgegaan van een structurele rente van 0%.
- In de concept-Voorjaarsnota wordt benoemd dat er verschillende macro-economische onzekerheden zijn. Wij stellen voor om hier een zin over de rentestand aan toe te voegen.

- U ontvangt de gehele Voorjaarsnota nog een keer voor deze terugkomt in de Ministerraad.

Toelichting: extra zin in de Voorjaarsnota

Voorgesteld wordt om in de Voorjaarsnota in Hoofdstuk 2*: economisch beeld* een zin toe te voegen over de rente: "De verschillen in uitgangspunten tussen de Miljoenennota en de Voorjaarsnota zijn beperkt – al zijn de macro-economische onzekerheden sterk veranderd door de Russische inval in Oekraïne. De verwachte inflatie ligt met 5,9 procent nu wel substantieel hoger dan bij de Miljoenennota. *Daarnaast leidt de oplopende rente tot hogere lasten op leningen voor zowel burgers, bedrijven als de overheid."*

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER ADVISERING
Aan
de minister

kort bespreken!

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Eindbeeld voorjaarsnotaoverleg

Datum
11 mei 2022

Notanummer
2022-0000141120

Bijlagen
geen

Aanleiding

Het maatregelenpakket voor Box 3, Defensie, AOW en WML dat op 24 april is overeengekomen wordt volgens het principe van kort-voor-lang gedekt uit de structurele overdekking na 2027. In deze nota is een alternatieve dekkingsoptie uitgewerkt waarbij het pakket wordt gedekt binnen de meerjarenperiode t/m 2027. Dit is meer in lijn met de begrotingsregels en maakt het totaalpakket beter uitlegbaar.

Kern

- In het eindbeeld van 24 april resteerde een tekort van ca. 0,8 miljard tot en met 2027. Dit tekort komt uit op 944 miljoen euro bij afronding op miljoenen van alle bedragen.
- Zoals met u besproken hebben we een voorstel uitgewerkt (tabel 1) waarin het incidentele tekort alsnog binnen de meerjarenperiode wordt gedekt door t/m 2026 meer indexatie in te houden en het NGF op dezelfde manier te indexeren als de andere fondsen. Daar staat tegenover dat vanaf 2027 structureel meer indexatie wordt uitgekeerd dan in het voorstel van 24 april.
- Dit alternatieve dekkingsvoorstel voldoet aan de begrotingsregels en is beter uitlegbaar. Door het maatregelenpakket volledig in de meerjarenperiode te dekken wordt voorkomen dat in volgende besluitvormingsronden de wens ontstaat om op korte termijn meer geld uit te geven dat gedekt wordt met toekomstige maatregelen die grotendeels aan een volgend kabinet zijn.
- Concreet is het voorstel om de tranche 2022 voor de jaren t/m 2026 volledig in te houden en vanaf 2027 gemiddeld ca. 1/3 uit te keren. De WML, kinderopvang en jeugdzorg worden in deze variant conform de bestendigde begrotingssystematiek volledig geïndexeerd. De overige CA-reeksen krijgen ca. 1/4 indexatie. In het voorstel van 24 april worden de CA-reeksen met gemiddeld ca. 1/5 geïndexeerd.
- Daarnaast is het voorstel om het NGF op dezelfde manier te indexeren als het Klimaat- en Stikstoffonds. Dit was in het voorstel van 24 april nog onvoldoende consistent verwerkt.

Advies

- Wij adviseren u de alternatieve dekkingsoptie bilateraal te sonderen en vervolgens in het plenaire overleg met de coalitiefracties vrijdagochtend a.s. in te brengen zodat het voorstel desgewenst kan worden verwerkt in de VJN.

Toelichting

- De gewijzigde reeksen zijn geel gemarkeerd in de tabel.
- Het NGF levert 550 miljoen dekking als onderdeel van de 2,2 miljard uit de fondsen. De indexatie tranche 2022 bedraagt 559 miljoen. Indien het NGF volledig wordt geïndexeerd betekent dit dat de uitgaven per saldo toenemen.
- Het voorstel is daarom om ook voor het NGF de indexatie tot en met 2026 volledig in te houden, en vanaf 2027 voor ca. 1/3 uit te keren. Op deze wijze wordt het NGF op dezelfde wijze behandeld als het stikstof- en klimaatfonds.

Tabel 1. Mogelijk eindbeeld

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Vpb pillar 2 en dekking (+ = tekort)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		971					
2a	VPB: verlagen schrijfgrens naar 200.000		-971					
B	**Box 3 (+ = tekort)**	**2.825**	**-640**	**-1.683**	**-2.574**	**-2.604**	**-2.592**	**-2.429**
3.	Box 3 bezwaarmakers kosten lastenkant	2.800	369	369				
4.	Box 3 bezwaarmakers kosten uitgavenkant	25	75	100				
5.	Box 3 verhoging HVV terugdraaien		-100	-200	-300	-300	-300	-300
6.	Box 2: twee schijven 26% en 29,5% per 2024*		-70	-70	-70	-70	-70	-70
7.	Box 2: doelmatigheidsmarge van 25% naar 15%		-321	-301	-281	-260	-248	-85
8.	Box 2 en 3: Afbouw AHK met verzamelinkomen				-325	-325	-325	-325
9.	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			-17	-34	-85	-85	-85
2b.	VPB: restant verlagen schijfgrens naar 200.000		-300	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271
10.	Verhogen overdrachtsbelasting niet-woningen van 9% naar 10%		-293	-293	-293	-293	-293	-293
C	**AOW-koppeling 7,5% (+ = tekort)**		**-614**	**-105**	**448**	**478**	**507**	**507**
11.	AOW-koppeling 7,5%			1.095	2.252	2.307	2.362	2.362
12.	Afschaffen IOAOW		-346	-701	-1.077	-1.102	-1.128	-1.128
13.	Terugdraaien verhoging ouderenkorting		-159	-390	-618	-618	-618	-618
14.	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-109	-109	-109	-109	-109	-109
D	**Defensie (+ = tekort)**	**-221**	**53**	**1.245**	**1.511**	**1.111**	**1.377**	**1.778**
15.	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc 2,4 mld.		800	2.100	2.400	2.400	2.400	2.400
16a.	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
16b.	Maatschappelijke diensttijd overhevelen naar Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
17a.	Indexatie CA-middelen tranche 2022	-146	-432	-685	-763	-798	-588	-223
17b.	NGF indexatie tranche 2022	-59	-88	-117	-117	-91	-35	0
18.	Indicatief accres effect	-16	173	347	391			
E	**WML (+ = tekort)**	**-548**	**1.623**	**948**	**-209**	**-222**	**-234**	**145**
19.	WML vervroegen naar 2023 in 3 stappen inclusief AOW	2	1.423	898	291	278	266	145
20.	Onbelaste reiskostenvergoeding 1 jaar naar voren		200	200				
21.	Fondsen (stikstof, klimaat en NGF)	-550	0	-150	-500	-500	-500	0
	Saldo kosten -/- dekking	**2.056**	**422**	**405**	**-825**	**-1.238**	**-943**	**0**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	-744	1.276	2.509	2.477	2.094	2.377	3.156

Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	2.800	-854	-2.104	-3.301	-3.331	-3.319	-3.156

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Communicatie en pers rondom Voorjaarsnota

Datum
11 mei 2022

Notanummer
2022-0000144854

Bijlagen
geen

Aanleiding

De Voorjaarsnota zal naar verwachting meer media-aandacht krijgen dan in eerdere jaren. Zo is er sinds begin dit jaar al in 253 nieuwsartikelen aandacht besteed aan de Voorjaarsnota, ten opzichte van 18 in deze periode vorig jaar. Deze nota doet een aantal voorstellen voor de communicatie- en mediastrategie in aanloop naar de verzending van de Voorjaarsnota aan de Kamer.

Beslispunten

- Bent u akkoord met het organiseren van een technische briefing voor journalisten op 19 mei aanstaande? Hierin kunnen wij uitleggen hoe deze Voorjaarsnota verschilt ten opzichte van eerdere jaren en vooral het meerjarige karakter benadrukken. Zonder uiteraard op de inhoud van de besluitvorming in te gaan.
- Bent u akkoord om in het begeleidende persbericht bij de Voorjaarsnota wel aandacht te besteden aan dat het kabinet dit jaar eerder de besluitvorming deelt dan voorheen? Dit is namelijk een wenselijke vernieuwing en het kan goed zijn hier de aandacht op te vestigen.

Kern

- De Voorjaarsnota heeft vanaf dit jaar een meerjarig karakter. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden gepresenteerd tot en met 2027. Daarmee wordt de voorjaarsbesluitvorming dit jaar voor het eerst geheel openbaar gemaakt. In voorafgaande jaren werden de mutaties m.b.t. de jaren t+1 en verder pas op Prinsjesdag openbaar gemaakt.
- Op 13 april is een Kamerbrief verstuurd met varianten op het begrotingsproces, waarin het kabinet de voorkeur uitspreekt voor de meerjarige Voorjaarsnota. Deze brief heeft relatief veel media-aandacht gehad. Hierin stond centraal dat het kabinet de begrotingsplannen al in het voorjaar bekend zal maken en niet pas op Prinsjesdag. Ook de coalitieonderhandelingen over de voorjaarsbesluitvorming hebben veel aandacht gekregen van nieuwsmedia. Hierbij heeft u met MP afgesproken deze VJN zo technisch mogelijk te benaderen, omdat de daadwerkelijke besluitvorming bij MN en Prinsjesdag wordt aangekondigd.
- Vanwege de toegenomen aandacht voor de Voorjaarsnota dit jaar, achten wij het verstandig om een technische briefing te organiseren voor journalisten. Deze briefing zou op 19 mei plaats kunnen vinden, voorafgaand aan de Ministerraad van 20 mei. In deze briefing kunnen wij uitleggen wat er precies

veranderd is dit jaar en wat het karakter is van deze Voorjaarsnota. Dit biedt de gelegenheid om journalisten goed mee te nemen in het proces, hoe deze Voorjaarsnota verschilt van eerdere jaren en hoe deze zich verhoudt tot de Miljoenennota, ook om te voorkomen dat er verkeerde verwachtingen bestaan.

- Tegelijkertijd maakt het kabinet met deze Voorjaarsnota wel een grote stap in het eerder en transparanter communiceren over de voorjaarsbesluitvorming. Dit stond ook centraal in de nieuwsberichtgeving over de Kamerbrief begrotingsproces. Wij zouden daarom adviseren om deze vernieuwing wel in het begeleidende persbericht te benadrukken, met daarbij de notie dat de Miljoenennota en Prinsjesdag de momenten blijven waarop de definitieve begroting voor volgend jaar bekend en besproken wordt.
- Op vrijdag 20 mei ligt naar verwachting de Voorjaarsnota in de Ministerraad. Hierna kunnen vragen volgen van de pers. U ontvangt volgende week voorbereiding hiervoor, waarin wij in zullen gaan op de belangrijkste punten uit de Voorjaarsnota en extra aandacht zullen besteden aan het vernieuwde proces. Voorafgaand aan het Voorjaarsnotadebat (voorzien begin juli) ontvangt u een uitgebreid voorbereidingsdossier en zal het debat ook op een aantal momenten met u worden voorbesproken.
- Gezien de afspraken met AZ om de Voorjaarsnota technisch te houden, ligt het niet voor de hand een persconferentie te organiseren rondom de Voorjaarsnota. Ook benadrukken wij in de Kamerbrief begrotingsproces dat het karakter van Prinsjesdag en de Miljoenennota zo veel mogelijk behouden wordt. Een persconferentie kan deze balans verstoren en de Voorjaarsnota te veel gewicht geven. Voor eventuele vragen van de pers zullen wij gerichte spreekteksten aan u meegeven.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

To: Persoonsgegevens
From:
Sent: Thur 5/12/2022 9:58:28 AM
Subject: FW: Vragen voorjaarsoverleg morgen
Received: Thur 5/12/2022 9:58:30 AM
Twee varianten 18 april.docx
Beantwoording vragen voorjaarsoverleg 18 april 2022 def.docx

Van: Persoonsgegevens
Verzonden: maandag 18 april 2022 20:03
Persoonsgegevens
Onderwerp: Vragen voorjaarsoverleg morgen

Ha Persoonsgegevens

Bijgevoegd treffen jullie de antwoorden op de vragen van donderdag.

Daarnaast voor jullie informatie twee pakketten waarin we het besprokene een plek hebben gegeven.
Pakket A bevat alleen bezwaarmakers in box 3 en geen versnelling WML.
Pakket B bevat de spaarvariant in box 3 en de versnelling WML.
Bij de dekking geven we nu telkens aan voor welk thema de verschillende knoppen worden ingezet.
Daarnaast hebben we een optionele koopkracht envelop opgenomen waarmee je alvast ruimte kunt creëren voor augustus, daar werd al over gedacht aan tafel.

Morgen zijn Persoonsgegevens ter plaatse aanwezig.
Zij zorgen dat er printjes aanwezig zijn.

Met groeten,
Persoonsgegevens

Variant A. Bezwaarmakers, koopkracht, geen WML en geen fondsen 18 april 2022

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Kosten**	**2.500**	**3.700**	**5.150**	**6.250**	**6.000**	**6.100**	**6.100**
	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		1.000	600	600	600	600	600
	AOW koppeling 7,5%			1.100	2.200	2.300	2.400	2.400
	Box 3 alleen bezwaarmakers inkomsten	2.400	400	400				
	Box 3 alleen bezwaarmakers uitgaven	100	100					
	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc 2,2 mld.		1.200	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
	Koopkracht envelop		900	900	900	900	900	900
	Indicatief accres effect	0	100	250	350	*	*	*
B	**Dekkingsvoorstel**	**0**	**-4.200**	**-5.800**	**-6.600**	**-6.600**	**-6.500**	**-6.100**
Pillar II	VPB: verlagen schrijfgrens naar 200.000		-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
AOW	Afschaffen IOAOW			-500	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
	Terugdraaien verhoging ouderenkorting		-200	-400	-600	-600	-600	-600
	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-100	-100	-100	-100	-100	-100
Box 3	Box 2: Afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon		-800	-800	-700	-700	-600	-200
Defensie	VPB: verhogen lage tarief van 15% naar 19%		-800	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600
	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
	Indexatie CA tranche 2022		-400	-400	-400	-400	-400	-400
KK	Box 3: verhogen tarief van 31% naar 33%		-300	-300	-300	-300	-300	-300
	Box 3: terugdraaien verhoging HVV		-100	-200	-300	-300	-300	-300
C	**Saldo kosten -/- dekking (cumulatief 0)**	**2.500**	**-500**	**-650**	**-350**	**-600**	**-400**	**0**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	100	800	2.150	3.050	2.800	2.900	2.900
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	2.400	-1.300	-2.800	-3.400	-3.400	-3.300	-2.900

* In het coalitieakkoord is het volume deel van het accres vastgezet op 1 miljard vanaf 2026. Dit betekent dat het accres voor Gemeentes en Provincies vanaf 2026 niet verhoogd wordt als gevolg van de per saldo hogere uitgaven.

**Bedragen zijn afgerond op 100 miljoen op prijspeil 2022. Voor AOW en IOAOW is het bedrag uit 2027 doorgetrokken naar de kolom structureel. Zo wordt het demografisch effect in de kolom structureel consistent meegenomen aan uitgavenkant en lastenkant.

VPB

Voor de VPB is struc. 0,6 mld. dekking nodig, deze wordt conform coalitieakkoord ingevuld door verlaging schijfgrens. Dit levert struc. 1,3 mld. op. De 0,7 mld. overdekking wordt gebruikt voor AOW (0,6 mld.) en envelop koopkracht (0,1 mld.).

AOW

De 2,4 mld. structureel voor AOW wordt voor 1,8 mld. gedekt door het afschaffen IOAOW, het terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting en het afschaffen van de fiscale oudedagsreserve. De resterende 0,6 mld. wordt gedekt uit de verlaging schijfgrens VPB.

Box 3

Het compenseren van de bezwaarmakers levert incidenteel 3,2 mld. aan inkomstenderving op en 0,2 mld. aan extra uitgaven. Dit wordt binnen de kabinetsperiode gedekt door de doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon af te schaffen en het eerste jaar verlagen schijfgrens vpb. De structurele opbrengst van 0,2 mld. wordt toegevoegd aan de envelop koopkracht.

Defensie

De Defensie uitgaven gaan in 2024 en 2025 naar de 2% van het BBP. De benodigde 2,2 mld. in 2025 wordt structureel doorgetrokken. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat ten minste 0,2 mld. van de huidige uitgaven op de rijksbegroting toe te rekenen zijn aan de criteria van de NAVO-norm. De intensivering van 2 mld. hogere uitgaven wordt gedekt door verhoging vpb-tarief naar 19% (1,6 mld.) en de indexatiegelden coalitieakkoordmiddelen (0,4 mld.).

Koopkracht envelop

Voor de augustusbesluitvorming wordt 0,9 mld. gereserveerd voor de koopkracht. Dit wordt gedekt uit box 3 (0,6 mld., box 2 gebruikelijk loon (0,2 mld.) en vpb schijfgrens (0,1 mld.).

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Kosten**	**7.000**	**5.650**	**7.650**	**6.850**	**6.600**	**6.600**	**6.400**
	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		1.000	600	600	600	600	600
	AOW koppeling 7,5%			1.100	2.200	2.300	2.400	2.400
	Box 3 Spaarvariant inkomsten	6.900	400	400				
	Box 3 Spaarvariant uitgaven	100	100	100				
	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc 2,2 mld.		700	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
	WML vervroegen naar 2023		2.200	2.100	500	500	400	200
	Koopkracht envelop		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Indicatief accres effect	0	250	450	350	*	*	*
B	**Dekkingsvoorstel**	**-100**	**-7.800**	**-8.800**	**-9.350**	**-7.200**	**-7.100**	**-6.400**
Pillar II	VPB: verlagen schrijfgrens naar 200.000		-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
AOW	Afschaffen IOAOW		-500	-1.000	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
	Terugdraaien verhoging ouderenkorting		-200	-400	-600	-600	-600	-600
	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-100	-100	-100	-100	-100	-100
Box 3	Box 3: verhogen tarief van 31% naar 34%		-400	-400	-400	-400	-400	-400
	Box 3: terugdraaien verhoging HVV		-100	-200	-300	-300	-300	-300
	Box 2: Afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon		-800	-800	-700	-700	-600	-200
	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			0	-50	-100	-100	-100
Defensie	VPB: verhogen lage tarief van 15% naar 19%		-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600
	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
	Indexatie CA tranche 2022	-100	-500	-700	-800	-800	-800	-500
WML/Box3	Fondsen (6,4 mld.)		-2.100	-2.100	-2.200			0
C	**Saldo kosten -/- dekking (cumulatief 0)**	**6.900**	**-2.150**	**-1.150**	**-2.500**	**-600**	**-500**	**0**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	0	-50	1650	950	2900	2900	3000
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	6.900	-2.100	-2.800	-3.450	-3.500	-3.400	-3.000

* In het coalitieakkoord is het volume deel van het accres vastgezet op 1 miljard vanaf 2026. Dit betekent dat het accres voor Gemeentes en Provincies vanaf 2026 niet verhoogd wordt als gevolg van de per saldo hogere uitgaven.

**Bedragen zijn afgerond op 100 miljoen op prijspeil 2022. Voor AOW en IOAOW is het bedrag uit 2027 doorgetrokken naar de kolom structureel. Zo wordt het demografisch effect in de kolom structureel consistent meegenomen aan uitgavenkant en lastenkant.

VPB

Voor de VPB is struc. 0,6 mld. dekking nodig, deze wordt conform coalitieakkoord ingevuld door de schijfgrens te verlagen. Dit levert struc. 1,3 mld. op. De 0,7 mld. overdekking wordt gebruikt voor AOW (0,6 mld.) en envelop koopkracht (0,1 mld.).

AOW

De 2,4 mld. structureel voor AOW wordt voor 1,8 mld. gedekt door het afschaffen IOAOW, het terugdraaien verhoging van de ouderenkorting en afschaffen fiscale oudedagsreserve. Uit verlaging schijfgrens VPB wordt 0,6 mld. gedekt.

Box 3

De spaardersvariant levert incidenteel 7,7 mld. aan inkomstenderving op en 0,3 mld. aan extra uitgaven. Dit wordt binnen de kabinetsperiode gedekt door de doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon af te schaffen en de fondsen te verlagen. De structurele opbrengst van het afschaffen van de doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon gaat naar koopkracht (0,2 mld.).

Defensie

De Defensie uitgaven gaan in 2024 en 2025 naar de 2% van het BBP. De benodigde 2,2 mld. in 2025 wordt structureel doorgetrokken. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat ten minste 0,2 mld. van de huidige uitgaven op de rijksbegroting toe te rekenen zijn aan de criteria van de NAVO-norm. De intensivering van 2 mld. hogere uitgaven wordt gedekt door verhoging vpb-tarief naar 19% (1,6 mld.) en de indexatiegelden coalitieakkoordmiddelen (0,4 mld.).

WML
De verhoging van de WML gaat in 2023 in. Dit kost t/m 2027 per saldo 4,7 mld. meer (5,7 mld. extra uitgaven en 1 mld. extra dekking IOAOW) en structureel 0,2 mld. De structurele uitgaven worden gedekt uit 30%-regeling (0,1 mld.) en de indexatiegelden coalitieakkoordmiddelen (0,1 mld.)

Koopkracht envelop
Voor de augustusbesluitvorming wordt 1 miljard gereserveerd voor de koopkracht. Dit wordt gedekt uit box 3 (0,7 miljard, box 2 gebruikelijk loon (0,2 miljard) en vpb schijfgrens (0,1 miljard).

Fondsen
Om de resterende incidentele meerkosten van de spaarvariant en de verhoging WML per 1/1/23 te dekken wordt 6,4 mld. uit de fondsen gehaald. De verdeling is naar rato: 40% klimaat, 30% stikstof, 25% Groeifonds en 5% Wetenschapsfonds.

1. WML

Wanneer is besluitvorming nodig om het WML per 2023 te verhogen?

Antwoord: De Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag biedt de mogelijkheid om in het geval van bijzondere omstandigheden de hoogte van het minimumloon per AMvB aan te passen. Dat is mogelijk per 1-1-2023 indien na voorjaarsbesluitvorming direct wordt gestart met dit traject en zich geen onverwachte obstakels voordoen.

Bij besluitvorming in augustus is het traject via AMvB met inwerkingtreding per 1-1-2023 ambitieus en zal dit alleen haalbaar zijn met volledige medewerking van uitvoeringsorganisaties, de Kamers (in verband met de voorhangprocedure) en de Raad van State.

De verhoging bij AMvB betekent echter dat alle aan het WML-gekoppelde regelingen (ca 80) meestijgen, dus ook de AOW, de loongerelateerde uitkeringen, en de grenzen in tal van andere regelingen die zijn gerelateerd aan het WML.

Is het mogelijk om het WML per 2023 te verhogen middels spoedwetgeving? Wat betekent dit voor de uitvoering?

Antwoord: Het is in de ogen van het ministerie van SZW niet haalbaar om het wetstraject een jaar te versnellen met inwerkingtreding per 1-1-2023. Daarnaast geeft het UWV aan dat ontkoppelen van loongerelateerde uitkeringen niet uitvoerbaar is per 1-1-2023 omdat het een systeemaanpassing betreft waarvoor op deze termijn geen IV-capaciteit is. Mocht het spoedwetgevingstraject dus (onverwachts) wel op tijd afgerond kunnen zijn dan betekent dit niet dat het uitvoeringstechnisch mogelijk is om de loongerelateerde uitkeringen te ontkoppelen.

Is het mogelijk om het WML per 1 juli te verhogen? Welke problemen levert invoering halverwege het jaar op?

Antwoord: Een buitengewone verhoging (bovenop de reguliere indexatie) van het wettelijk minimumloon per 1 juli van een jaar verhoudt zich slecht met regelingen die werken volgens een jaarsystematiek zoals de fiscaliteit en toeslagen. Door een buitengewone minimumloonverhoging neemt het inkomen toe, hetgeen kan leiden tot een tussentijdse verandering in de hoogte van de toeslagen waarop een huishouden aanspraak maakt, met mogelijke terugvorderingen en inkomensonzekerheid bij de toeslagontvanger tot gevolg.

Wat zijn de budgettaire effecten van het per 2023 verhogen van het WML?

Antwoord: Onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitgavenmutaties bij koppeling van de AOW aan de WML-verhoging van 7,5% (stap 1) en bij het vervolgens vervroegen van de eerste WML-verhoging naar 1 januari 2023 en de tweede naar 1 januari 2024 (stap 2). Vervroeging van de WML-verhogingen leidt tot incidentele uitgaven in 2023 en 2024 en heeft een structurele doorwerking van 0,1 miljard door een indexeringseffect vanuit 2023[1]. Vanwege de route via een Amvb worden de

daglonen van het zittend bestand in de loongerelateerde uitkeringen (WW, ZW, WIA, WAO) in 2023 'automatisch' verhoogd; ze kunnen niet worden ontkoppeld zoals voorzien was in het coalitieakkoord. Dit effect is structureel nul doordat het zittend bestand op enig moment uitstroomt. In de tabel is ervan uitgegaan dat de loongerelateerde uitkeringen van het zittend bestand in 2024 - conform systematiek in het coalitieakkoord - niet worden verhoogd. Tot slot is er een budgettair effect a.g.v. het feit dat een deel van de toekomstige instroom in de loongerelateerde uitkeringen op een structureel hoger niveau instroomt, doordat het maximum dagloon wordt verhoogd in 2023 (ook deze kan niet worden 'ontkoppeld'). Dit heeft een structurele doorwerking van 0,1 miljard. In de tabel is ervan uitgegaan dat het maximum dagloon in 2024 - conform systematiek in het coalitieakkoord - niet wordt verhoogd.

mld. euro, + = hogere uitgaven (constante prijzen, prijspeil 2022)	2023	2024	2025	2026	2027
Stap 1 AOW-koppelen aan WML-verhoging 7,5% cf. planning CA	0,0	1,1	2,2	2,3	2,4
Stap 2 Vervroegen WML-verhoging naar 1-1-2023 en 1-1-2024	2,2	2,1	0,5	0,5	0,4
wv. Doorwerking op uitkeringen cf. CA + op AOW	*1,6*	*1,7*	*0,1*	*0,1*	*0,1*
wv. Zittend bestand loongerelateerde uitkeringen (alleen 2023)	*0,5*	*0,4*	*0,4*	*0,3*	*0,3*
wv. Nieuwe instroom boven oude max dagloon (alleen 2023)	*0,0*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*
Totaal (stap 1 + stap 2)	**2,2**	**3,2**	**2,7**	**2,8**	**2,8**

[1] Bij verhoging via AmvB wordt eerst de reguliere indexatie toegepast en daarbovenop de beleidsmatige verhoging. Bij de voorziene wetswijziging n.a.v. CA worden beide verhogingen tegelijk toegepast op het WML-bedrag. De systematiek bij AmvB leidt tot licht (structureel) hoger WML-niveau.

Wat zijn de effecten op de koopkracht?

Effecten verhoging WML (invulling CA en variant) voor werkenden en uitkeringsgerechtigden

CA-invulling	**.Variant**
WML +7,5% in 2 stappen per 1-1-2024.	WML +7,5% in 2 stappen per 1-1-2023.
Sociale minimumuitkeringen (dus bijstand, wajong, Anw, TW, etc) gekoppeld.	Eerste stap bij AMvB per 1-1-2023 dus alles gekoppeld (ook AOW en loongerelateerd).
AOW en loongerelateerd (WW, WIA, ZW, etc) ontkoppeld.	Tweede stap per 1-1-2024 conform CA, maar AOW wel volledig gekoppeld Pensioenfranchise stijgt mee met AOW-verhoging. Loongerelateerd ontkoppeld in tweede stap.
Voorlopige invulling 3 mld pakket:	Voorlopige invulling 3 mld pakket:
AK verhoogd per 2023 met €384 eerste 2 knikpunten en €434 derde knikpunt + doorwerking WML teruggedraaid per 2024	Idem, maar doorwerking WML teruggedraaid per 2023
Jonggehandicaptenkorting gehalveerd en dubbele AHK in bijstand met 10%-punt extra afgebouwd in 2 stappen per 2024.	Idem, maar in 2 stappen per 2023[2]

- Door de variant gaan uitkeringsgerechtigden met een loongerelateerde uitkering erop vooruit t.o.v. CA: hun uitkering stijgt immers mee met de eerste tranche WML-verhoging. Dat leidt ertoe dat de mediane koopkrachtontwikkeling van de groep uitkeringsgerechtigden stijgt met gemiddeld 0,7% over de kabinetsperiode. Dat was 0,5% op basis van stand CEP. Ook werknemers hebben voordeel van de variant, door het opschuiven van de pensioenfranchise die is gekoppeld aan de AOW. Werkenden gaan hierdoor minder pensioen afdragen (hier staat in de toekomst een lager aanvullend pensioen tegenover). Hierdoor stijgt de koopkracht van werkenden in de variant gemiddeld met 0,5% tegen 0,4% bij stand CEP.

Mediane koopkrachtontwikkeling over de kabinetsperiode (o.b.v. CEP-raming)

	CA-invulling	Variant
Werkenden	0,4%	0,5%
Uitkeringsgerechtigden	0,5%	0,7%

- Onderstaande voorbeelden geven een illustratie van de cumulatieve inkomenseffecten van bovengenoemde pakketten.
  - Werknemers die het WML verdienen gaan er het meeste op vooruit (+7,1% in variant, in de CA-variant was dat +7,0%). Zij hebben voordeel van de WML-verhoging en de intensivering van de AK. De variant is voor hen vooral een schuif in de tijd, plus een klein positief inkomenseffect door het opschuiven van de pensioenfranchise. Werkenden met hogere inkomens hebben vooral voordeel van de intensivering in de AK (+1,7% voor werkenden met modaal inkomen in variant, in de CA-variant was dat +1,6%).
  - Voor bijstandsgerechtigden en wajongers leidt de variant alleen tot een schuif in de tijd t.o.v. CA-variant. Door de nieuwe variant gaan zij er al in 2023 op vooruit. Voor beide groepen wordt een deel van het voordeel van de WML-verhoging afgeroomd (dubbele AHK bijstand en jonggehandicaptenkorting[2]). Per saldo resteert een positief inkomenseffect.
  - Mensen met een loongerelateerde uitkering hebben veel voordeel van de variant t.o.v. de CA-variant. Dat komt omdat hun uitkering stijgt met de eerste tranche van de WML-verhoging. I.t.t. bijstands,- en wajonggerechtigden wordt dit voordeel niet afgeroomd door andere maatregelen. In 2023 gaan zij er daardoor fors meer op vooruit.

Inkomenseffecten CA en variant

	CA-invulling	***w.v. 2023***	***w.v.2024***	***w.v.2025***

[2,2] Indien omwille van de uitlegbaarheid van het pakket zou worden afgezien van het afromen van het voordeel voor jonggehandicapten en sociale minima in de *eerste tranche* per 1-1-2023, betekent dat een additionele budgettaire derving van 130 mln incidenteel en 60 mln structureel (het inkomenseffect in 2023 komt dan uit op +2,3% voor een bijstandsgerechtigde en +2,7% voor een wajonger).

werkende 100% WML	7,0%	*1,9%*	*2,5%*	*2,5%*
werkende modaal	1,6%	*1,6%*	*0,0%*	*0,0%*
bijstand	3,2%	*0,0%*	*1,6%*	*1,6%*
wajong	2,7%	*0,0%*	*1,4%*	*1,4%*
WIA (modaal voor arbeidsongeschikheid)	0,0%	*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*

	Variant	***w.v. 2023***	***w.v.2024***	***w.v.2025***
werkende 100% WML	7,1%	*4,5%*	*2,6%*	*0,0%*
werkende modaal	1,7%	*1,6%*	*0,1%*	*0,0%*
bijstand	3,2%	*1,6%*	*1,6%*	*0,0%*
wajong	2,7%	*1,4%*	*1,4%*	*0,0%*
WIA (modaal voor arbeidsongeschikheid)	3,4%	*3,4%*	*0,0%*	*0,0%*

Is het mogelijk om per 1 januari 2023 unilateraal Pijler 2 te implementeren?

Antwoord:

- Inzetten op unilateraal of versterkte samenwerking per 31 dec 2023 is mogelijk, maar unilateraal per 31 dec 2022 is geen reële optie.
- De compromistekst van de richtlijn zoals die er nu ligt gaat uit van een verplichte inwerkingstredingdatum per 31 december 2023. Het is op basis van deze compromistekst niet toegestaan om Pijler 2 voor deze datum nationaal al toe te passen.
- De verwachting is dat er – hopelijk in mei of juni - in de EU overeenstemming wordt bereikt over de richtlijn mhoo inwerkingtreding per 31 december 2023. Unilateraal implementeren in 2023 is vanaf dat moment niet meer toegestaan en in strijd met EU-recht. Unilateraal implementeren in 2023 is theoretisch nu mogelijk maar dat heeft geen nut omdat naar verwachting binnen enkele maanden, zodra er overeenstemming is over de richtlijn, dit niet langer is toegestaan.
- Het is ook niet opportuun om op dit moment unilateraal vooruit te lopen op deze internationale ontwikkelingen waarover reeds consensus is bereikt en waarover in de EU op korte termijn overeenstemming wordt verwacht (ook over de datum van inwerkingtreding voor de hele EU).
- De kracht zit hem juist in de gezamenlijke en gecoördineerde aanpak binnen de Europese Unie. Uitgangspunt is daarom dat Pijler 2 binnen de Europese Unie op dezelfde manier wordt geïmplementeerd en dat deze implementatie gelijktijdig in werking treedt.
- De budgettaire opbrengst zal aanzienlijk minder zijn bij het unilateraal implementeren van Pijler 2 door Nederland omdat er – als gevolg van gedragseffecten - aanzienlijk minder winsten naar Nederland verschoven zullen worden. Omdat NL het enige EU-lidstaat is dat vooruitloopt Pijler 2 zullen bedrijven in 2023 daarop anticiperen. Een 'alleingang' van NL door internationale afspraken te doorbreken en als enige EU-lidstaat Pijler 2 met ingang van 1/1/2023 unilateraal te implementeren leidt slechts tot een kwart van de budgettaire opbrengst van Pijler 2, namelijk minder dan 100 mln. in plaats van 400 mln.
- Als onverhoopt de EU richtlijn medio dit jaar niet tot stand komt dan bezien of NL ofwel unilateraal per 31 december 2023 kan implementeren ofwel via versterkte samenwerking in de EU om fragmentatie zoveel mogelijk te voorkomen. Per 31 december 2022 zal naar verwachting op onvoldoende consensus kunnen rekenen voor versterkte samenwerking

omdat er meerdere lidstaten gepleit hebben voor latere inwerkingtreding en dit thans niet meer ter discussie lijkt te staan.

2. Box3

Klopt het dat bezwaarmakers – indien wordt gekozen voor een variant van rechtsherstel met een harde grens ten aanzien van de groep niet-bezwaarmakers - met een vermogen van € 700.000 in aanmerking komen voor rechtsherstel, terwijl niet-bezwaarmakers met hetzelfde bedrag aan vermogen niet in aanmerking komen voor rechtsherstel?

Antwoord:

- Dat klopt. Voor de belastingplichtigen die hebben meegedaan aan de procedure massaal bezwaar (bezwaarmakers) geldt dat de inspecteur gehouden is de belastingaanslagen te verminderen in lijn met het arrest. Een eventuele grens geldt niet voor deze belastingplichtigen.
- Indien wordt gekozen voor een harde grens ten aanzien van de groep niet-bezwaarmakers van bijvoorbeeld € 500.000 box 3-vermogen, dan komt een bezwaarmaker met € 700.000 vermogen wel in aanmerking voor rechtsherstel, maar een niet-bezwaarmaker met € 700.000 vermogen niet.

Kun je de afwenteling via ambtshalve vermindering over (bijvoorbeeld) 10 jaar uitspreiden?

Antwoord:

- Nee, op grond van de wet is dit niet mogelijk. Een ambtshalve vermindering geschiedt via een vermindering van de aanslag.
- Voor de behandeling van een verzoek tot ambtshalve vermindering gelden vaste termijnen uit het bestuursrecht. De primaire behandeltermijn van een dergelijk verzoek is acht weken en kan vervolgens worden verlengd met een redelijke termijn. Vaak wordt een redelijke termijn nogmaals ingevuld met acht weken. Een terug te geven bedrag dient na behandeling vervolgens binnen zes weken te worden uitbetaald.

Kun je onderscheid tussen spaarvariant in 2021 maken en alleen bezwaarmakers in de jaren 2017-2020?

Antwoord:

- Voor 2021 moet rechtsherstel worden geboden aan alle belastingplichtigen omdat de aanslagen nog opgelegd moet worden. Voor 2021 is dus geen keuze in de reikwijdte van de doelgroep.
- Voor de jaren 2017-2020 is sprake van een keuze of ook rechtsherstel wordt verleend aan mensen waarvan de belastingaanslag al onherroepelijk vaststond op het moment van het arrest (de niet-bezwaarmakers).
- De nieuwe forfaitaire berekening van het rendement (spaarvariant of variant met alle vermogenscategorieën) is voor alle belastingplichtigen waarvoor rechtsherstel wordt verleend hetzelfde. Het is niet mogelijk om een andere variant toe te passen voor verschillende groepen (bezwaarmakers en niet-bezwaarmakers).

3. Vragen overig lasten

Wat is je oploop in de opbrengst heffingsvrij vermogen terugzetten in box3?

Antwoord: In het CA is een oploop ingeboekt van 100 mln. in 2023, 200 mln. in 2024 en 300 mln. in 2025 en structureel. Met het terugdraaien van deze (oplopende) verhoging blijft het heffingsvrij vermogen 50.000 euro.

Verhuurd vastgoed, welke fiche 28 bouwstenen is dit? Wat gebeurt er precies?

Antwoord: Het betreft fiche 28 uit Bouwstenen voor een beter belastingstelsel. De BOR/DSR zijn alleen van toepassing op ondernemingsvermogen en niet op beleggingsvermogen. Onderscheid maken tussen deze vormen is lastig, vooral bij vastgoed. Door vastgoedexploitatie wettelijk standaard aan te merken als beleggingsvermogen wordt hierover de nodige duidelijkheid verschaft. Daarnaast wordt voorkomen dat de reikwijdte van de BOR en DSR onbedoeld toeneemt. De maatregel voorkomt een mogelijke toekomstige (forse) derving van belastinginkomsten; er is geen budgettaire opbrengst.

Verhuurd vastgoed, wat levert dit op?

Antwoord: **PM DGFZ**

CU, terugdraaien van de 700k naar 500k; lenen uit de eigen BV? Hebben wij deze maatregel in beeld als onderdeel plaatje?

Antwoord: Het beperken van lenen van de eigen bv is een effectieve maatregel om uitstel (en afstel) van belasting in box 2 te voorkomen. Dit levert 6 mln. per jaar op vanaf 2023. De geraamde budgettaire opbrengst is beperkt doordat er in de raming van uitgegaan wordt dat de maatregel er vooral voor zorgt dat belastingen naar voren worden gehaald.

4. Indexatie intensiveringen

Hoe zijn de opbrengsten van het niet indexeren van de intensiveringen uit het coalitieakkoord verdeeld?

Antwoord: Het coalitieakkoord is in december 2021 afgerond. De intensiveringen uit het coalitieakkoord worden jaarlijks geïndexeerd. Gekozen kan worden om de intensiveringen niet te verhogen met het prijsverschil tussen 2022 en 2021. Onderstaande tabel laat zien dat het eenmalig niet indexeren structureel 591 miljoen aan dekking oplevert. 100 miljoen hiervan is al ingezet om de Algemene Kinderbijslag Wet (AKW) alsnog te kunnen indexeren. Dit betekent dat er nog 491 miljoen structureel als dekking ingezet kan worden.

in mln.	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc
Indexatie CA-middelen tranche 2022	205	609	868	933	953	932	591
AKW indexatie	-59	-106	-127	-130	-130	-100	-100
Totaal	**146**	**503**	**741**	**803**	**823**	**832**	**491**

Per begroting is dit als volgt verdeeld:

(begroting)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Struc
BZ	5	5	4	11	11	11	10
JenV	6	21	32	38	33	36	46
BZK	2	25	28	28	18	13	12
OCW	64	110	154	138	143	155	128
FIN	1	2	3	3	0	0	0
DEF	14	58	128	132	94	97	89
IenW	12	68	95	108	86	87	80
EZK	0	34	80	132	211	218	28
LNV	1	23	42	49	106	110	3
SZW	4	13	22	32	31	29	27
VWS	22	60	70	65	58	46	42
GF/PF	9	65	64	49	12	10	9
Diverse	6	18	19	19	19	19	18
Totaal	**146**	**503**	**741**	**803**	**823**	**832**	**491**

Ministerie van Financiën

aanhouden deze week
nog revisie
tekst etc

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Oplegnota Voorjaarsnota 2022

Datum
13 mei 2022

Notanummer
2022-0000147310

Bijlagen
geen

Aanleiding
Hierbij ontvangt u het huidige concept van de Voorjaarsnota voor commentaar. Op 18 mei wordt de definitieve Voorjaarsnota verspreid aan de MR via AZ. Op 20 mei staat deze geagendeerd voor de Ministerraad. Deze wordt naar verwachting na de Ministerraad op 20 mei verzonden naar de Eerste en Tweede Kamer.

Beslispunten
- Bent u akkoord met de huidige versie van de Voorjaarsnota?

Kern
- Ten opzichte van de concept-Voorjaarsnota zijn er een aantal passages veranderd/toegevoegd waar wij uw aandacht voor vragen:
  - In Hoofdstuk 2 is een zin opgenomen over de oplopende rente conform ons eerdere voorstel, we zullen naar aanleiding van uw reactie op eerdere nota hier nog naar kijken.
  - In Hoofdstuk 2 is een passage opgenomen over de uitstaande belastingschuld.
  - In Hoofdstuk 3 worden de maatregelen met betrekking tot VPB, Box 3, AOW, Defensie en verhogen WML inzichtelijk gemaakt.
  - In Hoofdstuk 7 zijn teksten toegevoegd over de horizontale toelichting.
  - De aanvullende politieke besluitvorming is opgenomen in de tabellen.
- Het huidige concept van de Voorjaarsnota is nog niet volledig. De volgende zaken zijn nog niet compleet:
  - Op 16 mei worden de realisatiecijfers van de inkomsten verwerkt, waardoor de EMU-schuld, het EMU-saldo, de rente en daarmee ook de accressen voor het Gemeente- en Provinciefonds nog wijzigen. Het saldo en de schuld worden nog geüpdatet ten opzichte van de voorlopige Voorjaarsnota.
  - Tabel 7 met betrekking tot box 3, AOW, WML en Defensie is nog niet geüpdatet. De doorwerking in de plafondtoetsen is ook nog niet opgenomen.
  - Een aantal Oekraïne boekingen missen nog.
  - De 2,2 miljard dekking fondsen was in eerste instantie naar rato verdeeld: vandaag wordt naar verwachting besloten dat dit

40/30/30 verdeeld moet worden. Dit leidt tot een grotere boeking op het NGF en de ombuiging op stikstof en klimaat wordt lager.
    - De dekking vanuit de LPO tranche 2022 CA-middelen moet nog geboekt worden en is afhankelijk van het gesprek met Dhr. Paternotte aanstaande maandag.
    - Maatschappelijke diensttijd moet ook cf besluitvorming worden geboekt.
    - Er wordt nog gewerkt aan een aanbiedingsbrief waarin ook de VJN in 'nieuwe vorm' zal worden geduid (meerjarig karakter).
- Gelet op de wens van de oppositie om een debat over de Voorjaarsnota n.a.v. het politiek gemaakte rondje, is het een optie om aan de Kamer toe te zeggen dat ze eind volgende week de Voorjaarsnota krijgen en er daarna (versneld) een debat kan worden gevoerd. Dit voorkomt mogelijk ook twee debatten en maakt het mogelijk dat de Eerste Kamer de VJN ook voor het zomerreces behandeld. Alternatief is vasthouden aan het oorspronkelijke schema (VJN debat is nu gepland op 6 juli).

Toelichting
- De volgende zin is opgenomen over de rente:
    - Daarnaast leidt de oplopende rente tot hogere lasten op leningen voor zowel burgers, bedrijven als de overheid.
- De volgende passage is opgenomen over de uitstaande belastingschuld:
    - De uitstaande belastingschuld bedraagt in mei ruim 20 miljard euro. Rekening houdend met micro-economische data wordt de raming van de aflossing van deze belastingschulden neerwaarts bijgesteld (zie ook paragraaf PM). Het kabinet heeft eerder aangegeven niet te kiezen voor het generiek (geheel of gedeeltelijk) kwijtschelden van de belastingschuld. Wel blijft het kabinet de ontwikkeling van de uitstaande belastingschuld nauwgezet volgen. Zo is er naar aanleiding van de motie Mulder een internetconsultatie gehouden naar eventuele knelpunten bij het aflossen van belastingschulden en zal een Ronde Tafel-sessie worden georganiseerd met betrokkenen. Het verslag en de appreciatie hiervan zal voor de zomer door het kabinet aan de Kamer worden gezonden. De gevraagde scenario's voor ondernemingen met toekomstperspectief om de terugbetaaltermijn te verlengen zal hierbij worden betrokken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum
13 mei 2022

Persoonsgegevens

memo

Maatregelen koopkracht 2022

Inhoudelijke lijn koopkracht 2022

- De afgelopen maanden zijn, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne, de prijzen voor energie flink opgelopen. In april bedroeg de inflatie 9,6% t.o.v. april 2021. Zowel dit kabinet als het vorige kabinet hebben maatregelen genomen om de effecten van de hoge energieprijzen voor huishoudens te dempen.
- In het najaar heeft het vorige kabinet de energiebelasting voor burgers en bedrijven verlaagd. De kosten hiervan bedroegen 3,2 mld. Deze baten kwamen voor ongeveer 2,7 mld. terecht bij burgers. In het voorjaar heeft het kabinet daarnaast nog voor 2,6 mld. aan aanvullende maatregelen genomen. De energietoeslag om kwetsbare huishoudens te ondersteunen is daarbij verhoogd, de btw op energie is verlaagd, de accijns op brandstoffen is verlaagd en het budget voor energiebesparende maatregelen is naar voren gehaald.
- De generieke maatregelen, zoals de verlaging van de energiebelasting en de accijns op brandstoffen, hebben de inflatie gedempt met 1,3%. De btw-verlaging op energie zal een aanvullend dempend effect hebben op de inflatie.
- Generieke maatregelen kunnen de hoge inflatie echter niet neutraliseren zonder de rekening bij toekomstige generaties neer te leggen. Hoge energie- en voedselprijzen en verstoorde productieketens maken onze importen duurder zodat we collectief aan welvaart verliezen. Het is dus niet mogelijk om iedereen te compenseren.
- Herstel van de koopkracht zal voornamelijk moeten komen van aanpassing van de lonen. De cao-lonen vertonen de afgelopen maanden een stijgende trend. Bedroeg de stijging in januari en februari nog ongeveer 2,5%, in april is dit al 3,4%. Een eerste indicatie laat zien dat dit in mei hoger uit zal komen.
- Ook worden bij de halfjaarlijkse indexatie van het minimumloon de uitkeringen geïndexeerd. Dit betekent dat de meeste uitkeringen per 1 juli met 1,81% worden verhoogd.
- Desondanks kunnen kwetsbare huishoudens door de hoge inflatie acuut in de problemen raken. Om deze kwetsbare huishoudens tegemoet te komen is besloten tot een eenmalige tegemoetkoming van €800 via gemeenten (Schouten-regeling). De mogelijkheden om deze huishoudens in 2022 aanvullend te compenseren zijn zeer beperkt.
- De maatregelen die nog voor 2022 genomen kunnen worden, staan uitgewerkt in de tabel 'Inventarisatie koopkrachtmaatregelen 2022'.

- Maatregelen die niet meer als tegemoetkoming voor 2022 ingevoerd kunnen worden, zijn hierin niet opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld een verhoging van toeslagen, verhoging van het WML of het verlagen van de btw. Laatstgenoemde is weliswaar mogelijk per 1 oktober, maar vanwege de uitvoering is het niet mogelijk deze aanpassing terug te draaien voor 2029. Een eventuele aanpassing zou dus structureel van aard zijn.
- Voor 2023 zijn er dus meer mogelijkheden, waarmee gerichter compensatie geboden kan worden. Besluitvorming hierover kan plaatsvinden in augustus. Dit biedt de volgende voordelen:
    - Besluitvorming over het dempen van de effecten van inflatie kan samengaan met besluitvorming over koopkracht en het driemiljardpakket uit het coalitieakkoord.
    - Het CPB komt met een nieuwe raming van de koopkracht voor 2023. Dit verkleint de onzekerheid in de economische ramingen, die zeker dit jaar groot zijn. Hiermee kunnen koopkrachtmaatregelen zo gericht mogelijk worden vormgegeven.

Inventarisatie koopkrachtmaatregelen 2022

Maatregel	**Invoering mogelijk per**	**Budgettaire consequenties**	**Effect huishoudens**
1. Verhogen compensatie gemeenten (Schouten-regeling)	Onduidelijk.	Voor verhoging van €100 ongeveer € 100M (€1M per euro uitkering)	Verhoging van de eenmalige uitkering met (bijvoorbeeld) €100.
2. Verlagen accijns op brandstof	1-7-2022, mits aan randvoorwaarden voldaan	**Per cent verlaging (2e helft 2022):** Benzine: 21 mln. Diesel: 27 mln. LPG: 2 mln.	Verlaging benzineprijs met 1 ct. en verlaging dieselprijs met 1 ct. als deze volledig worden doorberekend.
3. Gratis OV	Onduidelijk.	PM	Gratis reizen met het OV.
4. Subsidies voor voedsel-banken	+- 3 maanden.	Afhankelijk van vormgeving (huidige subsidie is 4 mln.)	Garandeert dat de Voedselbank een toename in aanvragen aankan
5. Subsidies kinderarmoede	+- 3 maanden.	Afhankelijk van vormgeving (huidige subsidie is 10 mln.)	Kinderen in armoede worden ondersteund met initiatieven zodat zij bijv. kunnen blijven sporten
6. Verhogen budget bijzondere bijstand	Geen wetswijziging nodig, kan snel.	Afhankelijk van vormgeving (huidige uitgave is 550-600 mln.)	Gemeenten krijgen meer ruimte om inwoners te helpen met incidentele hoge kosten

Beschrijving maatregelen

1. Verhogen compensatie gemeenten (Schouten-regeling)

Afgelopen najaar is besloten tot een eenmalige tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen die via de gemeente wordt toegekend. Voor deze maatregel is in eerder 800 miljoen euro gereserveerd. Het richtbedrag kan worden verhoogd, maar het is onduidelijk wat dit betekent voor de uitvoering.

2. Verlagen accijns op brandstof

De accijnzen op brandstoffen kunnen gedurende het jaar worden aangepast. De uitvoering heeft na afronding van de wetsbehandeling nog enkele weken nodig om dit voor te bereiden. Voorwaarde is wel dat de teruggaafmogelijkheid voor brandstof in het vrije verkeer wordt uitgesloten.

3. Gratis OV

PM

4. Subsidies voor voedselbanken

Tijdens de coronacrisis heeft het kabinet besloten Voedselbanken Nederland te ondersteunen met noodsubsidie noodsteun die de voedselbanken kunnen aanwenden als het eigen calamiteitenfonds van Voedselbanken Nederland leeg zou raken. De voedselbank houdt bij het bepalen van het inkomen rekening met (een stijging van) vaste lasten zoals de energierekening, waardoor ook huishoudens die in de knel komen door de hogere energieprijzen, voor deze hulp in aanmerking komen. Eventuele extra middelen kunnen gefinancierd uit de envelop arbeidsmarkt, armoede en schulden. Het is onzeker of partijen aanvullende middelen wel weggezet krijgen.

5. Subsidies kinderarmoede

Er kan een impuls gegeven worden aan subsidies die erop gericht zijn kinderarmoede te bestrijden. Dit is een redelijk gerichte maatregel. De uitkomsten zijn echter weinig zichtbaar en de doeltreffendheid is lastig in te schatten zonder een holistische aanpak. Eventuele extra middelen zouden gefinancierd kunnen worden uit de envelop arbeidsmarkt, armoede en schulden. Het is onzeker of partijen aanvullende middelen wel weggezet krijgen.

6. Verhogen budget bijzondere bijstand

De bijzondere bijstand is een instrument voor gemeenten om inwoners te helpen met incidentele hogere kosten. Zo kan een tegenslag, zoals een kapotte wasmachine, opgevangen worden. Draagkracht wordt meegenomen bij de beoordeling. De meeste gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum. Het is mogelijk om extra geld in dit potje voor gemeenten te storten, en/of hen te vragen om de inkomensgrens tijdelijk op te hogen. Eventuele extra middelen zullen dus via een algemene uitkering aan het gemeentefonds worden toegevoegd, en kunnen gefinancierd worden uit de envelop arbeidsmarkt, armoede en schulden.

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER ADVISERING
Aan
de minister

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Doorwerking WML verhoging in drie stappen

Datum
16 mei 2022

Notanummer
2022-0000149359

Bijlagen
geen

Aanleiding

Tijdens de voorjaarsoverleggen is besloten om het WML-pakket een jaar eerder in te voeren en daarmee om het geheel in drie stappen i.p.v. twee stappen in te voeren. Dit geldt ook voor de bezuinigingen op de jonggehandicaptenkorting (JGK) en de afbouw van de dubbele AHK in de bijstand. Minister Schouten eenheid kabinetsbeleid

eenheid kabinetsbeleid

Kern en advies

- Wij adviseren u niet mee te gaan met het eventuele verzoek van Schouten om de volgende redenen:
  - Het terugdraaien van deze maatregelen zorgt voor een budgettair gat in het voorjaarspakket van ca. 140 mln. cumulatief. Schouten zal

    eenheid kabinetsbeleid

    eenheid kabinetsbeleid Dit is echter een partiele benadering. Er zijn ook ramingen in het voorjaarspakket die nu hoger uitpakken. Per saldo zijn de tegenvallers door ramingsbijstellingen over het hele pakket groter dan de meevallers. Er is dus geen extra ruimte ten opzichte van de gemaakte afspraken.
  - Daarnaast is er ook een inhoudelijke logica: het betreft het voorzetten van de afspraak in het CA. Om werken lonender te maken is in het CA afgesproken om het voordeel van de verhoging van het WML voor deze uitkeringsgerechtigden te verminderen. Omdat het WML nu eerder wordt verhoogd, is het logisch om ook de vermindering eerder in te laten gaan. Wanneer dit niet samengaat, hebben bijv. ontvangers van de JGK in 2023 een behoorlijke koopkrachtplus vanwege de WML-verhoging, maar in 2024 een min omdat in dat jaar het voordeel wordt verminderd en het nadeel gelijk blijft.
  - Tot slot kan Schouten eenheid kabinetsbeleid

    eenheid kabinetsbeleid

    eenheid kabinetsbeleid Het is nog onduidelijk of dit echt ook onhaalbaar is.
- Wij stellen voor om discussie over de bezuinigingen op de JGK en de afbouw van de dubbele AHK in de bijstand in augustus te hervatten. Dit was ook de initiële afspraak (Minister Schouten is eenheid kabinetsbeleid

  eenheid kabinetsbeleid

Toelichting

Bij het voorjaarsoverleg is gekozen om het WML verhoging te vervroegen en in drie stappen uit te voeren. De eerste verhoging treedt in per 1-1-2023. De hieraan gekoppelde afspraken uit het CA over de doorwerking op de AK, JGK en bijstand worden hierbij ook in 3 stappen uitgevoerd.

- De verhoging van het WML werkt door op de arbeidskorting doordat de grenzen voor opbouw en afbouw gebaseerd zijn op het WML. Een verhoging van het WML zorgt er dus voor dat de AK zowel later opbouwt als later afbouwt. Dit levert dus een lastenverzwaring op voor lage inkomens en een lastenverlichting voor hoge inkomens. Om te voorkomen dat het voordeel van de WML verhoging op deze manier vooral terecht komt bij hoge inkomens, is in het CA gekozen om het effect van de verhoging van de buitengewone WML verhoging op de AK terug te draaien. Door dit in drie stappen te doen, levert deze maatregel al eerder wat op.
- Wajongers ondervinden een zeer groot voordeel als gevolg van de WML verhoging. Om dit voordeel te verminderen, en daarmee in lijn te brengen met de overige groepen, is in het CA afgesproken om de jonggehandicaptenkorting te halveren. Vanwege de koppeling van de Wajong-uitkering aan het WML (en dus aan de eenmalige WML-verhoging), gaan Wajongers er in deze jaren per saldo wel op vooruit. Door deze halvering in drie stappen uit te voeren levert deze maatregel ook in 2023 al geld op. Als de halvering voor 2024 en 2025 blijft staan levert dit in de koopkrachtplaatjes een negatief effect op. Het voordeel van de WML-verhoging is immers verspreid over drie jaar, terwijl het nadeel is verdeeld over twee jaar.
- In de berekening van de bijstandsuitkering wordt nu rekening gehouden met een afbouwpad voor de dubbele algemene heffingskorting. Dit afbouwpad wordt in het CA versneld, waardoor de netto bijstandsuitkering daalt. Door de snellere afbouw te combineren met de WML-verhoging neemt de bijstandsuitkering per saldo netto toe. Door deze afbouw te in drie stappen uit te voeren levert deze maatregel ook in 2023 al geld op.

Budgettaire tabel WML in 3 stappen

In mln, + = saldoverslechterend	2023	2024	2025	2026	2027	Struc
Vervroegen WML naar 2023 in 3 stappen, exclusief doorwerkingen	1424	920	291	278	266	145
Doorwerking op huurtoeslag	70	0				
Terugdraaien doorwerking WML op AK van 2 naar 3 stappen	-37	-12				
Halveren JGK van 2 naar 3 stappen	-35	-18				
Verminderen dubbele AHK in bijstand van 2 naar 3 stappen	-45	-39				
Kosten WML verhoging inclusief doorwerkingen	**1377**	**851**	**291**	**278**	**266**	**145**

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TERSTOND
TER BESPREKING
Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Voorbereiding gesprek coalitiepartners

Datum
17 mei 2022

Notanummer
2022-0000149386

Bijlagen
1. Agenda
2. Aanbiedingsbrief TK
3. Aanbiedingsbrief EK
4. Aanbiedingsformulier MR
5. Koopkrachtanalyse
6. Verdeling fondsen
7. Eindbeeld VJN overleg
8. Toelichting doorwerking WML

Aanleiding

Vanavond spreekt u met uw coalitiepartners over het eindbeeld van het voorjaarsnotaoverleg. De Voorjaarsnota ligt vrijdag 20 mei in de Ministerraad en zal daarna naar de Kamers worden verstuurd

Bespreekpunten

- Wij verzoeken u het MR-aanbiedingsformulier te ondertekenen.
- Wij verzoeken u, indien akkoord, de aanbiedingsbrieven voor de Eerste en Tweede Kamer te ondertekenen.

Kern

- Ter voorbereiding van het gesprek vanavond ontvangt u hierbij:
  - Een agenda voor het overleg vanavond.
  - De aanbiedingsbrief bij de Voorjaarsnota voor verzending naar de Kamers.
  - Een analyse hoe de koopkracht eruit ziet en welke mogelijkheden er nog zijn om in 2022 de gevolgen van de hoge inflatie te dempen.
  - Een A4'tje met hoe de 2,2 miljard euro dekking over de fondsen is verdeeld.
  - Twee eerdere stukken over het eindbeeld voorjaarsnotaoverleg en over de doorwerking verhoging WML.
- We sturen dit jaar een uitgebreide aanbiedingsbrief bij de Voorjaarsnota naar de Kamers. Naar aanleiding van het gesprek met u gisteren hebben wij enkele wijzigingen doorgevoerd. Dit betreft onder andere een passage over het precieze karakter van deze Voorjaarsnota en een passage over de gesprekken van de afgelopen weken.
- Aankomende vrijdag doet de Hoge Raad een nieuwe uitspraak over een box 3 casus, te weten een niet bezwaarmaker die momenteel nog geen rechtsherstel geboden krijgt. Er zijn meerdere uitkomsten van de procedure mogelijk. In ieder geval zal er dus uitspraak worden gedaan over de groep niet bezwaarmakers. De groep niet bezwaarmakers bestaat echter uit twee delen: 1) wel ambtshalve vermindering aangevraagd voor het kerstarrest of 2) nog geen ambtshalve vermindering aangevraagd. Pas vrijdag zal duidelijk worden of de HR ook uitspraak doet over de tweede groep.

- Wij raden aan om vanavond aan te geven dat er vrijdag een aanvullende uitspraak voor box 3 komt. U kunt daarbij aangeven dat het voorstel is om hier melding van te maken in de oplegbrief van de VJN en daarbij aan te geven dat het kabinet zich zal beraden op de implicaties van de uitspraak en dit te betrekken bij de augustusbesluitvorming. Hierbij ook aan te geven dat eventuele compensatie gedekt zal moeten worden.
- In de laatste update van de inkomstencijfers zijn de inkomsten meerjarig hoger geraamd. Dit leidt ertoe dat het saldo dit jaar geraamd wordt op -3,4% bbp. In de jaren erna ligt het saldo tussen de -2,5% en -3% bbp. Dit is positiever dan de cijfers in de concept-Voorjaarsnota die eerder op 22 april in de MR voorlag.
- De CEP-ramingen zijn de basis voor de nieuwe cijfers in de Voorjaarsnota. De inkomstenramingen nemen conform de reguliere systematiek kasrealisaties mee. Hierdoor is in de inkomstenraming (zoals gebruikelijk) recentere informatie verwerkt dan bij andere onderdelen. Dit resulteert in een positiever beeld dan op basis van de CEP-raming. Wel zijn andere risico's hierin niet meegenomen die tot een neerwaartse aanpassing kunnen leiden, zoals de stijgende rente of lagere economische groei. U bent eerder geïnformeerd over een potentiële rentetegenvaller van miljarden.
- Zoals gebruikelijk zijn de definitieve inkomstencijfers pas in mei bekend. Deze worden momenteel verwerkt. Op vrijdag 20 mei ligt de Voorjaarsnota in de MR en zal daarna aan beide Kamers worden verstuurd.
- U ontvangt morgen een separate nota over de mogelijkheden om invulling te geven aan de actieve openbaarmaking van de advisering over de Voorjaarsnota. De set met openbaar te maken stukken dient tegelijkertijd met de Voorjaarsnota aan het parlement te worden verstuurd.

Toelichting

- De ontvangstenraming is ten opzichte van de CEP bijgesteld naar aanleiding van het beleid uit de VJN en op basis van de kasontvangsten tot en met april.
- Beleid heeft in 2022 een neerwaarts effect van circa 4 miljard euro (koopkracht + box3). In de MLT-periode levert beleid ex ante juist structureel ca. 3,5 miljard euro extra op (o.a. dekking box 3 via vpb- en box 2-maatregelen). De (zeer) gunstige kasontvangsten afgelopen maanden geven aanleiding tot bijstellingen van in totaal circa 4 miljard euro in de MLT-periode, met name in de vpb en de btw.
- Gezamenlijk leidt dit tot een mutatie t.o.v. de CEP-raming met 3,3 miljard euro in 2022, oplopend tot 9,7 miljard euro in 2026.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Inspectie der Rijksfinanciën

Datum
17 mei 2022

Auteur

agenda Begrotingsoverleg

Vergaderdatum en -tijd	17 mei 2022, 19:30 - uur
Vergaderplaats	Financiën

Agendapunten

1. Koopkracht 2022
2. Verdeling fondsen
3. Maatschappelijke diensttijd
4. Toelichting Voorjaarsnota

Tabel 1 laat de verdeling van de 2,2 miljard dekking over de drie fondsen zien conform de 30/30/40 verdeling.

Tabel 1. Verdeling dekking over de fondsen.

Fonds	%	In mln.
Nationaal Groeifonds	30%	-660
Transitiefonds	30%	-660
Klimaatfonds	40%	-880

Tabel 2 geeft weer hoe de dekking in de meerjarenperiode verdeeld is over de jaren:

Tabel 2. Dekking over de jaren verdeeld

in mln.	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nationaal Groeifonds	-660					
Transitiefonds			-100	-200	-200	-160
Klimaatfonds			-50	-300	-300	-230

Tabel 3 laat de verdeling van de 2,2 miljard dekking over de fondsen zien als er gekozen wordt voor een verdeling naar rato van de totale omvang van de fondsen, afgerond op 50 miljoen euro.

Tabel 3. Verdeling dekking naar rato omvang fondsen

Fonds	Grondslag	%	Dekking
Nationaal Groeifonds	20 mld.	25%	550 mln.
Transitiefonds	25 mld.	31%	700 mln.
Klimaatfonds	35 mld.	44%	950 mln.

To:
Cc: Persoonsgegevens

From:
Sent: Wed 5/18/2022 4:17:14 PM
Subject: Stukjes
Received: Wed 5/18/2022 4:17:15 PM
Aanpassen doorwerking WML in drie stappen aanpassing tarief box 2_1645u.docx
Besluitvorming in miljoenen 17 mei.docx
Document 1 gv.docx

Hoi,

Voor jullie gebruik drie stukjes over de dekking via indexatie en box 2.
En wat achtergrond bij de WML en box2.
Tot slot ter info de tabel zoals hij er 21 april lag waar eea bovenop komt.

Met groeten,
Persoonsgegevens

Besluitvorming in miljoenen 17 mei

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Vpb pillar 2 en dekking (+ = tekort)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		971					
2a	VPB: verlagen schijfgrens naar 200.000		-971					
B	**Box 3 (+ = tekort)**	**2.825**	**-640**	**-1.683**	**-2.574**	**-2.604**	**-2.592**	**-2.429**
3.	Box 3 bezwaarmakers kosten lastenkant	2.800	369	369				
4.	Box 3 bezwaarmakers kosten uitgavenkant	25	75	100				
5.	Box 3 voorgenomen verhoging HVV terugdraaien		-100	-200	-300	-300	-300	-300
6.	Box 2: twee schijven 26% en 29,5% per 2024		-70	-70	-70	-70	-70	-70
7.	Box 2: doelmatigheidsmarge van 25% naar 15%		-321	-301	-281	-260	-248	-85
8.	Box 2 en 3: Afbouw AHK met verzamelinkomen				-325	-325	-325	-325
9.	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			-17	-34	-85	-85	-85
2b.	VPB: restant verlagen schijfgrens naar 200.000		-300	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271
10.	Algemeen tarief overdrachtsbelasting van 9% naar 10%		-293	-293	-293	-293	-293	-293
C	**AOW koppeling 7,5% (+ = tekort)**		**-561**	**-47**	**436**	**500**	**530**	**530**
11.	AOW koppeling 7,5%			1.097	2.251	2.306	2.362	2.362
12.	Afschaffen IOAOW		-346	-701	-1.077	-1.102	-1.128	-1.128
13.	Terugdraaien voorgenomen verhoging ouderenkorting		-159	-390	-618	-618	-618	-618
14.	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-56	-53	-120	-86	-86	-86
D	**Defensie (+ = tekort)**	**-129**	**228**	**1.508**	**1.788**	**1.362**	**1.352**	**1.724**
15.	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc 2,4 mld.		805	2.105	2.405	2.405	2.405	2.405
16a.	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
16b.	Maatschappelijke diensttijd overhevelen naar Defensie		-205	-205	-205	-205	-205	-205
17.	Indexatie CA-middelen tranche 2022	-117	-345	-547	-610	-638	-648	-276
18.	Indicatief accres effect	-12	173	355	398			
E	**WML (+ = tekort)**	**-658**	**1.577**	**901**	**-209**	**-222**	**-124**	**145**
19.	WML vervroegen naar 2023 in 3 stappen inclusief AOW	2	1.377	851	291	278	266	145
20.	Onbelaste reiskostenvergoeding 1 jaar naar voren		200	200				
21a.	Nationaal Groeifonds	-660						
21b.	Klimaatfonds			-50	-300	-300	-230	0
21c.	Transitiefonds			-100	-200	-200	-160	0
	Saldo kosten -/- dekking	**2.038**	**603**	**680**	**-560**	**-965**	**-835**	**-31**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	-762	1.449	2.775	2.752	2.344	2.462	3.103
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	2.800	-846	-2.095	-3.312	-3.308	-3.296	-3.133

- 80 miljoen euro incidenteel dan wel 140mln incidenteel afhankelijk van keuze rond WML
- 70 miljoen euro structureel dekking erbij

Opties Indexatie

- Indexatie coalitieakkoordmiddelen NGF inhouden in lijn met de andere coalitieakkoordmiddelen levert incidenteel 184 miljoen euro op.
- Structureel kan 31 miljoen euro meer worden opgehaald door het inhouden van indexatie op de coalitieakkoordmiddelen. Let op: het structurele bedrag moet in 2027 ingaan. Dit levert dus 31 miljoen euro meer op in 2027 en het structurele bedrag.
- De keuze kan ook gemaakt worden door ook in de jaren 2026 en 2027 de overige reeksen volledig indexatie in te houden. Dit kan tot een bedrag van 160 miljoen in 2026, 162 miljoen in 2027 en 31 miljoen euro structureel. In deze optie blijft de indexatie voor de kabinetsperiode (t/m 2025) conform het voorstel van 22 april.

Huidig voorstel nog uit te keren indexatie conform 22 april

in mln.	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Struc
Wettelijk verplicht kinderopvang, WML en Jeugdzorg 100%	1	65	64	99	96	100	100
Overige reeksen vanaf 2026 volledig inhouden	29	86	137	153	160	162	31
Totaal	**30**	**151**	**201**	**252**	**255**	**262**	**131**

Opties Box 2 (zie separaat A4 voor specificatie)

- Structureel hogere opbrengst box 2 van 57 miljoen euro vanaf 2023. Dit levert in de meerjarenperiode t/m 2027 een bedrag op van 285 miljoen euro.

Twee mogelijke oplossingsrichtingen

- Huidig Dekkingstekort meerjarenperiode t/m 2027 = 961 miljoen
- Daar komt bij de 80 miljoen waarmee het totaal op 1.041 miljoen komt bij alleen '23 voor WML
- 1.041 – 184 miljoen 1/3 indexatie NGF = 857 miljoen
- Optie meer indexatie in 2026 en 2027: 857 – 322 = 535 dekkingstekort
- Structurele overdekking is 31 + 31 = 62 miljoen.
- Kort-voor-lang 535/62 = 8 ½ jaar

- Daar komt bij de 140 miljoen waarmee het totaal op 1.101 miljoen komt bij zowel '23 als '24 corrigeren voor WML
- 1.101 – 184 miljoen 1/3 indexatie NGF = 917 miljoen
- Optie inclusief box 2: 917 - 322 - 190 = 405 miljoen nog te dekken
- Structurele overdekking is 31 + 31 + 38 = 100 miljoen
- Kort-voor-lang 541/119 = 4 jaar

Huidig dekkingstekort meerjarenperiode	**961**
Aanvullende opgave '23	
Wml/bijstand/jgk	80
Subtotaal	**1.041**
1/3 Indexatie NGF	-184
Inhouden indexatie '26 en '27	-322
Resteert	**535**
Huidige structurele overdekking	-31
Structurele indexatie inhouden	-31
Structurele overdekking	**-62**
Kort-voor-lang aantal jaren	8,6

Huidig dekkingstekort meerjarenperiode	**961**
Aanvullende opgave '23 en '24	
Wml/bijstand/jgk	140
Subtotaal	**1.101**
1/3 Indexatie NGF	-184
Inhouden indexatie '26 en '27	-322
Box 2 (38 mln. vanaf '23) in meerjarenperiode	-190
Resteert	**405**
Huidige structurele overdekking	-31
Structurele indexatie inhouden	-31
Structurele overdekking box 2 verhoging	-37
Structurele overdekking	**-100**
Kort-voor-lang aantal jaren	4,0

Aanpassen doorwerking WML in drie stappen

- In het coalitieakkoord is afgesproken om het WML met twee stappen te verhogen met 7,5% met doorwerking op sociale minimumuitkeringen, maar zonder doorwerking op bovenminimale uitkeringen zoals WW, ZW en WIA. Om werken lonender te maken is in de invulling van het 3-miljard pakket gekozen om:
    - Doorwerking op de arbeidskorting (AK) terug te draaien. Hierover is overeenstemming en wordt dus verder niet op ingegaan.
    - Halveren jonggehandicaptenkorting (JGK) (-€400)
    - Extra afbouwen dubbele algemene heffingskorting (AHK) in de bijstand met 10%
- Bij VJN is besloten om het WML een jaar eerder te verhogen. De eerste stap (2023) gaat bij AMvB waardoor alle aan het WML-gekoppelde regelingen meestijgen. Dus ook bovenminimale uitkeringen zoals de WW die niet meestijgen volgens de invulling in het CA.
- In de budgettaire plaat is opgenomen dat naast het WML ook de hieraan gekoppelde afspraken in het CA over drie stappen worden verdeeld. Dit ziet er micro als volgt uit:

Verlaging in 3 stappen	**2023**	**2024**	**2025**
Halveren JGK	- €133	- € 133	- €133
Afbouwen dubbele AHK in bijstand	- 3,33%-punt	- 3,33 %-punt	- 3,33 %-punt

- Het is niet mogelijk om de dubbele AHK per 2023 te verlagen, omdat hiervoor de participatiewet moet worden gewijzigd.
- Door de huidige invulling wordt het voordeel van de WML-verhoging voor de meest kwetsbare groepen deels afgeroomd (jonggehandicapten en bijstandsgerechtigden), terwijl het vervroegen van de eerste stap het doel heeft om de koopkracht te verbeteren.
- Om bovenstaande redenen kan gekozen worden om de halvering van de JGK en de afbouw van de dubbele AHK een jaar uit te stellen. Hiervoor zijn twee opties.
- <u>Optie 1: teruggegaan naar de stappen uit het CA</u>
    - Incidente kosten: 140 mln.
    - Beide maatregelen komen niet zichtbaar terug in de VJN
    - Ten opzichte van CA verbetert het koopkrachtbeeld voor deze groepen in 2023. Voor 2024 en 2025 is het voordeel van de WML verhoging kleiner (t.o.v. CA), maar het nadeel (afroming) gelijk. Het netto-effect van de WML verhoging en afroming is net positief.
- <u>Optie 2: alleen dekken 2023</u>
    - Incidentele kosten: 80 mln.
    - Beide maatregelen komen terug in de VJN als een bezuiniging in 2024. Dit komt naar voren in de inkomstenkadertabel en de begroting SZW in het meerjarenbeeld uitgaven.
    - Ten opzichte van CA verbetert het koopkrachtbeeld voor relevant groepen in 2023, maar verslechtert deze in 2024 sterk. In 2024 wordt het voordeel van de WML verhoging volledig afgeroomd (koopkrachteffect van 2024 wordt dus 0 i.p.v. een plus).

	2023	**2024**	**2025**
Optie 1: terug naar CA			
Halveren JGK	0	- €200	- €200
Afbouwen dubbele AHK in bijstand	0	- 5%-punt	- 5%-punt

Optie 2: alleen dekken 2023			
Halveren JGK	0	- € 266	- €133
Afbouwen dubbele AHK in bijstand	0	- 6,66 %-punt	- 3,33 %-punt

Budgettaire tabel

In mln. + = saldo verslechterend	**2023**	**2024**	**2025**	**Totaal**
Optie 1: terug naar CA				**137**
Halveren JGK	35	18	0	53
Afbouwen dubbele AHK in bijstand	45	39	0	84
Optie 2: alleen dekken 2023				**80**
Halveren JGK	35	0	0	35
Afbouwen dubbele AHK in bijstand	45	0	0	45

NB: De getallen in de tabellen om de micro-effecten te beschrijven wijken in werkelijkheid door indexatie iets af. Om in 2025 uit te komen op een verlaging van de JGK equivalent aan 2 stappen van € 200, wordt deze bijvoorbeeld verlaagd met drie stappen van €133, €133 en €126.

Box 2 aanpassing tarieven in de tweeschijvensystematiek

- In de gesprekken in april is voorgesteld een twee schijven systeem in te voeren in box 2.
- De tarieven werden toen voorgesteld op 26% en 29,5%, wat een structurele opbrengst van 71mln per jaar oplevert.

- Optie 1; Om extra dekking op te leveren kan het lage tarief op 26,6% worden vastgesteld. Dit levert een structurele meeropbrengst op van 38mln per jaar, waardoor totale opbrengst uitkomt op 109mln.
- Het aanbrengen van verschil tussen de tarieven draagt bij aan het doel van de maatregel: het stimuleren dat de AB-houder elk jaar een winstuitkering doet waardoor er minder belastinguitstel zal zijn. Nadeel van deze optie is dat het verschil in tarieven tussen de twee schijven, en daarmee de prikkel tot uitkeren, kleiner wordt dan in het eerdere voorstel. Daarentegen neemt bij een groter verschil tussen de tarieven de prikkel toe om jaarlijks niet meer dan de schijfgrens uit te keren.

- Optie 2; Om extra dekking op te leveren kan ook zowel het lage als het hoge tarief worden verhoogd. Een verhoging naar respectievelijk 26,4% en 29,9% levert een structurele meeropbrengst op van 45mln per jaar, waardoor de totale opbrengst uitkomt op 116mln.
- Bij deze invulling blijft de gewenste prikkel tot een gestage stroom van jaarlijkse winstuitkeringen gelijk t.o.v. het huidige voorstel.

In mln. + = saldobelastend	**2023**	**2024**	**2025**
Huidige voorstel (april) twee schijven met tarieven 26% en 29,5%	-71	-71	-71
Optie 1: Verhogen laag tarief naar 26,6% *(meeropbrengst)*	-38	-38	-38
Optie 2: Verhogen laag tarief naar 26,4% en hoog tarief naar 29,9% *(meeropbrengst)*	-45	-45	-45

To: Persoonsgegevens
Cc:
From:
Sent: Thur 5/19/2022 8:45:25 AM
Subject: Hierbij: we bellen zo.
Received: Thur 5/19/2022 8:45:00 AM
Document 2.docx
8. A4 Rekenvoorbeelden NAVO-norm.docx
Tabel VJN.docx

Goeiemorgen Persoonsgegevens

Hierbij de toelichting Persoonsgegevens we bellen je zo.

Groeten,

Persoonsgegevens

A4 Rekenvoorbeelden NAVO-norm **14 april 2022**

In onderstaande tabel zijn verschillende rekenvoorbeelden opgenomen hoe naar de 2% NAVO-norm toegegroeid kan worden. In het eerste scenario wordt in 2025 de 2% bereikt. In het tweede scenario wordt de 2% bereikt in 2024 en 2025. In het derde scenario wordt de 2% bereikt vanaf 2026. In het vierde scenario wordt de 2% bereikt vanaf 2024.

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
1. Defensie in 2025 naar 2%	0	0	0	2.200	2.200	2.200	2.200
2. Defensie in 2024 en 2025 naar 2%	0	700	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
3. Defensie vanaf 2026 naar 2%	600	1.500	1.300	1.800	3.800	3.800	3.800
4. Defensie vanaf 2024 naar 2%	600	1.500	1.900	2.200	3.800	3.800	3.800
Bredere toerekening	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200

% BBP/ in mld.	2022	2023	2024	2025	2026
Huidige begroting	12,9	12,6	12,5	12,4	12,2
Coalitieakkoord middelen	0,5	1,9	4,1	4,2	3,0
Totaal begrote uitgaven	**13,4**	**14,5**	**16,6**	**16,6**	**15,2**
% BBP	**1,51%**	**1,60%**	**1,80%**	**1,76%**	**1,60%**
1. Totale uitgaven Defensie in 2025 naar 2%	13,4	14,5	16,6	18,8	17,4
% BBP	1,51%	1,60%	1,80%	2,00%	1,83%
2. Totale uitgaven Defensie in 2024 en 2025 naar 2%	13,4	15,2	18,5	18,8	17,4
% BBP	1,51%	1,68%	2,00%	2,00%	1,83%
3. Totale uitgaven Defensie vanaf 2026 naar 2%	14,0	16,0	17,9	18,4	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	1,94%	1,96%	2,00%
4. Totale uitgaven Defensie vanaf 2024 naar 2%	14,0	16,0	18,5	18,8	19,0
% BBP	1,57%	1,77%	2,00%	2,00%	2,00%

* Op basis van de uitwerkingsbrief van Defensie, waarbij de schuif van de jaren 2022 t/m 2024 naar de jaren 2025 en 2026 nog niet is verwerkt.

Huidig dekkingstekort meerjarenperiode	**961**
Aanvullende opgave Wml/bijstand/jgk '23 en '24	140
Subtotaal	**1.101**
1/3 Indexatie NGF	-184
Box 2 (38 mln. vanaf '23) in meerjarenperiode	-190
Resteert	**727**

Huidige structurele overdekking	-31
Structurele indexatie inhouden	-31
Structurele overdekking box 2 verhoging	-38
Structurele overdekking	**-100**

Kort-voor-lang aantal jaren	7,3

Voor aanpassingen in tarief binnen de twee schijven in box 2:

-Sleutel lage tarief: 64 miljoen per procentpunt

-Sleutel hoge tarief: 59 miljoen per procentpunt

Maatschappelijke diensttijd en Defensie

- Besproken is dat het budget voor de Maatschappelijke Diensttijd op de begroting van OCW blijft staan.
- Voor zover de uitgaven aan de diensttijd plaatsvinden bij Defensie, zullen deze worden toegerekend aan de NAVO-norm, wanneer ze passen binnen de criteria die de NAVO daarvoor hanteert.
- Op dit moment gaat het volgens opgaaf van Defensie om (eenmalig) 1,7 mln. Er zit nog een aanvraag in de pijplijn voor 5 mln. (verdeeld over 3 jaar).
- In de tabel in de Voorjaarsnota gaan we daarom uit van de 2,2 miljard (2 miljard hogere uitgaven en 200 miljoen bestaande uitgaven toerekenen).
- Voor de maatschappelijke diensttijd kan een toelichting worden opgenomen dat wordt bezien of en in hoeverre het mogelijk is om maatschappelijke diensttijd toe te rekenen.

Indexatie

- De indexatie is uitgesplitst tussen de (drie) reeksen waarvoor indexeren verplicht is of nodig is en de overige reeksen. Deze reeksen waren in de eerder gecommuniceerde reeksen meegenomen. Gelet op de verschillende vragen is de hoogte van de indexatie opnieuw berekend. Dit is een tweede verklaring.
- Jeugd vanwege de afspraken met gemeenten
- Wml vanwege de afspraak in dit pakket. Bij een hoger Wml kun je niet de indexatie voor Wml in houden.
- Bij Kinderopvang is afgesproken 95% te vergoeden. Ook daarvoor is nodig de indexatie uit te keren.

	(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	**Vpb pillar 2 en dekking (+ = tekort)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.	VPB (te dekken buiten Pillar 2)		971					
2a	VPB: verlagen schijfgrens naar 200.000		-971					
B	**Box 3 (+ = tekort)**	**2.825**	**-678**	**-1.721**	**-2.612**	**-2.642**	**-2.630**	**-2.467**
3.	Box 3 bezwaarmakers kosten lastenkant	2.800	369	369				
4.	Box 3 bezwaarmakers kosten uitgavenkant	25	75	100				
5.	Box 3 voorgenomen verhoging HVV terugdraaien		-100	-200	-300	-300	-300	-300
6.	Box 2: twee schijven 26% en 29,5% per 2024		-70	-70	-70	-70	-70	-70
6b.	Aanvullende verhoging Box 2		-38	-38	-38	-38	-38	-38
7.	Box 2: doelmatigheidsmarge van 25% naar 15%		-321	-301	-281	-260	-248	-85
8.	Box 2 en 3: Afbouw AHK met verzamelinkomen				-325	-325	-325	-325
9.	30%-regeling beperken tot Balkenende norm			-17	-34	-85	-85	-85
2b.	VPB: restant verlagen schijfgrens naar 200.000		-300	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271	-1.271
10.	Algemeen tarief overdrachtsbelasting van 9% naar 10%		-293	-293	-293	-293	-293	-293
C	**AOW koppeling 7,5% (+ = tekort)**		**-561**	**-47**	**436**	**500**	**530**	**530**
11.	AOW koppeling 7,5%			1.097	2.251	2.306	2.362	2.362
12.	Afschaffen IOAOW		-346	-701	-1.077	-1.102	-1.128	-1.128
13.	Terugdraaien voorgenomen verhoging ouderenkorting		-159	-390	-618	-618	-618	-618
14.	Afschaffen Fiscale oudedagsreserve (FOR)		-56	-53	-120	-86	-86	-86
D	**Defensie (+ = tekort)**	**-148**	**199**	**1.469**	**1.749**	**1.332**	**1.302**	**1.693**
15.	Defensie 2% in 2024 en 2025 en struc. 2,2 mld.		600	1.900	2.200	2.200	2.200	2.200
16.	Toerekenen Defensie		-200	-200	-200	-200	-200	-200
17a.	Indexatie CA-middelen tranche 2022	-117	-345	-547	-610	-638	-648	-276
17b.	Indexatie NGF tranche 2022	-19	-29	-39	-39	-30	-19	
17c.	Indexatie structureel						-31	-31
18.	Indicatief accres effect	-12	173	355	398			
E	**WML (+ = tekort)**	**-658**	**1.657**	**958**	**-209**	**-222**	**-124**	**145**
19a.	WML vervroegen naar 2023 in 3 stappen inclusief AOW	2	1.457	908	291	278	266	145
20.	Onbelaste reiskostenvergoeding 1 jaar naar voren		200	200				
21a.	Nationaal Groeifonds	-660						
21b.	Klimaatfonds			-50	-300	-300	-230	0
21c.	Transitiefonds			-100	-200	-200	-160	0
	Saldo kosten -/- dekking	**2.019**	**617**	**660**	**-637**	**-1.033**	**-923**	**-100**
	Totaal uitgaven (+ = hogere uitgaven)	-781	1.385	2.724	2.713	2.314	2.412	3.072
	Totaal lasten (+ = lastenverlichting)	2.800	-768	-2.064	-3.350	-3.346	-3.334	-3.171

Ministerie van Financiën

TERSTOND
TER BESLISSING
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

nota

Verzending Voorjaarsnota 2022 naar AZ

Datum
19 mei 2022

Notanummer
2022-0000151226

Bijlagen
1. Voorjaarsnota 2022

Aanleiding

Op vrijdag 20 mei wordt de Voorjaarsnota 2022 besproken in de Ministerraad. Door middel van deze nota brengen wij u op de hoogte van de laatste besluitvorming en vragen wij uw akkoord voor verzending naar AZ. De definitieve versie van de Voorjaarsnota en de aanbiedingsbrief is bijgevoegd.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de onderstaande punten van de besluitvorming?
- Bent u akkoord met het verzenden van de definitieve versie van de Voorjaarsnota 2022 en de aanbiedingsbrief naar AZ?

Kern

- Vanochtend is het politiek overleg over het voorjaar afgerond. Wij vragen uw aandacht voor de volgende wijzigingen in de besluitvorming:
    1. Beide punten over de jonggehandicaptenkorting (JGK) en het afbouwen van de dubbele algemene heffingskorting (AHK) in de bijstand in relatie tot de verhoging van het WML zijn verwerkt. De kosten hiervan bedragen 137 miljoen euro incidenteel in 2023 en 2024;
    2. Als dekking voor het totaalpakket wordt 31 miljoen meer ingehouden uit de indexatie van de coalitiemiddelen vanaf 2027 en structureel;
    3. Verder wordt als dekking ingehouden de indexatie op 1/3 van het Nationaal Groeifonds. Dit is de indexatie over de plus uit het coalitieakkoord;
    4. Tot slot wordt de overdrachtsbelasting voor niet-woningen met 0,1 procent extra verhoogd (10,1% i.p.v. 10%);
    5. Voor de Defensie en de maatschappelijke diensttijd is het uit te gaan van de 2,2 miljard euro waarmee de 2% wordt behaald in 2024 en 2025. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat ten minste 0,2 miljard euro van de huidige uitgaven op de rijksbegroting, aanvullend op de huidige toerekening, toe te rekenen zijn aan de criteria van de NAVO-norm. Voor de maatschappelijke diensttijd wordt bezien of en in hoeverre en onder welke voorwaarden dit toe te rekenen is aan Defensie. Dit wordt ook zo verwoord in de VJN.
    6. Met inbegrip van bovenstaande wordt het totaalpakket in een termijn van 8 jaar gedekt volgens het principe van kort-voor-lang.

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

DG Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

nota

Adviesnota Voorjaarsnota MR 20/05

Datum
20 mei 2022

Notanummer
2022-0000151023

Bijlagen
geen

Aanleiding

Op vrijdag 20 mei wordt de Voorjaarsnota 2022 vastgesteld in de MR. Deze nota bereidt u voor op deze bespreking. De spreeklijn gaat in op de kernpunten uit de Voorjaarsnota zoals verwoord in de aanbiedingsbrief aan het parlement en de actieve openbaarmaking van de onderliggende adviesnota's bij de aanbieding.

Spreeklijn VJN (voor minister)

- De concept Voorjaarsnota heeft al op vrijdag 22 april in de MR voorgelegen voor besluitvorming.
- De definitieve afronding hebben we toen aangehouden voor de gespreksronde met de fractievoorzitters van de oppositiefracties. Deze ronde hebben de mp en ik afgelopen dinsdag afgerond en ook het overleg met de fractievoorzitters van de coalitiefracties is afgerond.
- Deze nieuwe werkwijze wordt toegelicht in de aanbiedingsbrief bij de Voorjaarsnota. Ook bevat de brief op hoofdlijnen een samenvatting van onze bevindingen en benoemen we de onderwerpen waarvoor brede steun aanwezig is, zoals het verhogen van de Defensie-uitgaven, het in standhouden van de koppeling van de AOW in relatie to het wettelijk minimumloon en box 3. Ook wordt benoemd waar partijen heel verschillend over denken zoals het klimaat- en stikstofbeleid en de gaswinning in Groningen. Verder worden een aantal aangenomen moties uit de Tweede en Eerste Kamer vermeld waarmee het kabinet met deze Voorjaarsnota invulling aan geeft. De brief bevat een duidelijke uitnodiging om over de voorstellen het publieke debat te voeren.
- Inhoudelijk zijn ten opzichte van 22 april een beperkt aantal wijzigingen aangebracht die zien op de voorstellen rondom de verhoging van het wettelijk minimumloon, de maatschappelijke diensttijd in relatie tot de Defensie-uitgaven en de hoogte van de overdrachtsbelasting voor niet-woningen.
- Met de aanbieding van de Voorjaarsnota wordt het parlement actief geïnformeerd over de onderliggende adviesnota's. De aanleiding hiervoor is tweeledig, namelijk de inwerkingtreding van de Wet Open Overheid per 1 mei jongstleden en de ambitie van het kabinet om de informatievoorziening aan het parlement te verbeteren.
- De werkwijze van actieve openbaarmaking geldt op dit moment alleen voor de categorieën beleidsvorming en wetgeving en wordt nog dit jaar uitgebreid naar alle categorieën Kamerstukken, inclusief begrotingsstukken. De actieve

openbaarmaking bij deze Voorjaarsnota loopt daarop vooruit en past bij de gespreksronde die de mp en ik hebben gemaakt langs alle Kamerfracties.
- Verder is relevant dat bij het recente maatregelenpakket over koopkracht en de gestegen energieprijzen het parlement alle informatie heeft ontvangen die ook was gedeeld met de fracties van de coalitie. Dat zal ook nu weer het geval zijn zodat alle fracties over dezelfde informatie beschikken.
- De stukkenset bestaat daarmee uit de informatie die door ambtelijk Financiën is voorbereid en gedeeld met de fracties van de coalitie, de advisering over de budgettaire besluitvorming aan de uitgavenkant van de begroting, het lastenkader en het begrotingsbeleid in relatie tot de Voorjaarsnota. De stukkenset is bewust afgebakend tot stukken van Financiën.
- In de aanbiedingsbrief verwijs ik voor de volledigheid naar het voorstel voor de beleidslijn die de minister van BZK voor aanvang van het zomerreces zal aanbieden aan het parlement en daaraan voorafgaand nog in deze MR zal worden besproken.

Spreeklijn uitspraak Hoge Raad box 3 (voor staatssecretaris)
- Vandaag heeft de HR een uitspraak gedaan over de vraag of mensen die geen bezwaar hebben gemaakt ook onder het rechtsherstel zou moeten vallen. De VJN heeft vanwege het moment van de uitspraak nog geen rekening kunnen houden met uitspraak van de Hoge Raad. Het kabinet zal de uitspraak nauwkeurig gaan bestuderen en bezien wat de implicaties hiervan zijn voor het rechtsherstel. Uiterlijk met Prinsjesdag komt het kabinet hierop terug.

Bij vragen:

Verdiepend antwoord als HR aangeeft dat er geen rechtsherstel geboden hoeft te worden
- Vanuit juridisch oogpunt is het niet noodzakelijk om rechtsherstel te bieden aan niet-bezwaarmakers van wie de aanslag op 24-12-2021 of 14-06-2021 nog niet vaststond.
- We gaan als kabinet de uitspraak nu eerst nauwkeurig bestuderen en daarna een besluit nemen over deze vraag.

Verdiepend antwoord als de HR aanheeft dat er wel rechtsherstel geboden moet worden
- Ik wil de uitspraak eerst nauwkeurig bestuderen. Onderdeel daarvan is dat zorgvuldig moet worden bezien hoe rechtsherstel moet worden geboden en hoe hieraan uitvoering aan kan worden gegeven.
- Deze hele operatie vindt plaats in fases en loopt in de huidige planning tot november. Dit vraagt veel van de Belastingdienst. Voor eventueel rechtsherstel voor deze groep niet-bezwaarmakers zal in de toch al onder druk staande planning nog gezocht moeten worden naar ruimte, waarbij voor met name het belastingjaar 2017 geldt dat herstel nog tijdig in 2022 plaats moet vinden.

Toelichting
Op het moment van schrijven van deze nota was de Voorjaarsnota nog niet gedeeld met de departementen. We hebben dus nog geen volledig beeld van de mogelijke discussiepunten tijdens de MR. Mochten er nog aanvullende politieke punten opspelen dan laten we deze weten.

VWS:

- MVWS stelt eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
- U kunt hiermee instemmen. eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
  - Het argument van MVWS is eenheid kabinetsbeleid
    eenheid kabinetsbeleid
  - Voor ons is het belangrijker dat de afspraak expliciet staat dan het opnemen in de Voorjaarsnota an sich.

BZK:

- Deze week heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden over het accres voor 2026 en verder. MBZK en de staatssecretaris hebben eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid We verwachten niet dat MBZK dit onderwerp in de MR opbrengt.

EZK/DEF:

Q:

- Mogelijk brengen MEZK en MDEF in eenheid kabinetsbeleid
  eenheid kabinetsbeleid
- EZK wil op deze zeggenschap over de middelen houden, en stelt dat bij een goede vormgeving de middelen ook op deze wijze kunnen meetellen voor de 2%.

A:

- U kunt aangeven dat de intensivering van Defensie en de dekking vanuit het Nationaal Groeifonds onderdeel uitmaken van de integrale besluitvorming.
- De ombuiging op het NGF en de intensivering bij Defensie kunnen niet één op één aan elkaar gekoppeld worden.
- Bovendien gaat het verzoek in tegen de systematiek van het NGF, omdat hierbij op voorhand een deel van het NGF-budget wordt gereserveerd. Voor een goede werking van het NGF is van belang dat alleen de beste voorstellen in een ronde worden toegekend. Een dergelijke reservering druist in tegen de integrale beoordeling van de commissie NGF.
- Concluderend is het niet wenselijk om nu terug te komen op de integrale besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.